

Български народни пѣсни

ОТЪ

МАКЕДОНИЯ

СЪБРАЛЪ

ПАНЧО МИХАЙЛОВЪ

Съ предговоръ отъ
Проф. М. АРНАУДОВЪ

ИЗДАВА

ЩИПСКОТО БЛАГОТВОР. БРАТСТВО ВЪ СОФИЯ

СОФИЯ — ПЕЧАТНИЦА „СВ. КЛИМЕНТЪ“ — 1924.

Български народни пѣсни

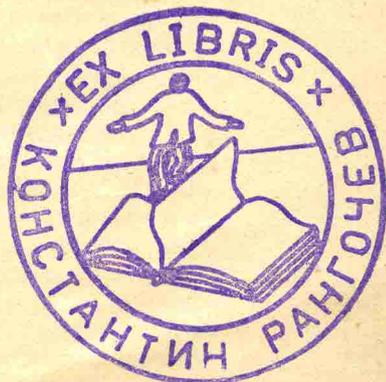
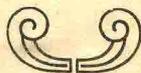
ОТЪ

МАКЕДОНИЯ

СЪБРАЛЪ
ПАНЧО МИХАЙЛОВЪ

Съ предговоръ отъ
Проф. М. АРНАУДОВЪ

ИЗДАВА
ЩИПСКОТО БЛАГОТВОР. БРАТСТВО ВЪ СОФИЯ

СОФИЯ — ПЕЧАТНИЦА „СВ. КЛИМЕНТЪ“ — 1924.

МАКЕДОНСКИ ГЕРОИ

МАКЕДОНСКИ

НА СВѢТЛАТА ПАМЕТЪ

НА ГЕРОИТЪ

ПАДНАЛИ ЗА СВОБОДАТА НА МАКЕДОНИЯ

МАКЕДОНСКИ ГЕРОИ

МАКЕДОНСКИ ГЕРОИ

Предговоръ

До началото на 60-тѣ години отъ миналия вѣкъ никой въ свѣта не се съмнѣваше, че Македония, родина на светитѣ брата Кирилъ и Методий, люлка на новата българска писменостъ и страна, гдето най-напредъ се поведе решителна борба противъ грѣцкото духовенство, за да се извоюва независима българска черква, е отъ памти-вѣка заселена съ сжщия народъ, който живѣе на северъ и на изтокъ, въ предѣлитѣ на Мизия, Тракия и Добруджа. И чужди и домашни свидетелства, правдата на които не е била оспорвана, твърдѣха единодушно, че въ тоя край на Балканитѣ, по течението на Вардаръ и Струма, край брѣговетѣ на Охридско и Преспанско езеро, въ твърдинитѣ на Скопье и Солунъ и низъ полетата на Битоля, Воденъ, Кукушъ, Сѣръ, Щипъ и Тетово се чува българска речъ, пѣе се българска пѣсенъ, тупти българско сърдце, вълнува се български духъ. И никой не отричаше правото на тоя народъ да копнѣе за свобода и да пази старата си самобитностъ.

Но ето че въ момента, когато това измжчено отъ тежко робство племе бѣ организовало своитѣ сили за смелъ отпоръ противъ турчина и когато то предвкушаваше днитѣ на независимо сжществуване и на културно преуспѣване, ненадейно изпжкна единъ новъ неговъ врагъ. Той идѣше отъ тамъ, отъ гдето най-малко можеше да се очаква; той се показа въ лицето на една близка по кръвъ и сждба народностъ, която, неспособна да спечели симпатиитѣ на родственитѣ си племена подъ австрийска власть, посѣгаше алчно къмъ чуждото, по-достжпно за политическо подчинение. Сърбитѣ се позоваваха на нѣкакви мними права надъ Македония, спомняйки си нѣкогашното временно завземане на тая българска земя презъ срѣднитѣ вѣкове. Но тѣхната истинска мисль бѣ да разширятъ границитѣ на малкото си княжество за смѣтка на единъ народъ, българския, който нѣмаше още държава, и да асимилиратъ дѣлъ отъ тоя народъ, докато той още не се е окопитилъ напълно. Безсилни да си възвърнатъ сами Босна, Далмация, Черна-гора и други срѣбски покрайнини, нашитѣ северо-западни съседи коварно изневѣа идеала за братство и справедливостъ между славя-

нитъ и насочиха своята пропаганда на югъ, къмъ земята на Кирилъ Пейчиновичъ, Райко Жинзифовъ, братя Миладиновци, Григоръ Пърличевъ и толкова още герои на българското възраждане, понесли тежки жертви за тържество на народната свѣсть.

Днесъ ние знаеме добръ, кога и защо сърбитъ обърнаха очи къмъ Македония. На пукъ на етнографията и на историята, и въпрѣки мнението на толкова авторитетни слави, най-стариятъ отъ които, знаменития чехъ Шафарикъ, пишеше: „Въ Битоля, Тиквешъ, Прилѣпъ, Мегленъ, Еоденъ и пр. живѣятъ чисти българи... Славянитъ въ цѣла Македония сами се наричатъ българи. Сърбитъ начеватъ отъ Прищина и задъ Нишъ“¹, — тия сърби, тѣхната интелигенция и тѣхното правителство на първо мѣсто, помислиха да правятъ лесни етнически завоевания и да ширятъ сръбското влияние по линията на най-слабата политическа съпротива къмъ българитъ, заселени на изтокъ и югъ, като захванемъ отъ Видинъ и свършимъ съ Скопье. Пръвъ великиятъ Раковски угади у насъ тия изкушения на сръбската политика и съ свойствената си откровеностъ излѣзе да предупреди управницитъ отъ Бѣлградъ за тѣхната убийствена за славянската взаимностъ помисль. Въ една статия отъ 1863 г. той разкрива нелоялнитъ домогвания на политикитъ отъ Бѣлградъ и се опѣлча противъ тѣхнитъ намѣрения да обсебватъ български земи. „Вѣкътъ на завладѣване и увеличаване за малкитъ и слабитъ народци е вече миналъ“, казва той, и всѣки народъ трѣбва да се ограничи на своя „чистъ елементъ“; затова, „европейската политика е извадила отъ нѣколко години насамъ това начало на свѣтъ, правото на народността, което ако и да не се подпомага искрено отъ нея навсѣкжде, обаче все по нѣщо си добива“. Действително, народитъ иматъ длъжностъ да държатъ и на историческитъ си права, които трѣбва да се достигнатъ пакъ, „но само на законнитъ и неотмѣнитъ свои истински исторически права, а не на завладѣтелнитъ права“. Въ противоречие съ тия нови начала на културния сѣтъ, малката Сърбия е намилила да възстановява ефимерното Душаново царство „Тая велика идея се роди най-напредъ въ незрѣлитъ глави на интелигенцията имъ“, която почва да мрази българския народъ, макаръ простиятъ сръбски народъ да го обича до тогава. „Интелигенцията навлѣче и неопитното правителство да обърне вниманието си за разпространение на границитъ не по правия си и естественъ пжтъ къмъ Босна и Херцеговина, гдето живѣе неговиятъ чистъ сръбски елементъ, но къмъ Видинъ и София, сърдцето на България.“ И въ резултатъ, мисли Раковски,—

¹ Срв. Й. Ивановъ, България въ Македония². Соф. я. 1917, 216.

изчезнала е всѣка помисълъ за премахване на турското иго съ общитѣ усилия на всички балканци.¹ Защото и гърцитѣ не падатъ по-долу отъ сърбитѣ, когато мечтаятъ да възстановяватъ своята Византийска империя, пакъ съ граници, които включватъ повечето български земи. Неискреностъ, претенции върху чуждото, подценяване на съюзника българинъ: ето кое осуетява и тогава, въ 60-тѣ години, и по-късно коалицията на балканскитѣ християнски народи.

*
*
*

Доколко тоя обратъ въ сръбското обществено мнение е на първо време изкуственъ и лишенъ отъ всѣка реална основа, показва ни най-добре поведението на известния сръбски етнографъ и археологъ Стефанъ Верковичъ. Този честенъ бошмакъ, изпратенъ въ 1856 г. съ сръбски средства за учителъ въ Македония, открива въ страната не сърби, а чисти българи. И въодушевенъ отъ симпатии къмъ роба, той почва да изучава бита му, поезията му, миналото му. Въ 1867 г. той изпраща до славянофила Н. А. Поповъ, професоръ въ Московския университетъ, своето „Описание быта македонскихъ болгаръ“, заедно съ едно писмо, въ което казва: „Азъ, като живѣя задоменъ въ гр. Съръ, Солунска областъ, и се занимавамъ съ старинарство, ималъ съмъ сгода да бжда най-близо до селския животъ и да вникна най-дълбоко въ народнитѣ чувства и обичаи; затова ми се чини да съмъ въ състояние да сжда най-безпристрастно за забравения този народъ... Въобще Македония е населена съ народъ, който говори на най-чистъ български езикъ, като почнемъ отъ най-северната граница, отъ върха Люботрънъ, и свършимъ съ най-южната, т. е. Сръдиземно море“...

Седемъ години по-рано (1860 г.) Верковичъ е отпечаталъ въ столицата на Сърбия, Бѣлградъ, въ княжеската правителствена печатница, единъ сборникъ „Народне песме македонски бугара“, който е посветенъ на княгиня Юлия Михайлъ Обреновичъ, родена графиня Хунияди, съ нейно съгласие. Книгата съдържа 335 отборъ пѣсни отъ Сърско, Разложко, Дебърско, Прилѣпско и Велешко, главно лирически и обредни пѣсни, записани, въпрѣки нѣкои грѣшки, на хубавъ български езикъ, както показва напр. началото на тая хороводна пѣсенъ отъ Велесъ:

Што ми е мило и драго,
Млатъ арамя да идамъ,
Млатъ арамя да идемъ,
У Негушката планина.

¹ М. Арнаудовъ, Раковски, животъ, идеи, произведения. София 1922, 76 нт.; Съчинения на Раковски, 674 нт.

Руди яганца да ядамъ,
 И тѣ бели погачи.
 Негушко вино да пїемъ,
 На села да се нашетамъ,
 На моми да се нагледамъ . . .

Или началото на тая сватбарска пѣсенъ, пакъ отъ тамъ :

Садила мома ранъ белъ босилокъ,
 Какъ садила не го видела.
 Пораснало буйно големо
 Буйно големо конъ да пладнуе,
 Конъ да пладнуе со добра юнака.
 Помина лудо, помина младо,
 На моме вели (вели) говори :
 Скини ми моме страче босилокъ,
 Да си мириснемъ, да си закачамъ,
 Да си закачамъ за бела чалма.
 Бре варай лудо, лудо и младо !
 Ако си ергенъ ела кай мене,
 Ако си женетъ бегай отъ тува,
 Ходи по патотъ, скрши вратотъ . . .

Сборникътъ на Верковича има цена не само поради пѣснитѣ си, но и поради своя интересенъ предговоръ, гдето между друго се очертаватъ слабо познатитѣ до тогава граници на българския елементъ въ южна Македония, възъ основа на лични наблюдения и разпитвания. Споредъ тоя неподкупенъ свидетель „бугарскитѣ славяни“ се ширятъ на северъ отъ Солунъ прѣко Кукушъ, Дойранъ и Петричъ до Мелникъ; отъ Мелникъ на изтокъ прѣко Валовища, Съръ и Драма до рѣка Места, която дѣли Тракия отъ Македония; на западъ отъ Солунъ до предгорията на Олимпъ и по рѣка Бистрица, прѣко Кожане и Костуръ, до границата на Епиръ. „Река Бистрица дакле природна е граница измежу Македоніе и Тесалие, или другимъ речма: измежу Славенскогъ и Грчкогъ света и до ове реке по селима свуда имаю превагу бугарски Слазени.“

Верковичъ говори следъ това за любовта на македонския българинъ къмъ старитѣ си обичаи и езика си, благодарение на което е увардилъ народната си самобитность. „А што ова славенска грана ніе до садъ сасвимъ изгубила се и у друге народе прелила, има се единое томе преписати, што е Бугаринъ врло оданъ свомъ езыку и своимъ народнимъ обичаима . . .“ Не по-малка е любовта на македонския българинъ и къмъ народнитѣ пѣс-

ни, негова радостъ и утѣха при работа, празникъ и всевъзможни случаи въ живота. „У планини када стадо свое пасе или обилази, или када дрва сече, у полю када оре или копа, на ливади кадъ коси или сено купи, у празничне дане кадъ у дебеломъ ладу у друштву седи или коло игра, оре се брда и долине одъ нѣговогъ милозвучногъ и чувствителногъ пезаня, кое е онъ заедно са своимъ езикомъ, одъ свои' праотаца наследію. Но особито женски полъ, подобно каквой птици певачици, у младости цео сзой животъ тако реѣи у певаню проведе.“ Пѣвицата Дафина отъ село Просеникъ до Сѣрѣ, жена съ рѣдка паметъ и необикновенъ даръ за пѣене, отъ която записва до 270 разни пѣсни, Верковичъ нарича „бугарска Омирка“. И той е убеденъ, че всѣки ще признае: „бугарски ови Славени, ако су и имали жалостну судбину, и ако су штету многу одъ странскогъ уплиза и притиска претрпили, баръ песничко чувство ни су изгубили,“ щомъ въ пѣснитѣ имъ се разкрива красота и полетъ на поетическото вдѣхновение, което ги приравнява съ другитѣ славянски народи. Пѣснитѣ, записани вѣрно отъ устата на народа, Верковичъ нарича бѣлгарски. Защо? „Я самъ ове песме назвао бугарскимъ, а не словенскимъ, збогъ тога, ерѣ данасъ кадъ бы когодъ македонскогъ Славенина запитао: што ситы? съ места бы му одговорію: я самъ Болгаринъ, а свой езикъ зову болгарскимъ...“

Нѣма ли да се получи сжщиятъ отговоръ и днесъ, 63 години слѣдъ появата на Верковичовия сборникъ? Не би ли призналъ все тѣй категорично и чистосърдечно своето бѣлгарско име и бѣлгарско чувство всѣки македонски славянинъ, ако безпартиенъ чужденецъ му поставѣше въпроса: що си ти? Не гозори ли, като последенъ свидетелъ, само за бѣлгарски диалекти и бѣлгарско езикозо съзнание въ единъ македонски край известниятъ французки ученъ Андре Мазонъ, професоръ въ Парижъ, който презъ време на европейската война е прекаралъ нѣколко месеца въ Леринъ и е записалъ отъ устата на народа по околнитѣ села, Леринско и Костурско, предания, легенди и приказки, току-що издадени отъ него, съ презодъ на французки и граматическо-фолклоренъ коментаръ?¹

* * *

Верковичъ захваля красотата на македонскитѣ народни пѣсни, изтъква и тоза, колко малко сж познати тѣ на учения славянски свѣтъ, който нито подозира за голѣмото богатство отъ поетически мотиви въ недрата на забравения

¹ André Mazon, Contes slave de la Macédoine sud-occidentale. Paris 1923.

народъ, потомъкъ на Кирило-Методиевитъ македонски славяни. За голѣмо щастие, още на следната година излѣзе отпечатанъ голѣмиятъ томъ „Български народни пѣсни, собрани одъ братя Миладиновци, Димитрія и Константина. Въ Загребъ, въ книгопечатницата на А. Якича. 1861.“ Тукъ се съдържаха 660 пѣсни, записани главно въ Охридско, Битолско, Прилѣпско, Велешко, Кукушко, Костурско, Воденско и Дебърско, покрай това въ Софийско и Панагюрско. Тѣзи пѣсни, събирани между народа въ течение на 50-тъ години отъ двамата незабравими братя, чада на Струга, не биха видѣли свѣтъ, ако не бѣше се притекълъ на помощъ благородниятъ хърватинъ, епископъ Йосифъ Щросмайеръ, името на когото е за насъ българитъ твърде скъпо, поради признанието на културнитъ и национални домогвания на българския народъ. Насърденъ отъ голѣмия славянски филантропъ, който взима върху си разходитъ по отпечатването на сборника, Константинъ Миладиновъ преписва пѣснитъ си отъ гръцка азбука на българска, все по настояването на Щросмайера, за когото гръцката опасностъ въ южна Македония е била явна. „Гърцитъ сж причинили доста бѣди и неволи на васъ българитъ, за това трѣбва да се откажешъ отъ тая чужда азбука,“ говорѣлъ Щросмайеръ на Константина.¹ И не е ли знаменателно, гдето едновременно единъ сърбинъ, Верковичъ, и единъ хърватинъ, Щросмайеръ — и двамата безкористни служители на истината, добри славяни и добри патриоти, — насърдчаватъ пробуждането на българската народностъ въ Македония, бранейки я отъ чужди посѣгателства? Нито поменъ у тѣхъ отъ желание да посърбватъ, да денационализиратъ робското племе, и само живо съчувствие за неговитъ усилия да се отърси отъ нравственъ гнетъ, отъ гдето и да иде той. Ето защо К. Миладиновъ съ право изтъква въ посвещението си заслугата на Щросмайера: „Предъ неколку години Български-те пѣсни собрани, още много време ке стоѣха закопани въ неизвѣстностъ, ако не бѣше високо-то Ваше участие . . . Ваша Превозвишеностъ благоизволи да обжрни вниманіе и на найюжни-тѣ Славяни Българи и да покажитъ великодушно-то участие въ издаваніе-то на това общеполезно сокровище.“

Братя Миладиновци разкриха предъ удивения свѣтъ единъ неподозиранъ обиленъ изворъ на народното творчество, чиито кристални струи изтичаха отъ глѣбинитъ на народната душа, величествена и кротка въ своитъ блѣнове, своитъ поризи и своитъ мелодии. Народъ, който има това богатство отъ поетически мотиви; народъ, който, въпрѣки политически бури и крупни исторически движения, запазва заве-

¹ Срв. С. Юриничъ, „Йосифъ Юрай Щросмайеръ,“ Сб НУН. XXII — XXIII (1907), 51.

титѣ на дѣди и прадѣди, съ тѣхния чистѣ лиризмѣ или тѣхната спокойна епика; народѣ, който до XIX. вѣкъ продължава да създава нови пѣсни, въ наивния стилѣ на старото време, гдето се отразяватъ патриархални нрави и довърчива съобщителностъ; такѣвъ народѣ заслужваше симпатиитѣ на всички образовани народи, отдавна напуснали тази епоха отъ развоя си, съ всичко пленително-романтично на родното минало. И сборникѣтъ на Миладиновци изигра не маловажна роля въ пробуждането на живѣ интересѣ и на реална помощъ при опититѣ ни за национално повдигане и обособяване. Независимо отъ цената си като литературенѣ документѣ, като паметникѣ на колективния български гений, проявенѣ въ пѣсенѣ, той може да бжде сматрянѣ и като граждански подвигѣ отъ първа величина поради импулса, даденѣ на идеала за освобождение.

Въ предговора двамата братя изтъкватъ: „Богатството о тѣ пѣсни-тѣ је неизцърпано.“ Това би изненадало само оно-гова, който не познава отъ близо народа ни и който не подозира нищо за селското хоро, „това училище, кжде съ усовършенствувала народна-та ни поезія.“ На малки и голѣми празници момитѣ се бератѣ на хоро, което води една танчарка, съ пѣсенѣ: половината хоро помага въ пѣненето, а другата половина повтаря всѣки стихѣ. Свърши ли се една пѣсенѣ, хорото се повежда отъ друга танчарка, и така по редѣ всички моми ставатѣ хороводки. „Но обикновено танец-отъ повике водитѣ тая мома, коя иматѣ хубавѣ гласѣ и знайтѣ многу пѣсни.“ Пѣсни се пѣятѣ още при всѣки другѣ поводѣ: „въ жалба и въ радостѣ, на свадба и хоро, на жетва и грозиебране, на везаніе и преденіе, по поле и по гори, (народѣтъ) щедро изливатѣ пѣсни-те.“ Отъ тамѣ и тоя дългѣ списъкѣ № №, раздѣлени отъ събирачитѣ на самовилски, църковни, юнашки, овчарски, жалъовни, смѣшни, любовни, сватбени, лозарски и жетварски. Тѣ ни даватѣ представа за голѣмото разнообразие на чувства и мисли, на работа и на сѣмейни и обществени отношения, като истинска изчерпателна хроника на народния животѣ.

Следѣ Миладиновци дойдоха други синове на Македония, да допълнятѣ картината на пѣсенната традиция и да очертаятѣ подробно етнографския ликѣ на населението. Имената на К. Шапкаревѣ, Д. Матовѣ, В. Иконѣмовѣ, М. Цѣпенковѣ, Т. Ецовѣ, Е. Спространовѣ, А. П. Стоиловѣ, Н. Настевѣ, Ст. Божевѣ, Г. Лъжевѣ и други сж добре известни на всички, които боравятѣ съ български фолклорѣ. И благодарение на тѣхѣ, Македония не е днесѣ оная terra incognita, за която нѣкога бѣ позволено да се говори каквото се ще на непосветени люде. Езикѣ, нрави, обичаи, пѣсни, приказки, пословици, цѣлата духовна култура на македонца е изнесена предѣ чуждия и нашѣ свѣтѣ, който при това знае

добрѣ епопееята отъ най-новото време, героизма на революционери като Гоце Дѣлчевъ, Д. Груевъ, Т. Давидовъ, Б. Сарафовъ и други. Но, нѣма съмнение, не е всичко сторено, за да се обоснове практическата цѣль — свободата — или за да се изследва, въ името на науката, животъ, творчество и история на това злосластно население. Наопаки, тукъ се отваря широка перспектива за бъдащитѣ работници, които съ общи усилия ще могатъ да изследватъ на сѣмото мѣсто всичко незабелѣзано до сега, за да се съхрани на вѣчни времена образътъ на една култура, която вече си отива. Защото тая култура, рожба на миналитѣ вѣкове, наистина си отива, отстѣпяйки мѣсто на нови духовни течения, на ново творчество и новъ социаленъ строй, попригодни за времената, въ които живѣемъ.

* * *

Панчо Михайловъ, младиятъ този ратникъ за свободата на отечеството си, е ималъ хубавата идея да посвети часть отъ своето време на етнографски проучвания, тѣй трудни сега въ Македония. Прѣзъ лѣтото на 1923 г. менъ бѣ предаденъ единъ обемистъ неговъ ръкописъ, за да го разгледамъ и се произнеса върху напечатването. Останахъ твърде приятно изненаданъ, когато открихъ тамъ повече отъ 400 народни пѣсни, нѣкои отъ тѣхъ съвсемъ неизвестни, а други — дадени въ нови обработки. Понеже отъ тѣзи краища, гдѣто е боравилъ и записвалъ пѣсни г. П. Михайловъ, имаме до сега сравнително малко публикации¹, и понеже материалътъ ми се виждаше цененъ приносъ за фолклора на Македония, азъ изказахъ мнение, че сборникътъ заслужва да види свѣтъ. Но записачътъ бѣ далечъ отъ София и въ невъзможностъ да подреди самъ всичкия материалъ. Нагърбихъ се тогава азъ съ този трудъ. Краткото време, съ което разполагахъ, не ми позволяваше да дамъ една съвсемъ задоволителна за менъ редакция, но все пакъ вървамъ, че и опитаното тукъ постига цельта си. Коректуритѣ се водѣха отъ добрия познавачъ на она край, г. П. Завоевъ.

П. Михайловъ бѣ записалъ пѣснитѣ си фонетически, но съ примѣсъ на единъ етимоложки принципъ, който — безъ да мѣни въ какво и да е произношението — правѣше книгата достъпна за най-широкъ кръгъ читатели. Струва ми се, сборникътъ не губѣше нищо отъ това, толкова повече, че той не е назначенъ само за специалиститѣ. Последнитѣ ще знаятъ лесно да си представятъ, какви звуци се криятъ подъ ъ, ж и ѝ, които иматъ условна стойностъ въ правописа и по

¹ Сръ. особено пѣснитѣ отъ Щипско у К. А. Шапкаревъ въ СБНУН. III—XV, както и пѣснитѣ отъ Кочанско, Кратовско и Криворечна Паланка въ СБНУН. II, IX, XI, XVI, XVII.

традиция предаватъ въ Македония звука е (не я) и [тъмния еровъ гласъ, съ изключение на ъ въ края.

Относно класификация а, трѣбва да кажа още това. Пѣснитѣ сж подредени въ деветъ групи. Мѣродавни бѣха при това подреждане съдържанието и стилътъ на пѣснитѣ. Общата идея, фабулата, отъ една страна, и начинътъ на развитието ѝ, изложението, отъ друга — ето двата главни критерии за една добра класификация. Разбира се, тая класификация, както и всѣа друга, се натѣква на извѣстни трудности, които идатъ отъ родството на мотивитѣ въ отдѣлнитѣ групи и отъ невъзможността да се реши въ нѣкои рѣдки случаи, дали изложението е лирическо или епическо, дали споредъ обема си пѣсенъта спада къмъ разказвателната или импресионистична поезия. Но изобщо принципътъ, усвоенъ тукъ, ми се вижда най-подходенъ, и съобразно съ него пѣснитѣ бѣха раздѣлени на (I) обредни, пѣяни по случай на празници и религиозни обичаи, (II) сватбени, (III) любовни, (IV) балади, (V) сѣмейни, т. е. битози нувели, (VI) малки пѣсни, т. е. хумористични, жетварски, хороводни и други припѣвки, (VII) юнашки, за герои отъ старото време, (VIII) хайдушки и (IX) революционни. Върху характера на тия групи и самата класификация вижъ обясненията въ моитѣ трудове Фолклоръ отъ Еленско и Северна Добруджа.¹

Последниятъ дѣлъ е нѣщо съвсемъ ново въ сборницитѣ отъ народни пѣсни и умотворения. Революционнитѣ пѣсни, никнали въ Македония отъ 50 години насамъ, отразяватъ единъ новъ обществено-националенъ идеалъ, непознатъ на старитѣ хайдутини; тѣ даватъ изразъ на настроения и мисли, които загатватъ една нова тактика въ борбата за свобода. Докато стариятъ хайдутинъ стоеше върху почвата на мѣстни отношения и не отиваше до систематична, планомѣрна дѣйностъ за възстание, новиятъ революционеръ излиза отъ предпоставкитѣ на една добръ подготвена общонародна организация, която си има опредѣлени политически лозунги, постоянни кадри и ржководно управително тѣло. Революционерътъ е напълно съзнателенъ членъ на една група, чиято дейностъ се направлява въ зависимостъ отъ общитѣ политически условия и въ пълна хармония съ копнежитѣ на населението, приобщено въ грамадната си частъ къмъ организацията. Тази нова борба и тѣзи нови борци естествено говорятъ твърде силно на народното въображение, и то не закѣснява да ги направи предметъ на поетически импровизации. Но процесътъ на създаване, на поетизиране не е напълно стариятъ: измѣнило се е нѣщо въ уметѣ, и художествената, книжната пѣсенъ е повлияла вече върху думитѣ и духа на народната пѣсенъ. При това въ изнамирането, на-

¹ Сбун. XXVII и XXXV.

редъ съ неукия селянинъ или селската мома, участвува по нѣкога четникътъ, миналъ извѣстна школа и прочелъ нѣщо отъ Разова, отъ Ботева, отъ Яворова. Ако въ едни случаи ние имаме тукъ ново приложение на старитѣ хайдушки пѣсни (срв. напр. № № 426 и 447, гдето комититѣ наследяватъ прежнитѣ горски хъшове), въ други (напр. № 467) ни се вестява съвременна и напълно индивидуална изпозѣдъ за скърбитѣ на Македония. Ето защо този дѣлъ пѣсни, революционнитѣ, не могатъ да се сматрятъ всѣкога като продуктъ на исконното народно творчество и не веднажъ тѣ отразяватъ вкусъ, идеалъ и речъ на по-образованата революционна срѣда. Само доколкото тия пѣсни се явяватъ естествено продължение на хайдушкия епосъ и доколкото тѣ сж станали популярни изъ цѣла Македония, за да се пѣятъ отъ всички млади, ние имаме работа тамъ съ народни пѣсни. При това повечето отъ тѣхъ сж анонимни; ония пъкъ, на които авторътъ се знае, се осланятъ често на старитѣ народни пѣсни. За характеристика на времето и като изразъ на новия духъ въ Македония този дѣлъ пѣсни представятъ голѣмъ интересъ.

Нѣкои отъ пѣснитѣ сж нотирани, и това ги прави още по-ценни, тѣй като текстъ и мелодия, дума и гласъ сж недѣлими при народното творчество. Душата на една пѣсенъ се разкрива подпълно едва когато чуемъ и мелодията ѝ.

Записвачтъ не е посочилъ при всѣка пѣсенъ мѣстото, гдето е чута, и лицето, отъ което е слушана. Това е направено, за да не пострадатъ пѣвцитѣ, добри българи. При сгоденъ случай, съ една добавка, ще се попълни и тая празнота. Районътъ на пѣснитѣ обгръща, съ малки изключения, областта между Вардаръ и Струма, по течението на рѣка-Брѣгалница, съ градове и села Велесъ, Щипъ, Св. Николай, Злетово, Кратово, Кочани, Царево-село, Винаца, Берово, Малешево и други мѣста на стария Пиянецъ. Говорнитѣ отлики тукъ сж незначителни, и тѣ се долавятъ добръ въ пѣснитѣ. Но за тѣхъ ще бже дума при другъ случай. А сега нека пожелаемъ успѣхъ на тоя сборникъ, никналъ като изпълнение на оня славенъ заветъ, който сж ни оставили безсмъртнитѣ братя Миладинови и тѣхнитѣ ученици, просветители и герои, надъхани съ гореща обичъ къмъ родината си.

София, 16 декемврий 1923 год.

Проф. М. Арнаудовъ

Нѣколко думи

Роденъ съмъ въ гр. Шипъ, разсадникъ на образование и на крепко национално чувство въ Македония. Волнитѣ юношески години минахъ въ игри луди край кулитѣ (хисара) на Крали Марко и брѣговетѣ скалисти на рѣка Брѣгалница, които въ самота ми напѣваха легенди по безсмъртници. А вечеръ, приютенъ до милия си татко, до късно слушахъ разкази за борби величави на родѣтъ ни съ узурпаторитѣ на правата ни човѣшки. Тия ношни екскурзии изъ полето на героитѣ затвърдиха въ менъ, още като дете, желанието да стана и азъ нѣкога тѣхенъ другаръ.

Завършихъ срѣдното си образование въ гр. Скопье. Въ день на скръбъ, кръвъ и сълзи за Македония, когато честъта на майка и сестра бѣха поставени на изпитание, взехъ пушката и уловихъ гората. Защото човѣшки зли крака газятъ земята ни, макаръ да има тя право божествено на животъ. „Осзободителитѣ“ ни, въоръжени съ злоба сатанинска къмъ единъ народъ, единствената вина на който е, че търси слънце, въздухъ и свобода, вършатъ дѣла, чието оправдание може да се намѣри само въ душата на човѣка-звѣръ.

Има ли въ свѣта народъ, на който по най-жестокъ начинъ да е отнето правото да говори, да се учи, да пѣе на своя майчинъ милъ езикъ?

Има ли нѣкжде народъ, съ чиито религиозни чувства и общественъ моралъ да сж се гаврили управницитѣ му?

Има ли нѣкжде народъ, чиито вѣковни усилия за просвѣта и национална свѣсть биватъ затрити съ единъ варварски замахъ?

Где е тоя народъ, който презъ редъ поколѣния е ималъ стотици училища, черкви, учители, свещеници и ученици, и после, въ „културн я“ XX. вѣкъ, остава изведнажъ безъ поменъ отъ всичко това?

Где е тоя народъ, чиито майки вѣчно съ кърпи черни ходятъ, чиито заселища сж обърнати на пепелища и чието земля е обрасла съ буренъ и покрита съ тропове?

Где е тоя народъ, чийто небосклонъ е постоянно по-

критъ съ облаци мрачни, предвождани отъ гарвани зловещи?

О, има, има такъвъ народъ! Това е българскиятъ народъ, поставенъ въ единъ божественъ земенъ край, който отъ всички се нарича презъ низъ вѣкове Македония.

Тукъ, по силата на насилнически договори, които криятъ отъ самото начало фермента на разложението си, на насъ българитѣ е отнето правото да се учимъ и говоримъ на родния си езикъ, да се наричаме българи.

Тукъ всѣки е задълженъ да носи „шайкачъ“, за да се манифестира предъ културния европеецъ сръбския колоритъ на Македония.

Азъ се съмнявамъ, не, азъ отричамъ магическата сила на тоя насилствено наложенъ „шайкачъ“, символъ на дивъ шовинизъмъ и на ниска култура. Защото сърдцето, кръвта, езика, играта и пѣсенъта на тия, които по задължение го носятъ, не сж шайкачки, а български.

Овисналъ на раменетѣ на майка рождена, съ дълбоко чувство на огорчение и съ погледъ пламналъ, чакахъ душата ѝ да запѣе. Тя ме прати при овчаря горски, на когото душата е по-чиста отъ планинския ручей; при жетваря въ полето, чиито грижи сж по-близки, по-тежки отъ лѣтния зноенъ день; при пжтника клетъ, поелъ друмъ къмъ далеченъ гурбетъ. Тя ме прати въ цѣла Македония, да чуя отблизо пѣсенъта ѝ. И въ продължение на двѣ години можахъ да събера предложенитѣ въ настоящата книга пѣсни. Тѣхъ съмъ записвалъ при близкото съдѣйствие на бойнитѣ си другари: Мите Опилски, Евтимъ Ташевъ, Томе попъ Захариевъ, Димитъръ П. Паликрушевъ и х. Григоръ х. Кимовъ, на които сърдечно изказвамъ благодарността си.

Въ новъ трудъ, посветенъ на тия краища, азъ ще изложи обичаи, народенъ календаръ, приказки, суевѣрия, игри и други приноси за характеристика на македонския народенъ животъ.

Въ сборника ми има единъ новъ отдѣлъ — революционни пѣсни, незасѣгнатъ отъ никого до сега. Въпрѣки книжното влияние, което се чувствзува тукъ и тамъ, азъ ги помѣстихъ, за да се долови революционното настроение и непрестореното народно съзнание въ краищата, кждето се пѣятъ.

Поради петвѣковното робство, тѣзи пѣсни сж пълни съ тжга, напоена съ копнежъ за свобода. Тѣ отражаватъ стремжитѣ на редъ поколѣния, запазили въ себе си достатъчна самонадѣяностъ да мечтаятъ за по-свѣтли дни.

Обстойна и внимателна анализа на пѣснитѣ ще направятъ хората на науката.

На край, изказвамъ топлата си признателностъ на Богданъ, за положенитѣ грижи около издаването на сборника, и на Щипското Благотворително Братство — въ лицето

на председателя му Петъръ Завоевъ, касиера Христо х. Яневъ и съветниците Владимиръ Икономовъ и Диаманди Николовъ, за гдето направиха възможно отпечатването на сборника.

Пѣснитѣ сж записани главно въ слѣднитѣ околии: Щипска, Скопска, Кратовска, Кочанска, Паланечка и Царевоселска-Малешевска.

Македония, 23 октомврий 1923.

П. Михайловъ

Забѣлѣжка. — Понеже събирача на пѣснитѣ отсъствува отъ София, допуснати сж неволно нѣкои грѣшки, за които молимъ снисхождението на читателя.

Освенъ това, известни пѣсни се нуждаятъ отъ добавки и пояснения. Така напр. № 1. „Барбаруши“ се отнася въ нѣкои краища (Кочанско) къмъ празника Св. Варвара, 17 декемврий, два дни преди Никулденъ, и се пѣе отъ моми, наречени „варваруши“. Пѣсенъта № 409 пъкъ, съчинена отъ Александъръ попъ Орушевъ (старъ народенъ учител, черковенъ пѣвецъ и проповѣдникъ), и твърде популярна въ Радовишъ, Щипъ, Струмица и съседнитѣ мѣста, гласи въ единъ попълненъ вариантъ:

Ахъ да мога ази
Силно да затърба
Мили мои, драги братя,
Вази да разбуда.

Да ви кажа просто,
Просто, но разбрано:
Стига сте се толкозъ време
Мразил' непрестанно.

Времето е кратко.
Грооътъ приближава.
Любете се братски сладко
Така подобава.

Любовъ, съгласие,
Ангелски сж думи;
Богъ ги заповѣдува намъ,
Нека да ги чуемъ!

Добавки и варианти къмъ другитѣ пѣсни ще бждатъ дадени при случай.

Б. Р.

ДЪЛЪ I. Обредни пѣсни

1. Барбаруши.

Барбаруши¹ у дворо дойдоа,
Та на баба, море, говорея:
„Я надзърни, мори стара бабо,
Тизе имашъ мома за жененье,
Мома имашъ, море, аберь нѣмашъ!
Дали си ѝ дари направила,
Дали си ѝ копче подресила,
Дали си ѝ обеци лѣяла,
Дали си ѝ гердано купила?“
„Имамъ аберь, море, како нѣмамъ!
Язе самъ ѝ руба направила,
Язе самъ ѝ копче подресила,
Язе самъ ѝ обеци лѣяла,
Язе самъ ѝ гердано купила,
Току чекамъ Сурова да дойде,
Юнакъ да избира споредъ нея“.
Иде, дойде, Сурова ми дойде,
Юнаци дойдоа, юнака избраа,
Младенко е, море, споредъ нея.²

2. Дѣте шилегарче.

„Я невѣсто, мори църноока, „Мале мила, мале триста пия,
Тизе имашъ дѣте шилегарче, А триста ми, мале, прерипия,
Шилегарче, мамино разгалче. Па иляда капка не видоа.“³
Пои ли шилежинята вода?“

¹ Барбаруши: група моми, които ходятъ да пѣятъ на Сурова (Нова године).

² Пѣе се на Сурова, на баба, която има мома за женене.

³ Пѣе се на невѣста съ малки дѣца, която нѣма мома.

3. Водарици.

„Я надзърни, бабо джубетарко,
Ю дворове тия малки моми,
Малки моми, бабо, водаруши.
Тизе имашъ деверъ за женене,
Дали кешъ му мома да изберешъ?
Дали си му коня подковала?
Дали си му юзда полъяла?
Дали си му седло оседлала?
Дали си му зенгии турила?
Дали си му руйото скроила?
Дали си му чизмитъ купила?“
„Имамъ аберъ, моми, како нѣмамъ!
Язе самъ му коня подковала,
Язе самъ му юзда полъяла,
Язе самъ му зенгии турила,
Язе самъ му руйото скроила,
Язе самъ му чизмитъ купила,
Туку чекамъ Водици да дойдатъ,
Да избирамъ мома спремо него“.
Па дойдоа водарици у дворъ,
Па избрала мома спремо него,
Алтъна е мома спремо него!¹

4. Марко на чардаци.

Седи Марко на чардаци,	Но гу фана за руката.
Па си бие у тамбури,	Води, води, та па дома,
Па играе съ три ябалки,	Па говоре на майка си:
Па си маме до три моми.	„На ти, майко, тебъ отмѣна,
Прийде мома, приступи ву,	На татко сладка вечера,
Не ву даде ябалката,	На мене бѣла промена“. ²

5. Младъ Петре.

„Леле Петре, млади Петре,	Извискуватъ у конюшно?
Що ти коня извискуватъ,	Дали не са тимарени?

¹ Пѣ се на Водици (Богоявление).

² Пѣ се на Водици.

Дали не са вода пили?	Зобъ зобали, вода пили,
Дали не са зобъ зобали?“	Вече имъ се додеяло
„Мори моми, малки моми,	Шетайки ми по друмове,
Коне са ми тимарени,	Кръстосвайки кумашини“ ¹ .
Коне са ми зобъ зобали,	

6. Невѣста и братчето ѝ.

„Невѣстице църноока, църничка,
 Що ти поли запретнени, запретнени,
 Запретнени, уросени, уросени?“
 „Такомъ Бога, малки моми, малки моми,
 Снощи ми е братче дошло, братче дошло,
 Братче дошло, конъ довело, конъ довело,
 Па самъ брала росна трава, росна трава,
 Росна трава босилкова, босилкова,
 Па самъ поли наросила, наросила,
 Та за туй са запретнени, запретнени“².

7. Вѣтъръ горянинъ.

Пири вѣтре горянине, горянине,
 Доста пири, доста дуа, доста дуа,
 Издуа ми равни стави, равни стави!
 Пири вѣтре горянине, горянине,
 Доста пири, доста дуа, доста дуа,
 Измраси ми руса коса, руса коса!
 Пири вѣтре горянине, горянине,
 Доста пири, доста дуа, доста дуа,
 Разпиша ми тенки вѣжди, тенки вѣжди!
 Пири вѣтре горянине, горянине,
 Доста пири, доста дуа, доста дуа,
 Напраши ми църни очи, църни очи!
 Пири вѣтре горянине, горянине,
 Доста пири, доста дуа, доста дуа,
 Изсѣче ми бѣло лице, бѣло лице!³.

¹ Пѣе се на Волицы.

² Пѣе се на Водицы.

³ Пѣе се на Водицы.

8. Кметица и голуби.

Седѣла ми кметица	Есенъ да ми дойдете,
У широки дворове,	Съ крилѣ да ми паате,
На сребърни столове,	Двори да ми метете,
Въ скути бисеръ мѣрѣше,	Съ гърло да ми гукате,
На голуби фърляше:	Снаа да ми будите! ¹
„Клите, клите, голуби,	

9. Голубенце и св. Петка. I.

Голубенце вода пие	Не даде го света Петка:
На средъ село, на езеро;	„Ишо, ишо, сивъ соколе,
Сви се соколъ да го грабне,	Не ми граби голубенце!“ ²

10. Голубенце и св. Петка. II.

Голубенце вода пие	Света Петка и Недѣля:
На средъ село, на езеро;	„Немой ме го, сиви соколъ,
Сви се соколъ да го дигне,	Това ми е най-маленко,
Не даде го света Петка,	Най-маленко, най-галенко!“ ³

11. Нива хлѣбородна.

Оралъ Нено нива лѣбородна, Или ми е невѣста юбава?⁴
 Емъ я оре, емъ сипѣсна пое: Та не ми е невѣста юбава
 „Та дали е нива лѣбородна, Туку ми е нива лѣбородна!“⁴

12. Лудо младо въ момини двори.

Лудо младо коня яа,	Какво добро въ нашъ дворъ
Конь го носе горе-доле,	дойде!
Нанесе го моминъ двори,	Язе стара ашикъ падна, ⁵
Сопази го стара майка:	А камо ли па ти млада!“ ⁶
„Стани керло, не станала,	

¹ Пѣ се на Водици.

² Пѣ се на Водици.

³ Пѣ се на Водици.

⁴ Пѣ се на мже на Водици.

⁵ Ашикъ паднахъ: влюбихъ се.

⁶ Пѣ се на Водици.

13. Джелепъ и дѣвойка.

Старъ ми джелепъ седѣше	Оздолъ идатъ дѣвойки,
На срѣдъ рамни дворове,	Що кемо ги дарува?“
На сребарни столове.	„Отворете чекмедже,
Изкочила внука му,	Извадете дукати,
На дѣда си говори:	Сѣка мома дуката!“ ¹
„Леле дѣдо, милъ дѣдо,	

14. Кръщение на бѣла Бога.

Богородка, Божя мале,
 Снощи ми се дѣте роди,
 Мажко дѣте, бѣла Бога,
 Бѣла Бога, света Петка,
 И се роди и продума:
 „Леле мале, стара мале,
 Айде иди конъ да тражешъ,
 Конъ да тражешъ, да ме кръстешъ!“
 Па си крена Богородка,
 Возъ лаката, низъ лаката,
 Возъ лаката, конъ да траже.
 У срекя ѝ день Петковдень
 И него е попитала:
 „Ей Петковдень, побратиме,
 Ай да ми си кумъ да бидешъ,
 Да ми кръстешъ мажко дѣте,
 Мажко дѣте, бѣла Бога!“
 Я Петковдень ѝ говори:
 „Мини, мини, Божя мале,
 Я не мога и не смѣя,
 Я не мога да ти кръста,
 Да ти кръста мажко дѣте,
 Я не мога, емъ не смѣя;
 По менъ иде день Митровдень,
 Онъ е кръстилъ небо, земя,
 Онъ ке кръсте мажко дѣте,
 Мажко дѣте, бѣла Бога.“

¹ Пѣе се на старъ дѣдо на Водици.

Па си крена Богородка,
 На срекя ѝ день Митровдень,
 Него го е попитала:

„Митровдене, Михаиле,
 Да ми кръстешъ мажко дѣте,
 Мажко дѣте бѣла Бога!“

Митровдень ѝ отговаря:

„По менъ иде день Божича,
 Онъ е кръстилъ небо, земя,
 Онъ ке кръсте мажко дѣте,
 Мажко дѣте, бѣла Бога.“

Па си крена Богородка,
 На срекя ѝ день Божичка,
 Него го е попитала:

„Ей Божичко, бѣлъ Божичко,
 Да ми кръстешъ мажко дѣте,
 Мажко дѣте, бѣла Бога!“

А Божичъ ѝ отговаря:

„Ой ле леле, Божа мале,
 Мини, мини, та замини!
 Я не мога да ти кръста,
 Да ти кръста мажко дѣте,
 По менъ иде Йовановдень,
 Онъ ке кръсте мажко дѣте,
 Мажко дѣте, бѣла Бога!“¹

15. Марко съ три китки.

Снощи Марко пиянъ дойде,	Кой ти даде до три китки,
Пиянъ дойде, пиянъ легна,	До три китки босилкови?“
Я го либе разпашуе,	Проговаря млади Марко:
Разпашуе и прашуе.	„Море либе, първо либе,
Изпаднаа до три китки,	Едната е отъ твой татко,
До три китки босиликови:	Втората е отъ майка ти,
„Море Марко, млади Марко,	Трекята е отъ братчето.“ ²

¹ Пѣе се на Водици.

² Пѣе се на Водици.

16. Три чудни билки.

Пойде Ивко ловъ да лове, Я си имамъ до три билки,
 У срека ву чудно звере; До три билки босилкови:
 Тръгна пушка да го гага, Една билка живъ да бидешъ,
 Звере ву се милно моле: Втора билка ловъ да ловешъ,
 „Немой, Ивко, млади Ивко! Трека билка синъ да имашъ!“¹

17. Момче грагянче.

„Море момченце, грагянче, На жътъ трендафилъ сушено,
 Що ти прилега фустанче! У топла соба шиено,
 Дека е море шиено?“ Триста го терзии шиле,
 „На бѣла баня бѣлено, Триста са игли скършиле.“²

18. Момче и двѣ дѣвойки.

„Туго дѣвойчиня, туго гугутчиня,
 Туго везденъ гледамъ, туго сванокъ мисля,
 Туго пущите ме, туго мею двѣтѣ,
 Туго нищо некую, туго да ви реча!“
 Туго пушили го, туго мею двѣтѣ,
 Туго изпило имъ, туго църни очи,
 Туго опасе имъ, туго танки вѣги,
 Туго измърси имъ, туго руса коса.³

19. Богатъ Нено. I.

Нено има двори самотвори, Това са си Ненови синове.
 За коль двори сребарни Та що са си бѣли пауници?
 подпори, Това са си неновитѣ снаи.
 Возъ подпори бѣли пауници, Благослови, тизе Арсение!“⁴
 Та що са си сребарни подпори?

20. Богатъ Нено. II.

Нено има двори самотвори, Я подпори бѣли пауници.
 И у двори сребарни подпори, Това що са сребарни подпори,

¹ Пѣ се на Водици.

² Пѣ се на Водици.

³ Пѣ се на Водици.

⁴ Пѣ се на Водици на домакинъ, който има много снахи и синове.

Това са си Ненови синове; Велесъ града и Скопје и
 Това що са бѣли пауници, Скопје,
 Това са си Неновитѣ керли. На момитѣ ке купи, ке купи
 На синове ке купи, ке купи : Сето поле кочанско, кочанско.¹

21. Богатъ Нено. III.

Нено има бочва вино,	Па я такса, не даде я.
Леле Нено, стари Нено!	Кога бѣше на Спасовдень,
Нено има бочва вино,	Дойдоа си айдуцитѣ,
Па я такса на Великдень,	Пробия си бочва вино :
Па я такса, не даде я;	Та не си е бочва вино,
Па я такса на Гюргъовдень,	Туку си е бочва пари! ²

22. Мома Лазарица.

Мари моме лазарице,	Що си бистра за мунистра,
Що си яка за юнака,	Мари моме лазарице! ³
Що си силна за войника,	

23. Св. Недѣля и три млади.

Заспала света Недѣля	Язе самъ света Недѣля ;
На поле на край на море,	Ако не ме вѣрвате,
Оздоле идатъ три луди,	Соберете берекето,
Та си видоа дѣвойче,	Донесете го на поле,
Видоа я и аресаа :	На поле на край на море,
Единъ го сака за брата,	Сето ке да се поклоне,
Други го сака за сина,	Овесо се не покланя,
Треки го сака за севда.	Овесо па и урово :
Дѣвойче вели говори :	Онъ се не носи на църква,
„Я не самъ младо дѣвойче,	Онъ се на темянъ не кади!“ ⁴

24. Богданъ оре предъ Великдень.

Богданъ оре предъ Великдень, Два му сина сѣме сѣятъ,
 Прѣдъ Великдень у црѣнъ Двѣ му снаи сѣме носатъ,
 петокъ. Двѣ му керки гергефъ нижатъ,

¹ Пѣе се на Водици.

² Пѣе се на Водици.

³ Пѣе се на Лазарица.

⁴ Пѣе се на Великдень

Два облака зговоръ чинатъ : Да удриме двѣтъ керки!
 „Да пукнеме, да треснеме, Я ги женилъ, я ги копаль.
 Да удриме двата вола! Да удриме двата сина,
 Що са криви двата вола? Богданъ кука ке расипе!“
 Да удриме двѣтъ снаи! Па удрия двата сина,
 Онъ ке други да доведе. Та са кука расипали.¹

25. Отъ що е момата хубава? I.

„Гюргьо ле, Гюргьо юбава, И менъ ме майка родила,
 Та що си толку юбава? На Великдень ме родила,
 Дали си отъ Бога паднала, На Гюргьовдень ме кръстила,
 Или отъ земя никнала?“ Гюргико име турили,
 „Ой море лудо, та младо, Въ прѣсно ме млѣко баняли,
 Де се е чуло видѣло Съ краво ме масло мажали,
 Човѣкъ отъ Бога да падне, За той самъ толко юбава!“²
 Или отъ земя да никне?

26. Отъ що е момата хубава? II.

„Велике, моме цървена, И менъ ме майка родила,
 Та що си толко юбава, На добъръ день ме кръстила :
 Юбава, йоще гиздава? На Великдень ме родила,
 Отъ Бога ли си паднало, На Гюргьовдень ме кръстила,
 Въ градина ли си никнало, Съ прѣсно ме млѣко доила,
 На круша ли си цѣфнало?“ Велика име турила,
 Велика вели, говори : Съ краво ме масло мажала,
 „Лудо ле, лудо ле младо, Та самъ си толко юбава,
 Ни самъ отъ Бога паднало, Юбава, йоще гиздава
 Ни самъ въ градина никнало, Като преблага ябука!“
 Ни самъ на пато найдено :

27. Дарба за Гергьовдень.

Трупни ми, трупни, Трупянке, Донела и докарала,
 На по-малата вратничка, Шарена крава съ теленце,
 Малко ли ти е донела, Теленцето е шарено.

¹ Пѣ се на Великдень.

² Пѣ се на Гергьовдень.

Трупни ми, трупни, Трупянке,	Трупни ми, трупни, Трупянке,
На по-малата вратичка,	На по-мапата вратичка,
Малко ли ти е донела,	Малко ли ти е донела,
Донела и докарала,	Донела и докарала,
Шарена кобила съ жребенце,	Шарена коза съ яренце,
Жребенцето е шарено.	Яренцето е шарено. ¹

28. Курбанъ за Гергьовдень.

Мори Стойно, моме Стойно!	Защо блѣшъ и день и ньокъ?“
Проблѣяла вакла овца,	„Мори Стойно, моме Стойно,
Туку блѣе и день и ньокъ	Еле питашъ, ке ти кажа :
И денеска на планина	Еве стана три години,
И нокеска на полуньокъ.	Като дойде день Гергьовдень,
Никой ми се не наема,	Сѣ моето ягне колать“.
Да попита вакла овца,	Проклела ги вакла овца,
Защо блѣе и день и ньокъ.	Що апнало сѣ пукнало,
Наела се мома Стоя,	Салъ е Стоя останала,
Та попита вакла овца :	Защо я е попитала
„Ой те овцо, вакла овцо,	Тая ми ти вакла овца. ²

29. Хлѣбъ на Тодоровдень.

Тодоринко башименко,	Я забраи, да му турамъ
Отъ башъ града извадена,	Да му турамъ соль и квасецъ!“
Въ бѣла баня уведена!	Свекърва ѝ проговаря :
Иде, дойде Тодоровдень,	„Леле снао, мила снао,
Па станала, лѣпъ месила,	Я улезни у зимници
Месила го у зората,	Да наточишъ руйно вино,
Чакала го до заода,	Баре съ вино да идеме“.
Не скиснуе чисто тѣсто,	Улегнала Тодоринка,
Проговаря свекървата :	Улегнала у зимници,
„Тодоринко, мила снао,	Да наточи руйно вино :
Како меси чисто тесто,	Не наточи руйно вино —
Тури ли му соль и квасецъ?“	Сопашала алофъ кемеръ,
Проговаря Тодоринка :	Сама се е обѣсила! ³
„Леле мале, стара мале,	

¹ Пѣе се на Гергьовдень.

² Пѣе се на Гергьовдень.

³ Пѣе се на Тодоровдень.

30. Св. Спасъ обхожда полето.

Свети Спасе, зеленъ класе! Или си е како що е.
 Свети Спасе коня кове, Море мале, стара мале,
 Коня кове за полето, Есенното са класуе,
 Да си иде ю полето, Пролѣтното са никнуе.
 Да си виде берекетс, Лютенъ ойде, смѣшенъ дойде,
 Аренъ ли е, добъръ ли е, Свети Спасе, зеленъ класе!¹

31. Пеперуга.

Литнала е пеперуга, Па е дочу мили Господъ,
 На Бога се помолила: Па зададе теменъ облакъ,
 „Дай ми, Боже, теменъ облакъ, Па зароси ситна роса,
 Да зароси ситна роса, Та запраши църна земя,
 Да запраше църна земя, Та се роди жито, просо,
 Да се роди жито, просо, Зарани си сиромаси,
 Да се ранатъ сирачета, Сиромаси, сирачета.
 Сирачета сиромаси!“ Вай дудуле, дай Боже дождъ!²

32. Додолки I.

„Я назърни, чорбаджико, Да е чесна годината!“
 Та погледни у дворове, Излезнала чорбаджика,
 Какви идатъ, какво водатъ, Дарува ги сосъ ситото,
 Какво водатъ сираченце, Да е сита годината;
 Сираченце голо-босо, Дарува ги съ честината,
 Голо-босо разпашано, Да е чесна годината.
 Разпашано гологлаво! Кренаа си дудулайки,
 Дарувай не чорбаджико, Кренаа си, запояа:
 Дарувай не сосъ ситото, „Збогумъ, збогумъ, чорба-
 Да е сита годината; джико“!³
 Дарувай не съ честината

¹ Пѣ се на Спасовдень.

² Пѣ се отъ група моми въ безводни и безоблачни дни. „Вай дудуле, дай Боже дождъ“ е припѣвъ слѣдъ всѣки редъ.

³ Пѣ се за дъждъ отъ група моми „дудулайки“.

33. Додолки. II.

Вай дудуле, дай Боже дождь! Да запаше тоя раменъ облакъ,
 Лети, лети, летна пеперуга, Да зароси тая ситна роса,
 Па отлети до милната Бога, Да натопи ниви и ливади.
 Да се моли на милната Бога, Вай дудуле, дай Боже дождь!

34. Мома при циганки.

Мари Милено, тажна Милено!
 Милени бракъя отъ соль дойдоа,
 Отъ соль дойдоа, на столъ седнаа,
 Та си пратиа тажна Милена,
 Росна ми трава да си најнее,
 Трава да жнее, коня да рани.
 Па декъ е жнала, тамъ е заспала,
 Па си минали катунъ цигани,
 Та си грабнали тажна Милена,
 Та я отнесли у ни'ня земя.
 Три годинъ тамо са я чували:
 Нокъе на черенъ, дене на сънце,
 Та е паднала църна циганка.
 Па са кренали на прошня д'идатъ,
 И са повели тажна Милена,
 Она имъ вели, вели говори:
 „Хай да идемо у наше село,
 У нашъ виляетъ, у наше село,
 Тамока ке ни ногу даруватъ,
 Сосъ кабранъ брашно ке ни даруватъ
 Сосъ гърне масло ке ни даруватъ“.
 И са тръгнали у нейнъ виляетъ,
 Па са ошли у нейното село,
 Нейното село, нейтата каща.
 И проговаря тажна Милена:
 „Мале ле мале, мила майчице,
 Излезни мале, далъ си познаешъ,
 Далъ си познаешъ тажна Милена?
 Макия й вели, вели говори:
 „Мани се отъ тукъ, църна циганко,

¹ Пѣе се за дъждъ.

И ти ли знаешъ наша Милена?“

„Мале ле мале, мила майчице,

Я погледни ми мойтѣ рачици

И погледни ми мойтѣ дарове!“

Тогай погледна нейнитѣ раце,

Тогай погледна скапи дарове,

Па са рипнале Милени браќа

И пропадили катунѣ цигани.

Рано станува тажна Милена,

Раце си кърши, съзи си рони

И на майка си вели говори :

„Мале ле, мила стара майчице,

Тамо си малко дѣте оставихъ!

Ако ми бѣше църно циганче,

Ели ми бѣше отъ мое сърце

Па ми е криво сега и тажно“.¹

35. Христосъ и св. Илия.

Юбави свети Илия!

Ю гора има зеленъ боръ,

Най-горе свети Илия,

До него свети Гьоргия.

До него сестра Мария,

Ю раци държи Ристоса.

Сви се тоя Божи вангелъ,

Па ни дигна Ристосиа.

Викна Мария да плаче,

Братче Илия я теши :

„Не плачи сестро Марио,

Я си имамъ конь сосъ криля,

Ке отлитамъ дуръ до Бога,

Ке донеса Ристосиа!“

Па си я'на конь сосъ крила

Та донесе Ристосиа.

Юбави свети Илия!²

36. Марко гради църква.

Марко младо граматиче,

Гиди Марко книжовниче!

Марко гради нова църква,

Не я гради ка се гради,

Но я гради отъ день до день: Отъ Спасовденъ до Илинденъ,

Заградилъ я отъ Великденъ, Догради я до Илинденъ.

Отъ Великденъ до Гьоргов-
денъ,

Отъ Гьорговденъ до Спасов-
денъ,

¹ Пѣ се на Илинденъ.

² Пѣ се на св. Илия, на трапезата съсъ погачата.

Па си влезна во църквата,
 Да си види млади Марко
 Рамно ли е дозидано,
 Бъло ли е измазано,
 И отъ небо два голуба
 Ставия се прѣдъ църквата,
 Прѣдъ църквата на ябука,
 Тресная се като росни,
 Пущия ми бѣла книга,
 Земаа я поповето,
 Гледаа я, чатиа я.

Никой книга не ми позна,
 Що е книга написана;
 Зема си я млади Марко,
 Гледа си я, чета си я,
 Онъ е позналъ бѣла книга
 Що е книга написано :
 „Каури глава ке дигнатъ,
 Турцитѣ глава ке сложатъ,
 Турско царство ке загине,
 А бугарско ке настане“.¹

37. Дѣлба на четирма светии.

Що ми гърми више по небеса ?
 Та не гърми више по небеса,
 Туку дѣлба дѣлатъ вѣрни браќа,
 Еденъ си е старъ свети Никола,
 А другио свети Йованъ бѣше,
 А трекио светъ Илия бѣше,
 А четвѣрти свети Петъръ бѣше.
 На свети Никола се паднало
 Тия бѣли снѣгове, мразове ;
 А на свети Йованъ се паднало
 Доброто кумство още старекство,
 На свети Илия се паднало
 Ключове отъ темнитѣ облаци,
 На светъ Петъръ — лѣтни берекети.²

38. Св. Петъръ въ рая.

Зазори се бѣла зора,
 Та не си е бѣла зора,
 Туку си е свети Петъръ,
 Оправилъ е у рай д'иде,
 И по него стара майка :
 „Я стой, сине почекай ме

И я д'ида, рай да вида!“
 Проговаря свети Петъръ :
 „Я вѣрни се, стара мале,
 Пекли са се отвориле,
 Райски порти затворени,
 Ти си мале ногу грѣшна :

¹ Пѣе се на Илинденъ.

² Пѣе се на служби.

Заемъ брашно тизе зимашъ, „Я върни се, стари татко,
 Сосъ пепелъ го тизе мешашъ. Пекли са се отворили,
 Тизе пепелъ, мале, вракяшъ!“ Райски порти затворени.
 Навървелъ е стари татко, Ти си тате, ногу грѣшенъ,
 Проговаря свети Петъръ: Туги меги преоруешъ“.

39. Света Мария и млади Исусъ.

Огрѣяла ясна мѣсечина,
 Освѣтила у гора зелена,
 У гората Божя манастира,
 Въ манастира килимъ постелено,
 На килимо светъ Мария седе,
 Млади Исусъ у раци си държе,
 Сосъ коприни пелени повила,
 Сосъ сърманлия коланъ вързуванъ,
 У сребрана люлка го преспива,
 И светъ Петка дѣте люлѣяше
 И нему добра пѣсна поеше:
 „Нани ми, нани дѣте Исусе,
 Дѣте Исусе, царю небесни!“
 Излезнала е света Мария,
 Излезнала е дори на вонка,
 На дѣте пелени да постеле.
 Кога се е назадъ повърнала,
 Исуса у люлка не найдѣла.
 Тогава викна она да плаче,
 А света Петка ми я тешеше:
 „Мъчи, Марио, нѣмой да плачешъ!
 Исусъ си литна горе въ небеса
 Да си държи царството небесно,
 Да си суди живи и умрѣли“.¹

40. Свети Никола гради църква.

Църкви гради старъ свети Никола,
 Градилъ ги е отъ злато и сребро,
 Още малко не са доградени —
 Не стигнало злато и па сребро,

¹ Църковна пѣсень.

Па се чуди старъ свети Никола,
 Декъ да найде злато и па сребро,
 Да догради църкви монастири.
 Па си зема златна патерица,
 Па се шетна на горе на доле,
 Отиде си край Бѣлото море,
 Тамъ си видѣ тая мрена риба,
 Декъ играе по дно по морето :
 Крильето ѝ злато позлатени,
 А въ устата безценъ камень носи,
 Та си свѣти по дно по морето.
 Удари си старъ свети Никола,
 Удари си съ златна патерица,
 Удари си това Бѣло море,
 Раздѣли се това Бѣло море.
 Улезна си старъ свети Никола,
 Па си фана тая мрена риба,
 Риба му се милно помолила :
 „Пуци мене, старъ свети Никола,
 Алалъ да е златото и сребро!“
 Проговаря старъ свети Никола :
 „Съ сребро, злато църкви ке дограда,
 Безценъ камень у олтаръ ке става,
 Тебе, рибке, курбанъ ке те коламъ!“¹

41. Дѣте нишанлия и царь.

Синьокъ ми се рожба породила,
 Рожба ми е дѣте нишанлия :
 На глава му ясно сънце грѣе,
 На раменя дребни звѣзди грѣятъ,
 На гради му ясенъ мѣсець грѣе.
 Дочуль го е царо емъ везиро,
 Па си пратилъ до два ми сеймена,
 Па земаа дѣте нишанлия.
 Майка му го жално прожалила,
 Проговарятъ два царски сеймена :
 „Трай си, трай си, тизе стара майко,

¹ Църковна пѣсенъ.

Царъ го сака, царъ да си го праве“.
 Па го отнесоа дури кай царо.
 Кога виде царо емъ везиро,
 Проговаря царо емъ везиро:
 „Защо сте го живо тукъ донеле,
 Та му руса глава не отсекле?“
 Па си рипна самски тогай царо,
 Та си зема тая остра сабя.
 Да отсече дѣтска руса глава.
 Иса'нали двѣтѣ царски раци,
 Ослѣпѣли двѣтѣ царски очи,
 Проговаря царо емъ везиро:
 „Прости дѣте, язе самъ ти грѣшил!“
 Изговаря дѣте нишанлия:
 „Я прощавамъ, Господъ не прощава“.¹

42. Гости за Великдень.

Ой ти Маро, Маро крѣчмарико!
 У Марини дошли са ѝ госке,
 Дошли са ѝ госке пѣрвичари,
 Дошли са ѝ на самъ день Великдень,
 Седѣли са до самъ день Илиндень,
 И сѣ допиа, сѣ доядоа,
 Па се чуди що да си ги гости,
 Па си ойде Мара на давия,
 На давия Мара предъ кадия:
 „Ой ти кадия, бре ефендия,
 Едно право и на менъ да найдешъ:
 Госки дошли на самъ день Великдень,
 Па си седатъ до самъ день Илиндень,
 И сѣ допиа, сѣ доядоа“.
 Проговаря кади ефендия:
 „Ой ти Маро, Маро крѣчмарико,
 Нали сакашъ право да ти найдамъ,
 Да си знаешъ госке сутъ не фахя“.
 Па си Мара ойде разплакана.²

¹ Пѣе се га служба.

² Пѣе се на служба.

43. Три юнака горятъ у Шаръ планина.

Димитрия вино пие,	Запали се Шаръ планина
Вино пие подъ тай дърво,	И ю нея три юнака ;
Подъ тай дърво дафиново,	Първи гори до колѣна,
Дафиново, божурово,	Втори гори до пол'вина,
Долетоа два голуба,	Треки гори до раменя.
Два голуба, три пауна,	Той що гори до колѣна
Наросиа чаша вино.	Туги мери прѣоралъ е.
Насърди се Димитрия,	Той що гори до пол'вина
Дигна пушка да ги гайга,	Туг' ливади прѣкосилъ е.
Да убие два голуба,	Той що гори до раменя
Два голуба, три пауна.	На майка е нама'налъ е,
Они му се милно молятъ :	Нама'налъ е, не удрилъ е ;
„Ние не сме два голуба.	Акъ е клето ударило,
Ние не сме три пауна,	Оно цѣлъ би изгорѣло. ¹
Ние сме си абарджии :	

44. Облогъ за вѣрно любе.

Ой Гьорги, Гьорги, Гьорги ораче!
 Оралъ е Гьорги маленко нивче,
 Маленко нивче — триста дулюма,
 Триста дулюма — триста зевгара.
 Поминалъ ми е Петре кираджи
 Сосъ деветъ мулки се дребно азно,
 Десето муле за я'аница.
 „Богъ ти помогналъ, Гьорги ораче!“
 „Далъ ти Богъ добро, Петре кираджи
 Ай да се ние двама обложимъ,
 Я ке измама твоего любне.“
 Па изговаря Гьорги орачо :
 „Ако измамешъ моето любне,
 Ке ти поклона триста дулюма,
 Триста дулюма, триста зевгара.“
 Па изговаря Петре кираджи :
 „Ако не можа да я излажа,
 Ке ти поклона деветътѣ мулки,
 Деветътѣ мулки сосъ дребно азно.“

¹ Пѣе се на седѣнка.

Па ойде Петре у Гьоргевица.
 Проговаря Петре кираджия :
 „Ой ти тебе, млада Гьоргъевике,
 Допратилъ ме е Гьорги орачо,
 Да ми дадешъ ножъе църноцрени,
 Изпукали са триста зевгара,
 Да го отнеса да ги одере.“
 А що бѣше млада Гьоргъевика,
 Излажа се, Богъ убилъ я ега!
 Извадила ножъе църноцрени,
 Па ги дала на Петре кираджи;
 Петре тегле на маленко нивче,
 Дека оре младъ Гьорги орачо.
 Куга виде младъ Гьорги орачо,
 Тугай виде оти измамилъ е,
 Измамилъ е младото му любне.
 Па му поклони маленкото нивче,
 Маленкото нивче триста дулюма,
 Поклони му още триста зевгара.¹

45. Три пауна прашатъ вино.

Димитрия вино пие, Три голуба, три пауна.
 Вино пие подъ тай дърво, Долитаа, напрашиа,
 Подъ тай дърво Богданово, Напрашиа руйно вино.²
 Долитаа три голуба,

46. Весела ти кука!

Веселине, веселъ домакине, Весели ти кони со коняри,
 Весела ти кука съ домакини, Весели ти овци со овчари,
 Весела ти трапеза сосъ гости, Весели ти кози со овчари!³
 Весели ти волове съ орачи,

¹ Пѣ се на служба и сватба.

² Пѣ се на служба.

³ Пѣ се на служба.

ДЪЛЪ II.

Сватбарски пѣсни

47. Никой нѣма коньо да изведе.

Никой нѣма коньо да изведе,
Да му туре това свилно седло,
Да му туре тая китна юзда,
Да му туре тове шаренъ килимъ;
Па да каче младата невѣста.
Наима се по-мало деверче,
Да изведе тая враня коня,
Да му туре това свилно седло,
Да заюзде тая китна юзда,
Да му туре тове шаренъ килимъ.
Па тръгнаа на венчанье д'идатъ.¹

48. Са ке те вида дѣвойко.

Са ке те вида дѣвойко,	Отъ майкини ти жалове,
Са ке те вида другачко,	Отъ братови ти погледи,
Како кешъ рака цѣлувашъ,	Отъ сестрини ти плачове,
Отъ таткови ти срамове,	Отъ снаини ти прекори. ²

49. Не примай тугя коня дѣвойко.

„Не примай тугя коня, дѣвойко,
Тугя коня туга е голѣма.
Не примай туги деверъ, дѣвойко,
Туги деверъ, туга е голѣма.

¹ Пѣе се, когато качватъ булката на коня и потеглюватъ за вѣнчане.

² Пѣе се, когато невѣстата цѣлува ржка на сватовѣтъ при заминаване за черква за вѣнчаване.

Не примај туги татко, дѣвойко,
 Туги татко, туга е голѣма.
 Не примај тугя майка, дѣвойко,
 Тугя майка, туга е голѣма.
 Не примај туги сестри, дѣвойко,
 Туги сестри, туга е голѣма.
 Не примај тугьо братче, дѣвойко,
 Тугьо братче, туга е голѣма.
 Не примај тугьо село, дѣвойко,
 Тугьо село, туга е голѣма.¹

50. Какви са ти сватовеѣ.

Дѣвойко, мори, дѣвойко,	Нозитѣ му као мотавилки,
Какви са ти сватовеѣ? —	Рацитѣ му као вастегарки,
Сватовеѣ църни решетари,	Забитѣ му као магарешки,
Младоженя лубовеѣ* носи,	Ушитѣ му као магарешки,
Младоженя на магаре ја,	Кога дума као сливи жвака“. ²

51. Зимай прошка, млади младоженьо.

„Зимай прошка, млади младоженьо,
 Отъ майка ти, море, отъ татко ти,
 Отъ браѣя ти, море, отъ сестри ти,
 Зеръ ке идешъ у момина рода,
 Ке се ставешъ сосъ момина маѣя,
 Со момина маѣя, со момино татко,
 Со момини браѣя, со момини сестри.“
 Обричи се млади младоженя,
 Собраа се кумове, старойци,
 Собраа се китени сватове,
 Па појдоа у момина рода,
 Па поѣа, па си појдоа,
 Поведоа гиздава дѣвойка.

¹ Пѣ се, когато товарятъ даритѣ на булката и ги изнасятъ отъ бащината ѣ кѣща.

² Пѣ се изъ пѣтя слѣдъ вѣнчавката за дома на младоженеца.

* Лубове: извитата дѣска на сито.

Па придоа до момчеви двори,
 Запоя гиздави дѣвойки:
 „Я назърни юнакова майко,
 Та погледни презъ поле широко,
 Каковъ соколъ презъ полето лети
 И по него вакла яребица“.¹

52. Китенъ ми китенъ девере.

„Китенъ ми китенъ девере, Кой ми те толку накити, Та ми те тука допрати У наше село за мома?“ Деверче вели говори: „Дѣвойке мори, дѣвойке, Имамъ си сетра по-мала, Она ме толку накити“. Дѣвойки велатъ говорятъ: „Китенъ ми китенъ девере, Одило ле си у гора, Набралъ ле си горско цвѣте,	Горско цвѣте зеленъ здравецъ? Увилъ ле си вито вѣнче, Вито вѣнче на снашица?“ Деверчето говорѣше: „Та одилъ самъ, мали моми, Горе въ гора, мали моми; Та набралъ самъ горско цвѣте, Горско цвѣте зеленъ здравецъ, Та увилъ самъ вито вѣнче, Вито вѣнче на снашица, Да накита моя снаа.“ ²
--	--

53. Я назърни юнакови татко.

„Я назърни, юнакови татко. Соколъ лита, яребица води!“ Назърналъ е юнакови татко, Назърналъ е и се е повърналъ; Проговаря юнакови татко: „Я назърни, юнакова майко, Соколъ лита, яребица води!“ Назърнала юнакова майка, Назърнала и се повърнала; Проговаря юнакова майка:	„Я назърни, юнаково братче, Соколъ лита, яребица води!“ Назърналъ юнаково братче, Назърналъ и се повърналъ; Проговаря юнаково братче: „Я назърни, юнакова сестра, Соколъ лита, яребица води!“ Назърнала юнакова сестра, Назърнала и се повърнала, Сватоветѣ, мале, достасаа.“ ³
--	---

¹ Пѣе се при бръснене младоженеца.

² Пѣе се, когато деверитѣ помагатъ на булката при обуване обущата (цревето).

³ Пѣе се слѣдъ вѣнчавката изъ пѣтя за къмъ кжщата на младоженята.

54. Добре дойде младо устръчниче.

„Добре дойде младо устръчниче,
 Далекъ ли са китени сватове?“
 „Ни са далекъ, ни са яко близо,
 Презъ три гори, презъ четири води.“
 „Та що ми се, леле, бре бълъе,
 Далъ са ледове илъ са снѣгове?“
 Нито са ми ледове, снѣгове,
 Туку ми е младата невѣста“.¹

55. Невѣста мегю два девера.

Изви се лоза виновна	Мегю двѣ танки тополи,
Мегю двѣ танки тополи;	Туку е млада невѣста
Та не е лоза виновна	Мегю два млади девера. ²

56. Ай со здравье, китени сватове.

Ай со здравье, китени сватове,
 Натамо двеста, навамо триста,
 Ке доведете млада невѣста!³

57. Цъвтѣла ружа цървена.

Цъвтѣла ружа цървена,	„Я ела ружо край мене!“
Цъвтѣла емъ прецъвтѣла,	Цъвтѣла ружа цървена,
На майка скути капала,	На братовъ скута капала,
Своя я майка подбутна,	Свое я братче подбутна,
Тугя я майка прибира:	Тюги я братче прибира:
„Я ела ружо край мене!“	„Я ела ружо край мене!“
Цъвтѣла ружа цървена,	Цъвтѣла ружа цървена,
Цъвтѣла емъ прецъвтѣла,	На сестри скути капала,
На татко скути капала,	Своя я сестра подбутна,
Свой я татко подбутна,	Тюгя я сестра прибрала:
Тюги я татко прибрала:	„Я ела ружо край мене!“

¹ Пѣе се на устръчничя, който извѣстява за идването на младоженцитѣ.

² Пѣе се въ понедѣлникъ, когато водятъ булката съ вѣнци на вода.

³ Пѣе се на сватоветѣ, кога отиватъ да взиматъ младата невѣста.

58. Маце моме меянджике.

Маце, моме меянджике ле,	Да не газа каловетѣ ле,
Маце, моме меянджике!	Да не газа каловетѣ;
Точи вино да пиеме ле,	Да не рекатъ селянето ле,
Точи вино да пиеме,	Да не рекатъ селянето:
Или вино или вода ле,	Вампиръ оде по селото ле,
Или вино или вода;	Вампиръ оде по селото,
Или кажи да си ода ле,	На магаре дърва носе ле,
кажи да си ода,	На магаре дърва носе,
Да не лутамъ въ темнината ле,	Салъ товара разтовара ле,
Да не лутамъ въ темнината;	Салъ товара разтовара. ¹

59. Слезни Маро отъ вранята коня.

„Слезни Маро отъ вранята коня!“
 Ни слезуе Мара, ни зборуе.
 Туку тура Мара презиминя:
 На свекоро — гиди хожуаро,
 На свекърва — гиди пепеларка,
 На золвата — гиди ма'ларуша,
 На деверо — гиди тропни-кофчегъ,
 На етърва — гиди комсиарка.²

60. Изкупува дърво дафиново.

„Куме господине,
 Ишелъ ли си у гора зелена?
 Видѣлъ ли си дърво дафиново?
 У коренъ му сета царска земя:
 Рожбата му цървени ябуки,
 Шумъето му се кара грошове.
 Давай куме, давай и наддавай,
 Да изкупишъ дърво дафиново!“
 Дава кумо, дава емъ наддава,
 Изкупи си дърво дафиново.³

61. Слезни Маро отъ вранята коня.

„Слезни Маро отъ вранята коня!“
 Ни слезуа Мара, ни сборуа,

¹ Пѣе се на сватби, когато слѣдъ вечера се разотиватъ гоститѣ

² Комсиарка — клюкарка.

³ Пѣе се, когато бахчата предаватъ на кумо.

Туку чека поклонъ отъ свекоро:
 „Таксай свекре крава со теленце!“
 „Слезни Маро отъ вранята коня!“
 Ни слезнуа Мара, ни сборау,
 Туку чека поклонъ отъ свекръва:
 „Таксай свекръво прѣстенъ бурмели!“
 „Слезни Маро отъ вранята коня!“
 Ни слезнуа Мара, ни сборау,
 Туку чека поклонъ отъ девери:
 „Таксай девере овца со ягненце!“
 „Слезни Маро отъ вранята коня!“
 Ни слезнуа Мара, ни сборау,
 Туку чека поклонъ отъ етърва:
 „Таксай етърво коза со яренце“!

62. Сватове ти идатъ.

Яно мори, сватове ти идатъ,	Яно мори, оти не е Яна
„ „ пушки припукаа,	„ „ руо премѣнила,
„ „ тапанѣе прибиа,	„ „ сватове да сретне.
„ „ свирки присвириа,	„ „ скоро флегла Яна
„ „ Яна двори мела	„ „ у ладни зимници;
„ „ съ метла страгъ	„ „ премѣнила Яна
„ „ босилѣе;	„ „ руо невѣстинско,
„ „ а лопата дърво,	„ „ пресретнала Яна
„ „ дърво дафиново.	„ „ китени сватове.
„ „ Яна е трепчала,	„ „ Яно, мори Яно. ²
„ „ метла изпушила	

63. Изгрѣяла звѣзда деница.

Изгрѣяла звѣзда деница, „Кротко ме води, девере,
 Та не е звѣзда деница, Дворитѣ ви са калени,
 Туку е деверѣ со снаа, Цревя не са ми ковани.“³
 Снаа се милно молѣше:

¹ Пѣе се, когато младоженята пристига прѣдъ порти отъ вѣнчавка.

² Пѣе се при пристигане на сватовеѣ.

³ Пѣе се, когато невѣстата извеждатъ да цѣлува ржка на сватбаритѣ на трапезата. — Невѣстата се води отъ двама девери за бришалкитѣ.

64. Бричи берберъ тове юнакъ.

Бричи берберъ тове юнакъ.	Майка му веле говоре :
Заплива юнакъ преплива,	„Запливай сину, препливай,
Юнакъ се милно молѣше :	Така самъ язе пливало!“
„Ела ме тате извади!“	Заплива юнакъ преплива,
Татко му веле говоре :	Юнакъ се милно молѣше :
„Бре пливай сину препливай,	„Ела ме братче извади!“
Така самъ язе пливало!“	Братче му веле говоре :
Заплива юнакъ преплива,	„Запливай братче препливай,
Юнакъ се милно молѣше :	Така самъ язе пливало!“ ¹
„Ела ме мамо извади!“	

65. Изврѣла бистра вода студена.

Изврѣла бистра вода студена	Да си мие млади младоженя
Изъ елово коренѣ -- брестово.	И по него кумове староци
Дале ми е гиздава дѣвуйка,	И па по ни китени сватове? ²

66. Що са равни юнакови двори.

Що са равни юнакови двори,	Щото цѣфти, цѣфти награнуе,
Що са рано, рано разметени,	Това си е момчевата макия ;
Срѣди двори две ябуки цѣф-	Сина жени отмиѣна доводи.
татъ :	Щото цѣфти, цѣфти окапуе,
Една цѣфти, цѣфти награнуе,	Това си е момината макия ;
Друга цѣфти, цѣфти окапуе.	Щерка дава отмиѣна отпраша. ³

67. Ей ти гюле, гюле трендафиле.

Ей ти гюле, гюле трендафиле,
 Цѣфти гюле, мене не ме жали!
 Язъ самъ мома, мома юбавица,
 Тенки дари стоятъ небѣлени,
 Възъ градина до двѣ рози цѣфнатъ:

¹ Пѣе се при брѣснене на момчето. Този, който го брѣсне, и двѣтѣ моми, които държатъ кърпата, трѣбва да сж съ живи майка и баша.

² Пѣе се, когато булката дарува гоститѣ.

³ Пѣе се при събиране на сватовеѣ.

Една цѣфне, а другата вѣ'не.
 Той що цѣфне момкова е майка,
 Сина чува и отмѣна има,
 Той що вѣ'не момина е майка,
 Керка чува и отмѣна нѣма.
 Здравче вѣнче цѣѣке миришливо,
 Сета гора отъ тебе мирише,
 Кичешъ ли си моми и ергени?
 „Кичамъ, кичамъ какъ да не ги кичамъ!“

68. Лепа Маро що уилно шеташъ

„Лепа Маро, що уилно шеташъ
 „ „ по чесна трапеза?
 „ „ дали дари нѣмашъ
 „ „ дари и кошули?“
 „Сивъ соколе, я дари си имамъ
 „ „ и кѣшули имамъ:
 „ „ друго ми е жалба,
 „ „ любне ми е грозно“.
 „Лепа Маро, каде си гледала,
 „ „ кога си зимала?“
 „Сивъ соколе, я не самъ гледала,
 „ „ баща е избиралъ,
 „ „ макя избирала
 „ „ бракя избирале!“¹

69. Куме ле, свети Йоване.

Куме ле, Свети Йоване,	Дури тамо да отидешъ,
Сбирай си китни сватове,	Тамъ ногу адети има,
Дигай си бѣли шатори,	Дури си мома земете
Заръ ке далекъ да идеме	По-скоро да се върнете,
У тугъо село за мома,	Заръ немой да замръкнете. ²

¹ Пѣе се, когато невѣстата цѣлува рѣжа на гоститѣ на трапезата.

Пѣе се на кума, когато сватовеѣ трѣгватъ по невѣстата.

ДЪЛЪ III,

Любовни пѣсни

70. Карамфилка гори момъкъ.

Карамфило малай моме,	Да ме викатъ „вампиръ“ ода ;
Още ли си мома одешъ,	Доста стоя по стрѣ'итѣ,
Мома одешъ, свѣто горешъ ?	Да ме капатъ капчизитѣ ;
Сѣ си свѣто изгорело ;	Доста оди по вратитѣ,
И по-мало и по-старо,	Да ме лаятъ кучинята.
Не женено и женено.	Я ме земи, я ми кажи ;
Щото бѣя по-старитѣ,	Изгоре ме, изсуши ме,
Брадитѣ си избричия ;	Направи ме суо дърво,
Щото бѣя жененитѣ,	Суо дърво ораово,
Женитѣ си испадиа ;	Па ме тури на огиньо,
Щото бѣя главенитѣ,	Направи ме су'а пепель,
Пърстенъето извракяа.	Да ме дуне тии вѣтеръ,
Я ме земи, я ми кажи !	Да си нѣма пра' отъ мене,
Доста оди по селото,	Тракъ отъ мене, слу отъ мене.

71. Йовка кумановка и лудо младо.

Йовке, Йовке кумановке !	Изгоре ме, запали ме,
Прѣшета се мома Йовка	Направи ме суо дърво,
Подъ селото каменовско,	Суо дърво огорѣло ;
Изъ ливади кумановски,	Баре земи сѣкирата,
У срекя и лудо младо.	Пресѣчи ме на два трупа,
Проговаря лудо младо:	Разцапи ме на два трупа,
„Йовке, Йовке кумановке,	Направи ме на два огня,
Йоще ли си мома' одишъ,	Да се права пра' и пепель,
Мома одишъ свѣто горишъ ?	Да ме збиратъ у пешкиро,

Да ме носатъ у селото,	Да си миятъ бѣло лице,
У селото кумановско.	Бѣло лице, кипра уста;
Да ме носатъ салунджии,	Да излеватъ на мегдано,
Да ме празатъ рахи сапунъ,	Да ме гледатъ селянитѣ,
Да ме зиматъ мали моми,	Селянитѣ, кметоветѣ.“

72. Тя яребица, той соколъ. I.

„Злато мори Злато,
Златна ми ябуко,
Китка невѣнова,
Грутка шехерова,
Въ паука те нѣса
Я те моя зная!“
„Море лудо младо,
Не биди будало!
Я ке да се створа
Горска яребица,
Та кю да си литна
Преко честа гора;
Тамо ке се скрия
У честата гора“.
„Злато море, Злато,
Не биди будало!
Я ке да се створа
Това сиво сок'ле,
Та кю да си летна
Преко честа гора,
Тамо ке те найда
У честата гора;
Та ке да те цунамъ

Мегю двѣтъ вѣги.
До Бога ке викашъ,
Милно ке се молешъ“.
„Море лудо младо,
Не биди будало!
Я ке да се створа
Полска пѣрпалица,
Па ке да си литна
Преко рамно поле,
Та ке да се скрия
У чести ченици“.
„Злато, мори, Злато,
Не биди будало!
Я кю да се створа
Това сиво сок'ле,
Та кю да си летна
Преко рамно поле,
Тамо ке те найда
У чести ченици,
Тамо ке ти къцна
Цървени образи,
До Бога ке викашъ,
Милно ке се молешъ“.

73. Тя яребица, той соколъ. II.

1

„Язъ ке се сторамъ сива яребица,
Па ке се пуснамъ во поле широко;
Тамъ ке се криямъ отъ пологъ на пологъ,

Fluvo

Язе не се сто - рамъ
на не се пус - намъ
Тамъ не се при - амъ

ца на ми те
во по ме ши - ро -
отъ полонъ на по - лонъ } на ми те

ме се, момко, я не - намъ
ме се, момко, не, взе намъ

Па ми те тебе, момко, я нейкамъ,
Па ми те тебе, момко, не зирамъ!“

2

„Ти ке се сторешъ сива яребица,
Па ке се пушчишъ во поле широко,
Язе ке се сторамъ сивиотъ соколъ,
Па ке те тебе, моме, намерамъ,
Па ке те тебе, моме, я зирамъ!“

3

„Язе ке се сторамъ риба летница,
Па ке се пушчамъ во море глибоко;
Тамъ ке се криамъ подъ църньо каменъ,
Па ми те тебе, момко, я нейкамъ,
Па ми те тебе, момко, не зирамъ.“

4

„Тизе ке се сторешъ риба летница,
Па ке се пушчешъ во море глибоко;
Тамъ ке се криешъ подъ църньо каменъ,
Язе ке се сторамъ църньо каменъ,
Ти ке се скриешъ подъ църньо каменъ,
Сама ке ми дойдешъ, либе, при мене,
Сама ке си легнешъ, либе, до мене!“

74. Тя яребица, той соколъ. III.

Не легна ли, не заспа ли, Сонъ за мене, два за тебе.
Не виде ли сонъ за мене, Ти се стори яребица,

Я се стори' сиви соколъ.
Отлетоме у вишнитѣ;
Мало зоби више рони,
Ногу зиянъ починиме.
Видоа не селски жени,
Провикнаа, изшукаа:
„Ишу, ишу, яребица
И тизека сиви сокле!“

Отлетоме у лойзата;
Мало зоби више рони,
Ногу зиянъ починиме.
Видоа не падарето
Провикнаа, изшукаа:
„Ишу, ишу, яребица
И тизека сиви сокле!“

75. Мехмедъ предъ кадия. I.

Мемедe, море Мемедe!
Три села викатъ по тебе,
Четвърто село МОРТУРИ:
Мемедъ е пакосъ учинилъ,
До сто е моми залюбилъ
И сто педесетъ невѣсти,
Триста е баби обѣсилъ.
Мемедa са го фанале,
Темень го затворъ туриле,
Вода до поясъ пушили,
На нозе тежки томруци,
На раце студ'ни желѣза.
Полежалъ ми е Мемедa,
Полежалъ токмо три годинъ,
Никой Мемедa не тражилъ
И за Мемедa не пита.
Чула го Тана Попова,
Опръчи поли ракави,
Месила Танка баница,
Тръгнала Танка Попова,
Та да го траже Мемедa.
Отишла Танка у конакъ,
При тия темни затвори,
На високитѣ чардаци.
Тамо е нашла кадия,
Кадия още муфтия,
Танка се милно молѣше:

„Кадия море муфтия,
Айде пуцете Мемедa,
Дайте му тоа тамбурче,
Тамбурче кара дуженче,
Салъ малку да ми посвири
И двѣтѣ ора да играмъ;
Па си земете Мемедa,
Темень го затворъ ставете!“
Кадия, пусти муфтия,
Поседе малко помисли,
Послуша Танка Попова,
Па си е пушилъ Мемедa,
Дали му това тамбурче,
Тамбурче кара дуженче.
Почналъ е Мемедъ да свири,
Танка си почна да игра,
Заигра оро два танца.
Кадия пусти муфтия,
Постоя малко постоя,
Върли си цреве на страна,
Па си соблече джубето,
Чалмата удри отъ земя,
Па се е фаналъ до Танка,
Поигра оро два танца.
Ситно са оро пушили,
Кадия вели говори:
„Мемедe, море Мемедe,

Тригодинъ врѣме полежа,	Мемедъ му вели говори :
Сакашъ ли кабатъ да проста ?	„Три самъ си годинъ полежахъ,
Остави Танка Попова,	Още деветъ годинъ да лежахъ,
Алалъ да ти е кабаатъ.“	Танка Попова не давамъ!“

76. Мехмедъ предъ кадия. II.

Мемедѣ, море Мемедѣ,	И църнооки циганки.“
Що си е тоа отъ тебе,	Па си прати заптии,
Що си е чудо голѣмо ?	Па си фанаа Мемедѣ,
Три села плакатъ отъ тебе	Па си го откарали
И четвърто село Мартури:	При тоя страшенъ кадия.
Много си пакосъ учинилъ,	Я кадия му говори:
Ситѣ си моми залюбилъ	„Мемедѣ, море Мемедѣ,
И невѣсти не оставилъ,	Ногу си пакосъ учинилъ,
До три ми триста дѣвойки	Ногу си моми залюбилъ;
И калешъ млади невѣсти	Ни си невѣсти оставилъ,
И бѣлолики еврейки	До три ми триста дѣвойки
И църнооки циганки,	И калешъ млади невѣсти
Каракашлики влаини.	И бѣлолики еврейки
Па си дойдоа, ойдоа,	И църнооки циганки,
На тая страшна кадия,	Каракашлики влаинки“.
Да праватъ тешка давия:	Велика турска прелика,
„Ей, тизе, море, кадио,	Та на кадия говори:
Да си ванете Мемедѣ!	„Море па тизе кадио,
Ногу ни пакосъ учина	Да ми го пуцешъ Мемедо!
Ни пакъ невѣсти остави,	Не си е въ Мемедъ кабаатъ,
До три ми триста дѣвойки,	Сами сме си ний кабаатъ!“
И калешъ млади невѣсти	Па са пуцили Мемедѣ.
И бѣлолики еврейки	

77. Бѣла Рада и Татаръ паша.

Царъ за Рада войска збира,	Татаръ паша со татари,
Да разбие Будинъ града,	Еднашъ фърли, два патъ удри,
Будинъ града бѣла кула,	Па е разбилъ Будинъ града,
Да изваде бѣла Рада,	Будинъ града бѣла кула;
Бѣла Рада со два брака.	Па извади бѣла Рада,
Кога дошелъ Татаръ паша,	Бѣла Рада со два брака,

Еденъ Иванъ други Йованъ, Па си тръгна по друмове,
 Ивана го обѣсили, Почна Рада да си плаче:
 Я Йована затворили. „Леле Боже, чакъ до Бога,
 Та що бѣше бѣла Радо? Шо ми мене Богъ напишалъ,
 Туриа га во талига, Турчинъ мене да кердоса!“

78. Неда малешевка бѣга отъ турци.

„Недо, бѣла Недо,
 Тенка малешевко,
 Гулѣма беровко!
 Отъ ка ми се Недо,
 Недо ти се роди,
 Сѣ те турчинъ сака,
 Ни еденъ кауринъ.
 Я оми се Недо,
 Я да те оплета
 Леса малешевска,
 Фунди пиянечки,
 Па премѣни Недо
 Рухо малешевско,
 Та ке идемъ Недо
 У село Берово,
 Тамо турци нѣма,
 Сѣ са си каури.“
 Омила се Неда,
 Оплела е макя
 Леса малешевска,
 Фунди пиянечки,
 Па премѣни Неда
 Рухо малешевско,
 Поведе я макя.
 Като си ойдоа
 У село Берово,
 Тамо се собраа

Момитѣ беровки,
 Па на Неда велатъ:
 „Ела Недо, ела,
 Ела да запоемъ,
 Да ни кажешъ Недо
 Пѣсна малешевска,
 Да играме Недо
 Па оро беровско!“
 Па отиде Неда,
 Па си запояли
 Пѣсна малешевска,
 Па са заиграли,
 Па оро беровско,
 Обърна се Неда,
 Задъ нея се биятъ
 Двамина юнаци —
 Еднийо кахуринъ,
 А другийо турчинъ.
 Я Неда имъ вели:
 „Не бите се море;
 Двамина юнаки;
 Я единъ ке зема
 И онъ е кахуринъ;
 Язе самъ бѣгала
 Дуръ отъ Малешево
 Отъ турци проклети!“¹

¹ Пѣе се на сватби и седѣнки.

79. Кой ще стопли момата.

Вѣтеръ ми вѣе, гора лелѣе,
 Дѣвойче вика: „стутъ ми е мене!“
 Майка го вика: „ела край мене!“
 Ойде при майка, како при гранка.
 Вѣтеръ ми вѣе, гора лелѣе,
 Дѣвойче вика: „стутъ ми е мене!“
 Татко го вика: „ела край мене,“
 Ела при мене, я ќе те згреа!“
 Ойде при татко, како при клада.
 Вѣтеръ ми вѣе, гора лелѣе,
 Дѣвойче вика: „стутъ ми е мене!“
 Братъ ѝ го вика: „ела при мене,
 Ела при мене, я ќе те згреа!“
 Ойде при брата, како при врата.
 Вѣтеръ ми вѣе, гора лелѣе,
 Дѣвойче вика: „стутъ ми е мене!“
 Сестра го вика: „ела при мене,
 Еела при мене, я ќе те згреа!“
 Ойде при сестра, како при тесла.
 Вѣтеръ ми вѣе, гора лелѣе,
 Дѣвойче вика: „стутъ ми е мене!“
 Лудо го вика: „ела при мене,
 Ела при мене, я ќе те згреа!“
 Ойде при него, како у фурна.

80. Ракита прокълнатата отъ Стоянь.

„Ракито, пиле шарено,
 Точи ми вино, ракия,
 Да пиямъ, да се опиямъ,
 На скути да ти преспиямъ
 На аловото пешкирче,
 На басмеличе елече.“
 Ракита вели говори:
 „Стояне, море Стояне,
 Не гледай вино, ракия,
 Туку ме гледай въ очитѣ.
 Вчера самъ пазаръ одила,

Каква се личба личеше;
 Що е до седумъ години,
 Сѣки на войска да иде.“
 Стоянь ѝ вели говори:
 „Ракито, пиле шарено,
 Дали ме мене пишаа?
 Рахита вели, говори:
 „Стояне, море Стояне,
 Тебъ те най-напрѣдъ пишаа,
 Зелена коня да яшъ,
 Алени байракъ да носешъ,

Предъ силна войска да одешъ	Отъ бѣли нозе цревнята,
Сичката войска да водешъ.“	Ей вѣро, ей люто клетво!“
Стоянь и вели говори:	Они со здравѣ ойдоа,
„Ракито, пиле шарено,	И па си здрави дойдоа.
Ние со здравѣ да идемъ	Ракита си не найдоа,
И па со здравѣ да дойдемъ,	Туку найдоа майка ѝ,
Тебека да те не найдемъ,	На Нови-пазаръ панагиръ
Туки да найдемъ майка ти!	Да ѝ продава даритѣ:
На Нови-пазаръ панагиръ	Отъ руса глава фсечето,
Да ти продава даритѣ:	Отъ бѣло гърло гердано,
Отъ руса глава фсечето,	Отъ половини колано;
Отъ бѣло гърло гердано,	Отъ рамна става елеко;
Отъ половини колано,	Отъ бѣли раци гривнитѣ,
Отъ рамна става елеко,	Отъ бѣли нозе цревнята.
Отъ бѣли раци гривнитѣ,	Ракито, пиле шарено!

81. На жетва у Мурадъ Бегъ.

Пиперевко, мила керо!	Редиа се на постата,
Пиперевка майка плете,	Пиперевка зажнеала,
Ситно плете тио уче:	Зажнеала до постата —
„Пиперевко мила керо,	Излезнала постаджика.
Ке идете доле въ поле	Съ крамарино зборува,
У Мурадъ бегъ бѣла жетва.	И турчино поглеждала.
Ке зажнѣятъ на постата —	Турчинъ ималъ вражки очи,
Поста керо не зажнивай;	Погледналъ е, накимналъ е,
Да зажнѣшъ на срѣдата,	Накимналъ е, измамилъ я.
На срѣдата у дѣцата —	Сви аргаке плата зиматъ —
Постаджика не излизай;	Бѣли пари по сто пари,
Со крамаринъ не зборувай,	Пиперевка плата зима —
У турчина не поглеждай;	Жѣти пари по сто гроша;
Турчинъ има вражки очи,	Сви аргаке оправиа,
Ке погледне, ке накимне,	Оправиа да си идатъ,
Ке накимне, ке измаме.“	Пиперевка у одайче,
Ойдоа си доле въ поле	У одаи подъ катанче.
У Мурадъ бегъ бѣла жетва.	

82. Гина пере на рѣката.

Хайде Гина пере на рѣката,
 Хайде Гина пере на рѣката.
 Оздолъ иде, море, лудо младо,
 Хайде лудо младо, неженено.
 Пакъ седнало, море до рѣката,
 До рѣката, хайде, подъ върбата.
 Подъ върбата, лудо, на сѣнката,
 Хайде подъ върбата на сѣнката.
 Па говоре, море, лудо младо,
 Хайде па говоре неженено:
 „Гине, Гине, мори калешъ Гине,
 Хайде, Гине, Гине, калешъ Гине,
 Ела ми Гине, та ми бре седни,
 Хайде та ми седни до колѣно.
 Па откопчай, моме, петлайкитѣ,
 Редъ по редомъ, Гине, деветъ реда;
 Та да видешъ, Гине, киръ кушулче,
 Три години, моме, не перено,
 А четири, моме, не крѣпено.
 Чини хаиръ, моме, опери го,
 А вторъ хаиръ, моме, закрѣпи го.“
 Отговара, море, младо Гине,
 Хайде отговара калешъ Гине,
 „Сакамъ, сакамъ море, защо нейкямъ,
 Ама нѣмамъ, лудо, раки сапунъ,
 Ама нѣмамъ, лудо, раки сапунъ,
 Раки сапунъ, море, топла вода.“
 Па говоре, море, лудо младо,
 Лудо младо, море, неженено:
 „Твойтѣ съзи моме, топла вода,
 А бѣли ти руки — раки сапунъ:
 Пусни съзи, Гине, изпери го;
 А со дѹша, моме, изсуши го“.¹

¹ Пѣе се на сватба.

83. На сърце му люта змия.

На сърце ме пие, мила мамо,	Щица бичкиджийска ;
Една люта змия,	Севдиното лице, мила мамо,
Та не се е била, мила мамо,	Мило ясно сънце ;
Тая люта змия,	Севдиното чело, мила мамо,
Туку се е Севда, мила мамо,	Това рамно поле ;
Севда църноока.	Севдинитѣ веги, мила мамо,
Севдината снага, мила мамо,	Църни пиявици“.

84. Мома и винари. I.

Умерено.

Лиля на платно бѣ - ле ше Край
Вардарски тѣ из - во - ри.

Ли ля на платно бѣ - ле -
ше, край Вардарски тѣ изво - ри.

Лиляна платно бѣлѣше, край Вардарскитѣ извори, 2
 Оздоле идатъ винари, винари бѣли грагяни:
 „Винари бѣли грагяни, по край карайте кервано,
 По край карайте кервано, да не ми платно згазите,
 Да не ми платно згазите, платното ми е даровно,

Платното ми е даровно, за свекъръ и за свекърва!“
 „Ако ти платно згазиме, сосъ вино ке го платиме,
 Сосъ вино ке го платиме и бѣла люта ракия!“
 „Лиляна вино не пие, ни бѣла люта ракия.
 Не ви го сакамъ виното, ни люта, бѣла ракия,
 Само си сакамъ момчето, момчето кираджичето,
 Що води керванотъ напредъ, що носи фесче надъ око,
 Що носи фесче надъ око и гледа мене подъ око!“
 Кервано думатъ Лиляни: „Младото ни е свѣршено,
 За него носимъ виното и бѣла люта ракия!“

85. Мома и винари. II.

Димка бѣли бѣло платно,	Проговарятъ кираджии:
Тамъ го бѣли на рѣката,	„Мори Димко, бѣла Димко,
На рѣката на лаката,	Оно ни е углавено!“
Поминаа кираджии,	Отговаря бѣла Димка:
Кираджии винаджии.	„Ако ви е углавено,
Проговарятъ винаджии:	Здраво живо да си ойде;
„Дай ни, Димко, отъ платното!“	Ако ли мене лажете,
Я Димка имъ проговаря:	Живо здраво да не ойде!“
„Ке ви дадамъ отъ платното,	Па не било углавено,
А ви нейкю отъ виното;	По патъ се е поболѣло,
Я ви сакамъ най-малото,	Дури дома е отишло,
Най-малото кираджиче!“	Отишло е и умрѣло.

86. Кумъ на либето си.

„Здравче вѣнче цвѣке меризливо,
 Бератъ ли те моми и невѣсти?“
 Бератъ, бератъ, мене ли не бератъ?
 Сета гора отъ мене мерише;
 Мене бератъ за шарени китки,
 А невѣсти за зелени вѣнци.
 Ю гората каменъ становити
 И подъ каменъ капетанъ дѣвойче.
 На камено младъ юнакъ ми стои,
 Въ рацѣ държи тая лека стрѣла.
 Било, било три дни и три нока,
 Па разбило каменъ становити,

Извадило капетанъ дѣвойче,
 Па са му го други прѣотели,
 А него са млади кумъ турили.
 Татко му е старийо старейко,
 Братъ му е младото деверче :
 „Вѣнчай кумѣ, често не ми дишай!“
 „Я не дишамъ, само сърце диша!“
 „Благосавай, кажи аерлия!“
 „Тай година да е вѣнчаница,
 До година млада удовица,
 До трекията мене реченица!“

87. Старець надхвърля зеленъ боръ. I.

Убава Янко загорко,
 Слънце се слага да зайде,
 Дека ке дека да зайде?
 Задъ тая рида голѣма
 И задъ ридина и друга
 И задъ другата и трека,
 Та задъ трекията зеленъ боръ.
 И подъ боръ си седѣя
 Педесетъ души аргаке,
 Педесетъ сърпа държея.
 Янка имъ вода даваше.
 Голѣмъ се облагъ облагатъ :
 „Кой ке префърли зеленъ боръ,
 Кой ке прегърне зеленъ боръ,
 Той ке си земе загорка!“
 Сите са редомъ редиле,
 Никой не можъ го префърлилъ,
 Никой не можъ го прегърналъ.
 Стана си еденъ старъ дѣдо,
 Та си надфърли зеленъ боръ,
 И си прегърна зеленъ боръ,
 Онъ ке си земе загорка.
 Викна си Янка да плаче,
 Дѣдо си Янка мирѣше:

„Трай ми се Янко не плачи,
 Я те не земамъ за мене;
 Я ке те зимамаъ за сина,
 За сина ми Костадина!“

88. Старецъ надхвърля зеленъ боръ. II.

Божано, бѣла Божано,	Фърлилъ удовецъ не можалъ,
Богъ да убие татко ти,	Фърлилъ старъ дѣдо, префър-
Що си продаде чифлико,	лилъ,
Сосъ деветъ куки зидани,	На деведесетъ години —
Надъ кукитѣ му ливада,	Онъ ке си земе Божана.
У ливадата зеленъ боръ,	Викна Божана да плаче :
Подъ боро седатъ делии,	„Това ли ми е пишано,
Божана диванъ стоеше,	Я да си земамаъ старъ дѣдо
На дванаесетъ години.	На деведесетъ години?“
Делии велятъ говорятъ :	Старъ дѣдо вели говори :
„Кой ке префърли зеленъ боръ	„Мжчи ми, керо Божано,
Сосъ една страна желѣзо,	Я те не зимамаъ за мене ;
Сосъ половина ябука,	Я ке те земамаъ за сина,
Онъ ке си земе Божана!“	За сина ми Костадина!“ ¹
Фърлилъ е ергенъ не можалъ,	

89. Сарай Донка и гърче анадолче.

Море сарай Донко, гиздаво дѣвойко,
 „ сараевско е поле широко,
 „ на полето дърво най-високо,
 „ та не може пиле да прѣлита.
 „ подъ дървото има ладна сѣнка,
 „ на сѣнка има мека постеля,
 „ на постеля до тройца терзии,
 „ до терзии седи сарай Донка —
 „ Донка седи, та ми конци сука.
 „ проговаря Илия терзия :
 „ кой префърли дърво най-високо,
 „ той ке земе Донка църнойока!“
 „ не можаа дърво да надфърлятъ,

¹ Пѣе се на сватба.

Море префърлило гърче анадолче.
 „ проговаря Донка църнойока:
 „ леле лице, лице, бѣло лице,
 „ ка си бѣло, бѣло и цървено,
 „ та тебе ли гърче ке кerdоса?
 „ леле очи, леле църни очи,
 „ защо бѣ'те толку църни очи,
 „ та вази ли гърче ке кerdоса?
 „ леле веги, леле църни веги,
 „ защо бѣ'те толку църни веги,
 „ та вази ли гърче ке кerdоса?
 „ леле ставо, леле рамно ставо,
 „ защо бѣше толку рамна ставо,
 „ та тебе ли гърче ке кerdоса?“

90. Всѣкому е болестъ дала.

Умерено.

Дегиди не се бѣли, мори моме,
 дегиди не се църви
 ви. Ичъ не мой се, мори моме
 премѣнувай ну вай.

Дегиди не се бѣли, мори моме,
 Дегиди не се църви!
 Ичъ не мой се, мори моме,
 Премѣнувай!
 Дегиди комуто си, мори моме,

Дегиди погледнала,
 Всъкому си, мори моме,
 Болестъ дала.
 Дегиди кому два дни, мори моме,
 Дегиди кому три дни!
 А на мене, мори моме,
 Три години.
 Дегиди повърни ми, мори моме,
 Дегиди отъ паритъ,
 Да не ми се смѣятъ, моме,
 Ергенитъ;
 Дегиди да откупа, мори моме,
 Дегиди враня коня,
 Да не ми се смѣятъ
 Ергенитъ!

91. Соколъ и яребица.

Гнило било пусто крево,	Тежки пости великденски,
Гнило било, строшило се.	Великденски и петрови!“
Падна мома връзъ лудото,	Лудо се е арнишало.
Почна лудо да се смѣе,	Почна мома да се шега:
Да се смѣе да бѣснѣе.	„Вана вуко рудо ягне,
Мома му се милно моли:	Па не знае да го яде;
„Немой лудо, немой младо,	Вана соколъ яребичка,
Сега са си тежки пости,	Па не знае да я носи!“

92. Войникъ се връща при либе.

Стояне море Стояне,	Набери китка шарена,
Младъ се е Стоянь углавилъ.	Тури я либе да стое,
Аберъ е дошелъ отъ царо,	У легенъ вода студена :
Стоянь на война да иде,	До дека китка ке цѣфте,
Силната войска да воде,	До туке мене да чекашъ ;
Алови байракъ да носе.	Кога ке китка повѣне,
Оправя Стоянь поржча,	Ти тогай да се оженешъ!“
На либе тио говоре :	Стояла китка цѣфтѣла
„Послушай либе да чуешъ,	Тѣкмо ми до три години ;
Да чуешъ либе да помнешъ ;	Тритѣ години минаа,
Язе на война ке ида,	Тогай ми китка увѣна.
А ти да ме не забравешъ.	Тръгнала да се ожене.

Дошли ѝ чета сватове, И се е назадъ върнала
 Тръгнале да я отвеждатъ ; У Стоянови дворове,
 До срѣдъ я друми отвеле, Стоянова майка за снаа,
 Тамо Стояна сретнале, А на Стояна за либе.
 Поздравъ отъ далеко чинале; Стояне, море Стояне!
 Дѣсна му рака фанала,

93. Мара и комшията ѝ.

Леле Маро, бекяръ Маро, Изгниле се църне тръне —
 И ти бекяръ и я бекяръ, Ставиле се двороветъ;
 Ставихме се два бекяра, Дотекла е матна вода —
 Баре да сме на далеко, Браздата е затлачила,
 Я ние сме башъ комшии: Ставили се градинитъ;
 Плетъ ни двое двороветъ, Дууна вѣтѣръ сламка дигна—
 Бразда двое градинитъ, Заставия се постели;
 Сламка двое постелитъ, Завали се зеленъ бардакъ —
 Бардакъ двое зглавницитъ.“ Ставили се зглавницитъ.

94. Злата и братовчедъ ѝ.

Злате ле, Злате убава!
 Паднала магла по поле,
 Сето е поле покрило,
 Салъ едно е дърво остало,
 И оно ми е цѣфтѣло,
 Модро, мораво цѣфтѣще,
 На Злата у скутъ падаше,
 Злата го китки правѣше,
 Бери го, китки увива,
 Та па на дружки препраща.
 Помина си млади Стоянъ,
 Та си на Злата думаше:
 „Злате ле, Злате убаво,
 Бери си китки увивай,
 Увивай китки разпращай
 На твойтъ мили другачки
 И на менъ китка да пратещъ

И ти сосъ нея да дойдещъ.“
 Злата му вели говори :
 „Стояне, море Стояне,
 Еле сме пуста роднина,
 Тате и чичо — два брата,
 Мама и стрина — етърви,
 Ние съ тебе братовчеди!“
 Стоянъ и вели говори :
 „Злато ле, Злато убаво,
 Широко поле одъ нѣма,
 Високо дърво бой нѣма,
 Ситни каменя брой нѣматъ,
 Длѣбока вода дно нѣма,
 Сугаре ягне вѣкъ нѣма,
 Убава мома родъ нѣма!“
 Злате ле, Злате убаво!

95. Майка касканджийка.

Умерено.

Бабо мори, бабо мори,
стара ве - щери - ри -
ще стара ве - ще - рице.

„Бабо мори, бабо мори, стара вещице,
Я иди си речи бабо на твойто дѣвойче,
Да размете, бабо мори, ю ново одайче,
Да постели „ „ шарени килими,
Да заколи „ „ шарена кокошка,
Да разточи „ „ тѣй тенка баница,
Да уgotви „ „ тѣй сладка вечера,
Ке ви додамъ, моме мори, вечеръ на вечера!“
А мома му вели джанамъ, вели емъ говори:
„Седи лудо, имамъ майка ногу касканджика,
На вода йоправямъ, лудо и она по мене,
И она по мене, лудо, мене да ме пазе,
Мене да ме пазе, лудо, тебе да те виде,
Тебе да те виде, лудо, съ менъ да се не срещашъ,
Съ менъ да се не срещнешъ, лудо, китка да не земешъ,
Китка да не земешъ, лудо, пръстенъ да не дадешъ!“

96. Маргита и лудо младо.

Сънце зайде, мракъ на поле падна;
Етърви се у дворъ собираа —
Редъ се редатъ, на вода да идатъ.
Една рече: „синьока донесохъ!“
Друга рече: „оцутра донесохъ!“
Трека рече: „пладнина донесохъ!“

Редъ е дошло Маргита дѣвойка.
 Итра била Маргитина майка ;
 Премѣни си Маргитино руо,
 Маргитина майка вода ойде,
 На чешмата едно лудо младо.
 Проговаря Маргитина майка :
 „Добровечеръ, лудо не женено!“
 „Далъ Богъ добро, Маргитина майко!
 Три дни седа на шарена чешма
 И си чакамъ Маргита дѣвойка,
 Я Маргита нѣма да ми дойде!“

97. Ще се жени за хубава Рада.

Мамо, мила мамо, кажи му на тате,
 Кажи му на тате и му се помоли :
 Младо да ме жене за юбава Радка,
 За юбава Радка, за чичова керка!
 Тато да не ме прака мене на дърва,
 Моли Бога мамо, кола да се скръше,
 Кола да се скръше, волове да пукнатъ,
 Та я, мила мамо, назадъ да се върнамъ,
 Назадъ да се върнамъ, Радка да я видамъ!
 Кога Радка видамъ, цѣлъ день веселъ одамъ,
 Кога я не видамъ, везденъ боленъ лежамъ!

98. Какво е небето безъ звѣзди.

Излези, Марче, излези,	Погледни, Марче, погледни,
Излези на дворъ до двора.	Горѣ на небо що има.
Качи се, Марче, качи се,	Да видишъ чудо, да видишъ,
Качи се горѣ на чардакъ.	Да видишъ чудо голѣмо,
Качи се, Марче, земи си,	Какво е, Марче, какво е,
Земи си танка дюлбия.	Грубо небето безъ звѣзди.
Разгледай, Марче, разгледай,	Така е, Марче, така е,
Разгледай горѣ на долѣ.	Грубо на мене безъ тебе!

99. Мома отъ голѣма рода.

Що е скапа мома църноока,
 Що дека е ного чорбаджика!

Що дека е отъ голѣма рода.
 Еднажъ ойдо бирденъ я излажа,
 А камо ли повторъ да повтарамъ,
 А камо ли коня да уянамъ,
 А камо ли пушка да заметна,
 А камо ли сабя да запашамъ.
 Укралъ би я мегю двата брака,
 Извелъ би я изъ малата врата,
 Отвелъ би я у гора зелена.
 У гората становити каменъ,
 На камено младъ нежененъ седи,
 Па си брои мѣсець и години.¹
 „Ей мѣсецо, турски помощниче,
 А годино, Божия неправино!
 Каилъ ли си Божё или нѣ си,
 Що сѣ сака па да сѣ нѣ земе?“¹

100. Не се дигай на голѣмо.

„Не се дигай на гулѣмо, Ивано Иванке
 Баремъ да си отъ колѣно „ „
 Айде дойди до колѣно „ „
 Разпетлай ми редъ петѣлки, „ „
 Редъ петѣлки деветъ реда, „ „
 Па да видишь мой кошуля, „ „
 Три години не перѣна, „ „
 Прѣзь четвърта некрѣпена. „ „
 Ай земи я, изпери я, „ „
 Изпери я, закърпи я!“ „ „
 „Нѣмамъ сапунъ да я пера, бре лудо будало“.
 „Твойтѣ раци два калѣпа, Ивано Иванке,
 Два калѣпа раки сапунъ!“ „ „
 „Нѣмамъ вода да я пера, бре лудо будало.“
 „Твойтѣ очи два кладенца, Ивано Иванке,
 Два кладенца бистра вода“ „ „
 „Нѣма сынце да я суша, бре лудо будало!“
 „Твойто лице ясно сынце, Ивано Иванке.“

¹ Пѣе се на седѣнка.

101. Телчарь води отмѣна.

Стояне море телчаре!	„Стояне море телчаре,
Стоянъ си телци пасѣше	Извади кръпче шарено,
По самодивско игрище,	Та ми превързи очитѣ;
Тамъ си играа двѣ моми,	Сопаша поясъ зелѣни,
Та на Стояна думаа:	Та ме превързи за рака;
„Стояне море телчаре,	Катѣ ке наближемъ у дома,
Любовь имаме за тебе,	Твоята майка да каже:
Окешъ ли една да земешъ?“	„Каква е мома юбава:
Стоянъ имъ вели говори:	Куга оди вѣтеръ вѣе,
„Да ида да пита майка,	Куга гледа сѣнце грѣе,
Како ке майка да каже?“	Куга дума бисеръ лѣе!“
Майка Стояна кажала:	Да не рече сама иде,
„Доведи сину отмѣна!“	Сама иде намѣтница,
Стоянъ поведе момиче,	Намѣтница натурница.“
Момиче вели говори:	

102. Сака ѝ вода и китка.

Отишла е мома на вода студена,
 Вода да налие, вода да с'напие,
 Вода да с'напие, сѣрце да разлади,
 Сѣрце да разлади, коси да нарешля.
 Оздолъ иде лудо, лудо неженено,
 И на мома веле, вели емъ говори:
 „Я подай ми мене зеленъ бардакъ вода,
 Зеленъ бардакъ вода и китка шарена.
 Вода да с'напия, сѣрце да разлада;
 Китка да меришна—меракъ да изпуна!“
 Я мома му вели, вели емъ говори:
 „Стой да питамъ лудо, мойта стара майка,
 Дава ли се лудо на ергенинъ вода,
 На ергенинъ вода и китка шарена.“
 „Ой ти моя мале, моя стара мале!
 Дава ли се майко на ергенинъ вода,
 На ергенинъ вода и китка шарена?“
 А майка ѝ вели, вели емъ говори:
 „Не се дава керо на ергенинъ вода,
 На ергенинъ вода и китка шарена;
 Не се дава керо и до него не стой!“¹

¹ Пѣе се на седѣнки.

103. Отъ цѣлувка бѣлѣгъ не остава.

Тръгна Румена за вода студена
 Сѣ сутринь рано, предъ изгрѣфъ сѣнце
 Сѣ вечерь късно, по мѣсечина.
 У срека ѿ иде едно лудо,
 Едно лудо младо неженено,
 Та на Румена тио говори:
 „Кажи Румено що да ти чина?
 Стомни да строша други ке земешъ,
 Емъ по убави, емъ по шарени.
 Китка да земемъ, друга ке берешъ,
 Емъ по гулѣма, емъ по шарена.
 Я дай Румено да те цѣлуна,
 Отъ цѣлувка бѣлѣгъ не остава,
 Бѣлѣгъ се губи — не се забравя!“

104. Не знае да чува мома.

„Стоянке, бѣла Стоянке,	И друга да го разтресе
Па смѣкни фустанъ Стоянке,	И тая да го не пуци;
Да ти се ноге не видатъ.	Не ли е лудо будала,
Лудо ти ноге видѣло,	Не биде кадъръ да чува
Та му е тужно паднало,	Дури му бѣше у рака.
Грозница го е разтресла!“	Двамата бѣме овчари,
„Стринке ле, стринке юбава,	У чичовитѣ чукари.“

105. Бекяръ вѣра нѣма.

Мома има руса коса,	Що ке тебе, дай гу мене!
Що ке тебе, дай гу мене!	Мома, мома срама нѣма,
Мома, мома срама нѣма,	Бекяръ, бекяръ вѣра нѣма.
Бекяръ, бекяръ вѣра нѣма.	Мома има танка става,
Мома има рамно чело,	Що ке тебе, дай гу мене!
Що ке тебе, дай гу мене!	Мома, мома срама нѣма,
Мома, мома срама нѣма,	Бекяръ, бекяръ вѣра нѣма.
Бекяръ, бекяръ вѣра нѣма.	Мома има бѣло гърло,
Мома има танки веги,	Що ке тебе, дай гу мене!
Що ке тебе, дай гу мене!	Мома, мома срама нѣма,
Мома, мома срама нѣма,	Бекяръ, бекяръ вѣра нѣма.
Бекяръ, бекяръ вѣра нѣма.	Мома има бѣло лице,
Мома има църни очи,	Що ке тебе, дай гу мене!

Мома, мома срама нѣма,	Бежаръ, бежаръ вѣра нѣма.
Бежаръ, бежаръ вѣра нѣма.	Мома има бѣли нозе,
Мома има медна уста,	Що ке тебе, дай гу мене!
Що ке тебе, дай гу мене!	Мома, мома, срама нѣма,
Мома, мома срама нѣма,	Бежаръ, бежаръ вѣра нѣма.

106. Чака го отъ ловъ.

„Каро ле, моме кочанско,	На тая чешма шарена,
Куде си било денеска?	Та самъ те тебе чекало
Везденъ при мене не дойде,	Отъ ловъ лудо да си дойдешъ,
Капка ми вода не срѣкна,	Море ловъ да ми донесешъ,
Троа ми лѣбець не апна,“	Море горска яребица,
„Море лудо, лудо младо,	И полска бре пѣрпелица.“ ¹
Везденъ самъ тамо седѣло	

107. Цѣлуналъ дѣвойче.

Цвѣто ле, Цвѣто калешо.
 Стоянъ дѣвойче цѣлива
 На дванаесе години.
 На свидело се селяни
 И тия гѣрци попове
 И тия силни кметове,
 На кольо го клеветило :
 „Ефенди море кадия,
 Наше се село расипа,
 Стоянъ дѣвойка цѣлува
 На дванаесе години.“
 Стоянъ си ойде у гора,
 У тия нейни булюци,
 Фаналъ е ягне най-арно
 Отъ деветъ майки цицало,
 Десета майка нѣгова,
 Та го отнесе на кольо :
 „Ефенди море кадия,

¹ Пѣе се на сватбѣ.

Са ли си чуло видѣло
 Дек' ке се сретнатъ два стари
 И они ке се подскаратъ;
 Дек' ке се сретнатъ два срѣдни
 И они ке си накимнатъ;
 Дек' ке се сретнатъ два мали
 И они ке се џеливатъ?“
 Кољо имъ вели говори:
 „Селане море селане
 И вие силни кметове
 И вие гърци попове,
 Са ли сте чули видѣли
 Дек' ке се сретнатъ два стари
 И они ке се подскаратъ;
 Дек' ке се сретнатъ два срѣдни
 И они ке си накимнатъ;
 Дек' ке се сретнатъ два мали
 И они ке се џеливатъ!“

108. Стойна лъже Костадина.

„Стойне, малай моме
 Не ми шетай туе,
 Не ми прави прелозъ,
 Прелозъ преко зида,
 Не ми лажи сина
 Сина Костадина!“
 „Стрина, милна стрина,
 Самъ се синъ ти лаже
 По моята става,
 Става, рамна става!“

„Стойне, малай моме
 Не ми шетай туе,
 Не ми прави прелозъ,
 Прелозъ преко зида,
 Не ми лажи сина
 Сина Костадина!“
 „Стрина, милна стирна,
 Самъ се синъ ти лаже
 По моето лице,
 Лице, бѣло лице!“

109. Велика и терзийче.

„Каде ке идеш пиле Велико?“
 „Ю долна бахча терзиче младо!“
 „Защо ке идеш пиле Велико?“
 „Шума да берамъ терзиче младо!“
 „Що ке ти шума пиле Велико?“
 „Буби да рана терзиче младо!“

Хоро.

Наде не и-деишь, пиле Ве-
мако

„Що кятъ ти буби пиле Велико?“
 „Свила да точа терзиче младо!“
 „Що ке ти свила пиле Велико?“
 „Платно да ткая терзиче младо!“
 „Що ке ти платно пиле Велико?“
 „Бохчи да шия терзиче младо!“
 „Що кятъ ти бохчи пиле Велико?“
 „Ти да ги носешъ терзиче младо!“
 „Нека е късметъ пиле Велико,
 Я да ги носа пиле Велико,
 Тебъ да кердоса пиле Велико!“¹

110. Хайде да бѣгаме!

„Опъ тропъ, леле бѣла Недо	„Опъ тропъ, леле бѣла Недо
” ” айде да бѣгаме!“	” ” айде да бѣгаме!“
” ” „та ка ке идеме,	” ” „та ка ке идеме,
” ” еле нищо нѣмашъ,	” ” еле нищо нѣмашъ,
” ” еле кука нѣмашъ?“	” ” еле лѣба нѣмашъ?“
” ” „ние да сме живи	” ” „ние да сме живи
” ” кука ке печелимъ!“	” ” лѣба ке печелимъ!“

111. Съ конче на вода.

„Синьокъ си пойдохъ, мила майко,
 Съ конче на вода, златна майко.
 Тамо си найдохъ, мила майко,
 Едно дѣввойче, златна майко.

¹ Пѣ се на сватби.

Каде стоеше, мила майко,
 Сѣнце грѣеше, златна майко.
 Кога сборѣше, мила майко,
 Бисеръ лѣеше, златна майко.
 Кога одѣше, мила майко,
 Вѣтеръ вѣеше, златна майко.
 Кога го видохъ, мила майко,
 Умотъ ми щункна, златна майко,
 Коньо избѣга, мила майко,
 Соколъ излезе, златна майко.
 Учи ме карай, мила майко,
 По що да тѣрча, златна майко.
 „Тѣрчи си, тѣрчи, мили сину,
 Тѣрчи си тѣрчи по дѣвойче,
 Коньо е ученъ, мили сину,
 Коньо е ученъ, самъ ке дойде“.

112. Тунджа ѝ отнела платното.

Севда е платно бѣлила
 На рѣка Тунджа гулѣма.
 Тунджа е матна дотекла,
 Севдино платно отнела.
 Викнала Севда да плаче:
 „Како ке кажамъ на мама,
 Како ке кажа на тато,
 Че ми е Тунджа отнела
 Платното бѣло даровно?“

Минало лудо край нея,
 Лудо на Севда говори:
 „Малчи ми Севдо, не плачи,
 Я ке ти фанамъ платното,
 Платното бѣло даровно,
 Салъ за менъ Севдо да
 дойдеш!“
 Фѣрли се лудо у Тунджа,
 Та си улови платното.

113. На хорото до комшия си.

„Драганка мила юбава,
 Че си милна и за любовь,
 Но имашъ майка много зла
 Никаде не те пушаше:
 Ни сосъ другачки по сачки,
 Ни сосъ комшики за вода,
 Ни сосъ селянки на оро“.
 Богъ си помогна Драганки,
 Та се поболѣ майка ѝ.

Зема Драганка стомнитѣ,
 Отиде село гулѣмо,
 На тая чешма шарена,
 Тамо завари три ора:
 Едното оро момчина,
 Другото оро момитѣ,
 Трекѣното оро невѣсти.
 Трати Драганка стомнитѣ,
 Па си се метна на оро.

Не се фанала съ момитѣ,	Драганка милно думаше :
Не се фанала съ невѣсти,	„А бре Илия гидия,
Но се фанала съ момчиня,	Ти мой близъкъ комшия,
До младъ Илия гидия,	Не мой ми кини цревята!“
До нейния близъкъ комшия.	Илия дума думаше :
Драганка рипна-подрипна,	„Не мой да жалешъ цревето,
Илия стѣпка по стѣпка,	Я ке ти купамъ по-арни“.
Драганки цревя настѣпва.	

114. Либето ѝ отива войникъ.

„Ой ти Данче, Данче, мамино фиданче,
 Защо ти е Данче лице помрачено,
 Лице помрачено, очи потемнѣли?“

„Ой ти мамо, мамо, мамо невѣрнице,
 Еле ме питашъ, мамо, я ке ти кажамъ:
 Синокъ съмъ си вечеръ на седѣнки било,
 На седѣнки било, на тлака одило,
 За туй ми е, мамо, лице помрачено,
 Лице помрачено, очи потемнѣли“.

„Лажн Данке лажн, мамо се не лаже,
 И мамо е, Данке, на седѣнки била,
 Па не ми е било лице помрачено!“

„Ой ти мамо, мамо, мамо невѣрнице,
 Еле ме питашъ мамо я ке ти кажамъ:
 Мойтѣ другачки бѣлило са правиле,
 Бѣлило правиле, та го погрѣшили,
 За туй ми е, мамо, лице повѣ'нало,
 Лице повѣ'нало, очи потемнѣли.“

„Лажн Данке, лажн, мамо се не лаже,
 И мамо е Данке бѣлило правила,
 Та не ми е било лице помрачено,
 Лице помрачено, очи потемнѣли.“

„Ой ти мамо, мамо, мамо невѣрнице:
 Еле ме питашъ право я ке си кажамъ.
 Мойто ми либе, мале, войникъ отива,
 Войникъ отива за три години врѣме;
 За туй ми е, мамо, лице помрачено,
 Лице помрачено, очи потемнѣли!“

115. Момче играе съ дъвойче.

„Леле Яно, бѣла Яно, Коя вечерь да ти тойда?“	Отъ чардаци на тавано, Отъ тавано у одайче,
„Коя сакашъ тая дойди, Сосъ мнозина не дооди!“	У одайче при момата. Издрънкали белезици.
Не ми дойде тая вечерь, Туку дойде друга вечерь.	Устропали герданитѣ. Провикна се стара майка:
Кога дойде шемширѣ порти, Шемширѣ порти затворени,	„Леле Яно, бѣла Яно, Що ти дрънкатъ белезици?“
Сосъ два страга босилкови, Сосъ двѣ сламки раженови,	Що ти дрънкатъ герданитѣ?“
Прерипна си превозитѣ, Улегна си у дворове,	Провикна се бѣла Яна: „Леле мале, стара мале,
Отъ дворове на чардаци,	Маче игра со герданче, Момче игра со дъвойче!“

116. Пази момата.

„Море пазамъ те, пазамъ да те изпазамъ,
Море да те изпазамъ темни темнини“.

„Море дек' ке ме пазешъ, що ке ми чинешъ,
Море не самъ бѣлъ симитѣ да ме изедешъ,
Море не самъ ябука да ме разсѣчешъ,
Море да ме раздадешъ по твой дружина,
Море по твой дружина по мой другачки.“

117. Лудото пука за нея.

„Стойне църнооке невѣнъ, Пука лудото за тебе!“	Руса коса за кавраче?“ „Стойне църнооке невѣнъ,
„Ако пука, нека пукне, Туку нѣма зашто да е;	Пука лудото за тебе!“ „Ако пука нека пукне,
Беки нѣмамъ бѣло лице, Бѣло лице за бѣлилце?“	Туку нѣма зашто да е; Беки нѣмамъ танки веги,
„Стойне църнооке невѣнъ, Пука лудото за тебе!“	Танки веги за вегилце?“ „Стойне църнооке невѣнъ,
„Ако пука нека пукне, Туку нѣма зашто да е;	Пука лудото за тебе!“ „Ако пука нека пукне
Беки нѣмамъ руса коса,	Туку нѣма зашто да е;

Беки нѣмамъ рамна става, Рамна става за фѣстанче?“	Бѣли раци за гривници?“
„Стойне цѣрнооке невѣнъ, Пука лудото за тебе!“	„Стойне цѣрнооке невѣнъ, Пука лудото за тебе!“
„Ако пука нека пукне, Туку нѣма защо да е; Беки нѣмамъ рамни нозе, Равни нозе за цревица?“	„Ако пука нека пукне, Туку нѣма защо да е; Беки нѣмамъ рамни нозе, Равни нозе за цревица?“

118. Скроилъ ѝ сайче.

„Мори моме гювендиче, Що минувешъ поминувешъ Отъ одайче надъ одайче, Намини си у одайче, Скроилъ самъ ти кусо сайче, Да видеме таманъ ле е, Таманъ ле е, уйгунъ ле е?“	„Мори моме гювендиче, Що минувешъ поминувешъ, Отъ одайче надъ одайче, Намини си у одайче, Скроилъ самъ ти кусо полче, Да видеме таманъ ле е, Таманъ ле е, уйгунъ ле е?“
„Се ке биде, тай не бива Да си ида у одайче, Да си мера кусо сайче, Да видиме таманъ ле е, Таманъ ле е, уйгунъ ле е!“	„Се ке биде, тай не бива Да си ида у одайче, Да си мера кусо полче, Да видиме таманъ ле е, Таманъ ле е, уйгунъ ле е!“

119. Мислѣлъ да удри баща ѝ.

„Лено, кой ми те синьокъ караше
Лено, на тая сладка вечера?“
„Лудо, отъ дека тизе бре видѣ?“
„Лено, отъ ваша мала вратница,
Лено, у мене бѣше наганто,
Лено, мислѣхъ да удра татко ти,
Лено, мене ми сърце не даде,
Лено, ке жалешъ Лено, ке плачешъ.“
„Лено, кой ми те синьокъ караше
Лено, на тая сладка вечера?“
„Лудо, отъ дека тизе бре видѣ?“
„Лено, отъ ваш'та мала вратница,
Лено, у мене беше наганто,
Лено, мислѣхъ да удра майка ти
Лено, мене ми сърце не даде ;

Лено, ке жалешъ, Лено, ке плачешъ.“
 „Лено, кой ми те синьокъ караше
 Лено, на тая сладка вечера?“
 „Лудо, отъ дека тизе бре видѣ?“
 „Лено, отъ ваш'та мала вратница,
 Лено, у мене беше наганто,
 Лено, мислѣхъ да удра брата ти,
 Лено, мене ми сърце не даде,
 Лено, ке жалешъ, Лено, ке плачешъ“.¹

120. Вода гази, жаденъ ходи.

Мома ме е, мале, омаяла
 Сосъ два грозда, мале, бѣло грозде.
 Каде ода, мале, безъ умъ ода,
 Коня, карамъ, мале, пѣша ода,
 Цревъе носа, мале, боса одамъ,
 Лѣпъ си носамъ, мале, гладенъ ода,
 Дреи носа, мале, голъ си ода,
 Вода газа, мале, жаденъ ода.

121. Коня кове папудиче.

Димитриче папудиче,	Како мене да не видешъ,
Коня кове подковуе,	Па тѣкъ отъ тамъ да се
У полето до морето,	вѣрнешъ,
У дѣвойче погледнуе,	Па тѣкъ мене да ме земешъ.“
У дѣвойче бѣло лице,	На два класа ситно просо,
Я дѣвйче прокънуе:	Толку земя изодило,
„Димитриче, папудиче,	Па тѣкъ отъ тамъ се вѣрнало,
На два класта ситно просо,	Па тѣкъ нея е земало.
Толкозъ земя да изодешъ,	

122. Строшилъ ѝ стомнитѣ.

Тръгна мома на вода	Па ѝ строши стомнитѣ.
Со двѣ стомни шарени,	Викна мома да плаче:
Оздолъ иде гедия,	„Ка ке кажа на мама,

¹ Жетварска пѣсень.

„Че ми строши стомнитѣ?“ Я ке купамъ тебѣ други
 Младѣ гедия я тѣши: По юбави, шарени.“
 „Трай си моме не плачи,

123. Разболѣло се Донето.

Разболѣло се Донето, „Срамъ ме, байно, да ти кажа
 Болно, болно ичъ не може. Оти, байно, сиромат' е.“
 Надѣ глава ѝ стари братецъ „Кажы, Доне, кажы сестро,
 И на Дона говорѣше: Сермия ке му дадеме,
 „Кажы, Доне, кажы сестро, На дукаянѣ ке го туреме!“
 За кого е тая болесъ!“

124. Я сумъ дѣте, нищо не знамъ.

Дѣвойчина, гугутчина, Я сумъ дѣте нищо не знамъ
 Завърти се на кутъ мене, Рацетѣ са заключени,
 Да ти вида бѣло лице; Заключени у жепове,
 Пущете ме мегю двѣтѣ, У жепове три шекери.¹
 Мегю двѣтѣ я сумъ дѣте,

125. Не стой спрѣмо мене!

„Дѣвойче, дѣвойче не стой спрѣмо мене,
 Изгорѣхъ за тебе, како лень за вода,
 Чубрика за гюбре, босильокъ за сѣнкя!“
 „Гори, лудо, гори и я така гора,
 Нѣма що да чина, имамъ майка лоша.“²

126. Миналъ ли е Стоянъ делия?

Петкано, бѣла Петкано! Како са пѣтли появи,
 Петкана е рано ранила, Како се зора зазори,
 Ранила рано на вода, Много ле млади минаа
 На бѣли Дунавъ за вода, Мина ли Стоянъ делия?“
 Со два бардака зелени Дунавъ ѝ вели говори:
 И со три китки шарени „Ногу делии минаа,
 И на Дунава говори: Стоянъ делия нѣма го.“
 „Дунаве, бѣли Дунаве,

¹ Жетварска пѣсень.

² Пѣе се на поста, жетварска.

127. Гърло има, герданъ нѣма.

„Коса си имамъ, боя си нѣмамъ,
Що стоишъ лудо, що саиръ гледашъ?“

„Дѣвойче, руйно вино пияно,
Дѣвойче, цѣфти ружо цървено,
Дѣвойче, блага душо медена!“

„Чело си имамъ, алтънъ си нѣмамъ,
Що стоишъ лудо, що саиръ гледашъ?“

„Дѣвойче, руйно вино пияно,
Дѣвойче, цѣфти ружо цървено,
Дѣвойче блага душо медена!“

„Веги си имамъ, вегило нѣмамъ,
Що стоишъ лудо, що саиръ гледашъ?“

„Дѣвойче, руйно вино пияно,
Дѣвойче, цѣфти ружо цървено,
Дѣвойче, блага душо медена!“

„Лице си имамъ, бѣлилце нѣмамъ,
Що стоишъ лудо, що саиръ гледашъ?“

„Дѣвойче, руйно вино пияно,
Дѣвойче, цѣфти ружо цървено,
Дѣвойче, блага душо медена!“

„Гърло си имамъ, герданъ си нѣмамъ,
Що стоишъ лудо, що саиръ гледашъ?“

„Дѣвойче, руйно вино пияно,
Дѣвойче, цѣфти ружо цървено,
Дѣвойче, блага душо медена!“

128. Денъ я гледа, нощъ я сънува.

Дай ми Магде твоя руса коса,
Везденъ гледамъ, сваньокъ я санувамъ,
Отъ вечера дуръ до изгрѣвъъ сѣнце.
Дай ми Магде твоя рамна снага,
Везденъ гледамъ, сваньокъ я санувамъ,
Отъ вечера дуръ до изгрѣвъъ сѣнце.
Дай ми Магде твое бѣло лице,
Везденъ гледамъ, сваньокъ го санувамъ,
Отъ вечера дуръ до изгрѣвъъ сѣнце.
Дай ми Магде твои църни вѣги,

Вездень гледамъ, сваньокъ ги санувамъ,
 Отъ вечера дуръ до изгрѣвъъ сѣнце.
 Дай ми Магде твоя медна уста,
 Вездень гледамъ, сваньокъ я санувамъ,
 Отъ вечера дуръ до изгрѣвъъ сѣнце.
 Дай ми Магде твои бѣли раци,
 Вездень гледамъ, сваньокъ ги санувамъ,
 Отъ вечера дуръ до изгрѣвъъ сѣнце.
 Дай ми Магде твои бѣли ноги,
 Вездень гледамъ, сваньокъ ги санувамъ,
 Отъ вечера дуръ до изгрѣвъъ сѣнце.

129. Киръ Димитъръ и Аница.

„Минешъ поминуешъ
 Кире Димитрие,
 У насъ не дойдешъ!“
 „Како да доода
 Анице изгоро,
 Загубилъ самъ поясъ
 Армаганъ отъ тебе,

И въ пояса китка,
 Китка карамфилче,
 И у карамфилче
 Тай жуто алтънче:
 На алтънъ нишане,
 Твойто-мойто име.“

130. Майка ѝ се кара.

„Дилберъ, дилберъ мори църноока,
 Защо те тебе майка ти кара?
 Илъ те кара за сладка вечера,
 Илъ те кара за мека постеля
 Илъ те кара за студена вода?“
 „Ни ме кара за сладка вечера,
 Ни ме кара за мека постеля,
 Ни ме кара за студена вода,
 Тукъ ме кара се заради тебе;
 У насъ доодишъ, съ бате живуешъ,
 Съ мама ке думашъ, а менъ милуешъ;
 Менъ купувашъ шамия, шамия,
 Фесче тунузли, ситна леблеби,
 И суо гройзе и благи шекеръ,
 Благи ябуки, китки шарени.“

131. Не люби мене, не губи себе!

Недѣй стои на порти моме,	Далекъ ке отидамъ	моме
Тизека си мало	„ Ти нейке ме знаешъ	„
Ти не си за мене	„ Я боленъ ке лежа	„
Ти не люби мене	„ Може и да умра	„
Недѣй губи себе	„ Нѣма да ме чуешъ	„
Я сумъ юнакъ страшенъ	„ Ти не люби мене	„
Страшенъ и далеченъ	„ Ти не губи себе	„
Язе ке поминамъ	„ Ти гледай си слика	„
Ти тукъ ке останешъ	„ Слика спремо тебе.	„

132. Стефанъ проси дели Магделена.

Стефанъ проси дели Магделена,
 Онъ я проси, она се поноси,
 Пръстенъ праця, она му го враця,
 Китка праця, она шега бие,
 Цревя праця, она ги презима.
 Па се чуди Стефанъ що да чини,
 Ка да земе дели Магделена?
 Та си кани китени сватове,
 Та си кани кумо и старейко,
 Та си кани два млади девера,
 Па кренаа прѣзъ поле широко.
 Назарнала момината майка,
 Па се скоро назадъ повърнала.
 Проговаря момината майка:
 „Леле керо, леле мила керо,
 Ете идатъ китени сватове
 Се преличатъ Стефанъ младоженя.“
 Проговаря дели Магделена:
 „Леле мале, леле стара мале,
 Ке улезна у нови земници,
 Ке отключа шарени кофчези,
 Ке извада това свилно рухо,
 Ке облеча това свилно рухо,
 Па ке легна, мале, ке си умра!“
 Па улегна у нови земници,
 Извадила това свилно рухо,
 Па облече това свилно рухо,

Па легнала, та си е умрѣла,
 Па земала старата ѝ майка,
 Прекрила я съ това свилно платно;
 Па запали тия жѣти свеки
 И я кади съ тове таженъ тамянъ
 И легнала жално да я реде.
 Па си дойде Стефанъ младоженя,
 Преговаря Стефанъ младоженя :
 „Леле куме и тизе старейко,
 И тизека дѣвойкова майко,
 Ке улезна язе каде Магда
 Да ѝ брѣкна язе у пазука.“
 Па ѝ брѣкна Стефанъ у пазука
 И тогай се Магда насмѣяла.
 Преговаря Стефанъ младоженя:
 „Стани Магдо, стани гювендийо!“
 Станала си е Магда невѣста,
 Па са си се качили на конето:
 Младоженя и невѣста млада
 Кумъ, старейко, два млади девера.

133. Граби мома въ ливади.

Заспало е лудо младо
 На край водена ливада.
 На сонъ му е мома дошло
 Па скорнало лудо младо.
 Кога стана лудо младо,
 Нима мома ни гявола.
 Вади ножи да се боди,
 Да се боди срѣщу сърце,
 Срѣщу сърце у джигеро.
 Согледа го стара майка,
 Проговаря стара майка :
 „Не се боди спрѣмо сърце,
 Спрѣмо сърце у джигеро,
 Онде доле една мома,
 Една мома у ливади,
 Промѣнена накитена,

Ю бѣлъ фѣстанъ облечена,
 До глава ѝ зеленъ бардакъ,
 На бардако росна китка ;
 Прѣко лице танко крѣпче
 На лицето росна вода“.
 Та си ойде лудо младо,
 Па се чуде що да чине :
 Да ѝ строше зеленъ бардакъ,
 Она бардакъ ке си купе ;
 Да ѝ земе росна китка,
 Она китка ке набере,
 Макаръ да е отъ коприва;
 Да ѝ здере бѣло крѣпче
 Она друга ке си земе.
 Па е момче нея грабилъ!

134. Коя вечерь да дойде? I.

„Мори моме, малка моме, Коя вечерь да ти дойда?“	„Мори моме, малка моме, Коя вечерь да ти дойда?“
„Коя сакашъ тая дойди, Овай вечерь не дооди, Овай вечерь госье имамъ, осье имамъ варошанье, Варошанье маминъ татко, Маминъ татко, маминъ майка, Маминъ татко — мене дѣдо, Маминъ майка — мене баба.“	„Коя сакашъ тая дойди, Овай вечерь не дооди, Овай вечерь госье имамъ, Госье имамъ варошанье, Варошанье маминъ братче, Маминъ братче — татинъ шура, Татинъ шура — мене вуйко. ¹

135. Коя вечерь да дойде? II.

„Отвори Ленче вратниче Со твоя бѣла рачица!“	Отъ това неможъ да станамъ.“
„Не можамъ лудо да станамъ, Майка ми лежи до мене, До мене, лудо, при мене, Широкъ ми фѣстанъ подъ нея, Подъ нея, лудо, врѣзъ нея,	„Ой Ленче, младо дѣвойче, Коя вечерь да ти дойдямъ?“ „Коя сакашъ тогай дойди, Овай вечерь не дооди, Стара майка при менъ лега, Не можамъ лудо да станамъ.“

136. Нищо нигдѣ нѣма.

„Стоянке, Стоянке, Думай на майка ти, Тебе менъ да даде!“	„Стоянке, Стоянке, Думай на майка ти, Тебе менъ да даде!“
„Стояне, Стояне, Оти си будало? Нищо нийдѣ нѣмашъ, Една кука имашъ И она е тугя, Тугя сосъ кирия, До ютре сабайле.“	„Стояне, Стояне Оти си будало? Нищо нигдѣ нѣмашъ, Една коня имашъ И она е тугя, Тугя сосъ кирия, До ютре сабайле.“

¹ Хороводна пѣсенъ.

137. Мара фиданъ бойлия и лудо младо.

Мори Мариче, фиданъ бойличе;
 Марина коса дебела сѣнка,
 Кой ке помине се ке намине,
 Се ке намине на сѣнка седне,
 На сѣнка седне да се излади.
 Лудо помина оно намина,
 Она го маа съ дърво и каменъ:
 „И тизе шугле и ти ли идешъ?
 Ти ли идешъ на сѣнка да седнешъ?“
 Лудо се моли: „Немой ме Маро
 И язе сакамъ да се излада!“
 Маро Мариче, фиданъ бойличе;
 Марини очи църни кладенци,
 Кой ке помине се ке намине,
 Да се напие студ'на водица.
 Лудо помина оно намина,
 Она го маа съ дърво и каменъ:
 „И тизе шугле и ти ли идешъ?
 И ти ли идешъ вода да пиешъ?“
 „И язе сакамъ вода да пиямъ,
 Да се напиамъ студ'на водица!“¹

138. Бачо ѝ Колю ще дойде.

Надѣвашъ ли се Калино,	На бѣли нози кондурки,
Батко ти Колю ке дойде,	На църни веги вегило,
Армаганъ да ти донесе:	На бѣло лице бѣлило,
На бѣло гърло герданче,	На бѣли раци гривнишки.
На танка става коланче,	

139. Нали сж пуста роднина!

Стояне, море Стояне!	Денали до день пладнина,
Стоянъ и Стойна два брака,	Зароси ситна росица,
Ойдоа шума да денатъ.	Седнаа бука китната.

¹ Пѣе се на седѣнка.

Стоянъ на Стойна думаше : Еле сме пуста роднина :
 „Стойне ле, Стойне юбаво, Тате и чичо два брака,
 Ай да се Стойне земеме!“ Стрина и мама етърви,
 „Стояне, море Стояне, Ние сосъ тебе повторни“

140. Мома Маца и терзийче.

Тече вода студена,	Та на Маца шиеше
Носи гранка зелена.	Това свилно фъстанче.
На гранката бълъ каменъ,	Маца седе до него,
На камено постеля,	Та му конци сукаше,
На постеля седѣше,	Презъ рамо ги фърляше.
Това младо терзийче,	

141. Продава конь и пушка за мома.

„Дадохъ си продадохъ	Салъ заради тебе,
Враната си коня	Тебе да те зема.“
Се заради тебе,	„Не продавай танка
Тебе да те зема.“	Пушка малихера,
„Не продавай коня,	Арна стока рѣдко,
Коня, врана коня,	Рѣдко се наоди;
Арна стока рѣдко,	Аймана ке одешъ,
Рѣдко се наоди;	Аймана ке шеташъ;
Ако ми е Господъ	Ако ми е Господъ,
Господъ и напишалъ,	Господъ и напишалъ,
Сама ке ти дойда,	Сама ке ти дойда,
Дома ке ти дойда.“	Дома ке ти дойда,
„Дадохъ си продадохъ	Тебе ке те зема.“
Танката си пушка	

142. Дай ме, мамо, за него!

Прошетнала се Румена	Я ме дай мале за него
Изъ това поле широко;	Ил' я кю сама по него
Видѣла момче юбаво,	Гладна и жадна да одамъ,
Дека седѣше цѣфтеше,	Гола и боса ке бѣгамъ!
Дека стоеше грѣеше.	

143. Да идеме на новъ пазаръ. I.

Ай со мене Тодоро, горо ле зелена!
 Ай со мене да идеме ”
 Да идеме на новъ пазаръ ”
 Що ке видимъ, се ке купемъ ”
 Ке видиме юнусъ пафти ”
 Ке видиме, ке купеме ”
 Я ке носамъ, ти ке гледашъ ”
 Ай со мене да идеме ”
 Да идеме на новъ пазаръ ”
 Що ке видимъ, се ке купемъ ”
 Ке видиме църни црева ”
 Ке видиме, ке купеме ”
 Я ке носамъ ти ке гледашъ.¹ ”

144. Да идеме на новъ пазаръ. II.

Ситно Стойно, ситничанко, на лѣво оро
 Еле синьокъ удумахме ”
 Да си идемъ на пазаро ”
 На пазаръ и на панаиръ ”
 Що видиме, ке купеме ”
 Ке видиме юнусъ пафти ”
 Ке видиме, ке купеме ”
 Я ке носамъ, ти ке гледашъ ”
 Ситно Стойно, ситничанко ”
 Какò синьокъ удумахме ”
 Да си идемъ на пазаро ”
 На пазаръ и на панаиръ ”
 Що видиме, ке купеме ”
 Ке видиме сребренъ пръстенъ ”
 Ке видиме, ке купеме ”
 Я ке носамъ, ти ке гледашъ ”
 Емъ да пукать душманитѣ ”
 И твоитѣ и моитѣ ”
 А най-веке беговитѣ ”
 Беговитѣ двата сина ”
 Най-малитѣ, най-милитѣ ”

¹ Хороводна пѣсень. Момитѣ могатъ да я продължатъ колкото щатъ, докато закупятъ всичко за Тодора.

145. Зюмбулъ цѣвти у градина.

Зюмбулъ цѣфти у градина,	Подъ зюмбуло изворъ вода,
Я го не берамъ.	Я го не пия.
На зюмбуло бюлбюлъ пѣе,	До изворо любне шета,
Я го не слушамъ.	Я го не вида.

146. Невѣна и либето ѝ.

Невѣно моме, Невѣно!	И се си бре Бога мола :
Богъ да убие Невѣно	Ега си строша ралото,
Твоитѣ стари кумове,	Пладнина дома да ида,
Що те кръстия, кръстия,	Нѣгдѣ Невѣна да вида,
Невѣно име турия,	Ега я нѣгдѣ па чуя
Да горешъ свѣто по тебе.	Декъ се крекоте бре смѣе.
Пойдо' да ида да ора	

147. Тя да носи, той да гледа.

Мома бѣга изъ росна ливада,
 Ой мома бѣга изъ росна ливада.
 Мома бѣга, младо момче търче,
 Ой мома бѣга, младо момче търче
 И на мома вели и говори,
 Ой и на мома вели и говори :
 „Бре стой бре моме немой да бѣгашъ,
 Ой бре стой бре моме немой да бѣгашъ!
 Имамъ дума язе да ти думамъ,
 Ой имамъ дума язе да ти думамъ.“
 „Думай лудо, не мога да чекамъ,
 Ой думай лудо, не мога да чекамъ!“
 „Кажи моме що да ми ти купамъ,
 Ой кажи моме що да ми ти купамъ?“
 „Купи ми лудо широки фустанъ,
 Ой купи ми лудо широкъ фустанъ,
 Я да носамъ лудо, ти да гледашъ,
 Ой я да носамъ лудо, ти да гледашъ!“
 „Кажи моме йощъ що да ти купамъ,
 Ой кажи моме йощъ що да ти купамъ?“
 „Купи ми лудо сѣрмени коланъ,
 Ой купи ми лудо сѣрмени коланъ,

Я да носамъ лудо ти да гледашъ,
 Ой я да носамъ лудо ти да гледашъ!“
 „Кажы моме йощъ що да ти купамъ,
 Ой кажы моме йощъ що да ти купамъ?“
 „Купи ми лудо жъти кондурки,
 Ой купи ми лудо жъти кондурки,
 Я да носамъ лудо, ти да гледашъ,
 Ой я да носамъ лудо, ти да гледашъ!“
 „Купи ми лудо бѣло чадърче,
 Ой купи ми лудо бѣло чадърче,
 Я да носамъ лудо ти да гледашъ,
 Ой я да носамъ лудо ти да гледашъ!“

148. Чии гривни носи ?

„Д бровечерь, бѣла бре Бояно!“
 „Далъ Богъ добро, не те бре познавамъ!“
 „Позна кешъ ме, моме, довечера,
 Довечера моме по вечера,
 Да видеме чия сая носешъ?“
 „Моя сая твоя рамна става.“
 „Добровечерь, бѣла бре Бояно!“
 „Далъ Богъ добро, не те бре познавамъ!“
 „Позна кешъ ме, моме, довечера,
 Довечера, моме, по вечера,
 Да видеме чии герданъ носешъ?“
 „Моя герданъ твое бѣло гърло.“
 „Добровечерь бѣла бре Бояно!“
 „Далъ Богъ добро, не те бре познавамъ!“
 „Позна кешъ ме, моме, довечера,
 Довечера, моме, по вечера,
 Да видеме чии гривни носешъ?“
 „Мои гривни твои бѣли раци.“

149. Лудо младо и заспала Неда.

Пий ми лудо, пий ми благо вино!
 „Пихъ билъ, пихъ билъ, гиздаво дѣвойко,
 Туку ми е коня аджамия;
 Я го вода, вода да го поя,
 Оно кръчка ту доле, ту горе,

Наведе ме Нединитѣ двори,
 Неда спие срѣди рамни двори,
 Я майка ѝ по тио говори:
 „Стани Недо, да не би станало,
 Какво добро до глава ти стое?
 Коньо добарѣ, човѣкъ ѝощѣ по-добарѣ;
 Съ нога копна, зиди се стурия,
 Съ уста писна, двори заечея,
 И па се Неда не разбудуе.“

150. Либето най-вѣрно. I.

Стояне, море Стояне!
 Извикна Стоянѣ провикна,
 Низѣ тая гора зелена:
 „Тужице Боже до Бога,
 Имамѣ ли нѣщо отѣ рода
 Отѣ майкина ми роднина?“
 Дочу го майка та ойде,
 Та на Стояна говори:
 „Стояне, море Стояне,
 Не смѣя синко да брѣкна,
 Змия е люта лютница;
 Безѣ тебе ке си поминемѣ,
 Безѣ дѣсна рака не мога.“
 Стояне море Стояне!
 Извикна Стоянѣ провикна,
 Изѣ тая гора зелена:
 „Тужице Боже до Бога,
 Имамѣ ли нѣщо отѣ рода
 Отѣ таткова ми роднина?“
 Дочу го татко та ойде,
 Постоя малко погледа,
 Та на Стояна говори:
 „Не смѣя сино да брѣкна,
 Змия е люта лютница;
 Безѣ тебе ке се помине,
 Безѣ дѣсна рака не мога.“
 Стояне, море Стояне!
 Извикна Стоянѣ провикна,

Изѣ тая гора зелена:
 „Тужице Боже до Бога,
 Имамѣ ли нѣщо отѣ рода,
 Отѣ сестрина ми роднина?
 Дочу го сестра та ойде,
 Постоя малко погледа,
 Та на Стояна говоре:
 „Не смѣя братче да брѣкна,
 Змия е люта лютница;
 Безѣ тебе ке се помине,
 Безѣ дѣсна рака не може.“
 Стяне, море Стояне!
 Извикна Стоянѣ провикна,
 Изѣ тая гора зелена:
 „Тужице Боже до Бога,
 Имамѣ ли нѣщо отѣ рода,
 Отѣ братова ми роднина?“
 Дочу го братѣ та ойде,
 Постоя малко погледа,
 Та на Стояна говоре:
 „Не смѣя братче да брѣкна;
 Змия е люта лютница;
 Безѣ тебе ке се помине,
 Безѣ дѣсна рака не може.“
 Стояне, море Стояне!
 Извикна Стоянѣ провикна,
 Изѣ тая гора зелена:
 „Тужице Боже до Бога,

Имамъ ли нѣщо отъ рода, Па си е оно брѣкнало.
Отъ люблина ми роднина?“ Не било змия лютница,
Дочу го любна та ойде, Било си бѣли парици.¹

151. Либето най-вѣрно. II.

„Оганъ гори планината, „На ти керо вѣренъ другаръ
Видамъ го, мале, гледамъ го, Брата ти керо брата ти!“
Дай ми мале вѣренъ другаръ, „Той е вѣренъ и невѣренъ,
Да ида мале да вида!“ Нейкямъ го мале нейкямъ го!“
„На ти керо вѣренъ другаръ „На ти керо вѣренъ другаръ
Татко ти керо татко ти!“ Либето керо либето!“
„Той е вѣренъ и невѣренъ „Той е вѣренъ и превѣренъ,
Нейкямъ го мале нейкямъ го!“ Сакамъ го мале сакамъ го!“

152. Мома Стойна и Мите кираджия.

„Стойне, мала моме мори, „Стойне, мала моме мори,
Како ти се фали мори, Како ти се фали мори,
Мите кираджия мори, Мите кираджия мори,
Дека да те срѣтне мори, Дека да те срѣтне мори,
Тамъ ке те погубе мори.“ Тамъ ке те погубе мори.“
„Мале, мила мале мори, „Мале, мила мале мори,
Я го синьокъ срѣтнахъ мори, Я го синьокъ срѣтнахъ мори,
На шарена чешма мори, На шарена чешма мори,
Нищо ми не рече мори, Нищо ми не рече мори,
За рака ме фана мори, За гради ме фана мори,
Пръстенче ми тури мори.“ Копче ми разкачи мори.“
„Стойне, мала моме мори, „Стойне, малай моме мори,
Како ти се фали мори, Како ти се фали мори,
Мите кираджия мори, Мите кираджия мори,
Дека да те срѣтне мори, Дека да те срѣтне мори,
Тамъ ке те погубе мори.“ Тамъ ке те погубе мори.“
„Мале, мила мале мори, „Мале, мила мале мори,
Я го синьокъ срѣтнахъ мори, Я го синьокъ срѣтнахъ мори,
На шарена чешма мори, На шарена чешма мори,
Нищо ми не рече мори, Нищо ми не рече мори,
За глава ме фана мори, За чело ме фана мори,
Кавраче забради мори.“ Алтънъ ми залепи мори.“

¹) Жетварска пѣсенъ.

„Стойне, малай моме мори,
 Како ти се фали мори,
 Мите кираджия мори,
 Дека да те срѣтне мори,
 Тамъ ке те погубе мори.“
 „Мале, мила мале мори,
 Я го синьокъ срѣтнахъ мори,
 На шарена чешма мори,
 Нищо ми не рече мори,
 За лице ме фана мори,
 Бѣлилце ми стави мори.“

„Стойне, мала моме мори,
 Како ти се фали мори,
 Мите кираджия мори,
 Дека да те срѣтне мори,
 Тамъ ке те погубе мори.“
 „Мале, мила мале мори,
 Я го синьокъ срѣтнахъ мори,
 На шарена чешма мори,
 Нищо ми не рече мори,
 За става ме фана мори,
 Фѣстанче ми тури мори.“

153. Мома и терзия. I.

„Драгано мори, Драганче,
 Сѣнце се слага да зайде!“
 Дека ке Доне да зайде,
 Задъ тая рамна рудина
 И задъ рудина зеленъ боръ;
 Подъ боро има кладенче,
 До кладенчето Илия,
 Илия млади терзия.
 Оздоле иде Тодора,
 За рака воде братанче,
 Подъ мишка носе платненце:
 „Илия море терзия,
 Да ми сошиешъ саята,
 Безъ аршинъ да я измѣрешъ,
 Безъ ножици да я скроешъ,
 Безъ игла да я сошиешъ!“
 Дума Илия терзия:
 „Тодоро мори юбава,
 Ке ти сошия саята,
 Море меси ми погача,
 Безъ сито да я отсѣешъ,

Безъ вода да я замесешъ,
 Безъ огинь да я изпечешъ.“
 Богъ е помогналъ Тодора,
 Та подухна тихи вѣтеръ,
 Та ѝ отсѣя брашното;
 Зароси ми ситна роса,
 Замеси бѣла погача;
 Огрѣя ми ясно сѣнце,
 Изпече бѣла погача,
 Па отнесе на Илия.
 „Илия, море терзия,
 Я ти омесохъ погача,
 Ти соши ли ми саята?“
 Терзия вели говори:
 „Не самъ ти сошилъ саята!“
 Тодора кле три камена:
 „Дано Богъ даде Илия,
 Море Илия терзия,
 Море отровъ да ти стане,
 Да ти стане погачата,
 Що не ми соши саята!“¹

154. Мома и терзия. II.

Божано, бѣла Божано!
 Божана леле говоре:

„Терзия, млади терзия,
 Да ми сошиешъ фустано,

¹ Пѣе се по сватби.

Безъ аршинъ да го измѣрешъ,	Да месешъ бѣла погача,
Безъ ножици да го скроешъ“.	Безъ сито да я отсѣешъ,
Терзия вели говори:	Безъ вода да я омесешъ,
„Божано, бѣла Божано!	Безъ огинъ да я изпечешъ!“
Фустано ке ти сошия,	Божано, бѣла Божано!
Безъ аршинъ ке го измѣра,	Изъ прѣсти брашно сѣяла,
Безъ ножици ке го кроя,	Сосъ съзи вода сипала,
Безъ игла ке го ушия,	На сънцето я изпекла,
Биръ тамамъ ке го направя.	Право на него отнела.
А я ке сакамъ отъ тебе,	Фустано не й приготвилъ,
Божано, бела Божано!	Божано, бѣла Божано!

155. Дона люби турче азаджия.

Доне ле, Доне юбаво,	До азаджийско колѣно.
Седѣло Доне, седѣло,	Азаджия вели говори:
На турска мека постеля,	„Ке си продаамъ Доне коня,
До азаджийско колѣно.	Салъ тебе да земамъ!“
Азаджия лудо младо,	„Азаджия лудо младо,
Азаджия вели говори:	Ти не продавай си коня,
„Доне ле, моме юбаво,	Язека сама ке дойдамы!“
Ке продамъ, Доне, ке продамъ,	Доне ле, Доне юбаво,
Ке продамъ, Доне, чифлико	Седѣло Доне, седѣло,
Салъ тебе, Доне, да земамъ!“	На турска мека постеля,
Дона си вели говори:	До азаджийско колѣно.
„Азаджия лудо младо,	Азаджия лудо младо,
Не продавай си чифлико,	Азаджия вели говори:
Язека сама ке дойдамы!“	„Доне ле, Доне юбаво,
„Доне ле, Доне юбаво,	Ке си продамъ Доне кулата,
Седѣло Доне седѣло,	Салъ тебе, Доне, да земамъ!“
На турска мека постеля,	

156. Люби ли се мома Ангелина ?

Дотекла е рѣка сунгерлия,
 Донела е кула бегледжиска,
 У кулата ковчегъ сармалия,
 Предъ ковчего дърво зерзелия,
 У ковчего мома Ангелина,
 На раце и има танко кръпче

Прекроено крѣпче буария. ¹

„Пие ли се рѣка сунгерлия?

Яде ли се кула бегледжиска?

Яде ли се ковчегъ сармалия?

Яде ли се дърво зерзелия?

Любе ли се мома Ангелина?

Зима ли се, море, танко крѣпче?

Зима ли се кърпа буария?“

„Не се пие рѣка сунгерлия,

Не се яде кула бегледжиска,

Не се яде ковчегъ сармалия,

Не се яде дърво зерзелия,

Не се любе мома Ангелина,

Не се зима, море, танко крѣпче,

Не се зима кърпа буария.“

157. Радка и овчарь.

Мама на Стоянъ думаше :

„Ела си сину у село,

Да видешъ чудо голѣмо,

На тия гумна десетски,

До три ми ора играятъ.

До сѣка мома и момче,

До наша Радка двамина,

Двамина вакли овчари.“

Овчарь си вели говори :

„Радка ако ми не дадатъ,

Има си по-мала сестра,

И нея акъ ми не дадатъ,

Племята ке имъ запалямъ,

Племята со се сламата.“

158. Коя вечерь гостъ да дойде?

„Севдо, Севдо, Севделино,

Гиди трава детелино,

Дома ли си, сама ли си,

Коя вечерь гостъ да дойдамы?“

„Кога сакашъ тогай дойди,

Овай вечерь не дооди,

Тука ми е стари татко,

Да не стоишъ на сокако,

Да не чукашъ на портитѣ!“

„Севдо, Севдо, Севделино,

За татко ти лесно бива;

Кога дойдамы ке донесамъ,

Едкнѣ сто драмъ лути тутунъ.

Ке отберамъ що не гори —

Нека пие, нека трае,

Немой многу да не дума,

Ке ми грѣши да го ма'амъ!“

¹ Кичесто.

159. Дѣвойче и лудо-младо на чешмата.

Дѣвойче, дѣвойче, бре милно юбаво,
 Бре милно юбаво, юбаво гиздаво,
 Сѣнце на заода, мракъ по поле пайгя,
 Невѣсти поодатъ на вода да идатъ,
 На вода да идатъ, вода да донесатъ,
 Я дѣвойче чека, вечеръ по вечера
 И по ладовина и по мѣсечина.
 Една вечеръ дойде нищо не видѣло.
 Салти е видѣло матна вода тече :
 „Боже, мили Боже, що е вода грѣшна ?
 Що е вода грѣшна, та си матна тече ?“
 Друга вечеръ ойде нищо не видѣло,
 Салти е видѣло гора повѣ'нала,
 Гора повѣ'нала, шумя окапали :
 „Боже, мили боже, що е гора грѣшна,
 Та е повѣ'нала, шумя о'апали ?“
 Трека вечеръ ойде нищо не видѣло,
 Салти е видѣло на чешмата седе,
 На чешмата седе едно лудо младо :
 „Море лудо младо, защо тука седешъ,
 Дали патъ не знаешъ или коня нѣмашъ ?“
 „Дѣвойче, дѣвойче, бре милно юбаво :
 До два пата зная, до два коня имамъ,
 Вѣренъ другаръ нѣмамъ, айде ти сосъ мене !
 Айде ти сосъ мене другаръ да ми бидешъ !“
 „Море лудо младо, постой и почекай
 До дома да идамъ, мама да попитамъ.“
 „Дѣвойче, дѣвойче, не питай майка ти,
 Ти си моя, моя, веке не те пушамъ !“

160. Калешъ Ангя ханъма на Ахмеда.

„Айде слушай, слушай, Калешъ бре Ангйо Тамбура що свири !“	Калешъ бре Ангйо, Анъма да бидешъ. Анъма да бидешъ, Калешъ бре Ангйо,
„Айде слушамъ, слушамъ Калешъ бре, Амедъ, Турски не разбирамъ !“	Бѣлъ бисеръ да нижешъ. Бѣлъ бисеръ да нижешъ, Калешъ бре Ангйо,
„Тамбурката свири,	

За бѣло ти гърло.
 На диванъ да седешъ,
 Калешъ бре Ангйо,
 Мене да ме чекашъ.
 Мене да ме чекашъ,
 Калешъ бре Ангйо,
 Кафе да ми служешъ.

Тебе не прилича,
 Калешъ бре Ангйо,
 Боса у налъни.
 Тебе ти прилича,
 Калешъ бре Ангйо,
 Анъма да бидешъ!“

161. Севделина срѣща лудо-младо.

„Севделинъ моме, Севделинъ душо,
 Що ми е мило тебъ да те срѣтна,
 Тебъ да те срѣтна, темнина да е,
 Темнина да е, ти сама да си,
 Ти сама да си, я пиянъ да сумъ“.
 „Ой море лудо, лудо та младо,
 Декъ ке ме срѣтнешъ, що ке ми чинешъ?
 Не самъ симитче да ме разкършешъ,
 Да ме разкършешъ, да ме раздадешъ,
 Да ме раздадешъ на другачкитѣ;
 Я сумъ дѣвойче, па сумъ дѣвойче!“
 „Севделинъ моме, Севделинъ душо,
 Що ми е мило тебъ да те срѣтна,
 Тебъ да те срѣтна, темнина да е,
 Темнина да е, ти сама да си,
 Ти сама да си, я пиянъ да сумъ.“
 „Ой море лудо, лудо та младо,
 Декъ ке ме срѣтнешъ, що ке ми чинешъ?
 Не самъ шекерче да ме разкършешъ,
 Да ме разкършешъ, да ме раздадешъ,
 Да ме раздадешъ на другачкитѣ.
 Я сумъ дѣвойче, па сумъ дѣвойче!“
 „Севделинъ моме, Севделинъ душо,
 Що ми е мило тебъ да те срѣтна,
 Тебъ да те срѣтна, темнина да е,
 Темнина да е, ти сама да си,
 Ти сама да си, я пиянъ да сумъ“.
 „Ой море лудо, лудо та младо,
 Декъ ке ме срѣтнешъ, що ке ми чинешъ?
 Не сумъ ябука да ме разрежешъ,

Да ме разрежешъ да ме раздадешъ,
 Да ме раздадешъ по другачкитъ,
 Я сумъ дѣвойче, па сумъ дѣвойче!“

162. На хорото срѣщу нея.

Ой ми, ой ми либе ле, кай ке ойшъ,
 Па при мене, либе ле, ти ке дойшъ!
 Катъ се фатишъ, либе ле, на ороото,
 Не се факяй, либе ле, ти до мене.
 Не се факяй, либе ле, ти до мене,
 Най се фати, либе ле, карши мене!
 Кога моми, либе ле, скокомъ скокнатъ,
 Дигни очи, либе ле, погледни ме.
 Кога момци, либе ле, тропомъ тропнатъ,
 Скърши веги, либе ле, намигни ми.
 Да не видатъ, либе ле, комшиитъ,
 Че сме двама съ тебе ле любовници!

163. Срѣтнахъ дѣвойче отъ баня иде.

Пойдохъ си поведохъ, пиле Стано,
 Коньо по мене, пушка на рамо.
 Срѣтнахъ дѣвойче отъ баня иде,
 Обаняло се, променило се.
 Тоска кошуля, танко шамиче.
 „Добро ютро дѣвойченце младо!“
 „Далъ Богъ добро юначе Стоянче!“
 „Да те кача на вранята коня!“
 „Некю лудо, некю да се кача,
 Коня ти е лошо заузdana,
 Коня ти е лошо оседлана!“

164. Яна у гора зелена.

„Яно мори Яно, кадѣ толку рано,
 Рано у недѣля возъ гора зелена?“
 „Мори лудо, лудо, лудо та па младо,
 Сачки да наберамъ, биля да накопамъ,
 Биля майовито, биля отровито.
 Братче да отрова, куки да затвора,
 Жени да разпада, дѣца да разплача...“

165. Двама братя скарани за мома.

Двама братя вѣрно живѣяли,
 За нищо се братя нескарани :
 Ни за нива, ни па за ливада,
 Ни за злато, ни за чисто сребро,
 Скарани се за юбава мома.
 Нико вика : „Я ке да я земамъ!“
 И Никола : „Я ке да я земамъ,
 Менъ се пайгя оти самъ си по-старъ!“
 Нико собра до триста сватове,
 А Никола триста и тридесетъ.
 Нико фана прѣко честа гора,
 А Никола прѣко рамно поле.
 Ставили се предъ момини двори,
 Улегнале у момини двори,
 Излезнала момината майка
 Пречекала двѣ чети сватове.
 Проговаря момината майка :
 „Стани керо жива нестанала,
 Да пречекашъ двѣ чети сватове!“
 А мома се милно помолила :
 „Дай ми мамо нѣщо да се створа,
 Да се створа пиле соколенце
 И да ида у гора зелена,
 Да не гледамъ голѣми срамове!“

166. Болна Кирияна и Стоянь!

Киряно, моме Киряно!
 Кирияна болна лежала
 И на Стояна думала :
 „Стояне, море Стояне,
 Да дойдешъ Стоянь да дойдешъ,
 Да дойдешъ да ме обидешъ,
 Понуда да ми донесешъ :
 Кочанско бѣло самунче,
 Блатечко гройзе туршия,
 Велешко бѣло симитче,
 Тетовска бѣла ябука.

Да дойдешъ Стоянъ да дойдешъ,
 Да дойдешъ и да донесешъ,
 Да апна да се понуда,
 Яга Стояне да стана!"

167. Тодоръ терзия и механджийка Русена.

Тодоре софиянче,
 Училъ си Тодоръ терзия,
 Да крои Тодоръ да шие,
 Софийска бѣла промѣна.
 Омръзнало му шиенъе,
 Омилѣло му краденъе.
 Украде Тодоръ, украде,
 Чичови сиви волове,
 Вуйкови конъе ергеле.
 У четвъртокъ ги украдо,
 А у петокъ ги продало,
 У сабота се върнало,
 Седнало ладни меяни,
 Да пие Тодоръ да яде,
 Пуста го дрѣмка навела,
 На меянджика говори :

„Русено, русо невѣсто,
 Затвори мори портитѣ,
 Да легна малко да преспа!“
 Па легна малко па преспа,
 Фана'а Тодоръ върза'а,
 Затвориа го въ апсани.
 Предъ апсани оро игратъ,
 Русена танецъ водѣше,
 Тодоръ ѝ вели говори :
 „Русено, русо невѣсто,
 Пущи се море отъ оро,
 Откини пари отъ герданъ,
 Откупи менъ отъ апсани!“
 Руса откина гердано,
 Пущи Тодоръ отъ апсани,
 Тодоръ е убилъ Русена.¹

168. Никола прилъгва на преденка Стоянка.

Викала Ленка преденка,
 Отъ сѣка куця и мома.
 Ситѣ си моми дойдоа,
 Танка Стоянка нѣмаше.
 Никола вели говори :
 „Невѣсто, бѣла Гердано,
 Камо я танка Стоянка ?]
 Вие сте лошо викале,
 Дай ми невѣстинска руба,
 Невѣстинската, вѣнчавска,
 Ке ида Стоянка да викамъ!“
 Невѣста, бѣла Гердана
 Дала му невѣстинската,

Невѣстинска бѣла руба.
 Ойде Никола да вика,
 Никола вели говори :
 „Сестрице, танко Стоянко,
 Ситѣ си моми дойдоа,
 Момитѣ тужатъ за тебе.
 Айде и тизе да идешъ!“
 Стоянка вели говори :
 „Невѣсто, бѣла Гердано,
 Не смѣя мори да ида
 Отъ твоя деверъ Никола!“
 Никола вели говори :
 „Сестрице танко Стоянко,

¹ Хороводна пѣсенъ.

Нема го туа Никола!“
 Стоянка вели говори:
 „Невѣсто, бѣла Гердано,
 Почекай ме още малко,
 Да се и язе промѣна,
 Та па и язе ке дойда!“
 Почекалъ си е Никола,
 Оправила се Стоянка,
 Спадна'а рѣка гулѣма,
 Никола рипна рѣката,
 Танка Стоянка не може,
 Танка Стоянка говори:
 „Невѣсто, бѣла Гердано,
 Пружи раката да мина,

Та и язе да прерипна!“
 Пружи си рака Никола,
 Па рипна танка Стоянка.
 Танка Стоянка говори:
 „Невѣсто, бѣла Гердано,
 Що са ти раци шкобави?
 Никола вели говори:
 „Сестрице, танка Стоянке,
 Чера самъ болна лежала,
 Та са ми раци шкобави!“
 Излажалъ я е Никола,
 Та си е откаралъ танка,
 Танка Стоянка дѣвойка.

169. Майсторъ Иванче и три моми.

Въ село се чешма градѣше, леле?
 Кой ли ѝ бѣше майсторо, „
 Майсторо бѣше Иванче. „
 На чешма до двѣ-три моми, „
 Вода лиятъ, говоръ чинатъ. „
 Първа вели емъ говори: „
 „Я ке земамъ майсторъ Иванъ, „
 От' сме лика и прилика! „
 Втора вели емъ говори: „
 „Я ке земамъ майсторъ Иванъ, „
 От' сме лика и прилика! „
 Трекя вели емъ говори: „
 „Не думайте млади моми, „
 Майсторъ Иванъ е посвѣршенъ, „
 За убава мома Мара! „

170 Бѣгай Яно, юнакъ ке ти дойде.

„Бѣгай Яно, бѣгай керо,
 Де гиди мила керо!
 Юнакъ ке ти дойде керо,
 Вечера ке траже керо!“
 „Него вечера не трѣба,
 На него, мале, вечера

Мойто, мале, бѣло лице.“
 „Бѣгай Яно, бѣгай керо,
 Юнакъ ке ти дойде, керо,
 Постеля ке треже, керо!“
 „Него постеля не трѣба,
 На него, мале, постеля

Моя, мале, дѣсна пола!¹
 „Бѣгай Яно, бѣгай керо,
 Юнакъ ке ти дойде, керо,
 Перница ке траже керо!“

„Него перница не трѣбе,
 На него, мале, перница
 Мойта, мале, дѣсна рака.“¹

171. Пий юначе благо вино!

Пий юначе благо вино!
 „Пиямъ, пиямъ не ме вака,
 Нѣщо ми меракъ станало
 За твоята руса коса,
 Руса коса не мръсена;
 Да гу дадешъ, да гу мръса.“
 „Мръси лудо, кой ти брани,
 Салъ за тебе язъ я чувамъ!“
 Пий юначе благо вино!

„Пиямъ, пиямъ не ме вака,
 Нѣщо ми меракъ станало
 За твоето бѣло лице,
 Бѣло лице не апано,
 Да гу дадешъ да гу апамъ.“
 „Апи юнакъ, кой ти брани,
 Салъ за тебе язъ гу чувамъ!“

Пий юначе благо вино!

„Пиямъ, пиямъ не ме вака,
 Нѣщо ми меракъ станало
 За твоята рамна снага,
 Рамна снага не галена,
 Да гу дадешъ да гу галя!“
 „Гали юнакъ, кой ти брани,
 Салъ за тебе язъ я чувамъ!“

Пий юначе благо вино!

„Пиямъ, пиямъ не ме вака,
 Нѣщо ми меракъ станало
 За твоето бѣло гърло,
 Бѣло гърло не бацено,
 Да гу дадешъ да гу баца.“
 „Баци юнакъ, кой ти брани,
 Салъ за тебе язъ го чувамъ!“

172. Срѣщналъ пашино дѣвойче.

Майка сина по меани траже.
 Тражила го по крайни меани,
 Нашла го е у горни меани.
 Дека пие вино и ракия.
 Проговаря майка милна сина:
 „Хайде сине, сине да си идемъ,
 Да си идемъ тебе паша тражи,
 Тебе тражи паша да те туре.“
 „Айде мале, мила стара мале,
 На ти тебе една чаша вино,
 Па си оди дори право дома;
 Не ме траже паша да ме туре,

¹ Жетварска пѣсень.

Но ме траже да си ме погубе;
 Синьокъ вечеръ, мале, на мръгнало
 Я си срѣтнахъ пашино дѣвойче,
 У тия темни, тѣсни сокаци;
 Закачи се копче за доламче,
 Сосипа се това ситенъ бисеръ,
 Согледа ме паша отъ пенжери,
 Саг' ме траже да си ме погубе.“

173. Дѣвойчица Бога е молила. I.

Дѣвойчица Бога е молила:
 „Дай ми Боже що ми сърце сака!
 Сърце сака очи соколови,
 Соколови, криля паунови,
 Да прелитамъ Еардаръ и Дунава.
 Да отлитамъ право бѣли Дунавъ,
 Декъ се бератъ Дунавски ергени;
 Да избирамъ юнакъ спрѣмо мене.
 Щото я'а коня най-напреде,
 Щото носи пушка арнаутска,
 Щото тера джилитъ най-напреде,
 Щото фърля каменъ най-далеко,
 Що му игра видра до колѣна,
 Що му кука са'атъ у пазуа,
 Що не пие вино и ракия,
 Що си яде блага медовина.“

174. Дѣвойчица Бога е молила. II.

Дѣвойчица Бога помолило:
 „Дай ми Боже що ми сърце сака!
 Сърце сака очи соколови,
 Сърце сака криля паунови,
 Да прилита Сава и Дунава,
 Да отида въ моя руска земя,
 Да избира юнакъ спрѣмо мене;
 Що не пие вино и ракия,
 Що не яде мезе леблебия,
 Що си яде блага медовина,
 Що му чука саатъ у пазука,

Що му игра видра на колѣно“.
 Па ѝ даде очи соколови,
 Па ѝ даде криля паунови,
 Та прелете Сава и Морава
 И отиде въ тая руска земя,
 Па си слезне царевата войска
 И си избра юнакъ спрѣмо нея ;
 Що не пие вино и ракия,
 Що не яде мезе леблебия,
 Що си яде блага медовина,
 Що му чука са'атъ у пазука,
 Що му игра видра на колѣно.

175. Дѣвойчица Бога е молила. III.

Дѣвойчица Бога е молила :
 „Дай ми Боже що ми сърце сака!
 Сърце сака игла отъ мерджана,
 Да сошия два бѣли юргана,
 Да завия себе и бекара,
 Ей дулбере, ей душице моя!
 Да заяви себе и бекара,
 Сваньокъ стое очи не затвара“.

176. Митре въ Будима града.

Прошета се Митре младъ	Въ това врѣме достаса,
Изъ Будима надоле,	Достаса си кошуткаръ.
Низъ тай мермеръ чаршия,	Вика, чука на порти :
Согледа го Елена ;	„Отвори ми Елено!“
Низъ пенджере гледаше,	Елена му говори :
Сось рака му ма'аше,	„Постой, постой кошуткаръ,
Сось око му кимаше,	Дѣца са се заиграле,
Сось уста му говори :	Ключове са загубиле.“
„Ела овамъ Митре младъ!“	Па отвори Елена,
„Я не смѣямъ Елено	Побѣгна си Митре младъ,
Бекъ е тука кошуткаръ!“ ¹	Рипа скака на гаки,
Проговаря Елена :	Кошуткаръ го свободи :
„Ела, ела, Митре младъ	„Не бой ми се Митре младъ,
Кошуткаръ си нѣмаме.“	Я кога бѣ' како тебъ
Излага се Митре младъ,	Рипахъ, скакахъ на гаки.“
Па си ойде Митре младъ,	

¹ Кошуткаръ — кокошкоррадецъ.

177. Не я даватъ на бекрия.

„Деветъ години кондисахъ
 На ваш'то анче-дукянче,
 Не самъ ти дума продумалъ,
 Ни пакъ сосъ око погледналъ,
 Ни сосъ раката пофаналъ.
 Пита ли Тинке майка ти,
 Далъ ке те даде за мене?“
 Не сумъ я лудо питала,
 Но самъ ги синьокъ слушала,
 Мама на тате думаше :

„Да дадемъ Тинка за Гьорги.“
 Тате на мама думаше :
 „До деветъ керки да имамъ,
 Една на Гьорги не давамъ,
 Защо е Гьорги гидия,
 Гидия още бекрия :
 На вино пие каймако,
 А на ракия първако ;
 На вино вади ножове,
 А на ракия пищоли.“

178. Стамена бѣга съ бѣдно момче.

Стамена иде на вода
 Со другачки си сборила :
 „Язeka ногу ке седа,
 Я ногу дари ке права ;
 До два сандѣка шарени
 И два килими шарени,
 Я за богато ке ида
 Дек' има свекоръ, свекърва,
 Дек' има деветъ девера,
 Дек' има осумъ етърви,
 Дек' има седумъ золвици,
 Дек' си има младо момче,
 Що я'а коня дория.“
 Вечеръ Стамена думала,

Ю бѣли зори бѣгала :
 Нѣмало кука богата,
 Нѣмало свекоръ, свекърва,
 Нѣмало деветъ девера,
 Нѣмало осумъ етърви,
 Нѣмало седумъ золвици,
 Нѣмало ниви авлии,
 Нѣмало зевгаръ волове,
 Нѣмало коня ергеле,
 Нѣмало овци сурии,
 Туку е момче имало,
 Салъ една кука чурлива
 И една пуста курия.

179. Яна бѣли платно на Дримската рѣка.

Яна бѣли платно
 На дримската рѣка,
 На дримски мостове
 Собира-постила,
 Тамъ си е заспала.
 Дрима е дотекла
 Отъ брѣгъ до брѣгъ бие,
 Яна е занела
 У дримското поле.

Дримчани селяни,
 На ловъ са кренали,
 Риби да си ловатъ.
 Риба не фанали,
 Яна е фанали.
 Па се чудомъ чудатъ
 Да ли си е риба,
 Или си е мома.
 Стоянчо и Иванъ

Двама си думали,	„Я кю да я замамъ,
Я Иванъ си вика :	На фенеръ да преде,
„Я кю да я земамъ!“	У легень да пере!“
Я Стоянъ си вика :	

180. Момиче рани за вода.

Момиче бѣло цървено, джанъмъ
 Не рани рано за вода „
 Водитѣ не са далеко „
 Патища не са друмища „
 Тамъ има трѣска висока „
 Листата ѝ са широки „
 Сѣнката ѝ е дебела „
 Нѣма кой да те сабуде. „
 „И това кахаръ не ми е „
 Ке чекамъ, байно, да дойде „
 Моето либе славейче, „
 То ке ме мене сабуде „
 Сабуди, байно, разбуде!“ „

181. Моми беровки.

Бюлбюлъ ли пое, бре нано,	Грутки снѣгови, бре сино,
Въ гора зелена ?	Пѣсни си поятъ.
Не било бюлбюлъ, бре сино,	И язъ да идамъ, бре нано,
Моми беровки.	Китки да берамъ.
Отъ гора слизатъ, бре сино,	Китки да берамъ, бре нано,
Китки си бератъ.	Китки смильови,
Китки си бератъ, бре сино,	Китки смильови, бре нано,
Китки смильовки.	Грутки снѣгови ;
Китки смильовки, бре сино,	Грутки снѣгови, бре нано,
Грутки снѣгови.	Пѣсни да поямъ. ¹

182. Биса сънува трима ергени.

Заспала Биса, заспала	Край това море длабоко,
У това поле широко,	одъ това дръво маслинче.

¹ Авторъ на тази пѣсенъ е бащата на Тодоръ Александровъ
 — Ал. К. Попорухевъ.

Поду'уна вѣтеръ отъ море, Първи ми дава симитче,
 Та строши гранче маслинче, Втори ми дава ябука,
 Та удари Биса по лице, Треки ми дава пръстенче.“
 Биса го люто проклина : Биса си вели говори :
 „Ой да би далъ Богъ вѣтере, „Той що ми даде симитче
 Са дуналъ, па вечъ не дуналъ, И той що ми даде ябука,
 Колко бѣхъ леко заспала, За душа да имъ раздавамъ ;
 Йошъ по-леко сонъ гледала. Той що ми даде пръстенче,
 На соно дойдоа троица : Низъ него да го сповирамъ.“

183. У градина подъ маслина.

Зарина е у градина, У пѣсната изричала :
 У градина подъ маслина, „Блазе, блазе, кой ме има,
 Та си шие свилень ракавъ. Тежко, тежко, кой ме нѣма,
 Ракавъ шие, пѣсна пое, Йошъ по-тежко кой ме земе!“

184. Кой ме види меракъ му стане.

Да би пукнало, мила бе майко;
 Да би треснала, мила бе майко,
 Защо ме роди толко юбава ;
 Бѣла црѣвена, танка висока,
 Танка висока, фиданъ бойлика,
 Фиданъ бойлика, каракашлика,
 Кой да помине, мила бе майко,
 Кой ме види меракъ му стане,
 Сака мене за либе да земе.

185. При овчаря вода студена.

Извикна мома отъ поле, Дочу я овчаръ отъ чукаръ :
 Отъ поле, мале, отъ поста, „Я ела моме край мене,
 „Дочуй ме, мале, отъ дома, Край мене вода студена,
 Изгорѣхъ, мале, за вода, Край мене сѣнка ладина,
 За вода, мале, за сѣнка.“ Край мене ягне печено“.

186. Мома се гледа въ огледалце.

Седи мома на ливаде, Подъ трендафилъ и кладенче,
 На ливаде подъ трендафилъ, Та си мие бѣло лице,

190. Донкиното бѣло лице

Донъ мори, продава се, биръ мори продава се,
 Донъ мори, тамо горе, биръ мори, тамо доле,
 Донъ мори, у Солуна, биръ мори, у Солуна,
 Донъ мори, продава се биръ мори, продава се,
 Донъ мори, грутка шекеръ, биръ мори грутка шекеръ.
 Донъ мори, та не си е, биръ мори, та не си е.
 Донъ мори, грутка шекеръ, биръ леле грутка шекеръ.
 Донъ мори, туку си е, биръ леле, туку си е,
 Донъ мори, донкиното, биръ леле донкиното,
 Донъ мори, бѣло лице, биръ леле, бѣло лице.
 Донъ мори, продава се, биръ леле продава се,
 Донъ мори, тамо горе, биръ леле, тамо доле,
 Донъ мори, у Солуна, биръ леле у Солуна.
 Донъ мори, продава се, биръ леле, продава се,
 Донъ мори, грутка шекеръ, биръ леле, грутка шекеръ.
 Донъ мори, та не си е, биръ леле, та не си е,
 Донъ мори, грутка шекеръ, биръ леле, грутка шекеръ.
 Донъ мори, туку си е, биръ леле, туку си е.
 Донъ мори донкината, биръ леле донкината,
 Донъ мори, рамна снага. биръ мори, рамна снага.

191. Кана мома калъ газила.

Кана мома калъ газила, Много нѣщо кутичето,
 Калъ газила, друмъ друмила, Кутичето бѣлилцето,
 Друмъ друмила погубила, Бѣлилцето цървилцето.
 Погубила много нѣщо,

192. Отъ хоро я взели.

„Мито керо дека те граби'а,
 Мито керо мнозина ли бѣ'а?
 „Мале мила деветина бѣ'а!“
 „Мито керо каква вѣра бѣ'а?“
 „Мале мила четер'ма бугари,
 Мале мила и петима турци!“
 „Мито керо оти ти не бѣга?“
 „Мале мила нозе ми върза'а!“

„Мито керо сосъ що ги върза'а?
 „Мале мила сосъ тръски кошлуци!“¹
 „Мито керо оти ти не вика?“
 „Мале мила уста ми вързаа!“
 „Мито керо сосъ що я върза'а?“
 „Мале мила сосъ турски марами!“
 „Мито керо отъ дек' те кара'а?“
 „Мале мила отъ оро ме зе'а!“

193. Доне моме кротко играй!

Доне моме кротко играй,	Доне моме не ми праши,
Доне моме не ми праши,	Доне моме пешкирчето,
Доне моме б'ѣло сайче,	Доне моме салъ това е,
Доне моме салъ това е,	Доне моме друго нѣмамъ.
Доне моме друго нѣмамъ.	Доне моме ногу поздравъ,
Доне моме ногу поздравъ,	Доне моме на золва ти,
Доне моме на золва ти,	Доне моме на Тодора.
Доне моме на Тодора,	Доне моме да ми чува,
Доне моме да ми чува,	Доне моме две ябуки,
Доне моме аманети,	Доне моме що не ги е,
Доне моме две ябуки,	Доне моме сѣнце грѣло,
Доне моме що не ги е,	Доне моме що не ги е
Доне моме сѣнце грѣло.	Доне моме заросило,
Доне моме що не ги е,	Доне моме ситна роса.
Доне моме заросило,	Доне моме та що са се
Доне моме ситна роса,	Доне моме у санд'ѣко
Доне моме ситно играй	Доне моме загрѣяли.
Доне моме прахъ не дигай,	

194. Зарина везе ситенъ гергефъ.

Море Зарино мала моме
 „ си седи у градина,
 „ градина подъ маслина;
 „ си везе ситенъ гергефъ
 „ съ гергефо разговаря:
 „ „да знамъ, да знамъ, ситенъ гергефъ
 „ кой ке тебе кердоса?

¹ Тръски кошлуци камшикъ отъ трѣстика.

Море да знамъ от' ке е мало,
 „ бисеръ би те подресило,
 „ свила би те пронижало.
 „ да знамъ от' ке е старо,
 „ съ пuzдeръ би те подредило,
 „ съ катранъ би те намажало,
 „ съ лика би пронижало.“

195. Мома се плаче отъ майка си.

„Дѣвойче, дѣвойче,
 Дѣвойче тужниче,
 Тужишъ ли за мене?“
 „Тужа, лудо, тужа,
 Нѣма що да чина;
 Една майка имамъ,
 Бойле да я нѣмамъ!
 Я на вода крена,
 И она по мене,
 Оди туку вика:
 „Дома, Донке, дома!
 Вода ако трѣбе,
 Майка ке донесе!“

„Дѣвойче дѣвойче,
 Дѣвойче тужниче,
 Тужишъ ли за мене?“
 „Тужа лудо тужа,
 Нѣма що да чина;
 Еденъ татко имамъ,
 Бойле да го нѣмамъ!
 Я на пазаръ ойда,
 И онъ е по мене,
 Оди туку вика:
 „Дома, Донке, дома!
 Пазаръ ако трѣбе,
 Татко ке да иде!“

196. Яна взе на гергефъ.

Леле Яно, леле мила керко,
 Вездень седешъ на гергефо, Яно,
 Вездень седешъ, вездень везешъ Яно!
 Та си везешъ свилена марама
 И си турашъ по сто драма сърма.
 Проговара Янината майка:
 „Леле Яно, леле мила керко,
 Кому ке е свилено марамче?
 Зета нѣмашъ, зета да го носе,
 Брата нѣмашъ, брата да го носе!“
 Проговара тая бѣла Яна:
 „Леле мале, леле стара мале,
 Ке го носе млади юнакъ Гьорги.“

„Ама онъ е у битка загиналъ.“
 „Клета да е сива кукувица,
 Що закука на Пиринъ-планина,
 Та измами младитѣ момчета.“

197. Войвода и Калина.

Калино, мори Калино!
 Войвода дошелъ у село,
 Та у Калина наминалъ,
 Та на Калина говори:
 „Калино, мори Калино,
 Ваше е село гулѣмо,
 Има ле моми юбави,
 Юбави моми невѣсти
 И кара-гюзелъ довици?“
 Калина вели говори:
 „Войводо, море войводо,
 Дѣ се е чуло видѣло
 Стадо безъ ягне да биде
 И наше село безъ моми?
 Дѣ се е чуло видѣло
 Гора безъ пиле да биде
 И наше село да биде
 Безъ кара-гюзелъ довици?
 Дѣ се е чуло видѣло
 Село безъ падаръ да биде
 И наше село да биде
 Безъ кара-гюзелъ довици?
 Ама да видешъ, да видешъ,
 Що имамъ золва Тодора:
 Сѣнцето е надгрѣяла,
 Звѣздитѣ е надбѣлѣла,
 На мѣсецо е прилика,
 Ама на дворъ не излази.“

Войвода вели говори:
 „Калино, мори Калино,
 Дали ке можешъ, ке можешъ.
 Да я измамешъ Тодора,
 Салъ на дворо да излѣзе;
 Сосъ око да я погледнамъ,
 Сосъ рака да ѝ нама'на?“
 Па се върнала Калина,
 Та на Тодора говори:
 „Золво Тодоро, Тодоро,
 Изкокни мори на дворо,
 Да видешъ чудо гулѣмо;
 Дошли са тато и мама,
 Какво са пиле донели!
 Они го ранатъ ченица,
 Оно имъ блюе жѣтици;
 Они го поятъ водица,
 Оно имъ блюе бѣлъ бисеръ!“
 Излагала се Тодора,
 Изкокна на дворъ на дворо;
 Нима ни тато, ни мама,
 Нито са пиле донели.
 Излагала е сна'а ѝ,
 Та я е видѣлъ войвода,
 Само я съ окѣло погледналъ,
 Само ѝ съ рака нама'налъ.
 Калино, мори Калино!

¹ Пѣе се на поста въ нива.

198. Стойна и Стоянъ се надварятъ въ жънене.

Стойна платно бълъше, дилберо дилбера		
На рѣката Бистрица,	„	„
Стоянъ овци пасѣше,	„	„
Стойна Стоянъ викаше :	„	„
„Стояне, ей Стояне,	„	„
Западни си овцитѣ	„	„
На рѣката Бистрица,	„	„
Подъ крушата ситница,	„	„
Та си иди у дома,	„	„
Па земи си два срѣпа,	„	„
Да идеме на нива,	„	„
На нивата гулѣма,	„	„
Па да се нажниваме!“	„	„
Западни си овцитѣ,	„	„
На рѣката Бистрица,	„	„
Подъ крушата ситница,	„	„
Па си ойде Стоянче,	„	„
Па си ойде до дома,	„	„
Па си зема два срѣпа,	„	„
Па си ойде на нива,	„	„
Па си се наджнива'а,	„	„
До три дни и три ноця,	„	„
Стойна го е нажнала. ¹	„	„

199. Грозданка и Спахийче.

Грозданко, бенамъ Грозданко!	Нея носа въ пазуката.
Пофали се спахичето,	Ситѣ китки вѣ'натъ, са'натъ,
Снощи вечеръ на чешмата :	Гроздината росна китка,
„Седемдесе села държамъ,	Нито вѣ'не, нито са'не.
Осемдесе моми любамъ,	Туку цафти да нацафти
Деведесе китки носамъ,	И па грани да награни.
Се ги носамъ на главата :	Гроздано, бенамъ Гроздано!“ ²
Гроздината пуста китка,	

¹ Жетварска пѣсень.

² Жетварска пѣсень.

200. Отъ ручокъ се мома поболѣла.

Отъ ручокъ се мома поболѣла,
 До глава ѝ црѣнь татаринъ седе.
 Татаринъ се на Бога молѣше :
 „Дай ми Боже здраве на дѣвойка,
 Да я вода у татарска земя,
 Да я уча татарска работа,
 Да я уча татарски да жнийе.
 Да я уча татарски да копа!¹

201. Углавници за Стойна.

Стойне моме, Стойне, сѣнце се навали
 „ „ „ надъ петрови двори,
 „ „ „ та не ми е сѣнце
 „ „ „ петрови са госѣе,
 „ „ „ Стойни углавници
 „ „ „ на Петрета велѣтъ:
 „Петре, море Петре, ке дадешъ ле Стойна?“
 Я Петре имъ вели, вели и говори :
 „Не давамъ си Стойна, Стойне моме Стойне!“

202. Гласовита пѣсень.

Недо, бѣла Недо, що сме на високо,
 Що сме на високо, та на добро мѣсто.
 Ела да запоемъ тѣя добра пѣсна,
 Тѣя добра пѣсна, малку рѣчовита,
 Малку рѣчовита, ногу гласовита!²

203. На конакъ у Неда.

Недо бѣла, сѣрби помина'а, Недо бѣла, вашата селянка,
 „ вчера по пладнина „ наша конакчика?
 „ за Неда пита'а : „ сакаме да идемъ,
 „ дека седи Неда, „ на конакъ при Неда.³

¹ Пѣе се на жетва.

² Жетварска пѣсень.

³ Жетварска пѣсень.

204. Мома Вена и огледници.

„Вечерало ли си, пиле ле Вено галено?“
 „Не самъ ни ручало, „
 Туку ми дойдо'а „
 Трои огледници, „
 Едни ми дойдо'а „
 Йотъ старо аро, „
 Други ми дойдо'а „
 Йотъ стари терзии, „
 Треки ми дойдо'а „
 Йотъ нашето село „
 И они ме викатъ : „
 „Я дойди каде насъ „
 Много е богато !“ „
 Едни ми кудеа : „
 Оно се познава „
 Та що си е старо, „
 Бръкни му пазука „
 Како ю коприви, „
 Душа му мерише „
 На сѣно спурено, „
 Легни му на рука „
 Како на грамада; „
 Та що си е младо „
 Оно се познава, „
 Бръкни му пазука „
 Како у одайче, „
 Душа му мерише „
 Како на босильокъ, „
 Легни му на рука „
 Како на мекъ памукъ. „

205. Донка и овчаръ будала.

Донка се въ гора изгуби леле (2)
 Срѣщналъ я свчаръ будала „
 „Дай Донке да те цѣлуна!“ „
 „Тукъ ли се мома цѣлува ! „

Сведи ме доле край село, „
 Тамо ќе дамъ да ме цѣлунешъ!“ „
 Нели е овчаръ будала „
 Сведѣлъ я доле край село: „
 „Дай Донке да те цѣлуна!“ „
 „Тука ли се мома цѣлува!“ „
 Сведи ме доле край кащи, „
 Тамо ќе дамъ да ме цѣлунешъ!“ „
 Нали е овчаръ будала, „
 Сведѣлъ я доле край кащи „
 Донка си севда изгуби „
 И на майка си говори: „
 „Я излѣзъ стара майчице, „
 Вода ти едно магаре, „
 Тури му сѣно да яде; „
 Ако ли сѣно не яде, „
 Води го трава да пасе, „
 Ако ли трава не пасе „
 Води го вода да пие, „
 Ако ли вода не пие, „
 Бутни го да се удави!“ „

206. Садила мома есенна лоза.

Садила мома есенна лоза,
 Емъ я садила, емъ ѝ думала:
 „Расни ми лоза, та ми порасни,
 Та ми порасни танка висока,
 Танка висока, леле гулѣма,
 Та ми породи той бѣло гройзе,
 Той бѣло гройзе, леле виновно.“
 Порасна лоза, та пораснала,
 Та пораснала ногу голѣма.
 Породила е туй бѣло гройзе,
 Напълнила е до деветъ бочви,
 До деветъ бочви, леле жлебови,
 Отвори мома ладна ме'ана,
 Ладна ме'ана, леле срѣдъ село,
 Пе си е дошто той лудо младо.

Пило е два дни, пило е три дни,
 Изпило си е враната коня.
 Па си е пошло той лудо младо
 И си на ме'янжика говоре:
 „Седи сосъ здравье, мало дъвойче!“
 „Айди сосъ здравье ало будало,
 Ало будало, леле безъ коньо!“

207. Даватъ ли Дона мома?

„Доне, Донке мори, лепи църни очи!
 Иди питай мама, али ке те даде,
 Али ке те даде, али не те дава?“
 „Мама низи дава, мене ме не дава!“
 „Доне, Донке мори, лепи църни очи!
 Иди питай тато, али ке те даде,
 Али ке те даде, али не те дава?“
 „Тато чифликъ дава, мене ме не дава!“
 „Доне, Донке мори, лепи църни очи!
 Иди питай брата, али ке те даде,
 Али ке те даде, али не те дава?“
 „Брата коня дава, мене ме не дава!“
 „Доне, Донке мори, лепи църни очи!
 Иди питай сестра, али ке те даде,
 Али ке те даде, али не те дава?“
 „Сестра дари дава, мене ме не дава!“
 „Доне, Донке мори, лепи църни очи!
 Иди питай чичо, али ке те даде,
 Али ке те даде, али не те дава?“
 „Чичо зевгаръ дава, мене ме не дава!
 „Доне, Донке мори, лепи църни очи!
 Иди питай стрина, али ке те даде,
 Али ке те даде, али не те дава?“
 „Стрина дѣца дава, мене ме не дава!“

208. Не дигай глава високо.

Стоянко бѣла грагянко,	Далеко дури у Солунъ,
Не дигай глава високъ,	У солунскитѣ чаршии
Сѣнка ти иде далеко,	И у чаршии терзии;

На сѣнка са ти мѣриле,	Далеко дури у Солунъ,
На тебе вѣстанъ кроиле.	У солунскитѣ чаршии
Стоянко бѣла гракяно,	И у чаршии терзии;
Не дигай глава високо,	На сѣнка са ти мѣриле,
Сѣнка ти иде далеко,	На тебе цревя кроиле.
Далеко дури у Солунъ,	Стоянко бѣла гряганко,
У солунскитѣ чаршии	Не дигай глава високо,
И у чаршии терзии;	Сѣнка ти иде далеко,
На сѣнка са ти мѣриле	Далеко дури у Солунъ,
На тебе полка кроиле.	У солунскитѣ чаршии
Стоянко бѣла гряганко,	И у чаршии терзии;
Не дигай глава високо,	На сѣнка са ти кроиле
Сѣнка ти иде далеко,	На тебе дубла ковале.

209. Терзийче отива за невѣста.

Падна ми магла по поле,	Вишнитѣ цреши цѣфтеле,
Нищо се нигдѣ не виде,	Емъ скорозрѣлки ябуки
Салъ едно дрѣвце йостало,	И по полето ягуди.
Подъ него седи терзиче,	Кога се назадъ вѣрнале,
Чифте си юзди шиеше,	Вишнитѣ цреши си брале,
Та за невѣста ке идатъ	Емъ скорозрѣлки ябуки
За Руселинка дѣвойка.	И по полето ягуди.
Кога са натамъ отишле,	

210. Петре сураджия и двѣ попови дѣщери.

Петре сураджия,	Янко моме Янко.
Млади аладжия!	Яна туку трае,
Петре овни бере,	Янка туку дума:
Овни и рудици, ¹	„Мами Петре маме,
Вакли яловици.	Янка да измамеш!
На станъ падна Петре,	Да идеме Янко
У попа на конакъ.	У наши виляетъ,
Попъ има двѣ моми;	Тамъ е ногу арно:
Едната я викатъ	Двѣ си сѣнца грѣятъ
Яно моме Яно,	И двѣ мѣсечини,
Другата я викатъ	По дващѣ вѣ годината,

¹ Рудици — ялови.

Бѣла жетва жнеятъ ;
 По дващъ въ годината
 Овцитѣ стрижеме ;
 По дващъ въ годината
 Лозята береме.“
 Мама Петре мама,
 Мама измами я.
 Поведи я Петре,
 Прѣко това море.
 Проговаря Петре :
 „Я замини Янко,

Напредъ предъ овцитѣ,
 Овни да преведешъ“
 Заминала Янка,
 Напредъ предъ овнитѣ,
 Овни да преведе,
 Кога бѣше Янка
 На срѣдъ на мостове,
 Овни се сбораи,
 Та Янка бутна'а,
 У дълбоко море.

211. Да знае мома да се не жени.

Да знае мома да знае,
 Да знае да се не жене,
 Тазъ мома, пакъ мома
 За това е юбава!
 Тозъ ергенъ, пакъ ергенъ
 За това е бѣлъ червенъ!
 Кога се мома любѣше,
 Нейно ѝ лице цѣфтѣше.
 Кога се мома згодява,

Нейно се лице познава:
 Кога се мома вѣнчава,
 Нейно се лице мѣнява.
 Вѣнчило мамо вѣнчило,
 Вѣнчило пусто цѣрнило...
 Тазъ мома пакъ мома
 За това е юбава!
 Тозъ ергенъ пакъ ергенъ,
 За това е бѣлъ червенъ!

212. Ашикъ Димитрия и три моми.

Еленчице висока планино!
 На планина тай дърво високъ,
 Подъ дървото тай сѣнка ладена,
 На сѣнката до три малки моми:
 Едната е цѣрната вла'ина,
 Втората е тѣнката гракина,
 Трекята е бѣлата бугарка.
 Оздолъ иде ашикъ Димитрия,
 Проговаря цѣрната вла'инка :
 „Земи мене, ашикъ Димитрия,
 Ке докарамъ двѣстѣ вакли овна!“
 Проговаря ашикъ Димитрия :
 „Море нейкю тебъ цѣрна вла'инка,
 Я не можамъ касапинъ да бидамъ!“
 Проговаря тенката гракина :

„Земи мене ашикъ Димитрия,
 Ке донесамъ три товара азно,
 Салъ ке седешъ сарафинъ да бидешъ!“
 Проговаря ашикъ Димитрия :
 „Море нейкю тебъ, тенка гракина,
 Я не можамъ сарафинъ да бидамъ!“
 Проговаря бѣлата бугарка :
 „Земи мене ашикъ Димитрия,
 Ке донесамъ три товара руба,
 Каде одешъ, промѣненъ ке одешъ!“
 Па си зема бѣлата бугарка.

213. Мома те неще.

Мирчо л : добаръ, Мирчо ле	За вити гривни	Мирчо ле
Не стѣгай бочви	”	”
Не кови коня	”	”
Момата се е	”	”
Порасърдила	”	”
Поразлютила	”	”
За жъти цревъе	”	”
За ковенъ герданъ	”	”
За моровъ кожухъ	”	”
	Що не си купилъ	”
	Жъти ле цревъе	”
	Ковенъ ле герданъ	”
	Моровъ ле кожухъ	”
	Вити ле гривни	”
	За това мома	”
	Мома те нейке	”
	Мирчо ле добаръ	”

214. Рада шета изъ Радомиръ.

Варай Раде, тенко Раде,	Женитъ си остави'а,
Доста оди, доста шета	Остави'а, прощава'а,
Возъ Радомиръ, низъ Радо-	Сѣ за Рада опроща'а :
миръ,	„Я ли Рада, я ли душа,
Стига носи бѣла сая,	Я ли ножи црѣноцрени,
На саята плетенъ гайтанъ,	Или стрѣли бѣлопери!“
У гайтано заплетено,	Щото бѣ'а главенитѣ,
Дребно билъе омайниче,	Углавници остави'а,
Омайниче, омразниче.	Сѣ за Рада опроща'а :
Сѣ си дуня омаяло	„Я ли Рада, я ли душа,
И женено, неженено	Я ли ножи црѣноцрени,
И главено, неглавено.	Или стрѣли бѣлопери!“
Щото бѣ'а жененитѣ,	Варай Раде, тенко Раде!

215. Румена низъ поле Дръново.

Прошетала се Румена,
 Низъ това поле Дръново,
 Видѣла момче юбаво,
 Фина си феса носило.
 „Що му прилега, прилега
 Фината феса на него,
 Давай ме мале за него;
 Ако ме тизе не дадешъ,
 Язе кю сама по него,
 Гола кю боса по него,
 Гладна кю жадна по него,
 Коня ке карамъ по него,
 Врати ке трошамъ по него!“

Прошетала се Румена,
 Низъ това поле Дръново,
 Видѣла момче юбаво,
 Танка кошуля носило.
 „Що му прилега, прилега
 Танка кошуля на него,
 Давай ме мале за него;
 Ако ме тизе не дадешъ,
 Язе кю сама по него,
 Гола кю боса по него,
 Гладна кю жадна по него,
 Коня ке карамъ по него,
 Врати ке трошамъ по него!“

ДЪЛЪ IV.

Балади

216. Милкана и мъртвото ѝ братче.

„Юбава Милка Милкано!
Стани си утре по-рано,
Ойди си долни зимници
Дек' стои вино ракия :
Наточи, Милко невѣсто,
До три карти благо вино,
Па се върни отъ зимници,
Запрегни поли ракави,
Омеси бѣла погача,
Усукай тенка баница,
Ке идемъ дѣди на госье;
Мене дѣдо, тебе татко,
Твоя мили стари татко,
Свадба праве сина жене;
Татко ти госье ке кане.
Госье отъ далечна рода,
Отъ далечна освѣнъ ние.“
Па си станала Милкана,
Милка невѣста юбава ;
Наточила до три карти,
До три карти благо вино,
Върнала се е у дома,
У дома кука богата ;
Запрегна поли ракави
Омеси бѣла погача,
Усука танка баница.
Па стана'а со попово,
Со поповото Иванче,

Тръгна'а на госье д' идатъ.
Кога бѣ'а изъ полето,
Бѣ'а изъ поле широко,
Проговаря ми Милкана,
Милкана добра невѣста
На поповото Иванче :
„Ей Иванче поповото,
Море нѣщо ми мерише,
Мерише ми на жѣтъ восокъ!“
Проговаря младъ Иванчо :
„Мерише, Милко невѣсто,
Зелена росна ливада,
Зелена росна детелина,
Детелина у ливада!“
Затрая си се Милкана,
Милкана добра невѣста.
Кондиса'а презъ гората,
Прѣзъ гората зеленкова.
Кога бѣ'а презъ гората,
Проговаря ми Милкана,
Милкана добра невѣста :
„Ой Иване поповото,
Море нѣщо ми мерише,
Ми мерише жѣти темянъ!“
„Оди Милкано невѣсто,
Това не е жѣти темянъ,
Но е листа отъ гората!“
Утраяла се Милкана.

Бѣа по широки друми,	Душичката му мерише,
Близо до нейния татко.	Му мерише на босильокъ!“
Па проговаря Милкана,	Кога бѣа до дворево,
На поповити Ивана :	Нѣщо ѝ се гласъ износи,
„Ей Иване поповити,	Гласъ износи на виенѣе.
Нѣщо ми много мерише,	Проговаря поповъ Иванъ :
Мерише на умрѣлъ човекъ!“	„Не е виенѣе, плаченѣе,
Отговаря поповъ Иванъ :	Ами тука е поянѣе!“
„Оди Милкано невѣсто,	Кога назърна у двори,
Не мерише на умрѣло,	Видѣла нейното братче:
Но мерише на братчето,	Братче мъртво изпружено,
На твойто братче душата.	Съ бѣло платно покрито.

217. Янкулъ овчаръ убить въ планината.

Загърмѣло е у Овче поле,
 Па трещило море Султанъ-тепе,
 Утепало това сиво стадо,
 Това сиво стадо деветстотинъ.
 Утепало е млади Янкула,
 Останалъ е само чобанино,
 Па е тръгналъ по дълги друмове
 И е ошелъ у Янкови доми,
 Та е казалъ на янкова майка :
 „Ей ти стара, янкулова майко,
 Да омесешъ двѣ бѣли погачи,
 Да наточешъ до двѣ карти со вино,
 Ке идеме на Янка на свадба,
 Янко ми се сега младо жене,
 Младо жене въ това Султанъ-тепе.“
 Майка му се много зарадвала ;
 Омесила двѣ бѣли погачи,
 Наточила до двѣ карти вино,
 Па си тръгна по бѣли друмове,
 Да отиде на Янка на свадба.
 Кога бѣа прѣзъ поле широко,
 Проговаря Янкулова майка
 На Милоша нейна чобанина :
 „Ой Милоше, що нѣщо мерише,
 Ми мерише нѣщо на тамяна!“

Проговаря Милошъ чобанина :
 „Ей ти стара, янкулова майка,
 Тукъ си има башъ таква травица,
 Що мерише башъ како на тамянь!“
 Па ойдо'а прѣзь гора зелена,
 Проговаря Янкулова майка :
 „Що ми нѣщо ка попове чататъ?“
 Проговаря Милушъ чобанина :
 „Ой ти стара Янкулова майка,
 Тука има такви ми пиленца,
 Що ми поятъ башъ како попове!“
 И си ошле още по-нагоре,
 Каде тоа пусто Султанъ-тепе.
 И видѣла янкулова майка
 Утепано нейно сиво стадо,
 Сиво стадо токмо деветстотинъ.
 Па видѣла трещейъ синъ Янкула,
 Па е она сина прегърнала
 И тамъ си е мрътва останала.

218. Мома Йова и умрѣлитѣ ѝ десетъ братя.

Иове моме Иове!
 Засвириле ми са, Иове,
 Иове, моме Иове,¹
 Два рога ковани
 И два не ковани;
 Та не ми са Иове,
 Два рога ковани
 И два не ковани,
 Туку ми е Иове,
 Иова отъ Загор'я,
 За Загор'я пита,
 Пита емъ и плаче :
 „Съ деветъ брака ойдохъ,
 Со еденъ си ида,
 И онъ болень лежи
 Съ деветъ люти рани.

А Иова си вика :
 „Какъ кю дома ида,
 Какъ кю майка кажа,
 Кога ке ми рече :
 „Та камо ти, моме,
 Деветъ твои брака ?
 Съ деветъ брака ойде,
 Со еденъ си идешъ
 И онъ носи, Иове,
 Деветъ люти рани!“
 А чума ѝ вика :
 „Тизе речи Иове
 На твоята майка :
 Мале, мила мале,
 Тамо остана'а, Иове,
 Мѣсто ареса'а,

¹ Тоя стихъ се повтаря слѣдъ всѣки редъ.

Куки направи'а,
 Снаи доведо'а,
 Челядъ одима'а,
 Село засели'а!“
 А Иова си вика :
 „Мари църна чумо,
 Кога ке ми рече
 Моя стара майка,
 Та камо ти Иове,
 Отъ снаи дарове?“
 А чума ѝ вика :
 „Тизе речи, Иове,
 Тамо адетъ нѣматъ
 Дарове да даватъ,
 Золви да даруватъ,
 Золви и свекърви“.
 Па си крена Иова
 Дома да си иде,
 Па си Иова пойде
 И си брата воде,
 Деветъ рани носе.
 Майка имъ у срекя,
 На Иова говоре :

„Иове, Иове моме,
 Та камо ти, Иове,
 Осумъ твои брзкя!“
 А Иова говоре :
 „Мале, стара мале,
 Тамо остана'а,
 Куки направи'а,
 Снаи доведо'а, Иове,
 Челядъ одима'а,
 Село засели'а!“
 А майка ѝ вика :
 „Камъ ти, Иове, дари,
 Отъ милитѣ снаи?“
 А Иова ѝ вика :
 „Мале, стара мале,
 Тамо адетъ нѣматъ,
 Дарове да даватъ,
 Золви да даруватъ,
 Золви и свекърви.“
 Отъ жалба е Иова
 Дума не кажала,
 Дек' бракя умрѣли . . .¹

219. Станка сираче тъкмена за глухо- нѣмо момче.

Що е злочесто на свѣто
 Дѣте сираче да стане,
 Безъ майка, дѣте, безъ татко!
 Така си Станка остана,
 На брата на вратъ остана,
 Брату слугина да биде,
 Тежки неволи да тегле.
 До дека Станка порасна,
 Слугува Станка на брата.
 Порасна мома голѣма,

Токмо на дваисетъ години.
 Станка си нищо не знае,
 Братъ ѝ я скришно токмило,
 На друго село боерско
 И кукята е богата,
 Момчето лично гиздаво,
 Ала е глу'о и нѣмо.
 Станка си нищо не знае,
 Станала рано въ недѣла,
 Та си е кукя измела.

¹ Пѣе се на голѣми празници на хоро.

Смѣтлице да си извърли,
 Излѣзла Станка предъ порти,
 Мърнала очи низъ поле,
 Голѣма свадба видѣла,
 Голѣма свадба боерска,
 Комшиско село минала,
 Тѣхното село стигнала.
 Станка се бърго повърна,
 Та си на батю думаше:
 „Я стани, батю Иванчо,
 Излезни батю да видешъ,
 Каква се свадба задала!
 Комшиско село мина'а,
 Нашето село стигна'а.
 Коя е мома честита
 Боерско мѣсто да иде?“
 Братче на Станка думаше:
 „Станке ле, Станке, сестрице,
 До сега кришно върши'ме,
 Отъ сега кришно не бива,
 На тебе трѣбе да кажамъ:
 Тая е свадба за тебе!
 Тизе си Станке згодена
 На друго село боерско
 И кукята е богата,
 Момче е лично гиздаво,
 Ама е глу'о и нѣмо.“
 Тръшна се Станка да плаче
 И на батю си думаше:
 „Уби ме, батю, затри ме,
 Сакато момче не сакамъ,
 Тежки неволи да тегламъ.
 Кога ке ойдемъ на поле,
 Како кю дума да смѣнемъ?
 Кога ке седнемъ трапеза,
 Како кю дума да кажемъ?“
 Дори си Станка издума,
 Свадбари въ дворо влезна'а.
 Станка на силомъ омиле,
 Омиле и я плетеле.

Станка си плитки кинеше;
 Булско ѝ рухо облекли,
 Станка си рухо скинала.
 Дойде кръстенка при Станка,
 Ти'о на Станка думаше:
 „Станке ле, Станке кумице,
 Деветъ си рухи скинувалъ,
 Ситѣ ти деветъ прощавамъ,
 Десето не си скинувай,
 Него не ти го прощавамъ!“
 Станка се мае и плаче
 И на Богу се молеше:
 „Смили се, Боже, надъ мене,
 Сакато момче не сакамъ,
 Тежки неволи да тегламъ!
 Малко ли самъ си теглила,
 Токмо до двацетъ години,
 Още ли, Боже, да тегля?
 Ако е Божя повела,
 На Бога карши не стоя.“
 Станка си била праведна,
 Отъ Бога молба измоли:
 Отвори момку ушитѣ
 И му отвърза езико.
 Тогай Иванчо продума:
 „Станке ле, Станке, булйо ле,
 Не жали Станке не плачи,
 Ни сме честити со тебе!“
 Ка си дочу'а свадбари
 Ситѣ викнали да поятъ,
 Ситѣ станали да игратъ.
 Деветъ Станкини золвички
 Жѣти си низи скинуватъ,
 Та ги на Станка вързуватъ:
 „Алалъ да ти са бульо ле!
 Тизе си била праведна,
 Отъ Бога молба измоли,
 Нашето братче да дума,
 Нашитѣ думи да чуе!“
 На свекоръ аберъ стория,

Напълни шиникъ алтъни, Сбирайте жъти жътици,
 Та си пречека свадбари, Сбирайте и кажувайте,
 Въ лѣво на дѣсно прѣскаше Имало още праведни,
 И на свадбари думаше: Праведни ора предъ Бога!“
 „Сватове, мили сватове,

220. Сватбата на Ружа прекоморка.

Углави се Янко малешевецъ,
 Углави се презъ Църното море,
 За юбава Ружа прекоморка.
 Па крена'а китени сватове,
 Кога бѣ'а преко Църно море,
 Море бѣше су'о преса'нало,
 По морето китки наникнало,
 Наникнало ситни любичици;
 Си сватове китки си набра'а,
 А Иванчо до двѣ китки набра,
 Една тури на русата глава,
 Втора тури у свилна пазука,
 Ке я носе на личната сна'а.
 По ойдо'а на ружини двори,
 Па зема'а Ружа прекоморка,
 Па дойдо'а на Синьото море.
 Море бѣше синьо и кърваво.
 Проговоря кума господино:
 „Кой се жене, това ке заброде!“
 Па заплива Янко малешевецъ.
 Кога бѣше първата растока,
 Фанало му коньо до зенгии.
 Кога бѣше втората растока,
 Фанало го до синьото седло.
 Кога бѣше трекята растока,
 Фанало го Янко до гърлото.
 Провикна се Янко малешевецъ:
 „Я варкайте китени сватове,
 Ке погине Янко малешевецъ!“
 Ка дочула Ружа прекоморка,
 Сметнала се отъ враната коня,
 Упрегнала поли и ракави,

Та пливнала презъ Църното море,
 Та преведе Янко малешевецъ.
 Па се върна Ружа прекоморка,
 Си сватове на гайтанъ преведе,
 А девери на златни пръстенъе.
 Оставила кумо господино,
 Кумо ѝ се милно помолило :
 „Мила Ружо, премлада кумице,
 Преведи ме прѣзъ Църното море,
 Ке арижамъ крава со теленце!“
 Па се върна Ружа прекоморка,
 Па преведе кумо господино ;
 Па крена'а по дълги друмове.
 Проговори кумо господино :
 „Мои браќа прѣзъ море оре'а,
 Язека имъ, море, сѣме носѣхъ,
 Сѣме носѣхъ, море, ручокъ носѣхъ,
 Отъ тамъ зная, море, да си пливамъ!“

221. Бѣла Яна се дави отъ турци.

Леле Яно, бѣла Яно!	Па фана'а Янинъ татко :
Би'я турци, би'я гърци,	„Кажѣ дѣдо бѣла Яна,
Би'я млади агалари,	Ке сѣчеме бѣли раци,
Да разбиятъ Будинъ града,	Бѣли раци до рамѣня!“
Будинъ града касабата,	Проговаря Янинъ татко :
Са да найдатъ бѣла Яна.	„Ей ви вие клети турци,
Па разби'а Будинъ града,	Пресѣчете бѣли раци,
Будинъ града касабата,	Бѣли раци до рамѣня,
Па си Яна не найдо'а.	Язе не знамъ бѣла Яна!“
Па найдо'а янин' майка :	Пресѣкли му бѣли раци,
„Кажѣ бабо, бѣла Яна,	Бѣли раци до рамѣня,
Ке сѣчеме руса глава,	Не кажалъ си бѣла Яна.
Руса глава до самъ шия!“	Па фана'а Янинъ братче :
Проговаря янин' майка.	„Кажѣ, момче, бѣла Яна,
„Ей ви вие клети турци,	Ке сѣчеме бѣли нозѣ,
Язе не знамъ бѣла Яна!“	Бѣли нозѣ до колѣна!“
Пресѣкоа руса глава,	Проговаря Янинъ братче :
Руса глава до самъ шия,	„Ей ви вие клети турци
Не кажа си бѣла Яна.	Пресѣчете бѣли нозѣ,

Бѣли нозѣ до колѣна,
 Язе не знамъ бѣла Яна!
 Пресѣко'а бѣли нозѣ,
 Бѣли нозѣ до колѣна,
 Не кажалъ си бѣла Яна.
 Па фана'а янин' сна'а,
 Ни я би'а ни кара'а,
 Три пати я удари'а;
 Проговаря янинъ сна'а:
 „Немойте ме, клети турци,
 Я ке кажамъ бѣла Яна!
 Фанете си возъ гората,
 Сосѣчете сѣ гората,
 Ке најдете бѣла Яна“.
 Фанали са возъ гората,
 Сосѣко'а сѣ гората,
 еднѣ дърво останало:
 Да е сѣнце не е сѣнце,
 Да е мѣсець не е мѣсець,
 Туку си е бѣла Яна!
 Пресѣкли са то'а дърво,
 Тамъ најдо'а бѣла Яна,
 Разплетена, не миена.

Въ дѣсна рака руса коса,
 Въ лѣва рака костенъ гребенъ.
 Па фана'а бѣла Яна,
 Проговаря бѣла Яна:
 „Ей ви вие клети турци,
 Пущете ми лѣва рака,
 Да измия руса коса!“
 Пуциле ѿ лѣва рака,
 Измила е руса коса.
 Проговаря бѣла Яна:
 „Пущете ми дѣсна рака,
 Да си сплета руса коса!“
 Пуциле ѿ дѣсна рака,
 Сплела си е руса коса,
 Побѣгнала да утече.
 Проговаря бѣла Яна:
 „Шири, вири бѣли Дунавъ,
 Кердосай ми рамна става,
 Турчинъ да я не кердоса,
 Турчинъ тафра да не чине!“
 Па урипи бѣла Яна
 Удави се въ бѣли Дунавъ,
 Тамъ кердоса рамна става.

222. Яна малена и турчинъ войвода.

Яно малено, малено!
 Днеска е бѣла сабота,
 Ютре е света недѣля,
 У село оро голѣмо,
 Яна имъ танецъ водѣше.
 Турци на оро дойдо'а,
 Турци си велатъ говорятъ:
 „Коя е Яна малена,
 Она ке биде кадѣна,
 Да я отвоимъ отъ оро,
 Отъ оро и отъ дружитѣ,
 Да я отвоимъ отъ майка,
 Отъ майка и отъ татко ѿ,
 Да я отвоимъ отъ браќа,
 Отъ браќа и отъ сестри ѿ,
 Да я отвоимъ отъ сна'и!“
 Яна си турски разбира,
 Ама си турски не дума.
 Дочула Яна отъ оро
 Ойде си Яна при стрина,
 На стрина вели говори:
 „Стрино ле, мила стринице,
 Имашъ ли люта отрова,
 Язека да се отровамъ?
 Мене ме турчинъ посаќа,
 Та па е пуста войвода,
 Войвода, та па делия!“
 Стрина ѿ вели говори:

„Яно малено, малено,
Имамъ си люта отрова,
Тизе да си се отровешъ,
Ама ти язе не давамъ,
Оти майка ти ке плаче!“
Стрина ѝ вели, говори :
„Питай си Яно чичо ти!“
Ойде си Яна при чичо,
На чичо вели говори :
„Чичо ле бре, мили чичо,
Имашъ ли люта отрова,
Язека да се отровамъ?
Мене ме турчинъ посака,
Та па е пуста войвода,
Войвода, та па делия!“
Чичо ѝ вели говори :
„Яно малено, малено,
Имамъ си люта отрова,
Тизека да се отровешъ,
Ама ти язе не давамъ,
Оти татко ти ке жале.
Иди се питай отъ гора!“
Ойде си Яна у гора
И на гората говори :
„Горо ле, горо зелена,
Како що ми си зелена,
Имашъ ли дърво високо,
Язека да се обѣсамъ?
Мене ме турчинъ посака,
Та па е пусти войвода,
Войвода, та па делия!“
Гора ѝ вели говори :
„Имамъ си дърво високо
Тизека да се обѣсешъ,
Ама ти язе не давамъ.
Гората ке ми иса'не,
Шумето ке ми окапатъ,
Ке ми окапатъ безъ врѣме.
Иди се питай отъ вода!“
Ойде си Яна до вода.

На вода вели говори :
„Водо ле, водо студено,
Та како що си студена,
Имашъ ли вода длѣбока,
Язека да се удавамъ?
Мене ме турчинъ посака,
Та па е турска войвода,
Войвода, та па делия!“
Вода ѝ вели говори :
„Яно малено, малено,
Имамъ си вода длѣбока,
Тизека да се удавешъ,
Ама ти язе не давамъ,
Водата ке ми престане,
Люгето ке ми изпукатъ,
Иди се питай отъ поле!“
Ойде си Яна у поле,
На поле вели говори :
„Поле ле, поле широко,
Имашъ ли трава отрова
Язека да се отровамъ?
Мене ме турчинъ посака,
Та па е турска войвода,
Войвода, та па делия!“
Поле ѝ вели говори :
„Яно малено, малено,
Имамъ си трава отрова,
Ама ти язе не давамъ,
Трава ке ми изгоре,
Стоката ке ми изпука,
Иди се питай у вуйна!
Ойде си Яна при вуйна,
На вуйна вели говори :
„Вуйно ле, мила вуйнице,
Имашъ ли люта отрова
Язека да се отровамъ?
Мене ме турчинъ посака,
Те па е турска войвода,
Войвода, та па делия!“
Вуйна ѝ вели говори :

„Яно малено, малено,	Сопаша свилно кемерче,
Имамъ си люта отрова,	Фърли го Яна у море,
Тизека да се отровешъ,	Застана Яна край море,
Ама ти язе не давамъ,	Извика Яна що може :
Майка ти ке те прекоси,	„Тужице Боже до Бога
Татко ти ке се обѣси.	Вода ми кемеръ отнесе!“
Иди си Яно на море,	Дочу войвода, та ойде,
Сопаша свилно кемерче,	Пущи се кемеръ да фане,
Фърли го, Яно, у море,	Пропадна въ вода дълбока,
Па викни, Яно, що можешъ :	Не може да си излезне.
„Тужице Боже до Бога,	Войвода си се удави
Вода ми кемеръ отнесе !	И Яна ми се избави.
Войвода ке те дочуе,	Тогай се Яна върнала,
Ке те дочуе ке дойде,	Върна се Яна при майка,
Кемеро да ти изваде,	При майка и при татко си.
Войвода ке се удаве!“	Яно малено, малено !
Ойде си Яна на море,	

223. Мома затворена въ кула.

„Иванче, Иване ти юначе,
 Жененъ ли си или ке се женешъ,
 Главенъ ли си или ке се главешъ?“
 „Не сумъ жененъ, никю да се жена,
 Не сумъ главенъ, никю да се глава,
 Дуръ не зема Димка църноока!“
 Дочули са димкинитѣ браќа,
 Соградиле кула у долове;
 Сосъ желѣзо врата оковале,
 Сосъ олово кула са покриле,
 Затвориле Димка църноока.
 Донеле са петъ товара свила,
 Донеле са еденъ товаръ бисеръ,
 Димка да седе бисеръ да ниже,
 Да си ките тия златни юзди.
 Вейке се е Димка додѣяло,
 Седейки, море, бисеръ нижейки
 И златнитѣ юзди китейки.
 Тогай се е Димка помолила,
 Помолила на милнаго Бога :

„Дай ми Боже есенни дъждове,
 Дай ми Боже лѣтни грѣмлявици,
 Дѣ дотечатъ су'итѣ долове,
 Да си дигнатъ кула изъ долове,
 Да си вида Ивѣ добаръ юнакъ,
 Носе ли ми алови чорапи,
 Та що самъ ги кришомъ плела,
 Кришомъ отъ моитѣ мили снаи?
 Да си вида носи ли ми поясъ,
 Та що самъ го кришомъ ткала,
 Кришомъ отъ моитѣ мили бракъ?“
 Даде Господъ лѣтни грѣмлявици,
 Даде Господъ есенни дъждове,
 Та отнесе кула изъ долове.
 Па излезна Димка църноока,
 Та си виде Ивѣ добаръ юнакъ,
 Декъ си носи алови чорапи,
 Декъ си носи аловия поясъ.

224. Вида и братята ѝ въ тъмница.

Видо църнооко,
 Углавена Видо,
 Далекъ на далеко,
 Презъ Църното море!
 За Вида ойдо'а
 Црешнитѣ цѣфтѣ'а,
 Кога се върна'а
 Црешните зоба'а.
 На мостове седе
 Тове црѣнъ калугеръ.
 На сватове вели:
 „Минете, минете,
 Китени сватове,
 Салте оставете,
 Вида църноока,
 Съ младото деверче,
 Дума ке ѝ думамъ,
 Молба ке я моламъ.“
 Ситѣ помина'а

Китени сватове,
 Салте оставиле
 Вида църноока,
 Съ младото деверче.
 Црѣнъ калугеръ вели:
 „Видо, мило чедо,
 Язе не сумъ, Видо,
 Тове црѣнъ калугеръ;
 Язе сумъ си, Видо,
 Тове мили вуйко!
 Като ойдешъ, Видо,
 На цареви двори,
 Не слезиняй, Видо,
 Отъ враната коня,
 Дори ти не дадатъ,
 Ключи отъ темници.
 Язе имамъ, Видо,
 До два мили сина
 У темна темница,

Като земешъ ключи,
 Веднаг' иди, Видо,
 На темни темници,
 Та отпусти, Видо,
 Моитъ синове,
 Твои двама брака.“
 Като ойде Вида
 На цареви двори,
 Не слезнала Вида
 Отъ враната коня,
 Дори не дадо'а
 Ключи отъ темници.
 Веднаг' ойде Вида
 На темни темници.
 Нѣма кога Вида
 Ключи да отвори,
 Врата е ритнала

Со дѣсната нога,
 Та отвори Вида
 Темнитъ темници,
 Та изведе Вида
 Нейни до два брака,
 Омила ги Вида
 И ги обричила,
 Промѣни ги Вида,
 Та ги напоила
 И ги наранила.
 Па ги изпратила
 Дома да си ойдатъ.
 Тогай ми е Вида
 Отъ коньо слезнала,
 У куки влезнала
 Вида църноока. ¹

225. Гюро тъмничаръ и пиле соколенце.

Два се змея на планина биятъ,
 Били са се три дни и три нока,
 Отъ нихъ тече рѣка сунгерлия,
 Та се стича низъ Будима града,
 Край ѝ бие у темни зандани,
 Тамо седе Гюро темничаро.
 Нозитъ му у зидъ зазидани,
 Рацитъ му у плетъ заплетени,
 На рака му пиле соколенце:
 Пръсти реже, та го месо ране,
 Съзи роне, та го вода пои,
 Коса скубе, та му гнѣздо граде.
 Проговаря пиле соколенце:
 „Ей ти Гюро, млади темничаре,
 Що ме мене тизе толку чувашъ,
 Да ли сладко кешъ да ме изручашъ
 Или кешъ ме скапо пакъ продадешъ,

¹ Пѣе се на сватби, служби и др.

Или кешъ ме на далекъ изпратешъ?“

Проговаря Гюро темничаро :

„Некю язе сладко да те ручамъ,

Некю язе скапо да те продамъ,

Некю язе далекъ да те пратамъ ;

Ке те пратамъ въ мои равни двори,

Да ги видешъ изметени ли са,

Или са съ пелинъ ураснали!“

Проговаря пиле соколово :

„Снощи дойдохъ отъ твоитѣ двори,

Твойтѣ двори не са изметени,

Току са си пелинъ ураснали!

У срѣдъ двори едно су'о дърво,

На дървото до три кукувици :

Една кука заранъ та па заранъ,

Друга кука вечеръ та па вечеръ,

Трека кука, хичъ не се утрайва!“

Проговаря Гюро темничаро

На това ми пиле соколенце :

„Дървото е моя стари татко.

Тай що кука заранъ та па заранъ,

Това си е мойта мила сестра;

Тай що кука вечеръ та па вечеръ,

Това си е мое първо либе;

А що кука, хичъ се не утрайва,

Това си е моя стара майка“.

226. Арапинъ и робини българки.

Бѣли бугарки робинки,
Заробилъ ги е арапинъ,
Кога си бѣ'а презъ поле
Тодорка бѣла бугарка,
Тежки ѝ рожби тегнѣха.
Вървѣли, що са вървѣли,
Отишле гора Мурова,
При тая чешма шарена.
Тодорка Стоянь думаше :
„Стояне ле, сине Стояне,
Майка туй ке га остави

У тая гора Мурова,
При тая чешма шарена
И тая сѣнка дебела ;
Вѣтеро ке си те ду'а
И тебе ке те бре люла,
И дождо ке те бре вали
И тебе синко ке баня,
И сърни ке ти до'одатъ
Тебе ке, сине, да кърматъ!
Да раснешъ, синко, пораснешъ,
Восъ конче да се воскачешъ,

Майка отъ робство да земешъ. „Бѣли бугарки робинки!“
 Па си остави Стояна, „Имашъ ли бабо отъ рода?“
 У тая гора Мурова, Робинка вели говори:
 При тая чешма шарена, „Оставихъ мажко дѣтенце,
 Подъ тая сѣнка дебела; Стоянчо му бѣ името,
 Вѣтеро да си го ду'а У тая гора Мурова,
 И него да си го люля, При тая чешма шарена,
 Дождо да си го бре вали, Подъ тая сѣнка дебела;
 Него да си го бре баня, Вѣтеро да си го ду'а
 Сърнитѣ бре да до'одатъ И него да си го люля,
 И него да си го кърматъ. Дождо да си го бре вали
 Расналъ е Стоянъ порасналъ И него да си го баня,
 И се возъ конче возкачи, Сърнитѣ да му до'одатъ;
 Па пойде въ арапската земя. И него да си го доатъ.
 Кога си стигна двѣ чешми, Да расне Стоянъ порасне,
 Срѣтналъ е стара ми баба. Возъ конче да се возкаче,
 На баба вели говори; Майка отъ робство да земе.“
 „Не знаешъ ли бре бабичко, Тогай се Стоянъ покажалъ,
 Дека са бѣли бугарки, Оти е нейно дѣтенце,
 Бѣли бугарки робинки!“ Па я возкачилъ возъ коньо
 Баба му вели говори: И я отъ робство избавилъ.
 „Ние сме бѣли бугарки,

227. Братъ и сестра оженени.

Подуна имъ ти'и вѣтеръ, Емъ безъ рака, емъ безъ коса,
 Леле Яне, бѣло Яне! ¹ Емъ безъ танка половина
 Ти'и вѣтеръ вѣтеружка, И безъ дѣсно църно око.
 Отнесе я честа гора, Понеле го да го кръстатъ,
 У гората дели Димо, Понеле го прѣко гора,
 Съ неговото сиво стадо, Гората е повѣнала,
 Узлая'а зли кучета, Понеле го преко рѣка,
 Изговаря бѣло Яне: Рѣката е преса'нала.
 „Отбрани ме, дели Димо, Понеле го прѣко поле,
 Ке те бранамъ милъ побра- Полето се запалило,
 тимъ!“ Отнеле го вавъ църквата,
 „Овдека се братъ не факя, Църквата се затворила,
 У гора се любовь любе!“ Гячинята занѣмѣли,
 Любили се три години, Поповетѣ ослѣпѣли.
 Добили са мжжко дѣте, Отговаря старъ егуменъ:

¹ Повтаря се слѣдъ всѣки стихъ.

„Прашайте ги дал' са рода?“ Поповето прогледнало,
 „Ние сме си братъ и сестра!“ Гячинята продумали!
 Църквата се отворила,

228. Двама братя се избиватъ въ маркови ливади.

Чувалъ Марко зелено ливаде,
 Обягялъ я вечеръ ката вечеръ.
 Една вечеръ не си е отишелъ,
 Отишелъ е на трекята заранъ,
 А ливаге мошне помрачено.
 Проговаря Марко Кралевити:
 „Ей ливаге траво дѣтелино,
 Що си толко тизе помрачено?“
 Отъ жалба, е трава продумала:
 „Помина'а два бракя рогени,
 Отидо'а на нови пазара,
 Що видо'а се са си купиле.
 И видѣли сабля ибришима
 И нея са бракя докупиле;
 Па кога се отъ таде върна'а
 Тукъ седна'а на сѣнкя ладена,
 Па гледа'а сабля ибришима.
 Заметна я по-старото братче,
 Прилегна му како ясенъ мѣсець;
 Я заметна по-малото братче,
 Прилегна му како ясно сѣнце.
 Не свиде се на по-старо братче,
 Та си зема сабля ибришима,
 Та пресѣче братова му глава.
 Глава рипа, тенка уста дума:
 „Авай брату, мили стари брату!
 Кога дома, брату, ке отидешъ,
 Ке те видатъ мои мили дѣца
 И на тебе, брату, ке ти думатъ:
 Авай чичо, авай мили чичо,
 Я камо го наши мили татко?
 Како брату отъ жалба ке кажешъ?“

Дожалело на по-старо братче,
 Та си зема сабля ибришима,
 Само себе глава си пресѣче.
 Така ми е жалба ожалила,
 Та повѣ'на трава дѣтелина.“

229. Петкана се облага да пожъне нива.

Облагала се Петкана
 Со по-мали деверъ Деяна,
 Да ожнее нива голѣма.
 Петкана свекоръ говори :
 „Седи си снао Петкано,
 Облага арна не си е!“
 Петкана свекоръ не слуша,
 Задена дѣте у люлка,
 Па збодна фурка у поясъ,
 Ойде на нива гулѣма,
 У нива круша висока.
 Вързала люлка за круша,
 Турила дѣте у люлка,
 Зажнала нива гулѣма,
 Зажнала и я ожнала
 И я е сама вързала,
 Деветъ кръстини вързала.
 Ошла Петкана до дома,
 Дигнала ведро на глава,
 Ошла си крави да музе.
 Ревнала крава бѣляна,
 Петкана люто проклела :
 „Краво ле, краво бѣляно,
 Камо ти краво телето,

Како ке млѣко да музамъ?“
 „Те ми на мене телето,
 Камъ ти на тебе дѣтето?“
 Тогай Петкана текнало,
 Оти ѝ нѣма дѣтето.
 Бирденъ Петкана оправи
 По тия патѣе кръстати,
 Па ошла поле широко,
 До два ми вука срѣтнала
 И ги Петкана прашала :
 „Ей вие сури два вука!
 Мина'те поле широко,
 Кай тая нива гулѣма,
 У нива круша висока,
 До круша люлка вързана,
 Чухте ли дѣте да плаче?“
 Вуци ѝ велятъ говорятъ :
 „Мина'ме поле широко,
 Кай тая нива гулѣма,
 У нива круша висока,
 За круша люлка вързана,
 У люлка дѣте плачеше!“
 Ошла Петкана до тамо,
 Не нашла дѣте у люлка. ¹

230. Сестра продава братъ на евреи.

Що се е сынце запряло Та гледа чудо голѣмо!
 На тая цвърста планина, Сестра си брата продава
 На синьо небо предъ облакъ, На тия жѣти евреи,

¹ Жетварска пѣсень.

За тия танки дарове!	Иди у гора зелена,
Кога го сестра продаде,	Осѣчи дръво церика,
Тогай се сестра досѣти	Та го прегори на огинь;
На брата вели говори:	Посади, сестро, главната,
„Братко ле, мили братенце,	Почекай, сестро, и гледай:
Като те, братко, продадо’	Кога ке главна покара,
На тия жъти евреи,	Тогай ке дойдамаъ на госье;
За тия танки дарове	И върба гройзе да роди,
Ке ми дойдешъ ли на госье?“	Я ракита жъти дуни,
Братче ѝ вели говори:	Тогай ке дойдамаъ на госье!“ ¹
„Кедойдамаъ, сестро, кедойдамаъ,	

231. Овчарь Дели Димо и върлитъ му пцета.

Дели Димо	море	овци	пасе,
По планина	„	по	Влаина,
Навървѣ’а	„	бре	косачи,
Изговаратъ	„	бре	косачи:
„Дели Димо	„	дели	Димо,
Я си вързи	„	върли	пцета,
Да поминатъ	„	сиротиня,	
Сиротиня	„	бре	косачи,
Бре косачи	„	отъ	косенье!“
Проговаря	„	дели	Димо:
„Вървете си	„	сиротиня,	
Сиротиня	„	бре	косачи,
Бре косачи	„	отъ	косенье,
Нѣма ту’а	„	върли	пцета,
Отгони’а	„	сура	вука,
Па ги нѣма	„	за	недѣля.“
Па ойдо’а	„	сиротиня,	
Та не са си	„	сиротиня,	
Туку са си	„	арамии.	
Па фана’а	„	дели	Димо,
Фана’а гр	„	върза’а	го:
Бѣли раци	„	наопоко,	
Покара’а	„	сиво	стадо,
Да си каратъ	„	да си	водатъ,

¹ Жетварскá пѣсень.

Сиво стадо	море	не си мърда.
Проговаря	„	дели Димо :
„Пущете ми	„	дѣсна рака,
Подайте ми	„	златенъ кафалъ,
Да засвирия	„	да зацвила,
Да поведеа	„	сиво стадо.
Пущия му	„	дѣсна рака,
Дадо'а му	„	златенъ кафалъ,
Засфирелъ е	„	зацвилелъ е.
Не помами	„	сиво стадо,
У кафало	„	дума дума:
„Декъ сте да сте	„	върли пцета,
Овде да сте	„	върли пцета,
Откара'а	„	сиво стадо!“
Дори рече	„	не изрече,
Достаса'а	„	върли пцета :
Балабано	„	търкаляше,
Карамано	„	глави кине,
Канджи кучка	„	въ ровъ ги мота.

232. Овни превеждатъ стадо прѣзь Дунавъ.

Стояне, море Стояне!	Нѣщо го дрѣмка навали,
Макия на Стоянъ думаше :	Полегна Стоянъ па заспа.
„Синко Стояне, Стояне,	Поминалъ си е беглико,
Не карай синко стадото	Беглико, море, низамо,
По рѣка, по кални друми,	Поплѣнилъ му е стадото.
Не пладнуй сине стадото	Кога се Стоянъ разбуди
Подъ кръстатото орѣ'че,	Ега ле му стадо нѣма,
Подъ високото церешче,	Па стана дома ойде си,
Подъ китнатото минделе.	Уиленъ Стоянъ угриженъ.
Тамо си мине беглико,	Стрина му вели говори :
Беглико море низамо,	„Стояне, море Стояне,
Па ке ти стадо поплѣне“.	Защо си стрининъ ядовень?“
Стоянъ си майкия не слуша,	Стоянъ й вели говори :
Покара Стоянъ стадото,	„Леле стрино, мила стрино,
По рѣка по кални друми,	Ка да не самъ язе ядовень„
Подъ кръстатото орѣ'че,	Стадо ми е поплѣнено,
Подъ високото церешче,	Прѣзь Дунава прекарано.“
Подъ китнатото минделе.	Стрина му вели говори :

„Стояне мило на стрина,
 Немой се стрининъ не грижи,
 Я си земи писанъ кафалъ,
 Та иди стрининъ на Дунавъ,
 Па засвири сосъ кафало,
 У кафало изговори:
 Овенъ Караджа, Караджа,
 И втори овенъ Беладжа,
 Доведете ми стадото!
 Ке ви оковамъ рогове,
 Ке ви позлатамъ звонове!“
 Послуша Стоянъ стрина си,
 Па зема Стоянъ кафала,
 Па ойде Стоянъ на Дунавъ,
 Па засвири сосъ кафало.

У кафало изговаря:
 „Овенъ Караджа, Караджа
 И втори овенъ Беладжа,
 Доведете ми стадото!
 Ке ви оковамъ рогове,
 Ке ви позлатамъ звонове!“
 Ка дочу овенъ Караджа
 И втори овенъ Беладжа,
 Па поведо'а стадото,
 Превели го прѣзъ Дунава,
 Прѣзъ Дунава при Стояна.
 Посрѣтна Стоянъ стадото,
 Та имъ окова рогове
 И имъ позлати звонове.
 Стояне, море Стояне!

233. Георги грозниче изпждень отъ майка си.

Гѣорги ле, Гѣорги грозниче!
 Имала майка имала
 Деветь ми сина левенти
 И деветь сна'и невѣнки
 И деветь мажки дѣчица,
 Десето Гѣорги грозниче.
 Майка му вели говори:
 „Гѣорги ле, Гѣорги грозниче,
 Ма'ни се Гѣорги отъ тука,
 Да не ми грозешъ дворове,
 Да не ми грубешъ синове
 И деветь снаи невѣнки
 И деветь мажки дѣчица!“
 Гѣорги ѝ вели говори:
 „Мале ле, стара майчице,
 Кадъ кю, мале, да ида,
 Като самъ йоще малечокъ
 И патешкитѣ не зная?“
 Майка му вели говори:
 „Иди си, Гѣорги, у гора,
 Звѣрове да те изедатъ,
 Звѣрове йоще врагове.“
 Гѣорги ѝ вели говори:

„Збери ми, мале, дре'итѣ,
 Перено и не перено
 И ново, мале, и вѣ'то,
 Кръпено и не кръпено.
 Я ке се ма'на отъ ту'а,
 Да не ти гроза дворове,
 Да не ти груба синева
 И деветь сна'и невѣнки
 И тия дребни дѣчица.
 Язъ отъ двора кога излезна,
 Чума въ двори да улезне,
 Да ти умори, умори,
 Деветь ти сина левенти
 И деветь сна'и невѣнки,
 И тия дребни дѣчица
 И за менъ каиль да станешъ!“
 Гѣорги отъ двори излезна,
 Не ойде въ гора зелена,
 Звѣрове да го изедатъ,
 Звѣрове йощъ и врагове,
 Тук' ойде поле широко.
 Тамо е Гѣорги спечелилъ
 Хиляда петстотинъ гроша,

Пе'десетъ вакли овнове,
 Па сакалъ дома да иде
 Стара си майка да виде.
 Ойде Гьорги у дворове,
 А клета му майка кука,
 Кука како кукувица
 И на майка си говори:
 Не я рече: „Стара майко,“
 Онъ я рече: „Стара бабо!
 Кукашъ како кукувица,
 Има ли мѣсто за мене,
 За мойтѣ вакли овнове?“
 Баба му вели говори:
 „Мини, мини, туги юнакъ,
 Имаме мѣсто широко,
 Имаме двори широки;
 Язе имахъ деветъ сина,
 Деветъ сина, деветъ сна'и
 И деветъ малки дѣчица,
 Десето Гьорги грозниче;

Сама си Гьорги изпади',
 Звѣрове да го изедатъ,
 Звѣрове йоще врагове,
 Ама сега и за него
 Майка е каилъ паднала.
 Кога онъ отъ дворъ излезна,
 Чума у двори улезна,
 Та ми умори, умори
 Деветъ ми сина левенти,
 Деветъ ми сна'и невѣнки
 И деветъ мажки дѣчица.“
 Тогай се Гьорги покажалъ:
 „Язе сумъ Гьорги грозниче,
 Твоето дѣте десето!“
 Тогай се майка сѣтила,
 Оти е дѣте падила,
 Дѣте десето грозниче.
 И е за Гьорги грозниче
 Послѣ си каилъ станала.

234. Мома войникъ отмѣня баща си.

Янко ле, банко юбава!
 Нишна се блага ябука,
 Удари бего у сарай,
 Излитна пиле отъ сарай,
 На криля ферманъ изнесе
 И на фермано пишано:
 „Що е до седумъ години,
 Съки на войска да иде:
 Кой има сина да прате,
 Кой има чичо да прате,
 Кой има вуйко да прате!“
 Янко си нѣма ни сина,
 Янко си нѣма ни чича,
 Янко си нѣма ни вуйко,
 Онъ си има деветъ керки,
 Най-малата е Тодора.
 Тодора итра, разумна,
 На татко вели говори:
 „Иди си, тате, на пазаръ,

Купи ми коня ранена,
 Ранена коня седлана.
 Купи ми ру'о низамско,
 Купи ми пушка далянка,
 Купи ми сабя огнянка,
 Сбери ми вѣрна дружина,
 Сѣ таткова ми роднина,
 Я ке си идамъ на войска!“
 Ошелъ татко ѝ на пазаръ,
 Купилъ ѝ коня ранена,
 Ранена коня седлана,
 Купи ѝ ру'о низамско,
 Купи ѝ пушка далянка,
 Купи ѝ сабя огнянка,
 Собра ѝ вѣрна дружина,
 Сѣ таткова ѝ роднина.
 Ойде Тодора на войска.
 Кога ойдо'а кай царо,
 Назърмала е царица,

Скоро се е повърнала,
 На царо вели говори:
 „Царо ле, царо везире,
 У войска имашъ дѣвойче,
 Дали кешъ да го познаешъ?“
 Назърна царо прегледа,
 Не можа да го познае.
 Царо ѝ вели говори:
 „Оти ме, мори, излага?
 У войска нѣмамъ дѣвойче!“
 Царица вели говори:
 „Царо ле, царо везире,
 Я ги отведи у ба'ща,
 Ситѣ ке китки да бератъ,
 Ситѣ по една ке скинатъ;
 Което си е дѣвойче,
 Оно ке скине двѣ китки:
 Една на глава ке каче,
 Друга у поясъ ке затне.“
 Па ги отведе у ба'ща.
 Ситѣ скинале по китка,
 Тодора итра, разумна
 И она една скинала.
 Не можалъ да я познае.
 Царица вели говори:
 „Царо ле, царо везире,
 Я ги отведи на пазаръ;
 Което си е ергенче,
 Ке да си купе тамбурче,
 Което си е дѣвойче,
 Ке купе фурка, вретенче.
 Ситѣ ке дрънкатъ, ке поятъ,
 Мома ке преде, ке пое.“

Па ги отведе на пазаръ.
 Ситѣ купиле тамбури,
 Тодора итра, разумна
 И она купи тамбура.
 Ситѣ си дрънкатъ и поятъ
 И она дрънка и пое.
 Не можалъ да я познае.
 Царица вели говори:
 „Отведи войска у поле,
 Тамо ке каменъ да фърлятъ;
 Което си е ергенче,
 Петъ крачки напредъ ке фърле,
 Което си е дѣвойче,
 Петъ крачки назадъ ке фърле.“
 Па ги отведе у поле.
 Ситѣ си каменъ фърляле,
 Тодора итра, разумна
 И она каменъ фърлила,
 Петъ крачки напредъ фърлила.
 Царо ѝ вели говори:
 „Оти ме, мори, излага?
 У войска нѣмамъ дѣвойче!“
 Па си служила три годинъ.
 Дойде врѣме да си ойдатъ.
 Ситѣ си коня чешале,
 Чешале коня седлале,
 Седлале и па свириле;
 Тодора коня чешеше,
 Чешеше, коня седлаше,
 Лѣпа си пѣсна поеше.
 Тогай ми е царо позналъ
 Оти имало дѣвойче.
 Янко ле, банко юбава!

235. Мома войникъ бѣга у земя бошнячка.

Провикна се мома бошнякина:
 „Блазе, блазе на моето сърце,
 Що нѣма друга мома като мене!
 Деветъ години да ойда войникъ

Сосъ софийската славна ми война,
 Ник' не узна оти самъ дѣвойче.
 Какъ ойдоме на Горна-Баня,
 Ситѣ поредомъ са се баняле,
 А язе дѣвойченце най-послѣ.
 Согледа ме софийския северъ,
 Согледа ме низъ мало пенджере,
 Па ме позна оти самъ дѣвойче,
 Посака ми лице да бацува
 И си стана' ютрото по-рано,
 Па си ойдо' долни конюшници,
 Извади' си вранята ми коня,
 Заметна' си пушка арнаутска,
 Запаса' си сабля дамаскиня,
 Забѣгна' си у земя бошначка."

236. Грѣшенъ хайдутинъ. I.

Стояне, море Стояне!	Да разкопа до два гроба,
Пиле пое честа гора,	До два гроба прѣсни гроба.
Честа гора богданова;	В' единьо бѣше дѣвойка,
Кой го чуе отъ родици	В' друго бѣше невѣста.
Онъ ке леже по година	Дѣвойката, мила мале,
И она е половина,	И юбава и не яку;
Дочулъ го е сиракъ Стоянъ,	Невѣстата, мила мале,
Сиракъ Стоянъ ябанджия,	Сънцето е надгрѣяла,
Та е лежалъ малу-ногу,	Мѣсецо е надминала,
Малу-ногу три години.	Триста звѣзди здравува,
Коски му се разниза'а,	Между нейни дветѣ веги.
Сѣка сама по постеля.	Три пати самъ уста ставялъ,
Майка му ги вѣщо сбира,	Три са капки кръвъ капнале,
Емъ ги сбира емъ го пита:	Отъ моята кипра уста,
„Сину ле, сину Стояне,	На нейното бѣло лице.
Кажувай сину грѣове!“	Па стана'ме отъ тамока,
„Да ли самъ, мале, грѣовенъ,	Па ойдо'ме у планина,
Грѣовенъ, мале, та ногу!	Па срѣщна'ме едно момче,
Знаешъ ли, мале, помнешъ ли,	Едно момче сосъ невѣста.
Кога бѣ'ме луди млади,	Кренали са да ми идатъ,
Луди млади аджамии?	Да ми идатъ добро госье,
Кой ке ми се юнакъ найде,	У нейната мила рода,

У нейния стари татко.
 Проговаря войводата :
 „Ой бре леле, бре другари,
 Кой ке ми се юнакъ найде
 Това момче да си фане,
 Невѣстата да му земе?“

Наима' се язе, майко
 И му зема' невѣстата.
 Тия ми са грѣ'оветѣ.“
 Проговара майка сиракъ :
 „Лежалъ си ми три години,
 Ке ми лежешъ още толку!“

237. Грѣшенъ хайдутинъ. II.

Стояне, море Стояне!
 Стоянъ си болно лежало,
 Деветъ години лежало,
 Деветъ постели скинало
 И деветъ вруки завивки
 И деветъ меки перници.
 Майка му вели говори :
 „Да не си синко грѣ'овенъ
 Та толку годинъ ми лежа?“
 Стоянъ ѝ вели говори :
 „Мале ле, стара майчице,
 Грѣ'овенъ мале, та ногу.
 Куга бѣхъ младъ арамия,
 Со мойтѣ вѣрни дружина,
 Ойдо'ме гора зелена,
 Найдо'ме търло гулѣмо
 И у търлото ягненце,
 Петстотинъ мале ягненца!
 Войвода вели говори :
 „Дружина вѣрна собрана,
 Кой ке се юнакъ наеме,
 Да си запали търлото?“
 Никой се юнакъ не найде
 Да си запале търлото ;
 Язе се юнакъ бре найдо',
 Та си запали' търлото,
 Та изгорѣ'а ягненца,
 Петстотинъ, мале, ягненца.
 Па си дойдо'а, дойдо'а
 Петстотинъ, мале, мари.
 Кога блекна'а, блекна'а,

Та се у Бога чуеше ;
 Низъ усти магли маглея,
 Низъ уши пламенъ фърчеше,
 Низъ очи рѣка течеше.
 Кога дойдо'а, дойдо'а
 Петима, мале, овчари,
 Бѣли си раци троше'а.
 Войвода вели говори :
 „Дружина вѣрна собрана,
 Дигнете пушки презъ рамо,
 Д' идеме поле широко!“
 Дигна'ме пушки на рамо,
 Ойдо'ме поле широко.
 На поле църква шарена,
 Поди църквата три гроба,
 Войвода вели говори :
 „Дружина вѣрна собрана,
 Кой ке се юнакъ наеме
 Да си разкопа три гроба,
 Да си изваде три млади?“
 Никой се юнакъ не найде
 Да си разкопа три гроба,
 Да си изваде три млади,
 Язе се юнакъ бре найдо',
 Та си разкопа' три гроба,
 Та си извади' три млади.
 Едната бѣше невѣста,
 Другата бѣше ергеня,
 Трекята бѣше дѣвойка,
 Мъртва я мале, цѣлива',
 Цѣлива', мале, здравува'.

Войвода вели говори :
 „Кой ке се юнакъ наеме,
 Та да запале църквата?“
 Никой се юнакъ не наиде
 Да запале църквата,
 Язе се юнакъ бре найдо',
 Та си запали' църквата,
 Та изгорей дячина,
 Петстотинъ мали дячина.

Куга викна'а, викна'а,
 Та се у Бога чуеше,
 Низъ уши пламенъ фърчеше,
 Низъ очи рѣка течеше;
 Това са мале грѣ'ове!
 Майка му вели и говори :
 „Ако си сину лежало,
 Още ми толку да лежешъ!“
 Стояне, море Стояне!

238. Грѣшенъ калугеръ.

Заниши се тоа ти'о море,
 Ке потопе лична Света гора.
 Проговори стари ми егуменъ :
 „Сбирайте се църни калугери
 И вие петстотинъ гячета,
 Да четеме книга вангелия,
 Ега би се море протишило,
 Да остане лична Света гора.“
 Збрале ми се църни калугери
 И петстотини църни гячета,
 Та четиа книга вангелия,
 Па ми се море не протишило.
 Проговори стари ми егуменъ :
 „Ей виека стари калугери
 И вие петстотинъ гячета,
 Кажуйте си вашитѣ грѣ'ове,
 Ега би се море протишило,
 Да остане лична Света гора.“
 Проговори мало калугерче :
 „Ка иде'ме прѣзъ гора зелена,
 Тамъ найдо'хме търла со ягненца,
 Па я язе затвори', запали'
 Чу'ме ягненцата проблѣ'а.“
 Тогай се е море протишило,
 Останала лична Света гора.

239. Ефремъ жертвува Богу сина си.

Ефремъ ¹ гостолобець госяе поканува,
 Госяе поканува и на госяе вика :

¹ Ефремъ — библейскиятъ Аврамъ.

„Мои мили госье пийте и ядете,
 Пийте и ядете и Бога молете,
 Да ми даде Господъ едно мужко дѣте,
 С'очи да го видамъ, с' раци да го фанамъ
 И да го почувамъ три години врѣме,
 Па ке го на Господъ курбанъ изпратиме.“
 Пиле емъ са яле, емъ Бога молиле;
 Далъ имъ дѣдо Господъ едно мужко дѣте,
 Па го почувале седумъ годинъ врѣме,
 Па не му се свиде курбанъ да го даде,
 Па е пораснало отъ татко по-юнакъ.
 Изпратилъ е Господъ люти свети Рангелъ:
 „Ефремъ гостолоубе, ти имашъ на Бога
 Курбанъ да изпратешъ! Ке дадешъ ли ил' не?“
 Тогай проговаря Ефремъ гостолоубецъ:
 „Окю да го дадамъ, я почакай малку,
 Язе да отидамъ рѣка Маслинчица,
 За да си наберамъ гранки отъ маслинка.
 Гранки да постеламъ, сина да заколамъ,
 Крѣви да не капнатъ на цѣрната земя.
 Крѣви ако капнатъ, земя ке изгоре,
 Земя ке изгоре отъ мои жалове.“
 Па си е донесалъ гранки отъ маслини,
 Ефремъ гостолоубо остри ножи остри,
 Остри ножи остри, сина да си коли.
 Синъ му мила рожба по-ти'о говори:
 „Леле тате мили, защо ножи острешъ?
 Защо ножи острешъ, дребни съзи ронешъ?“
 „Леле мили сину курбанъ ке испращамъ,
 Курбанъ ке испращамъ на милаго Бога!“
 „Нали курбанъ съ милость на Бога се праща?“
 „Леле сину, я ю тебе да те коламы!“
 Па са си послале гранки отъ маслинка,
 А синъ му по-ти'о, по-ти'о говори:
 „Леле мили тате, раци да ми вързешъ,
 Раци да ми вързешъ, раци у рамѣня,
 Ножи да ми вързешъ, нози у колѣна,
 Немой да убиямъ тебе у мой муки,
 Тебе да убиямъ, тате да прегрѣшамъ,
 Тебе да огрѣшамъ, душа да огрѣшамъ!“

Па му раци вързалъ, раци у рамѣня,
 А нози му вързалъ, нози у колѣна.
 Тамамъ ми е тръгналъ тия остри ножи,
 Изпратилъ е Господъ еденъ църни овенъ :
 „Ефремъ гостолубе, овено да колешъ,
 Овено да колешъ, сино да оставешъ!“
 Сина си отпустилъ, овено си заклалъ.
 Отъ тогай до днеска адетъ останало,
 На Господа курбано овенъ да се коле.

240. Змей любѣ Вена мома.

Вене ле, Вене галено,
 Кога ми бѣше малено,
 Ногу ми бѣше юбаво ;
 Порасна Вене огрозне,
 Ката день модро, мораво,
 На день си бѣло цървено!
 Вена ву вели говори :
 „Мале ле, стара майчице,
 Како ке самъ ти юбаво ?
 Мене ме змейо залюби!“
 Майка ву вели говори :
 „Често ли Вене довайгя ?“
 Вена ву вели говори :
 „Довайгя, мале довайгя,
 Ката ми вечеръ довайгя,
 Довайгя и ке бѣгаме.
 Но едно ке те помоламъ :
 Кога ке женешъ брата ми
 И мене, мале, ке викашъ

И я ке дойда на свадба.“
 Майка ву вели говори :
 „Вене ле, Вене галено,
 Дека кю Вено те видамъ,
 Та тебе Вено да викамъ?“
 Вена ву вели говори :
 „Мале ле, стара майчице,
 Я ке сумъ горна планина,
 По пиле аберъ да пратешъ,
 Я ке бре мале да дойда.“
 Кога са брата жениле
 По пиле аберъ пратиле,
 Вена на свадба каниле,
 Вена на свадба отишла,
 Со другачки, со момчиня,
 Вена си момче не води.
 Оти си момче не води?
 Оти си змейо любѣше! ¹

241. Змей граби Марийка.

Майка Мария углави,
 Марика майка думаше :
 „Майко ле, стара майчице,
 Како ме мене углайвяхъ,

Що не ме, майко, попиташъ,
 Ке се жена ли, некую ли?
 Мене ме змей любе,
 Змей любе, змей ке ме земе!“

¹ Жетварска пѣсень.

244. Самовила гради градъ.

Градъ градила самовила,	Се юнаци не женени;
Ни на земя, ни на небо;	Що е прачки преплитала,
Вишемъ небо подъ облаци.	Се дѣвойки не женени.
Що е греди препричила,	Два й кола не стигна'а,
Се кметици съ бѣли коси;	Па коя е тая майка,
Що подпори е турила,	Да се найде и намѣре,
Се кметове съ бѣли бради;	Да й даде до два сина,
Що е колци набивала,	Да набие до два кола ?

245. Самовила гради манастиръ.

Гюргя граде лѣпа манастира,
 Богъ да бие Гюргя самовила!
 Не го граде де се оно граде,
 Но го граде на срѣдъ Слано море.
 Богъ да бие Гюргя самовила!
 Темелъ тура сѣ човѣшки глави.
 Богъ да бие Гюргя самовила!
 Зидъ зидала со дѣчински глави,
 Богъ да бие Гюргя самовила!
 Пенжеръ тура сѣ отъ малки моми.
 Богъ да бие Гюргя самовила!
 Врати тура сѣ млади невѣсти,
 Богъ да бие Гюргя самовила!
 Греди тура сѣ млади кралове!
 А що бѣше най-гулѣма греда,
 Това бѣше Марко Кралевити,
 А що бѣше вторио ми дирекъ,
 Това бѣше Филипъ Маджарино.

246. Самовила мори село.

Провикна се танка Стана,	Ke дадете двѣ невѣсти,
Танка Стана самовила :	Двѣ невѣсти църнойоки ;
„Ей селанье, море, кратов-	Ke дадете двѣ дѣвойки,
чанье,	Двѣ дѣвойки съ руси коси ;
Ke дадете двѣ дѣчиня,	Ke дадете два юнака,
Двѣ дѣчиня близначиня ;	Два юнака сѣ писари.“

Отговарятъ кратовчанье :	Па кой ке е тоя татко
„Мори Стано самовило,	Да ти даде два юнака,
Кои ке са тия майки	Два юнака се писари?“
Да ти дадатъ двѣ дѣчиня,	Разлюти се танка Стана,
Двѣ дѣчиня близначиня?	Танка Стана самовила,
Кои ке са тия майки,	Та си зема триста дѣца,
Да ти дадатъ до двѣ керки,	Та си зема триста моми,
До двѣ керки съ руси коси?	Та си зема триста булки,
Кои ке са два юнака	Та си зема триста момци,
Да си дадатъ невѣститѣ?	Триста момци сѣ писари.

247. За вода на самовилско езеро.

Стояне, море Стояне!	„Водица, мале, водица
Стояна госѣ дойдо'а,	Баремъ половинъ лажица!“
Деветъ сестрици царици,	Па си пратила Стояна,
Десета сестра кралица.	На самовилско езеро,
Донесе мажко дѣтенце,	Дек' има три самовили.
Дѣте е върло върляче	Па си е наточилъ вода.
Денѣ не дава да седе,	Самовили му говорятъ :
Нокѣ не дава да легне.	„Стояне, море Стояне,
Кога си бѣше полуноокъ,	Да си отидешъ до дома
Посака вода студена.	Додекъ пѣтли не са пѣли!“
Оно си вода нѣмаше,	Па си отишелъ Стоянчо,
Дава му вино црвено,	Отишелъ си е до дома
Оно си неке виното:	И си е феднагъ умрѣло. ¹

248. Младъ Гьорги и църна чума.

Ей Гьоргия, младъ Гьоргия!	„Добро ютро, стара бабо!“
Ей Гьоргия кираджия,	„Далъ Богъ добро, младъ
Кираджия съ деветъ коня,	Гьоргия!“
Десетио що го я'а.	„Мари бабо, стара бабо,
Па си поиде предъ селото,	Що е село запустѣло?
Предъ селото кай чешмата.	Нѣма моми да запоятъ,
Тамо седе една баба.	Ни невѣсти да заигратъ,
Проговаря младъ Гьоргия:	Ни ергени да засвиратъ,

¹ Жетварска пѣсень. Пѣе се само отъ единъ човѣкъ, мжжъ на постата.

Ни па дѣца да заплачатъ!“	Даде врѣме за недѣля,
„Море Гѣорги, млади Гѣорги,	Онъ не стигна за недѣля,
Я не самъ си стара баба,	Туки стигна день пладнина.
Язе самъ си цѣрна чума,	Проговаря младъ Гѣоргия :
Сѣ сумъ свѣто изтепала	„Мори мале, стара мале,
И женени не женени	Я назарни, стара мале,
И тебека ке утепамъ,	Постели ми шаренъ келимъ,
Да се варкашъ дури дома!“	Да си слезна отъ конята!“
Проговаря младъ Гѣоргия :	Назърнало старо мале,
„Мари бабо, стара бабо,	Постеляло шаренъ келимъ
Дай ми врѣме за недѣля,	И си слезна отъ конята
Да си ойда дури дома!“	И си феднагъ Гѣорги умрѣлъ.

249. Чума убива дѣте на майка.

Димъ се дига у Косово поле. Има майка едно мило дѣте,
 Димъ се дига, силенъ пламенъ Па го скрила у ладни зимници,
 нѣма : Па го нашла тая цѣрна чума
 Дали ке е тая сиѣна войска, И него е она погубила.
 Или ке е тая цѣрна чума? Кога била по иляда души,
 Та не било тая силна войска, Па тефтеро се ачикъ ѣ стоялъ.
 Тукъ е било тая цѣрна чума. Щомъ уби едно дѣте на майка,
 На день била по иляда души. Тогай си е тефтеръ изпунила.

250. Стоянъ и Вака ударени отъ чума.

Вако ле, Вако спанчевска !	„Ке одамъ, мале, ке одамъ,
Ногу я Вака сака’а	Та макаръ да е за два дни,
Отъ деветъ села далечни,	За два дни, мале, за три дни,
У деветъ куки богати,	За една цѣла недѣля“.
Десето мѣсто у Цера,	Майка я даде у Цера.
У Цера за младъ Стояна.	Въ недѣля свадба правиле,
Нигдѣ я сърце не тегне,	Стоянъ на Вака говори :
Цера я сърце трѣгнало,	„Вако ле, Вако спанчевска,
У Цера за младъ Стояна.	Иди си мори кошари,
Тамо я майка не дава :	Извади мори кафало
„Не иди Вако, не иди,	И у кафало сфорчето!“
Скоро е чума минала,	Ойде си Вака кошара,
Йоще не е изминала.“	Отключи Вака ковчези,
Вака ѣ вели говори :	Извадила е кафало

И у кафало сфорчето.
 Па му е дала сфорчето.
 Засвире, Стоянь, засвире,
 Сосъ то'а сфорче костено.
 Чума у сфорче лежала,
 Та си юдари Стояна.
 Стоянь си вели говори:
 „Вако ле, Вако невѣсто,
 Постиляй, мори, постели,
 Туряй ми меки перници,
 Завивай вруки завивки,
 Мене ме чума юдари,
 Язе кю, мори, да юрамъ!“
 Послала меки постели,
 Турила меки перници,
 Зави го съ вруки завивки.
 Дури си рече изрече,
 Стоянь си душа предаде.
 Па са се сбрале селяни,
 Селяни Стоянь да копатъ.

Вака е мирно стояла,
 На ситѣ рака цѣлува,
 На ситѣ изметѣ чинала.
 Понеле Стоянь да копатъ,
 На колку мѣста спирале,
 Толку измети чинала.
 Па закопала Стояна.
 Дури си ойде до дома
 И Вака чума юдари.
 Вака свекърва говори:
 „Свекърво, стара свекърво,
 Постиляй меки постели,
 Туряй ми меки перници,
 Завивай вруки завивки,
 И менѣ ме чума юдари
 И я кю, мори, да юра
 И я кю ида при любне!“
 Дури си рече изрече,
 Она е душа предала.

251. Бѣла Яна и църна чума.

Море Яно, бѣла Яно!
 Чума бие по селото,
 Сѣ е село избѣгало,
 Салте Яна не избѣга,
 Салте Яна останала,
 Та си седе у одая,
 Та си ткае бѣло платно.
 Па дойде си църна чума:
 „Дай ми Яно лакотѣ платно,
 Да повия машко дѣте?“
 Проговаря бѣла Яна:
 „Бѣгай отъ тукъ църно чумо,
 Не давамъ ти една педа,

А камо ли лакотѣ платно!“
 „Дай ми Яно, пишманѣ ке си,
 Ке ти юдра двата браќа,
 Двата браќа най-малитѣ,
 Най-малитѣ, най-милитѣ!“
 „Бѣгай отъ тукъ църно чумо,
 Мойтѣ браќа ту'а нѣма,
 Они са си на далеко.“
 „Дай ми Яно, пишманѣ ке си,
 Ке ги пишамъ на вратата,
 На вратата на вратнико,
 Кога дойдатъ ке ги земамъ.“¹

¹ Хороводна пѣсень.

252. Младо везиргянче и чума.

Прошета се младо везиргянче,
Прошета се изъ пустото Скопье :
Пцета лаятъ, люге ичъ не думатъ.
Па си пройде още на надоле,
Па си ойде на шарена чешма,
На чешмата една баба седе.
Проговаря младо везиргянче :
„Що е бабо Скопье запустѣло,
Пцета лаятъ люге ичъ не думатъ?“
Па си проговаря стара баба :
„Мини, мини, младо везиргянче,
Я не сумъ ти тая стара баба,
Туку сумъ ти тая църна чума.
Язе бия това пусто Скопье,
Отъ мене е Скопье запустѣло!“
Па си юдри младо везиргянче.

дѣлъ V.

Сѣмейни пѣсни.

253. Груица люби три дѣвойки.

„Груица ле кираджио,
Що ти коня покапа'а,
Покапа'а, постана'а,
Отъ дружина остана'а?
Дали ги рана не ранешъ,
Или ги зоба не зобешъ,
Или ги вода не поешъ?“
Груица ѝ говорѣше :
„Стара мале невѣрнице
И ти ли ме не вѣруешъ?
Рана, рана, мила мале
Сѣ ченица вратцалия ;
Зобъ ги зоба, мила мале,
Зобъ ги зоба бѣли оризъ ;
Вода поя, мила мале
Руйно вино три годишно ;
Туку ми е друга грижа,
На далеко конакъ тегламъ,
На далеко у три града.
Язе любамъ, мила мале,
Язе любамъ три дѣвойки :
Първата е, мила мале,
Бѣла Рада отъ Радомиръ ;
Втората е, мила мале,
Джанъмъ Вида отъ Видина ;
Трекята е, мила мале,
Тенка Янка софиянка.
И тритѣ са порачале.

Порачала бѣла Рада :
Що ми чине башъ Груица,
Що ми чине нека дойде,
Нека дойде у Радомиръ ;
Ченици ми окапа'а,
Нека дойде да собере,
Да собере малки моми,
Малки моми и момчиня,
Малки моми радомирски,
Да ожнѣе ченицитѣ.
Порачала, джанъмъ, Вида
Джанъмъ Вида отъ Видина :
Що ми чине башъ Груица,
Що ми чине нека дойде,
Нека дойде у Видина ;
Бѣли меди изтеко'а,
Нека дойде да ги сбере.
Порачала тенка Янка,
Тенка Янка софиянка :
Що ми чине башъ Груица,
Що ми чине нека дойде,
Нека дойде у София ;
Машко дѣте му се роди,
Нека дойде да го кръсте.
Да ми кажешъ, мила мале,
Да ми кажешъ до двѣ думи :
Декъ да ида най-напреде,
Коя мома да си зема?“

Стара мама говорѣше :
 „Башъ Груица, мили сину,
 Яле питашъ да ти кажамъ :
 Първо иди у Радомиръ,
 Па собери малки моми,
 Малки моми и момчиня,
 Малки моми радомирски,
 Па собери ченицитѣ ;
 Тогай иди у Видина,
 Па прибери бѣли меди ;
 Тогай иди у София,
 Та си кръсти машко дѣте.
 Та ги питай тритѣ моми,
 Тритѣ моми за три думи :
 Що е по-мило отъ майка ?
 Що е по-благо отъ меда ?
 Ще е най-бързо на свѣта ?
 Коя каже тия думи,
 Тая мома да си земашъ.“
 Па отиде башъ Груица,
 Па отиде у Радомиръ,
 Па си собра малки моми,
 Малки моми и момчиня,

Малки моми радомирски,
 Па си ожна ченицитѣ ;
 Тогай ойде у Видина,
 Та е собралъ бѣли меди ;
 Па отиде у София,
 Па кръстиа машко дѣте,
 Па тогай ги е попиталъ
 Тритѣ моми за три думи :
 Не ги кажа бѣла Рада,
 Не ги кажа, джанъмъ, Вида,
 Но ги кажа тенка Янка,
 Тенка Янка софиянка.
 Тенка Янка говореше :
 „Ей тизека башъ Груица,
 Като питашъ за три думи :
 Отъ майка, — либе по-мило,
 Отъ меда — синъ е по-благо,
 На свѣтъ е ума най-бързо !“
 Па си зема башъ Груица,
 Па си зема тенка Янка,
 Тенка Янка софиянка.
 Груица ле кираджио !¹

254. Момъкъ и две моми.

„Я назърни, Гуго, на малата врата,
 Нѣщо да ти кажа, Гуго, мари Гуго,
 Две ме моми сакатъ „
 Една чорбаджика „
 Една сиромашка „
 Коя да си зема ?“ „
 Я Гуга му вика : „Стояне, Стояне,
 Коя сакашъ тая „
 Чорбаджика мома „
 Она дари има „
 Она срама нѣма „
 Сиромашка мома „

¹ Пѣе се на сватби и седѣнки.

Она дари нѣма " "
 Ама срама има. " "
 Па си зема Стоянь, Гуго, мори Гуго,
 Мома чорбаджика " "
 Поведи я Стоянь. " "
 Куга бѣше Стоянь " "
 Презъ гора зелена " "
 Сама гора дума " "
 Сама отговаря: " "
 „Стояне, Стояне " "
 Какво добро одешъ " "
 Какво аро водешъ!“ " "
 Куга бѣше Стоянь " "
 Презъ поле широко " "
 Само поле дума " "
 Само отговаря: " "
 „Стояне, Стояне, " "
 Какво добро одешъ " "
 Какво аро водешъ!“ " "
 Куга бѣше Стоянь " "
 Презъ вода студена " "
 Сама вода дума " "
 Сама отговаря: " "
 „Стояне, Стояне, " "
 Какво добро одешъ " "
 Какво аро водешъ!“ " "
 Куга бѣше Стоянь " "
 У село гулѣмо " "
 Само село дума " "
 Само отговаря: " "
 „Боже, мили, Боже, " "
 Стояне, Стояне, " "
 Какво добро одешъ " "
 Какво аро водешъ!“ " "
 Па се върна Стоянь " "
 Остай чорбаджика " "
 Зема сиромашка. " "
 Куга бѣше Стоянь " "
 Презъ гора зелена " "
 Сама гора дума " "

Сама отговаря : „ „
 „Боже, мили, Боже, „ „
 Стояне, Стояне, „ „
 Какво добро одешъ „ „
 Йоощъ по-добро водешъ!“ „ „
 Куга бѣше Стоянъ „ „
 Презъ поле широко „ „
 Само поле дума „ „
 Само отговаря : „ „
 „Стояне, Стояне, „ „
 Какво добро одешъ „ „
 Йоощъ по-добро водешъ!“ „ „
 Куга бѣше Стоянъ „ „
 Презъ вода студена „ „
 Сама вода дума „ „
 Сама отговаря : „ „
 „Стояне, Стояне, „ „
 Какво добро одешъ „ „
 Йоощъ по-добро водешъ!“ „ „
 Куга бѣше Стоянъ „ „
 Презъ село гулѣмо „ „
 Само село дума „ „
 Само отговаря : „ „
 „Стояне, Стояне, „ „
 Какво добро одешъ „ „
 Йоощъ по-добро водешъ!“ „ „

255. Ерменка дѣвойка престорена на умрѣла.

Ой юбаво ерменко дѣвойко !
 Пршета се ерменка дѣвойка,
 Пршета се изъ поле широко.
 У срѣкя ѝ царо Костадино.
 Проговаря царо Костадино :
 „Богъ помага, ерменко дѣвойко!“
 „Далъ Богъ добро, не те бре познавамъ !“
 „Позна кешъ ме, ерменко дѣвойко,
 Позна кешъ ме отъ недѣля после,
 Да прседешъ петокъ и сабота
 И недѣля рано да си станешъ,

Ке ти дойде царо со сватове!“
 Я ерменка чине, бре, шака е.
 Преседѣла петокъ и сабота,
 Станала е рано у недѣля
 Погледнала изъ поле широко.
 У полето китнитѣ сватове.
 Проговаря ерменка дѣвойка :
 „Леле мале, леле стара мале,
 Та каде кю язе, бре, да ида ?
 Царо иде сосъ китни сватове!“
 Проговаря ерменкина майка :
 „Причини се ерменко умрѣла,
 Ке ти върля това танко платно,
 Ке запаля тия жѣти свѣки,
 Ке ти седна, ерменко, до глава,
 Жално ке плача, жално ке реда
 И сватове назадъ ке се върнатъ!“
 Причини се ерменка умрѣла,
 Па ѝ върли това танко платно,
 Запали ѝ тия жѣти свѣки,
 Па ѝ седна майкя ѝ до глава,
 Жално я реде, жално я плаче,
 Достаса'а сватове ю двори,
 Постоя'а малко погледа'а,
 Ситѣ са се назадъ повърнале,
 Младоженя назадъ не се врака.
 „Прости куме и тизе старейко,
 Ке ида при ерменка дѣвойка
 И да вида ерменка умрѣла.“
 „Просто да е млади младоженя,
 Та си иди при ерменка дѣвойка!“
 Па си ойде млади младоженя,
 Та ойде при ерменка дѣвойка,
 Па ѝ брѣкна въ дѣсната пазука
 И си стана ерменка дѣвойка.
 Па я качи царо Костадино,
 Па я качи на вранята коня.
 Достаса'а китнитѣ сватове.

256. Яна оженена на далече.

Яна майка на далеку дава,
 Презъ три гори, презъ четири води.
 Яна нейке дек' я майка дава,
 Туку сака въ нейното си село,
 Возъ Деяна, за млади Деяна.
 Яна има деветина брака.
 Отговара Яни най-стари братъ:
 „Иди Яно дек' те майка дава,
 Ние сме си деветина брака,
 Често госье ке ти до'одиме,
 У нед'ля по два, по три пати,
 А у м'сецо по деветъ пати,
 А у годината по сто пати!“
 Ойде Яна дек' я майка дава,
 Па си чека госье да ѝ идатъ.
 Чека нед'ля — госье не идатъ,
 Чека м'сець — госье ѝ не идатъ,
 Чека година — госье ѝ не идатъ,
 Чека три годинъ — госье ѝ не идатъ.
 Па си ойде задъ куки да плаче,
 Тамо ойде нейната свекръва.
 Тя на Яна викомъ проговаря:
 „Стани Яно, стани клета кучко!“
 Яна н'ма дума да продума.
 Я свекръва поти'омъ говори:
 „Стани Яно, стани мила сна'о
 Какви турци дворо упа'ния!“
 Па си Яна дума не продума.
 Проговаря най-мало деверче:
 „Стани Яно, стани мила сна'о,
 Какви турци дворо упа'ния:
 Руфато имъ се е напишано,
 Седла иматъ сè нашинки царски,
 Слика иматъ сè ка твойтѣ брака!“
 Дури тогай Яна е станала,
 Па познала свойтѣ мили брака.
 Сички брака Яна си пригръща.
 Пригръща ги и ти'о говори:

„Мили браќа, мои мили браќа,
 Вие мене на далеќъ дадо'те,
 Дадо'те ме, па ме забрави'те!“
 Проговаря янинъ нај-стари братъ :
 „Мила Яно, мила сестро Яно,
 Ние бѣ'ме за тебъ затворени,
 Затворени въ темнитѣ зандани,
 Въ темнитѣ зандани, въ далечни страни,
 А сега, мила ни сестро Яно,
 За тебе плачемъ, за тебе жалемъ!“

257. Стоя и зли свекъръ.

Стоя майка на далеку дава,
 Преку Струма, дури у Юрия
 И тамъ я е злото намѣрила :
 На зла свекрѣва, на по-золъ свекоръ,
 На две етрѣви, две бѣсни кучки,
 Я две золви, до две люти змии
 И два девери -- два бѣсни вука.
 Вездень Стоя, вездень вода носе,
 Я золва ѿ вода разливала,
 Миейки си својта руса коса ;
 Вездень Стоя, вездень вода носе,
 Етрѣва ѿ вода разливала
 Баняйки си своитѣ малки дѣца.
 Куга бѣше на ноќъ на полуноќъ
 Преговаря стойнинио свекоръ :
 „Стани Стойо вода да ми дадешъ!“
 Стана Стоя вода да му даде,
 Кога виде капка вода нѣма.
 Море дигна стомнитѣ на глава,
 Па си ойде на шарена чещма.
 Тамо седатъ два грѣка туджара.
 Проговаря младата невѣста :
 „Ей виѣка два грѣка туджара,
 Идете ли у село Косево,
 Знаете ли Каля удовица?“
 Проговарятъ два грѣка туджара :
 „Знаеме я, како не я знаемъ,

Каля си е наша стара майка,
Ние бѣ'ме со Стоя сестрица!
Тогай са се живи прегърнале,
После са ги мрѣтви отгърнале.

258. Два гроба за младитѣ. I.

Майка Димитри думаше :	Сосъ Ленка да ве сгодеме.“
„Димитри, чедо мамино,	Димитри ми се измами,
Да не отивашъ Димитри	Отиде браќа айдуци,
У Еленка на седѣнка!	Айдуци, та па крѣвници,
Еленка има деветъ браќа,	Съ цивара да имъ посвире,
Деветъ браќа се ергени,	Додека ягне ядо'а,
Ситѣ деветъ се айдуци,	Додека вино изпия,
Айдуци, та па крѣвници	Па зема'а Димитри
Оке да ми те погубатъ!“	Нийна си куќа ойдо'а
Димитри майка не слуша,	И на Еленка дума'а:
Зема Димитри цивара,	„Излезни сестро Еленко,
Па изъ пато ка вѣрвѣше,	Земи си чаша бѣленка,
Сосъ цивара си свирѣше	Наточи вино цѣрвено,
И на Еленка думаше :	Ние Димитри водеме,
„Дочуй ме, либе Еленке,	Двамата да ве сгодеме!“
Отвори врата, Еленке,	Кога си видѣ Еленка,
Край тебе да се приближамъ!“	Декъ си Димитри кара'а,
Еленка не го дочеула,	Зема си чаша бѣленка,
Врата не му отворила.	Улезна долу земници,
Димитри по патъ помина,	Наточи вино цѣрвено.
Ладни меяни намина	Кога се назадъ вѣрнала,
Тамъ си завари Димитри,	Видѣла звѣрство гулѣмо :
Еленкини деветъ браќа,	Димитри кѣрви облено
Деветъ браќа се айдуци,	И отъ душа отдѣлено.
Айдуци та па крѣвници,	Еленка браќа думаше :
Руйно си вино да пиятъ,	„Ей море браќа айдуци,
Печено ягне да ядатъ	Айдуци, та па крѣвници,
И на Димитри думая :	Защо си бѣда турате
„Ела Димитри при нази	На ваши равни дворове ?
Съ цивара да ни посвирешъ,	Земете вода студена,
Додека ягне изедемъ,	Измите кѣрви цѣрвени.
Додека вино изпиемъ,	Земете черга шарена,
Па ке те водеме дома	Па си увите Димитри,

Негови двори носете,
 Бѣда да не ве побѣди!“
 Това си сичко свършили,
 Станала ютре по-рано.
 Еленка стомна земала.
 Църно си крѣпче брадила,
 Минала покрай Димитри,
 Майка му порти стояла,
 Па си Еленка питала:
 „Еленке, бѣло Еленке,
 Сѣко си ютро до'одешъ
 Сосъ бѣла крѣпа на глава,
 Защо си сега довайгашъ,
 Сосъ църна крѣпа на глава?“
 Еленка майка думаше:
 „Майко ле, стара майчице,
 Да фанешъ, майко, майстрои,

Майстори млади дюлгери,
 Два гроба да си направатъ,
 Два гроба едно до друго,
 Димитри да го закопатъ!“
 Тогай се майка върнала,
 Шарена черга дигнала,
 Та си Димитри видѣла:
 Димитри кърви облегалъ
 И се отъ душа отдѣлилъ,
 Фанала двама майстори,
 Майстори млади дюлгери,
 Та си Димитри носи'а
 У гробо ми го тури'а.
 Еленка сама отиде,
 Та се до него доближи
 И се отъ душа отдѣли.

259. Болна Мита и братъ ѝ Димитъръ.

Мома Мита болна леже, Болна леже 'ичъ не може, 'Ичъ не може ке да умре. Никой Мита не вѣруе, Не вѣруе, не лѣкуе; Кой вѣруе нѣм'га тие, Отишло е на далеку, На далеку градъ София, Спаднало е у ме'ани, Стоварило деветъ коня, Деветъ коня ромъ ракия, А десети руйно вино. Па улезна во ме'ани, Седе, руча, вино пие. Долетѣло соколенце, Донесело бѣла книга,	Бѣла книга църно писмо. Пущило го въ чаша вино, Прегледуе Димитрия: Сестра Мита болна леже, Болна леже 'ичъ не може. Остави си Димитрия, Остави си вечерата, Вечерата руйно вино; Извади си враня коня, Затегна му шесть колана, Ногѣ тури на зингии; Доръ ги тури да се каче, Деветъ рида прерипнало, Па стигнало въ нийно село, Да си гледа сестра Мита.
---	--

260. Мома Стоя на смъртно легло.

Стое, моме Стое! Премира юмира	Майки на скутове, У таткови раци,
-----------------------------------	--------------------------------------

Браќа на чардаци,
 Сестрини постели,
 Сна'ини перници.
 Преговаря Стоя:
 „Море старо мале,
 Ако кю да юмра
 Тюг' да ме не носе,
 А моитѣ браќа;
 Они да ме носатъ,
 Они да ме копатъ,
 Та да ми оставатъ
 Деветъ врати мали:
 Отъ едната врата
 Майка да до'оди,
 Жално да ме реде,
 Свѣки да ми пале:
 „Стани, Стое, стани,
 Викатъ те другачки
 На сачки да идешъ!“
 Отъ другата врата
 Татко да ми дойде,
 Жално да ме реде,
 Свѣки да ми пале:
 „Стани, Стое, стани,
 На пазаръ да идемъ!“
 Отъ треќјата врата
 Браќа да до'одатъ,
 Жално да ме редатъ,
 Свѣки да ми палятъ:
 „Стани, Стое, стани,
 На соборъ да идешъ,“
 Отъ четвѣрта врата
 Сестри да до'одатъ,
 Жално да ме редатъ,
 Свѣки да ми палятъ:

„Стани, Стое, стани,
 Пѣсна да ни кажешъ!“
 Отъ петата врата
 Сна'и да до'одатъ,
 Жално да ме редатъ,
 Свѣки да ми палятъ:
 „Стани, Стое, стани,
 На пранье да идемъ!“
 Отъ шестата врата
 Дружки да до'одатъ,
 Жално да ме редатъ,
 Свѣки да ми палятъ:
 „Стани, Стое, стани,
 На оро да идемъ!“
 Отъ седмата врата
 Роднини да дойдатъ,
 Жално да ме редатъ,
 Свѣки да ми палятъ:
 „Стани, Стое, стани,
 На црква да идемъ!“
 Отъ осмата врата
 Стройници да дойдатъ,
 Жално да ме редатъ,
 Свѣки да ми палятъ:
 „Стани, Стое, стани,
 Момче да гледаме!“
 Отъ девета врата
 Либе да ми појде,
 Жално да ме реде,
 Свѣки да ми пале:
 „Стани, Стое, стани,
 У гора да идемъ,
 Цвѣќа да береме,
 Вѣнци да кичеме!“¹

¹ Пѣе се на хоро.

261. Хубава Яна и деветъ етърви.

Ой Яно, Яно, юбава Яно!
 Имала Яна деветъ етърви,
 Десета била юбава Яна,
 Най-мала била, най-мила била.
 Додумуватъ се деветъ етърви
 Да си направатъ сладка вечера,
 Па да ѝ туратъ люта отрова,
 Па да отроватъ юбава Яна.
 Дочула ги е янина золва,
 Та си на Яна она говори:
 „Ой Яно, Яно, юбава сна'о,
 Додумуватъ се деветъ етърви,
 Да си направатъ сладка вечера,
 Па да ѝ туратъ люта отрова,
 Тизека сна'о да не, вечерашъ!“
 Па направиле сладка вечера,
 Па ѝ турна'а люта отрова,
 Па си седна'а да си вечератъ.
 Яна приспива мажкото дѣте.
 Проговаря янина свекърва:
 „Ой Яно, Яно, юбава сна'о,
 Ай дойди сна'о да вечераме!“
 „Вечерайте, мене не чекайте,
 Мене ми плаче мажкото дѣте!“
 Па си ойде яниньо векоръ
 Да си повика юбава Яна:
 „Ой Яно, Яно, юбава сна'о,
 Ай дойди сна'о да вечераме!“
 „Вечерайте, мене не чекайте,
 Мене ми плаче мажкото дѣте!“
 Па ойдо'а янини етърви
 Да си повикатъ юбава Яна:
 „Ой Яно, Яно, наша етърво,
 Ай дойди сна'о да вечераме!“
 „Вечерайте мене не чекайте,
 Мене ми плаче мажкото дѣте!“
 Па си е ошло янино момче:
 „Ай дойди Яно да вечераме!“

„Деветъ години мина'а
 Сега е пуста пролѣта,
 Днеска е бѣла сабота,
 Ютре е света недѣля,
 Недѣля и день велигденъ.
 Сички ке идатъ у църква,
 Да палятъ свѣки и темянъ

И Богу ке се помолятъ.
 Айде и ние Стояне,
 Свѣкица да си запалемъ
 И Богу да се помолемъ?
 Ега ни брату избави
 Изъ тая темна зандана.

264. Стоянь затворень и невѣстата му.

Стояне, море Стояне!
 Чуло се Стоянь загиналъ,
 Та не е Стоянь загиналъ,
 Туку е Стоянь затворень
 У Дренополски апсани.
 Зарана Стоянь порача:
 „Ка може майка да може,
 Да ми изпрате Калина,
 Калина добра невѣста,
 Съ мажкото дѣте Дойчинче;
 Да ми допрате премѣна
 И да ми прате кафала.“
 Дочула го е майка му,
 Изпратила му Калина,
 Калина добра невѣста,
 Съ мажкото дѣте Дойчинче;

Изпратила му премѣна,
 Изпратила му кафала.
 Кога си дойде Калина
 И я видо'а турцитѣ
 Съ мажкото дѣте Дойчинче.
 Турци си турски думале:
 „Стояне, море, Стояне,
 Айде ни остай Калина,
 Просто да ти е каба'атъ!“
 Стоянь на турци говори:
 „Деветъ самъ годинъ лежало
 И йоще деветъ ке лежамъ,
 Па си Калина не давамъ,
 Калина добра невѣста,
 Съ мажкото дѣте Дойчинче.“

265. Омжжена за хайдутинъ.

Богъ е убилъ мойта майка,
 Що ме даде за туй лудо,
 За туй лудо, та па младо,
 Та па младо аджамия,
 Везденчица да му носамъ,
 Да му носамъ дребни раhti;
 Сваньокчица да му криямъ,
 Да му криямъ отъ търговци,

Отъ търговци руси глави.
 Синьокъ вечеръ донело е,
 Донело е една рака,
 Една рака, дѣсна рака.
 На раката сребренъ прѣстенъ,
 На прѣстенъ име пише,
 Име пише, мойто братче,
 Мойто братче, бре Иванчо.

266. Петре джелепинъ — улога.

Петре ле, Петре джелепинъ!
 Засака Петре Мария,

Сна'а й вели говори:
 „Сестрице, моме Мария,

Не иди, мори, за Петре,
 Петре е, мори, джелепинъ,
 Ама е Петре улога,¹
 Улога мори безъ нога.“
 Майка ѝ вели говори:
 „Керко ле, мори Марио,
 Не слушай, мори, сна'а ти,
 Сна'а е върда душманка,
 Петре е, море, джелепинъ,
 Ке ти скове ковенъ герданъ,
 Ке ти скове вити гривни,
 Ке ти сл'бе злати пафти.“
 Па углавия Мария.
 Дошли китени сватове.
 Сит'б сватове на конье,
 А младоженя у кола.
 Сит'б сватове слезна'а,
 А младоженя сваляя.
 Куга б'ше на в'нчанье,
 Сит'б на нози стое'а,
 Младоженя на столъ седе.
 Кога вид'бла Мария,
 Деветъ покривки раздрала.
 Десетата сна'ина имъ.
 Сна'а вели и говори:
 „Сестрице, моме Марио,
 Не ми дери покривката,
 Не сумъ я ту'а правила,
 Отъ дома сумъ я донела.
 Кога ти язе кажува'
 Дека е Петре улога,
 Тизе ме мене не слуша.
 Петре ле, Петре джелепинъ!“

267. Арамии пл'бяватъ млада нев'ста.

Море² Витошъ, море Витоша планина,
 По планина сн'бгъ е до кол'бна,
 Та не може пиле да пролитне,
 А то ли пакъ чов'къ да замине!
 Помина'а китени сватове
 И сосъ нихъ е младата нев'ста
 И сосъ нея два млади девера,
 Сосъ нев'ста кумо и старейко,
 Сосъ нев'ста млади младоженя.
 Излегна'а върли арамии.
 Проговарятъ върли арамии:
 „Ей ви вази, китени сватове:
 Давате ли младата нев'ста?“
 Проговарятъ китени сватове;
 „Глава давамъ, нев'ста не давамъ!“
 Па посла'а тия б'бли джоки,
 Прес'ко'а тия руси глави,

¹ Улога — неджгавъ.

² „Море“ се повтаря предъ вс'ки стихъ.

Па фана'а кумо и старейко :

„Ей ви вази, кумо и старейко,

Давате ли младата невѣста?“

Проговарятъ кумо и старейко :

„Глава давамъ, невѣста не давамъ!“

Па посла'а тия бѣли джоки,

Пресѣко'а тия руси глави.

Па фана'а два млади девера :

„Ей ви вази, два млади девера,

Давате ли младата невѣста?“

Проговарятъ два млади девера :

„Глава давамъ, невѣста не давамъ!“

Па посла'а тия бѣли джоки,

Пресѣко'а тия руси глави.

Па фана'а млади младоженя :

„Давашъ ли си младата невѣста?“

Проговаря млади младоженя :

„Глава давамъ, невѣста не давамъ!“

Па посла'а тия бѣли джоки,

Пресѣко'а тая руса глава,

Па зема'а младата невѣста.

268. Турче анадолче посича юнакъ.

Сама мома рамни двори мела, Еле сакашъ моя руса глава,
 Двори мела и очи си клела : Искарай ме на висока чука,
 „Пуси биле тия църни очи, На чуката подъ зелена бука,
 Са гледа'те, сега задрема'те, Па постели тая сура гуня,
 Не видо'те що по друмъ ми Та ми земи моя руса глава,
 мина! Да не капе кърви на земята,
 Помина'а тримина сеймена, Ке изгоре сета царска земя!
 Прокара'а това добаръ юнакъ Па отнеси моя руса глава,
 И по него идатъ деветъ сестри, Отнеси я срѣди мойто село,
 Я десета мила стара майка. Срѣдъ селото до чешма шарена,
 Ситѣ деветъ по илядо даватъ, Дека ситѣ жени вода лиятъ,
 Само майка три иляди дава. Дека ситѣ мажѣ конѣ поятъ,
 Почуди се турче анадолче, Я момчиня на Господъ се молятъ.
 Та не пуца тове добаръ юнакъ, Тамо седе мойто братче Ванче.
 Туку сака тая руса глава. Оно ке се Бога да помоле,
 Проговаря тове добаръ юнакъ: Оно ке ми свѣкя да запале,
 „Ей бре турче, турче анадолче, Оно ке ми тебѣ ке закаде.“

269. Пиянъ Груица закаля жена си.

Груйо ле, Груйо Груице!
 Засака Груйо Велика,
 Онъ си я сака та сака,
 Она го неке та неке,
 Оти е Груйо бекрия,
 Со остри ножи макрии.
 Закле се Груйо, прекле се,
 Веке вино да не пие,
 Веке ножи да не носе,
 Па го земала Велика.
 Груйо си вели говори:
 „Тизе да седешъ да чекашъ,
 До двои пѣтли до трои,
 Да месешъ танка баница,
 Да месешъ бѣла погача;
 Язе ке ида, ке ода,
 На Солунъ града ке ода.
 Сваньокъ да седешъ да чекашъ,
 До двои пѣтли до трои,
 Кога ке язе да дойда,
 Кога ке тропна на порти,
 Тизека да ми отворешъ!“
 Па си отиде Груица,
 На Солунъ града отиде.
 Сваньокъ Велика седѣла:
 Усука танка баница,
 Омеси бѣла погача,
 Аловъ си чорапъ изплепа,
 Свилена яка навезла,
 Ока си бубакъ изпрела;
 Два пути пѣтли пояли,
 Два пути и по три пути,
 Груйо го нѣма да дойде.
 Пуста я дрѣмка надрѣма,
 Та на свекърва говори:
 „Свекърво, стара майчице,
 Язе ке легна да преспа.
 Кога ке Груйо да дойде,
 Кога ке тропне на порти,
 Тизека да ме развикашъ,
 Язека да му отворамъ.“
 Салъ е легнала Велика
 И още не е заспала,
 Груйо си тропна на порти.
 Дору да стане Велика,
 Преварила я свекърва,
 Преварила и отворила.
 Груйо си майка цѣлива,
 Майка му вели говори:
 Сину ле, сину Груице,
 „Я не сумъ любна Велика,
 Язе сумъ стара майчица.“
 Груйо ѝ вели говори:
 „Каде е, мале, Велика?“
 Майка му вели говори:
 „Сваньокъ си оро играше,
 Сосъ твойтѣ, сине, олдаши;
 Сега Велика дошла е,
 Дошла е и е заспала.“
 Па си улезна Груица
 У шарената одая,
 Та си е фаналъ Велика,
 Та ву отреже главата,
 Како на ягне гюргево,
 Како на пиле петрово.
 Мрѣтва си глава думаше:
 „Груйо ле, Груйо Груице,
 Дали те бре не услуша,
 Та ми отрѣза главата,
 Како на ягне гюргево,
 Како на пиле петрово?“
 Само се Груйо убоде,

На майка вели говори : Отъ сна'а мале, отъ сина,
„Мале ле, стара майчице, Да жалешъ, мале, да плачешъ.“¹
Те ти мале до два жала :

270. Раненъ делия и кладенецъ.

Йордано, море Йордано!	Тука му рани мие'а,
Прошетала се Йордана	Кръвни му кърпи пере'я,
По това поле широко,	Горко делия плачеше,
Нашла е лойзе зелено	Та се до Бога слушаше :
И у лойзето кладенецъ.	„Олеле, Боже, до Бога,
Сведна се вода да пие,	Дай ми на мене отрова,
Виде я селско пударче	Да пиямъ да се отровамъ!“
И на Йордана думаше :	Младъ байрактаръ му думаше :
„Йордано, море Йордано,	„Немой делия да плачешъ,
Нашла си вода студена,	Не са ти рани отъ болки,
Немой да пиешъ отъ нея!	Твойтѣ са рани отъ друго :
Снощи е войска минала,	Отъ два куршума теллии,
Раненъ делия водила,	Отъ шейсе сачми драмли!“

271. Майка кълне сина си.

Йована майка молила	Щипски жртове кумове,
Да си го мало ожене.	Бански жртици кумици,
Йованъ си майка не слуша :	Църнитѣ орли попове,
„Почекай, мале, до година,	Суритѣ мравки акчики!“
Да си по'одамъ ергенче,	У сабота го проклела,
Да си погледамъ момитѣ	У недѣля го видѣла,
И църнойоки невѣсти,	На тия дълги мостове,
И карагюзли довици!“	Со тия танки ортоми :
Майку га люто проклела :	Танка топола невѣста,
„Ега се сине оженешъ,	Църни му чафки сватове,
На тия дълги мостове,	Щипски жртове кумове,
На тия танки ортоми,	Бански жртици кумици,
Танка топола невѣста,	Църни му орли попове,
Църнитѣ чавки сватове,	Сури му мравки акчики. ²

¹ Хороводна пѣсень.

² Хороводна пѣсень.

272. Янкула побѣгва въ гората.

Ей Янкуле, младъ Янкуле!	„Ей бре сине, мили сине,
Янко има една кукя,	Сета стока тизе изпи,
Една кукя, добра кукя.	Сось твоитѣ приятели,
Предъ кукята рамни двори,	Приятели и достове,
Ю дворове една чешма,	Бащина ти и майчина!“
Една чешма съ три шопора :	На Янкоте дожалело,
Еденъ шопоръ лютъ ракия,	Що го майка прекорила,
Други шопоръ руйно вино,	Па станало побѣгнало,
Треки шопоръ студ'на вода.	Отбѣгало ю планина,
Нафаталъ ми младъ Янкула,	Ю планина пуста гора,
Приятели и достове,	Тамъ седѣло три години,“
Та запиле отъ великдень,	Три години трава пасло ;
Па си пиле малку ногу,	Тамъ фанало приятели,
Малку ногу до илинденъ.	Приятели, посестрими :
Майка му се не свидѣло,	Кукувица — посестрима,
Та е Янко прекорила :	Сиви сокли — приятели.

273. Митре, невѣстата му и гемиджия.

„Ой ти Митре, младо Митре,	За пладнина да си дойдешъ.
Учи, карай невѣстата,	Право иди на бѣлъ Дунавъ.“
Да се често не промѣня	Младо Митре послушало:
У руйото великденско;	Зема жрти и загари,
Рано вода да не носе,	Па си ойде ловъ да тера,
Да не иде на бѣлъ Дунавъ.	Па си дойде за пладнина
Тамо има гемиджия	И си ойде на бѣлъ Дунавъ
Да не даже Ангелина!“	И намѣри Ангелина
Младо Митре проговара :	И до нея младъ джелепинъ,
„Мори мале, стара мале,	Младъ джелепинъ, гемиджия.
Белки свѣто не е свидно!“	Двама седатъ, говоръ чинатъ,
Я майка му изговаря:	Говоръ чинатъ, шекеръ ядатъ,
„Море Митре, младо Митре,	Шекеръ ядатъ, пари броятъ,
Земи жрти и загари,	Пари броятъ, есапъ чинатъ,
Та си иди ловъ да терашъ,	Колко чине Ангелина. ¹

¹ Пѣе се на сватби и хора.

274. Назли войвода граби мома Маргита.

„Калино, моме Калино,
Имате село гулѣмо,
Имате вода студена,
Имате моми юбави
И църнойоки невѣсти
И карагъозли довици,
Има ли моми за мене?“
„Назли ле, Назли войвода,
Имаме село гулѣмо,
Имаме вода студена,
Имаме моми юбави
И църнойоки невѣсти
И карагъозли довици.
Ама да видешъ, да видешъ
Моята золва Маргита,
Сънцето е надгрѣяла,
Мѣсецо е надделѣла!“
Назли ѝ вели говори:
„Калино, мори Калино,
Можешъ ли да я излажешъ,
На широкитѣ дворове,

На маленката вратница?
Ако я, море, излажешъ,
Копчето ке ти подреса,
Обечки ке ти подкова!“
Калина вели говори:
„Сестрице, мори Маргито,
Назърни, мори, сестрице
На широкитѣ дворове,
На маленката вратница,
Мама и тате ти идатъ,
Какво пиленце ти носатъ,
Какво си блюйо блюяло,
Бѣлъ бисеръ си е блюяло!“
Назърнала е Маргита
На маленката вратница,
На широкитѣ дворове.
Фана я Назли войвода.
Маргита люто проклия:
„Сна'о ле, сна'о Калино,
Що ти се отъ сърце кине,
Ю турски раци да ти иде!“

275. Малинъ продава сестра си на турци.

Малине, море, Малине!
Малине, турци дойдо'а,
Малинъ дома не найдо'а,
Салти си дома найдо'а
Негова любна Дафина.
Турци ѝ велатъ говорятъ:
„Камо ти, мори, Малина?“
Дафина вели говори:
„Турци ле, турци незнайни,
Незнайни и непознайни,
Малинъ е ошелъ на поле,
Да жнѣе трава зелена,
Да ране коня атлия!“
Дури си рече не срече,

Достаса Малинъ съ конята.
Ка го видо'а турцитѣ,
Ситѣ на нози стана'а,
Малинъ за рака фана'а.
Даватъ му вино, ракия,
Даватъ му блага ябука.
Па си опи'я Малина,
Па имъ продаде Тодора,
У това върло пиянство.
Па си ойдо'а турцитѣ.
Куга си бѣше нокеска,
Малинъ си вели говори:
„Сестро ле, сестро Тодоро,
Подай ми вода студена!“

Любна Дафина говори :
 „Малине, море Малине,
 Отровъ да ти е водата,
 Неле продаде Тодора
 У това върло пиянство!“
 Малинъ ѝ вели говори :
 „Любне ле, любне Дафине,
 Отвързи ми враня коня,
 Изведи пиле славейче,
 Изведи ржти, загари,
 Подай ми тенката пушка,
 Подай ми острата сабля.“
 Извела му враня коня,
 Извела пиле славейче,
 Извела ржти, загари,
 Подала тенката пушка,
 Подала острата сабля.]
 Па си уя'на конята.
 Ка стигна въ лойза зелени,

Пропоя пиле славейче,
 Узлая'а ржти, загари.
 Дочу ги сестра Тодора.
 На турци вели, говори :
 „Турци ле, турци незнайни,
 Незнайни и непознайни,
 Сопрете малку конъетъ,
 Пуста ме дрѣмка навило,
 Да легнамъ малку да преспамъ.“
 Измамия се турцитъ,
 Сопрея малку конъетъ,
 Легна Тодора да спие.
 Достаса Малинъ съ конята,
 Що стигна съ сабля посѣче,
 Що бѣга съ пушка утепа,
 Па си поведе Тодора,
 Отведе я дури до дома.
 Малине, мори Малине!

276. Закланъ на братова си сватба.

„Сънчева ясна огрѣва,
 Що толку рано огрѣя,
 Огрѣя, та не за'одешъ ?
 Та те кънѣя, кънѣя
 Овчаритѣ отъ планина;
 Та те кънѣя, кънѣя
 Орачитѣ отъ нивитѣ;
 Та те кънѣя, кънѣя
 Косачитѣ отъ ливади!“
 Сънчева вели говори :
 „Звѣздо ле, звѣздо Денице!
 Да ме не кънатъ, не кънатъ
 Овчаритѣ отъ планина;
 Да ме не кънатъ, не кънатъ
 Орачитѣ отъ нивитѣ;
 Да ме не кънатъ, не кънатъ
 Жетваритѣ отъ полето;
 Да ме не кънатъ, не кънатъ

Косачитѣ отъ ливади.
 Съ Бога заедно седеме,
 Гулѣмо чудо гледаме.
 Ерменинъ свадба правѣше,
 Мила си сина женѣше.
 Та си канило, канило,
 До деветъ села гулѣми,
 Десето село — нийното.
 Ситѣ имъ деветъ дойдо'а,
 Десето село — нийното.
 Та си закла'а, закла'а,
 Педесетъ овци ялови,
 Пусто ядене не стига;
 Па си закла'а, закла'а,
 Шеесе кози перести,
 Пусто ядене не стиг ;
 Па си закла'а, закла'а,
 До деветъ крави ялови,

Пусто ядене не стига;
 Па си закла'а, закла'а
 Стояна — мажко дѣтенце.
 Тогай ядене стигнало.
 Майка го жално жалѣше :
 „Стояне, сине Стояне,
 Така ли ти е пишано,
 Да гинешъ младо, зелено
 На братова ти свадбина!“
 Татко го жално редеше :
 „Стояне, сине Стояне,
 Така ли ти е пишано,
 Да гинешъ младо, зелено
 На братова ти свадбина!“
 Сестра го жално плачеше :
 „Стояне, братче Стояне,
 Така ли ти е пишано,
 Да гинешъ младо, зелено
 На братова ти свадбина!“
 Сна'и го жално плаче'а :
 „Стояне, бате Стояне,
 Така ли ти е пишано,

Да гинешъ младо, зелено
 На братова ти свадбина!“
 Браќа го жално реде'а :
 „Стояне, братче Стояне,
 Така ли ти е пишано,
 Да гинешъ младо зелено
 На братова ти свадбина!“
 Тетки го жално редѣ'а :
 „Стояне, море Стояне,
 Така ли ти е пишано,
 Да гинешъ младо, зелено
 На братова ти свадбина!“
 Сичка го рода жалеше,
 Жалеше, жално редеше.
 Жѣти му свѣки палѣ'а,
 Таженъ го темянъ кадѣ'а :
 „Стояне, море Стояне,
 Така ли ти е пишано,
 Да гинешъ младо, зелено
 На братова ти свадбина!“
 Сѣнчева ясна огрѣва! ¹

277. Младенъ ще иде на войска.

Младенъ ке иде на войска, „Јзе не можамъ да бидамъ,
 Татко му коня стѣгаше, Мегю двѣ майки безъ тебе!“
 Братче му пушка миеше, Младенъ ке иде на войска,
 Братанче сабля острѣше, Татко му коня стѣгаше,
 Майка му ручокъ правѣше, Братче му пушка миеше,
 Любна му стое, та пазе, Братанче сабля острѣше,
 Любна му вели говори : Майка му ручокъ правѣше,
 „Тизе ке идешъ на войска, Любна му стое, та пазе,
 При кого ке ме оставешъ?“ Любна му вели говори :
 Младенъ ѝ вели говори : „Тизе ке идешъ на войска,
 „Ке те оставамъ, оставамъ, При кого ке ме оставешъ?“
 При твоя майка, при моя.“ Младенъ ѝ вели говори :
 Любна му вели говори : „Ке те оставамъ, оставамъ,

¹ Пѣе се на хора и сватби.

При твой татко, при мойо!“ Мегю два татка безъ тебе,
 Любна му вели говори : Язе ке идамъ сосъ тебе!“
 „Язе не можамъ да бидамъ,

278. Мара служи на трапеза.

Мара служи на трапеза,	По градецо ситна роса,
Дегиди Маро ти коконо,	По росата поройница.
Дегиди Маро кротко ягне! ¹	Ей ти тате, мили тате!
Служейки е задрѣмала,	Той що бѣше теменъ облакъ,
Чаша вино расипала,	Това ти е берекето;
Я станува сонъ кажувa :	Той що ти е темна магла,
„Ей ти тате, мили тате,	Това ти е бѣли пари;
Та каковъ сумъ сонъ видѣло!	Той що ти е дребенъ градецъ,
Зададе се теменъ облакъ,	Това ти е мрени рибки.“
По облако темна магла,	Дегиди Маро ти коконо,
По маглата дребенъ градецъ,	Дегиди Маро кротко ягне!

279. Два гроба за младитѣ.

Димитре, море Димитре!	Презъ айдушкитѣ ме'ани
Димитре има седѣнка	И у ме'ани седе'а
Край Ленка има седѣнка,	Ленкинитѣ деветъ браќа.
Стара го майка не пуца.	Како видо'а Димитре
„Седи ми, сину Димитре,	И го викна'а айдуци :
Не иди, сину, край Ленка,	„Ела навамо Димитре,
Ленка има деветъ браќа,	За да ни посвирешъ малку,
Ситѣ са деветъ кумити.“	Посвирешъ малку попоешъ,
Димитри майка не слуша.	До декъ ручае ручоко.
Зема Димитри кафала,	Па ке идеме до дома,
Па си ойде и засвире	Ке ве токмеме со наша,
Низъ тия тѣсни соќаци.	Со наша сестра Еленка!“
Ойде Димитри край Ленка.	Па кандисалъ е Димитре,
Постоя малко посвире.	У айдушкитѣ ме'ани,
Ленка не го е дочула,	Посвире малку попоа,
Па се повърна Димитре,	До декъ руча'а ручоко,
Низъ тия тѣсни соќаци,	Па отведо'а го дома.

¹ Втори и трети стихъ се повтаряатъ като припѣвъ слѣдъ всѣки стихъ.

Проговарятъ еленкини,
 Еленкини деветъ бракъ:
 „Еленко, сестро юбаво,
 Земи си менче шарено,
 Наточи вино цървено,
 Ке те токмемъ за Димитре!“
 Зема си менче шарено,
 Наточи вино цървено.
 Дури се Ленка повърна,
 Димитри Наиде убоденъ,
 У еленкини постели.
 Еленка вели говори:
 „Вие мои деветъ бракъ,
 Деветъ бракъ емъ кръвници,
 Що убодохте Димитре?
 Отнесете го край двори,
 Край майкнитѣ му двори,
 Завите го со моитѣ,
 Со моитѣ бѣли юргани!“
 Па го зема'а Димитре,
 Однесо'а го у дворо,
 Завия го сосъ йоргани.
 Еленка зема двѣ стомни,
 Забради църна шамия,
 Крена Еленка за вода,
 Предъ димитрови дворове.
 Майка му вели говори:
 „Стани ми сину Димитре,
 Да видешъ твоето любне,
 Твоето любне Еленка,
 Со църно се забрадила!“
 Еленка вели говори:
 „Димитре нѣма да стане!“
 Излезна майка отъ чардакъ,
 Подигна бѣли йоргани,
 Виде Димитре убоденъ,
 Убоденъ у кръвъ утъналъ
 И се отъ душа отдѣлилъ.
 Викна си майка да плаче,
 Еленка вели говори:
 „Трай ми си мале не плачи,
 Туку си викай дюлгери,
 Да си изкопатъ еденъ гробъ,
 Що може двуйца да збира,
 За мене мале и синъ ти,
 За твоя сина Димитре,
 За твоята сна'а Еленка.“
 Димитрова стара майка
 Фанала си е дюлгери,
 Изкопали една гроба,
 Що може труйца да сбира,
 Па си е дошла Еленка
 У Димитровитѣ двори,
 Па си го е прегърнала,
 Отъ жалба она умрѣла,
 По нея дойде майка му,
 Она ги е прегърнала,
 Тамъ е мъртва останала,
 Тогай са ги зокопале
 И труйцата у еденъ гробъ.¹

280. Иванъ чобанинъ мами на облогъ жената на Русина.

Русине, море Русине!
 Собрали се, набрали се,
 Се русинова дружина,
 На русинова бачия.
 Дума море си дума'а,
 Гулѣмъ облогъ си стави'а:
 Коя мома е бѣлена,
 Бѣлена, мома цървена,

¹ Вар. II. къмъ № 258.

Тая мома е безъ вѣра,
 Ни вѣруе, ни милуе.
 Русинъ вели и говори:
 „Дружина вѣрна сговорна,
 Та оти така думате?
 Що имамъ сестра Ивана
 И първо либе Петкана,
 Безъ бѣлило набѣлена,
 Безъ цървило нацървена.
 Ама ногу ги вѣрувамъ,
 Вѣрувамъ море милувамъ.
 Не може море, не може,
 Никой да си ги измаме.“
 Како дочу Йованъ млади,
 Йованъ млади чобанино,
 Та на Русина говори:
 „Та оти така бре думашъ?
 Що кешъ ми облогъ да да-

дешъ

Са д'ида да ги доведа?“
 Русинъ вели и говори:
 „Йоване, море Йоване,
 Ако ги тизе доведешъ,
 Стадото ке ти арижамъ,
 Па ако ги не доведешъ,
 Аризвашъ ли си главата,
 На мойта сабла френгия?“
 Ка дочу Йованъ, ка разбра,
 Па стана Йованъ та ойде
 На русиновѣ дворове.
 Ивана крави музеше,
 Петкана телци държеше.
 Йованъ ѝ вели говори:
 „Богъ ви помага Ивано,
 Ивано, моме Петкано!
 Какво е чудо станало?
 Братъ ти се Русинъ поболъ,
 Та е понуда посакалъ,

Та нѣма кого да прате,
 Та ме е мене допратилъ,
 Да си ойдете съ Петкана
 Понуда да му носете.“
 Ка е дѣчула майка ѝ,
 Та на Ивана говори:
 „Керко Иванке, Иванке,
 Остави мори кравитѣ,
 Та зимай керко понуда,
 Та иди мори при братъ ти.“
 Ивана вели говори:
 „Стара ле мале, глупава,
 Оти си толку глупава!
 Да се е братъ ми поболѣлъ
 Нѣма ле кого да прате?
 Ке прате, мале, ке прате,
 Я братучеда Йована,
 Я братучеда Стояна,
 Та нейке, мале, да прате,
 Тай селянина Йована.
 Не се е братъ ми поболѣлъ;
 Това е върла помамка,
 Помамка, мале, излага.“
 Постоя Йованъ почека,
 Па стана Йованъ ойде си
 На тая бѣла бачия.
 Русинъ му вели говори:
 „Йоване, море Йоване!
 Глава ле да ти отсѣчамъ,
 Или пакъ ке ми слугувашъ,
 Тамамъ до деветъ години?“
 Йованъ му вели говори:
 „Русине, море Русине!
 Не ми я зимай главата,
 Я ке ти младо робувамъ
 Тамамъ до деветъ години.“
 Русине, море Русине!

ДЪЛЪ VI.

Малки пѣсни

(Хумористични, жетварски, хороводни и др.)

281. Земи ме Трено моме.

„Земи ме Трено моме, Господъ те земалъ!“ (2)

„Нейкю те шугле, море, нейкю те келчо!“ (2)

„По гяволитѣ, моме, ако ме нейкешъ“ (2)

И язе имамъ, моме, отъ малку малку,

Отъ малку малку, моме, отъ жаба нога,

Отъ жаба нога, моме, цѣла пастарма;

И я се надамъ, Трено, свадба да правамъ,

Свадба да правамъ, Трено, па да остане!

„Земи ме Трено моме, Господъ те земалъ!“ (2)

„Нейкю те шугле море, нейкю те келчо!“ (2)

„По гяволитѣ, моме, ако ме нейкешъ“ (2)

И язе имамъ, Трено, отъ малку малку,

Отъ малку малку, Трено, отъ глуше мешче,

Отъ глуше мешче, Трено, пуно е брашно;

И я се надамъ, Трено, свадба да правамъ,

Свадба да правамъ, Трено, па да остане.

„Земи ме Трено моме, Господъ те земалъ!“ (2)

„Нейкю те шугле море, нейкю те келчо!“ (2)

„По гяволитѣ, моме, ако ме нейкешъ“ (2)

И язе имамъ, моме, отъ малку малку

Отъ малку малку, Трено, отъ сламка бочва,

Отъ сламка бочва, Трено, пуна ракия;

И я се надамъ, Трено, свадба да правамъ,

Свадба да правамъ, Трено, па да остане“.

„Земи ме Трено моме, Господъ те земалъ!“ (2)

„Нейкю те шугле море, нейкю те келчо!“ (2)

„По гяволитѣ, моме, ако ме нейкешъ!“ (2)

И язе имамъ, Трено, отъ малку малку,
 Отъ малку малку, Трено, отъ тръска бочва,
 Отъ тръска бочва, Трено, пуна со вино
 И я се надамъ, Трено, свадба да правамъ,
 Свадба да правамъ, Трено, па да остане.

282. Я ме жени, нане.

	1	3
Я ме жени, нане, прибори ме, Или ке се, нане, калугерамъ,		Да не думатъ, нане, селанитъ, Селанитъ, нане, селанкитъ:
	2	4
Да не одамъ, нане, нокньо време,		Вампиръ оде, нане, изъ селото, Стари губе, нане, млади любе;
Нокньо време, нане, изъ селото,		5 Дърва носе, нане, на магаре, Разтоваря, нане, претоваря.

283. Комаръ сина женѣше.

Цуцулъ пасе говеда, По зелена ливада, По горнитъ крайнинки. Оздолъ иде другъ цуцулъ: „Богъ помагай цуцуле!“ „Далъ Богъ добро другъ цуцулъ!“ „Каде ми си шетало?“ „По горнитъ крайнинки!“ „Що чинѣя крайнинци?“ „Комаръ сина женѣше За мушица дѣвица.“ „Какви бѣ'а сватове?“ „Мечка тесто валѣше, По-вече го ядѣше; Крѣвнакъ вино точеше, У него се кашкаше; Бумбаръ дрѣва цапѣше, По-вече се лупаше; Заякъ съ тупанъ тупаше,	Превика'а ловджии, Трати зайче тупано, Фана горе тръначо И си само думаше: Бре страшльо, бре зайченце, Що ке заякъ на свадба? Дрѣжъ си горе тръначо! Разлюти се комаро, Та извади маздрако, Та убодѣ му'ата. Превика'а селани: Донесете казани, Да свареме му'ата, Па я дѣлба дѣлеме: На дѣцата цревцата, На бабитъ главитъ, На старцитъ тарбу'о, На невѣсти перду'о, На момитъ лойчица, Да си мажатъ косица.
---	--

284. Понуда за болна майка и боленъ татко.

Тизе горо ти зелена
 И ти водо ти студена:
 Патъ правете да помина,
 Ичъ не можамъ да постоямъ;
 Майка ми е ногу болна
 И мене ме задлъжуе,
 Да ву найда понудица,
 На средъ лѣто отъ ледъ вода.
 Ке си идамъ, ке си шетамъ,
 Отъ градъ на градъ по сва земя,
 По сва земя сва Туркия,
 Беки нѣгде ке си найдамъ,
 На средъ лѣто отъ ледъ вода,
 Да понуда стара майка.

Тизе горо ти зелена
 И ти водо ти студена,
 Патъ правете да помина,
 Ичъ не можамъ да постоямъ;
 Татко ми е ногу беленъ,
 Отъ менъ траже понудица,
 На срѣдъ зима лубеница.
 Ке си идамъ, ке си шетамъ,
 Отъ градъ на градъ по сва земя,
 По сва земя сва Туркия,
 Беки нѣгде ке си найдамъ,
 На срѣдъ зима лубеница,
 Да понуда стари татко.

285. Кръщаване на животнитѣ.

Айде да идеме у Легена града,
 Тамо ке видеме това пусто чудо.
 Тамо ке видеме гуска заузdana,
 Тамо ке видеме шатка подкована,
 Тамо ке видеме йоще звѣрь що има,
 Па ке ги кръстеме кой що можъ да биде.
 На гуска прилега камила да си е,
 Оти она има шия кризолета;

На шатка прилѣга невѣста да си е,
 Оти ситно оде и мрено си гледа
 И мрено си гледа на широко стапи,
 Везденъ ми се баня, сваньокъ ми се кланя;
 На вуко прилѣга за коджабашия,
 Арно село има, арно гърло има,
 Иде каде иде, празенъ не до'оди,
 Онъ се си доноси, сѣ млади ягнища,
 Емъ си ги доноси, емъ си ги пояжда;
 На лисица прилѣга кумица да е,
 Рано си стануе, ракия си пие,
 Ракия си пие, кокошки си яде;
 На пѣтелъ прилѣга протегеръ да си е,
 На високо лега и рано си пое
 И рано си пое и си свѣто буде;
 На орли прилѣга попове да си са,
 Оти иматъ глави тапа набушава;
 На зайче прилѣга падарченце да е,
 На колѣнце легне, на колѣнце стане,
 Съ едно у'о мѣре, съ едно око гледа,
 Съ едно око гледа на нишанъ ка гайгя;
 На гущеръ прилѣга деверченце да е,
 Мазно се мазуля деверченце да е.

286. Купила си прасе.

Настапи ме попадика,	Нѣщо да си купе. (2)
На лѣвата нога. (2)	Па си купи едно прасе,
Баремъ да е 'арна жена,	Сама да го пасе. (2)
Да не ми е жалба. (2)	Покара го, погледа го,
А оно е едно аро,	Ма'ана му найде. (2)
Що го нигдѣ нѣма. (2)	Отрѣза му едно у'о,
Запашала аловъ skutачъ,	Чупо да ѝ биде. (2)
На криви колѣна. (2)	Покара го, погледа го.
Па турила вити гривни,	Ма'ана му найде. (2)
На шкобави раци. (2)	Извърте му едно око,
Па си ойде на новъ пазаръ,	На нишанъ да гайгя. (2)

287. Мома желка.

Прошета се мома желка,	Проговаря мома желка:
досъ досъ ¹	„Ей кадия, ей валя,
Низъ ливади, низъ угари.	Право седешъ, криво судешъ!
У срѣкя ѝ ергенъ ежо,	Що си пушилъ ергенитъ,
Изтроши ѝ рамна става,	Ергенитъ, ежоветъ?
Изоба ѝ църни очи,	Я си стани я да судамъ!“
Избаци ѝ бѣло лице,	Па си седна мома желя,
Измърси ѝ руса коса,	Да си суди ергенитъ,
Изкина ѝ герданитъ.	Ергенитъ, ежоветъ.
А що бѣше мома желка,	Па судила день до пладнѣ:
Па си ойде на кадия,	Триста ежа обѣсила,
На кадия на валя.	А па двѣсте затворила.

288. Мома желя и ергенъ ежо.

Оправи си мома желя,	Па стана'а кадиитъ.
Мома желя на работа,	Преговаря мома желя:
Да си плеве ситна лея.	„Па ефендйо кадио,
У срѣкя ѝ ергенъ ежо:	Я си суди, я станувай,
Пощипна я, подрѣпна я.	Я станувай, я ке судамъ!“
Расърди се мома желя,	Па е станалъ кадията,
Оправи си на давия,	Па си седна мома желя.
На давия, на кадия.	Судила е до пладнина,
Притропа си на чардаци,	Пресудила триста души
Притропа си со кондури,	И триста е обѣсила.

289. Де гиди Манго керата.

Йоздоле идатъ до три дѣвойки,
 Еленке беленке,
 Дебело Недо назлѣмчаво,
 Гюль штраката-штракъ!
 Странило пусто момино бѣлило,
 Жий жий житата,
 Дегиди Манго керата,
 Маръ маръ маратъ,
 Дегиди Манго керата!

¹ Досъ досъ! се повтаря слѣдъ всѣки стихъ.

Пръвната носе бѣла погача,
 Еленке беленке,
 Дебело Недо назлѣмчаво,
 Гюль штраката-штракъ!
 Странило пусто момино бѣлило.
 Жий жий житата,
 Дегиди Манго керата,
 Маръ маръ марата,
 Дегиди Манго керата!
 Втората носе бѣла баница,
 Еленке беленке,
 Дебело Недо назлѣмчаво,
 Гюль штраката-штракъ!
 Странило пусто момино бѣлило.
 Жий жий житата,
 Дегиди Манго керата,
 Маръ маръ марата.
 Дегиди Манго керата!
 Трекята носе лута ракия,
 Еленке беленке,
 Дебела Недо назлѣмчаво,
 Гюль штраката-штракъ!
 Странило пусто момино бѣлило.
 Жий жий житата,
 Дегиди Манго керата,
 Маръ маръ марата,
 Дегиди Манго керата!

290. Сараджица родъ родила.

Сараджица родъ родила,	„Стани, стани лудо младо,
Отъ рожба се поломила,	Сараджица оберена,
Падаръ нѣма да я бране.	Оберена, отнесена;
Па турия два падара,	Обрале я долно-земци,
Два падара, два айдара.	Отнеле я долна-земя,
Придрѣмка ги придрѣмила,	Айде да ги осудеме.
Па легна'а да преспиятъ:	Дека нѣма царъ да суде.
Посла'а си бѣла сая,	Ние тамо да судеме,
Завия се съ модро джубе,	Да караме правината,
Па викнала Руса мома:	Правината, кривината;

На момитѣ правината,	А довици — две жатици,
На момчиня кривината.	Я момчиня за кошѣ плѣва,
Ай момитѣ църнооки,	Баремѣ да е чиста плѣва,
Они чинатѣ шесть иляди,	А она е ржженица,
Ой момитѣ сивооки,	Стари баби изфърлени,
Они чинатѣ петъ иляди.	Що се квачки извадиле.

291. Помина мачката.

Помина мачката, пропади глушчето,
 Помина глушчето, бутна кандилцето.
 Помина кучката, пропади мачката,
 Помина мачката, пропади глушчето,
 Помина глушчето, бутна кандилцето.
 Помина кравата, убоде кучката,
 Помина кучката, пропади мачката,
 Помина мачката, пропади глушчето,
 Помина глушчето, бутна кандилцето.
 Помина волето, пропади кравата,
 Помина кравата, убоде кучката,
 Помина кучката, пропади мачката,
 Помина мачката, пропади глушчето,
 Помина глушчето, бутна кандилцето.
 Помина вучето, пропади волето,
 Помина волето, пропади кравата,
 Помина кравата, убоде кучката,
 Помина кучката, пропади мачката,
 Помина мачката, пропади глушчето,
 Помина глушчето, бутна кандилцето.
 Офъ, офъ, офъ, офъ, офъ, офъ,
 Отъ срѣдъ кандилцето!

292. Ай море да идамъ голѣмъ градъ Кочани.

Ай море да идамъ	Углеваръ Злетово,
Гулѣмъ градъ Кочани,	Тутунаръ Рудари,
Осумдесе куки.	Каргалъ Ратковица,
Ай отъ туй да идамъ:	Зеляръ Ратовица,

Говедарь Бучище,
 Пупунякъ Върбица,
 Биволарь Улярци,
 Трънярь Зарапинци,
 Неопранъ Калнище,
 Козарь бре Кундино.
 Ай отъ туй да идамъ:
 Бояджи Кратово,
 Айдукъ Секулица,

Дърварь бре Рудари,
 Амбарь Барбарово,
 Чифликъ Патитино,
 Зидина Ранчанци,
 Мечкарь Мечкуевци,
 Сламарь Неманица,
 Бунище Ержели,
 Чинге Муставино.

293. Играли баби по мѣсечина.

Играли баби по мѣсечина,
 По мѣсечина, по ладовина.
 Една съ друга се прекорувале:
 „Що са ти бабо криви колѣна?“
 „Сна'а ми ги съ кросно прекъцала,
 Защо не сумъ ѝ платно навила.“
 Играли баби по мѣсечина,
 По мѣсечина, по ладовина.
 Една съ друга се прекорувале:
 „Що са ти бабо дърляви очи?“
 „Сна'а ми ги е съ метла измела,
 Защо не сумъ ѝ кукя помела.“
 Играли баби по мѣсечина,
 По мѣсечина, по ладовина.
 Една съ друга се прекорувале:
 „Защо си бабо подгърбавена?“
 „Сна'а ме е съ кобилица била,
 Защо не сумъ ѝ дѣте бавила.“

294. Жаби дѣлятъ земя. I.

Каква дуня настана,
 Жаба земя да дѣле,
 Криво я е дѣлила:
 На момитѣ — старцитѣ,
 На ергени — бабитѣ,
 На Стояна дадо'а

Стара баба гърбава.
 Стоянъ плаче нейке я,
 Бабата го тешѣше:
 „Мъчи Стоянъ не плачи,
 Ти ке я'нешъ пѣтело,
 Я ке я'на мароко;

Ke идеме на пазаръ,	Бѣлило емъ цървило ;
Ke купеме вадици,	Па се баба набѣли,
Ke разтрѣгнемъ брѣчкули,	Набѣли, па нацърви.
Ke купеме бѣлило,	Върнале се отъ пазаръ.
Бѣлило и цървило ;	Па крена'а прѣзъ гора,
Ke се баба набѣле,	Согледа'а орлитѣ,
Набѣле, па нацърве,	Сограбчиа пѣтело,
Та ке стане юбава.“	Утепа'а Стояна,
Я'на Стоянъ пѣтело,	Изедо'а пѣтело.
Я'на баба мароко,	Крена марокъ прѣзъ поле,
Па ойдо'а на пазаръ,	Виде марокъ дупчица,
Па купиа вадици,	Дупчица и мишчица,
Разтрѣгнале брѣчкули,	Па се дигна по мишка,
Па купиа бѣлило,	Та утепа бабата. ¹

295. Жаби дѣлятъ земя. II.

Каковъ заманъ настана,	Са на пазаръ до пазаръ,
Жаби земя да дѣлатъ :	Ти ке я'нешъ пѣтело,
Стари — моми да зиматъ,	Я ке я'намъ мачето,
На бабитѣ ергени.	Па ке ойдемъ на пазаръ,
Викна момче да плаче,	Ke купеме вадици,
Я го Мара мирѣше :	Ke разтрѣгнемъ врѣчкули,
„Трай си момче не плачи,	Ke купеме бѣлило,
Що си чудо видѣло,	Бѣлило и цървило.“
Топрѣвъ чудо ке видешъ.	

296. Мома избира ергенъ.

Спи ми се, лега ми се,	Море дека да ме даде.
Море не можамъ да заспа ;	Она гледа за козаро,
Туку гледа мойта майка,	Море язъ козаринъ нейкю,
Море дека да ме даде.	Козаринъ е како гяволъ,
Она гледа за овчаро,	Море отъ каменъ на каменъ.
Море я си овчаръ нейкю,	Туку гледа мойта майка,
Овчаръ е како кученце,	Море дека да ме даде.
Море отъ сѣнка на сѣнка.	Она гледа говедаро,
Туку гледа мойта майка,	Море говедаръ язъ нейкю,

¹ Пѣе се на сватби и служби.

Говеда кара предъ него,	Море язъ свиняро нейкю,
Море устрѣлото бѣга.	Свиняро е како свинче,
Спи ми се лега ми се,	Море отъ блато на блато.
Море не можамъ да заспа;	Туку гледа мойта майка,
Туку гледа мойта майка,	Море дека да ме даде.
Море дека да ме даде.	Да ме даде за циганинъ,
Да ме даде за коняро,	Море циганинъ та душа,
Море язъ коняро нейкю,	Или ортома на гуша;
Коняро е како орелъ,	Ситѣ свадби са негови,
Море отъ чука на чука.	Море циганинъ та душа;
Туку гледа мойта майка,	Сви тупани са цигански,
Море дека да ме даде.	Море циганинъ та душа!
Да ме даде за свиняро,	

297. Момче прескача деветъ коли тръне.

„Костадине, море домакине,
 Море дошле са ти добри госѣ,
 Ке те прашаме, ке те питаме,
 Да ни дадешъ твоето дѣвойче:
 Наш'то момче, момче седмакъ юнакъ.“

„Море ке го дадамъ, оти нейкю,
 Да накосе деветъ коли трънѣ!“
 Накосило деветъ коли трънѣ.

„Костадине, море, домакине,
 Море дошле са ти добри госѣ,
 Ке те прашаме, ке те питаме,
 Да ни дадешъ твоето дѣвойче:
 Наш'то момче, момче седмакъ юнакъ.“

„Море ке го дадамъ, оти нейкю,
 Да прерипне деветъ коли трънѣ!“
 И за деветъ мегданъ учинило,
 Тугай юнакъ земалъ дѣвойчето.

298. Оздолъ иде шаренъ Мосе.

Оздолъ иде шаренъ Мосе,	У срѣкя му лудо младо,
Де гиди шаренъ Мосе ¹	Та на Мосе говорѣше:
И си воде дветѣ керки,	„Мосе, Мосе, шаренъ Мосе,

¹ Припѣвъ следъ всѣки стихъ.

Продаваш ли дветѣ керки?“ „Ни са скапи, ни ефтини:
 „Продавамъ ги дветѣ керки!“ Дветѣ керки двајсе франги,
 „Скапи ли са ил' ефтини?“ Де гиди де двајсе франги!“

299. Жетварки пѣятъ въ поле широко.

Сънце трепти подъ гора зелена,

Жетварки поятъ поле широко:

„Сънце ле, сънце ясно високо,

Ка си високо, тѣй си широко!

Изгорѣ ми това бѣло лице,

Бѣло лице, бѣло и цървено,

Отъ сънце ми лице повѣ'нало,

Повѣ'нало, бѣла жетва жнея,

Жетва жнея у поле широко,

Поле широко, небо високо,

Сънцето е свѣтило на свѣто.“

300. Тропни Мито на чардаци.

Тропни, мила Мито, на чардаци,

Мито мила още по-нагоре,

Мито мила, Мито, на чардаци,

Мито да разбудешъ чифчиитѣ,

Мито да наранешъ биволитѣ,

Мито да разоратъ крайнинитѣ,

Мито да разоратъ ливадитѣ,

Мито да посѣятъ сѣ ражъето,

Мито да посѣятъ ченицитѣ,

Мито да посѣятъ ечменитѣ,

Мито да посѣятъ овеситѣ,

Мито да посѣятъ дребно просо,

Мито да посѣятъ компиръето,

Мила Мито, да посѣятъ бобо.¹

¹ Жетварска пѣсень.

301. Малитѣ моми на войска ке идатѣ.

Татарче ми иде	За малитѣ моми
бре нане ¹	На войска ке идатѣ.
Отъ татарска земя.	Стари баби плачатѣ,
Бърза коня я'а,	Моми ке имъ ойдатѣ,
Голѣмъ ферманъ носе	Моми се радуватѣ,
На старитѣ баби:	На войска ке идатѣ.

302. Елена готви за жетвари.

Обѣдъ дойде, ручокъ нѣма,	Съ остенъ ми я пробъркуе,
Сви аргакѣ обѣдуватѣ,	Съ лопата я обидуе.
Я Еленка на край стое,	Врагъ изнесе сива мачка,
На край стое, саиръ гледа,	Изгоре си дветѣ нози.
Та си вика: „Леле глава,	Чорбаджика люто кѣне:
Леле глава, леле треска,	„Отровъ да е на аргакѣ,
Леле треска половина!“	Арамъ да е постаджика,
На край стое, чорба варе,	Катранъ да е крамарино!“ ²

303. Звѣзда мамѣ-керванъ.

Ой звѣздо, звѣздо, звѣздо денице!
 Звѣздо денице, мамѣ-керванко,
 Мамѣ-керванко, проклета да си,
 Проклета да си що рано огрѣ,
 Що рано огрѣ, та ми измами,
 Та ми измами деветъ кервана,
 Деветъ кервана сѣ врани коня,
 Десети керванъ се отъ камилче.
 Ой звѣздо, звѣздо, звѣздо денице! ³

304. За ручокъ дома.

„Пладнина е, браино, тажнина е,
 Ручокъ нѣма, браино, да донесатѣ,
 Да донесатѣ, браино, жешка лѣба,
 Да донесатѣ, браино, лукъ и оцетъ!“

¹ „Бре нане“ се повтаря следъ всѣки стихъ.

² Жетварска пѣсень.

³ Пѣе се, когато жетварки се връщатъ отъ нивитѣ.

„Пущи мене, брайно, дома д'ида,
 Дома д'ида, брайно, ручокъ да донеса!“
 „Не пушамъ те, сестро, дома д'идешъ,
 По патъ има, сестро, лоши 'ора,
 Нѣкой нѣщо, сестро, ке ти рече,
 Нѣщо рече, сестро, китка земе!“¹

305. Роса по момино цвѣте.

Рано ми е сѣнце огрѣядо,	Невѣстино орачи го бератъ.
Йощ' по-рано роса опадало,	Рано рани тая малка мома,
Оросило моминото цвѣке,	Па си ойде ю нова градина,
Моминото и невѣстиното;	Да си виде моминото цвѣке,
Моминото овчари го бератъ,	Ега не е цвѣке оберено.

306. Чума въ Босна.

Запали се Босна сарай града,	Ударила ше'есе кметици,
Димъ се дига силенъ пламенъ	Запустѣ'а ше'есе крвати.
	нѣма. Ударила ше'есе невѣсти,
Та не се е Босна запалила,	Запустѣ'а ше'есе разбоя.
Туку бие тая цѣрна чума.	Ударила ше'есе ергени,
Ударила ше'есе кметове,	Запустѣ'а ше'есе тамбури.
Запустила ше'есе общини.	За това се Босна запалила.

307. Заспала ми е Гюргя на рамно гумно.

Заспала ми е Гюргя на рамно гумно,
 Ягне ле, Гюргя нѣма глава да дигне!²
 Гюргината снага пашинска постеля,
 Гюргината коса тура ибришима,
 Гюргинитѣ вѣги морски пиявици,
 Гюргиното лице книга не пишана,
 Гюргината уста шекерли кутия,
 Гюргиното гърло шише отъ ракия,
 Гюргинитѣ раци на сарай пармаци,
 Гюргинитѣ прѣсти сейменски фишеци.

¹ Пѣе се на пладнина.

² Повтаря се следъ всѣки стихъ.

308. Размитай Вело и постилай.

Размитай Вело емъ постилай
 И нареждай меки перници,
 Ке дойдатъ селскитѣ сеймени,
 Окятъ, Вело, да те погубатъ.
 На си', Вело, селямъ да чинешъ,
 На си', Вело, пушки да фанешъ,
 На ситѣ мирно да застанешъ,
 На пръвво селямъ не чини
 И пушка му, Вело, не факяй,
 Мирно му, Вело, не застануй.
 Онъ ти, Вело, брата погуби,
 Оке, Вело, тебъ да погубе,
 Тебъ погубе, менъ ке залюбе,
 Ке ме залюбе и откара,
 Ке откара ан'долска земя,
 Анадолска земя и арапска.

309. Петре войвода и десетъ сестри.

Женилъ се Петре войвода, „Не можамъ брату да дойдамъ,
 леле¹ Мажко ми дѣте на гради,
 Поканилъ деветъ си сестри, Тенко ми платно на разбой,
 Десета сестра не канилъ, Тежка ми кука на глава,
 Самъ Петре по нея пошелъ: Зла свекърва ме не пуца!“
 „Ела ми сестро на свадба!“

310. Деветъ сина ставатъ калугери.

Роди майка деветъ мили сина, Ситѣ са се книга изучиле,
 Десетото фика петимика. На ситѣ е коня накупила,
 Тугьо прела, та ги е ранила, Ситѣ са си коня ная'нале,
 Тугьо ткала, та ги обличала. Ситѣ ги е манастиръ пратила,
 Ситѣ ги е на чколо працяла, Ситѣ ги е калугерь правила.

¹ Леле — се повтаря следъ всѣки стихъ.

311. Стойна гради черкви, манастири и чешми.

„Попой ми, Стойно, попой ми, Два си манастира гради’
 Како ми земанъ поеше!“ Еденъ не сумъ доградила,
 „Не могу, вуйко Стефане, Ни майстори доплатила!“
 Ньоеска има’ си гайле: „Попой ми, Стойно, попой ми,
 Две сумъ църкви градила, Како ми земанъ поеше!“
 Една не сумъ доградила, „Не могу, вуйко Стефане,
 Ни майстори доплатила!“ Ньоеска има’ си гайле:
 „Попой ми, Стойно, попой ми, Две сумъ чешми градила,
 Како ми земанъ поеше!“ Една не сумъ доправила,
 „Не могу, вуйко Стефане, Ни майстори доплатила!“
 Ньоеска има’ си гайле:

312. Знаешъ ли моме кога бѣхъ у васъ цѣнено?

„Знаешъ ли моме, помнешъ ли,

Кога бѣ’ у васъ цѣнено?

Лѣтна ме треска тресѣше,

Я ти посака’ понуда,

Понуда люта ракия,

Ти ми подаде капчуго!

Знаешъ ли моме, помнешъ ли,

Кога бѣ’ у васъ цѣнено?

Лѣтна ме треска тресѣше,

Я ти посака’ понуда,

Понуда блага ябука,

Ти ми подаде огризокъ,

Що са ги глуisci гризале!

Са’ сумъ те, моме, заграбилъ,

Да пиешъ вода съ капчуго.

Да ядешъ лѣба огризокъ!“

313. Вардаръ отвлича свадба. I.

Кинисале, кинисале сватоитѣ,

Сватоитѣ, сватоитѣ велешанитѣ.

Лиду, лиду, лиду ду,

Румба, румба, румбаба!¹

¹ Двата послѣдни реда се повтарятъ следъ всѣки стихъ.

Ке ми одатъ, ке ми одатъ преко Вардаръ,
 Преко Вардаръ, преко Вардаръ за невѣстата.
 Ная'нале, ная'нале мулинята,
 Нарамиле, нарамиле картулинята.
 Засукале, засукале мустачинята,
 Накривиле, накривиле фесоитѣ.
 Пустѣ Вардаръ, пусти Вардаръ е дотеколъ,
 Е дотеколъ, е дотеколъ матенъ, пенливъ.
 Ми отвлече, ми отвлече сватоитѣ,
 Сватоитѣ, сватоитѣ, невѣстата.
 Момко плаче, момко плаче за невѣстата,
 „Дека ми е, дека ми е невѣстата!“

314. Вардаръ отвлича сватба. II.

Зарумбали тупанитѣ,	И турнале сладокъ ручокъ,
Да се сбератъ сватовитѣ;	Сладокъ ручокъ тури лека.
Се собрали сватовитѣ,	Я понеле невѣстата:
Сватовитѣ турачани,	Тамамъ дошле до срѣдъ
Ная'нали мулинята,	Вардаръ,
Запалиле лулинята,	Дошелъ Вардаръ силенъ
Накачиле картунята,	матенъ,
Накривиле фесчинята,	Та отнесе невѣстата.
Засукале мустачиня,	Викна ергенъ та заплака:
Ке ми идатъ по невѣста,	„Леле Боже, мили Боже,
По невѣста преко Вардаръ.	Самъ безъ пари и безъ булче!“

315. Майка оплаква дяче.

На ливади еденъ студенъ бунаръ,
 До бунаро дрѣво най-високо,
 На дрѣвото славей пиле стое
 И си държе тая бѣла книга;
 На книгата жално напишано:
 „У петокъ се дяче заучило,
 До петокъ се дяче научило,
 У сабота дяче поболѣло,
 У недѣля дяче предежало,
 Понедѣлникъ дяче душа дало,

Я у торникъ дяче закопале.“
 Майка плаче жално заредила:
 „Леле сину, леле мили сину!
 Кога тебе майка те чувала,
 Така ле е майка ти мислила?
 Кога тебе майка те баняла,
 Така ле е майка ти мислила!“

316. Магда и болното ѝ братче.

Магда билъе брала,
 Магдено мори юбаво!¹
 По каменъ пещера.
 Билъе не набрала,
 Тамъ е братче нашла,
 Дек' ми болно леже,
 Болно юбодено.
 Я Магда му вика:
 „Кажи братче, кажи,
 Що ми болно лежешъ?
 Дал' те треска тресе?“
 Я братче ѝ вика:

„Не смѣямъ да кажамъ,
 Ти си разкажлива,
 Ти ке ме разкажешъ,
 По твойтѣ другачки,
 По мойтѣ другари.“
 Я Магда му вика:
 „Кажи, братче, кажи,
 Ако те разкажамъ,
 Танко платно ткаямъ,
 Да го не доткаямъ,
 Аловъ чорапъ плетамъ,
 Да го не доплетамъ!“

317. Ката преко деветъ рида.

Ката я удали,
 Като мори Като!²
 Преко деветъ рида,
 У десета града.
 У петокъ я Ката,
 Ката углавиле;
 У сабота Ката,
 Ката я отнеле,
 У недѣля Ката,
 Ката я вѣнчале,
 Понедѣльникъ Ката,

Свадба прекарале,
 У торникъ се Ката,
 Ката поболѣла,
 У срѣда е Ката,
 Ката е умрела,
 У четвъртокъ Ката,
 Ката закопале,
 У петокъ са Ката,
 Износъ износила,
 И на Ката, Ката,
 Госъе са ѝ дошла.³

¹ Повтаря се следъ всѣки стихъ.

² Повтаря се следъ всѣки стихъ.

³ Хороводна пѣсень.

318. Яна отъ сипаница онѣмѣла.

Леле Яно, бѣла Яно!	Та защо е прекарала ?
Село дойде сипаница,	Та еле е онемѣла,
Сѣ е село исипала,	Съ нейното си бѣло гърло !
Исипала, прекарала.	Та еле е ослѣпела,
Яна се е исипала,	Съ нейнитѣ ѣ църни очи!“
Исипала, прекарала.	

319. Агне блѣе за Стоянъ овчарь.

Агне блѣе, Стойне мори, надъ селото!
 Прашайте го, Стойне мори, защо блѣе,
 Дали блѣе, Стойне мори, за водица,
 Ели блѣе, Стойне мори, за травица ?
 „Язъ не блѣямъ, Стойне, за водица,
 „Нито блѣямъ, Стойне мори, за травица,
 Туку блѣямъ, Стойне мори, за Стояна,
 За Стояна, Стойне мори, за овчара,
 Кога бѣше, Стойне мори, Стоянъ овчарь,
 Пасбище бѣ, Стойне мори, по ливади,
 А водица, Стойне мори, подъ сѣнката,
 А сега салъ, Стойне мори, по бунице,
 Нѣма вода, Стойне мори, нито трава.“

320. Дунгеръ Тодоръ кула гради.

Дунгеръ Тодоръ, Маро ле, ¹	До Велигдень,
Кула граде,	Отъ Велигдень,
Отъ день до день,	До Спасовдень.
Отъ Гюргьовдень,	

321. Мара гради манастиръ.

Мара граде лепа манастира,
 Не е граде, праве дека трѣбе,
 Но я граде на друмъ и раздруми,
 Дека вѣрватъ денье кираджии
 И па вѣрватъ нѣокни кеседжии.

¹ Маро ле — се повтаря следъ всѣки стихъ.

Замина'а денъе кираджии,
 Па и по ни' нъокни кеседжии,
 Та на Мара они преговаратъ:
 „Защо градешъ лепа манастира,
 На друмъе, мори, и на раздрумъе,
 Дека върватъ денъе кираджии
 И па върватъ нъокни кеседжии?“
 „Язе градамъ лепа манастира,
 Манастиръ за денни кираджии,
 Море и за нъокни кеседжии!“

322. Мома Кайдена се надпъва съ славейче.

Кайдено, моме Кайдено!
 Облагала се Кайдена,
 Сосъ славей пиле да пое,
 Да пое три дни, три нока.
 Ако надпое Кайдена,
 Ке му пресъче крилята,
 Крилята до раменята;
 Ако надпое пилето,
 Ке й пресъче рацитъ,
 Рацитъ до раменята.

Поя'а три дни, три нока,
 И надпояла Кайдена;
 Па пресъкла му крилята,
 Крилята до раменята.
 Пиле й веле говори:
 „Кайдено, моме Кайдено,
 Не съчи ми криленцата,
 Криленца до раменята,
 Съко утро ке ти поямъ!“

323. Запалена Св.-Гора и мома Митра.

Кой запали Света Гора,
 Света Гора манастира?
 Тръгнале са селянитъ,
 Да си гасатъ Света Гора,
 Света Гора манастира.
 У срѣкя имъ мома Митра,
 Проговарятъ селянитъ:
 „Мори моме, моме Митро,
 Кой запали Света Гора,
 Света Гора манастиро?
 Проговаря мома Митра:
 „Ей селяне, ей кметове,
 Ако сумъ го запалила,
 Поредете по селата,

По селата, по кукитъ,
 Соберете отъ дѣцата,
 Отъ дѣцата капицитъ,
 Отъ капитъ бѣли пари,
 Отъ момитъ обещитъ,
 Отъ невѣсти пръстенъето.
 Па стопетѣ чисто сребро,
 Изковете сребренъ ковчегъ,
 Турете ме у ковчего,
 Пущете ме низъ морето.
 Ако сумъ го запалила,
 Ке си легнамъ та на дното;
 Ак' не сумъ го запалила,
 Ке си литнамъ по водата!“

Пореди'а по селата,	Па стопи'а чисто сребро,
По селата по кукитѣ,	Изкова'а сребренѣ ковчегѣ,
Собра'а си отъ дѣцата,	Тури'а я у ковчего,
Отъ дѣцата капицитѣ,	Пущи'а я низъ морето.
Отъ капитѣ бѣли пари,	Не си падна та на дното,
Отъ момитѣ обецитѣ,	Туку литна по водата.
Отъ невѣсти прѣстенѣето.	

324. Дѣ се е чуло и видѣло . . .

Дек' се е чуло видѣло,	Нашли юбави одаи,
Дѣвойче паша да биде ?	Нашли са му бѣли пари,
Било е, пакъ ке да биде !	Нашли са му вакли овни,
Чертвѣртокъ се е пишало;	Нашли са меки килими.
Петокъ е коня ковало,	Нищо паша не прийма,
Сабота аскерѣ сбирало,	Туку си сака дѣвойче,
Недѣля рано трѣгнало.	Танко високо дѣвойче,
Деветъ е кази минало,	На дванаесе години,
Десета каза Битоля.	Що може диванъ да стое,
Тамъ е конакъ паднало,	Що може кафе да варе,
Ногу е золумъ чинало :	Що може чубукъ да пале.
На баби за малки моми,	Па му найдо'а дѣвойче,
На невѣститѣ за изметѣ,	Танко високо дѣвойче,
На момчиня за одаи,	На дванаесе години,
На агалари за пари,	Що може диванъ да стое,
На чорбаджии за овни,	Що може кафе да варе,
На момитѣ за килими.	Що може чубукъ да пале.
Нашли невѣсти за изметѣ,	

325. Милошъ гърче се жени само.

Гърче Милошъ терзия се уче,	Пораснало гърче, пораснало,
Емъ се уче, емъ се размишлуе;	Доиде врѣме гърче да се жене,
Дал' да се уче, дал' да остае,	Само се е гърче углавило,
Оти нѣма гърче нищо нигдѣ,	Углавило мома отъ далеку.
Нима майка, нима стари татко,	Четвѣртокъ се гърче углавило,
Нима сестра, нима сестричница.	Петокъ си е на огледи ошло,
Кога доиде врѣме за жененѣе,	У сабота сватове збирале,
Него нѣма кой да го ожене.	У недѣля свадба направиле.

326. Додѣяло се на кираджия.

Веке ми се е мале,	Руйно вино пиейки,
Мале ле додѣяло,	Бѣли пари броейки,
Кираджия да одамъ,	Сосъ другари одейки,
Деветъ коня карайки,	Тежки денки дигайки,
Десетия я'айки,	Кални друми шетайки.
На мяени падайки,	

327. Султана невѣста продава конь.

Продава се коня пеливана,	Вересия до утре сабайле.
Продава го Султана невѣста.	Па си брѣкна въ свилени
Гола коня — две иляди гроша,	джепове,
Сосъ оружье — петъ иляди	Извади пари крѣчма да даде,
гроша.	Па нѣма пари крѣчма да даде.
Никой нѣма коня да си купе,	Проговара Султана невѣста :
Наима се гърче анадолче,	„Ей бре гърче, младо анадолче,
Анадолче коня да си купе,	Не давамъ ти коня вересия,
Коня да си купе вересия,	Вересия гол'ма потресия!“

328. Манойло гради манастири и мостове.

„Попой ми слуго Манойло,	И десетъ моста гулѣми;
Како ми заманъ поеше!“	Ни едно не сумъ направилъ,
„Не можамъ, царю, да поямъ,	Ни на майстори сумъ платилъ;
Гулѣмо си гайле имамъ,	Затуй не можамъ да поямъ,
Деветъ сумъ църкви заправилъ,	Че ми е гайле гулѣмо!
Деветъ бѣли манастира	

329. Мантеза работна и Мария хубава.

Никола, море Никола!	Ама ичъ не е юбава;
Родила дуня две дунѣи,	Мария ногу юбава,
Та не са дунѣи две дунѣи,	Ама ичъ не е работна.
Туку е майка съ две керки.	Углави майка Мантеза.
У еденъ день ги родила,	Куга на коня да качатъ,
У другъо ги е кръстила.	Майка Мантеза прийде,
По-старата е Мантеза,	Итро я майка учеше:
По-малата е Мария.	„Мантезо, керо Мантезо,
Мантеза ногу работна,	Куга ке сте си изъ Дунавъ,

332. Петровица познава мъжа си.

Море петровице, млада удовице!
 Море петровице, добри госѣ дошле,
 Добри госѣ дошле до двесте банове,
 До двесте банове, до триста кралѣове,
 До триста кралѣове, труйца калугера.
 Море петровица шета рамни двори,
 Па се чудомъ чуде, що да си ги госте.
 Велятъ двесте бана и триста кралѣове:
 „Море петровице, млада удовице,
 Ние не сме дошле по дворъ да ни шеташъ,
 Туку сме си дошле да питаме нѣщо:
 Дали ке се главешъ или ке се женешъ?“
 Веле петровица, млада удовица:
 „Море двесте бана и триста кралѣове,
 До дека не видамъ петровата слика,
 Нито ке се главамъ, нито ке се женамъ!“
 Велятъ двесте бана и триста кралѣове:
 „Море петровице, млада удовице,
 Ако Петре видешъ, далъ ке го познаешъ?“
 „Море ке го познамъ, мори оти нейкю;
 Море онъ си има глава нишанлия,
 Море на главата това златно влакно,
 Море онъ си има нога нишанлия,
 Море на ногата дѣсно пѣрсче нѣма!“
 Тогай рипна Петре и си шапка свали,
 Шапка свали и си дѣсна чизма собу.
 Тогай петровица Петрете познала,
 Петрете познала, та го прегърнала.

333. Сиракъ Митре и майка му.

Море Митре, млади Митре! Само Митре да изучувамъ.“
 Сиракъ Митре е останалъ, Стара майка изговаря:
 А майка му стара баба. „Расни сину да пораснешъ,
 Стара баба говорила: Да ми станешъ гулѣмъ юнакъ,
 „Нѣмамъ стока да го чувамъ, Да ти найдамъ малка мома,
 Тугъо предамъ, тугъо ткаямъ, На менека за отиѣна,
 Само Митре да изучувамъ; А на тебе нокня любна!“
 Тугъо жнѣямъ, тугъо вършамъ,

Айде сънце зайде, леле сънце зайде, мегю две планини, нане море, айде сънце зайде, мегю мегю две планини.

334. Болень Богданъ.

Айде сънце зайде, леле сънце зайде,
 Мегю две планини, нане мори!
 Айде сънце зайде мегю две планини.
 Айде ю планини, леле ю планини,
 Зелена ливада, нане мори!
 Айде ю планини зелена ливада.
 Айде ю ливада, леле ю ливада,
 Чешма ми шарена, нане мори!
 Айде ю ливада чешма ми шарена.
 Айде до чешмата, леле до чешмата,
 Две танки тополи, нане мори!
 Айде до чешмата двѣ танки тополи.
 Айде до тополи, леле до тополи,
 Два бѣли чадъра, нане мори!
 Айде до тополи два бѣли чадъра.
 Айде ю чадъри, леле ю чадъри,
 Богданъ болень леже, нане мори!
 Айде ю чадъри Богданъ болень леже.
 Айде викнейте го, леле викнейте го,

Омеръ берберчето, нане мори!
 Айде викнейте го Омеръ берберчето.
 Айде да донесе, леле да донесе,
 Клещи бурмалии, нане мори!
 Айде да донесе клещи бурмалии.
 Айде да изваде, леле да изваде,
 Зжбче алтънлия, нане мори!
 Айде да изваде зжбче алтънлия.
 Айде то си дойде, леле то си дойде,
 Омеръ берберчето, нане мори!
 Айде то си дойде Омеръ берберчето.
 Айде та извади, леле та извади,
 Зжбче алтънлия, нане мори!
 Айде та извади зжбче алтънлия.
 Айде кога викна, леле кога викна,
 Земя се затресе, нане мори!
 Айде кога викна земя се затресе.

335. Салия младо сейменче.

„Дръжъ се, не бой се Салия,
 Салия младо сейменче,
 Сейменче немой да умрешъ!
 Кой ке ти я'а конята?“
 „Момиче бре лудо младо,
 Кой окъе нека га я'а,
 Нек' га я'а братъ Сулиманъ!“
 „Дръжъ се, не бой се Салия,
 Салия младо сейменче,
 Сейменче, немой да умрешъ!
 Кой ке ти носе пищоли?“
 „Момиче бре лудо младо,
 Кой окъе нека га носе,
 Нек' га носе братъ Сулиманъ!“
 „Дръжъ се, не бой се Салия,
 Салия младо сейменче,
 Сейменче немой да умрешъ!
 Кой ке ти носе пушката?“
 „Момиче бре лудо младо,
 Кой окъе нека я носе,

Нек' я носе братъ Сулиманъ!“
 „Дръжъ се, не бой се Салия,
 Салия младо сейменче,
 Сейменче немой да умрешъ!
 Кой ке ти носе сабята?“
 „Момиче бре лудо младо,
 Кой окъе нека я носе,
 Нек' я носе братъ Сулиманъ!“

336. Ранитѣ на Хюсеинъ.

„Юсеине ранено делио,
 Болатъ ли те деветъ люти рани?“
 „Болатъ, болатъ, та како не болатъ!
 Ситѣ болатъ, а една най-веке.
 Нѣмамъ татко екиминъ да траже,
 Екиминъ да траже, рани да превърже;
 Нѣмамъ майка мелемъ да направе,
 Нѣмамъ сестра кърпи да опере,
 Нѣмамъ либе диванъ да ми стое,
 Нѣмамъ брака пари да ми дадатъ,
 Да ми дадатъ екиминъ да тражамъ,
 Екиминъ да тражамъ, рани да превърже.“

337. Сватове въ гора.

Повали се гора божурова:
 „А що имамъ яко зла меризба,
 Та не може пиле да прелита,
 А па не ли юнакъ да замине!“
 Още била гора у зборове,
 Изпуния китнитѣ сватове;
 Сѣко сватче подѣ зелено разче,
 Деверъ, сна'а подѣ алъва ружа,
 Кумъ, старойко подѣ бѣла лозница.

338. Петкана турчинъ убила.

Петкана турчинъ убила, Жандаръ Петкана фанале,
 Убила па го е скрила. Та са я на судъ карале.

Три пати пѣтли пояле, „Юнакъ бѣ', та сумъ убила,
 Петкана отъ судъ не пада, Итра бѣ', та сумъ го скрила.“¹
 Сѣ една дума думала:

339. Михаилъ спахия и бошнашки моми.

Царь прекупи сета покрайнина,
 А я купилъ, а спаия турилъ,
 Та е турилъ Миаилъ спаия,
 Та записа бошначкитѣ моми,
 Та не дава на вода да одатъ,
 А та не ли платна да набѣлатъ,
 А та не ли лице да омиятъ!
 Па ойдо'а бошначкитѣ моми,
 Па ойдо'а край царо везиро:
 „Ей ти царе, ей ти господаре,
 Що прокупи сета покрайнина,
 А я купи, а спаия тури,
 Що ми тури Миаилъ спаия,
 Та записа бошначкитѣ моми,
 Та не дава на вода да ойдатъ,
 А та не ли платна да набѣлатъ,
 А та не ли лице да омиятъ!“
 Проговаря Миаилъ спаия:
 „Врага тражатъ, врага ке си найдатъ
 Бошначкитѣ моми и невѣсти:
 Ливади ми подъ нози згазиа,
 Цвѣкята ми за китки обра'а!“
 Па пуция Миаилъ спаия.

340. Мома Грозда бояджийка.

На пать одамъ, за пать пра- Пръви байракъ за на война,
 шамъ, Втори байракъ за на свадба.
 Кой друмъ оде на Битоля, Она седе у Битоля,
 Дека седе мома Грозда, Куки ѝ са боялии,
 Мома Грозда бояджика, Боялии, бѣлѣжити.
 Да ми вапца два байрака? Па си ойдо' градъ Битоля

¹ Хороводна пѣсень.

И си найдо' мома Грозда, Пръви байракъ за на война,
 Мома Грозда бояджика, Втори байракъ за на свадба.
 Та ми вапца два байрака :

341. Турци на конакъ.

„Що ми е жалба горното ма'ало!
 Дали ти е стари татко мор' умрелъ?
 Или ти е стара майка липсала?
 Или ти е мало братче на войска?
 Или ти е мала сестра бѣгала?“
 „Нито ми е старо татко умрѣло,
 Нито ми е стара майка липсала,
 Нито ми е братъ на войска отишелъ,
 Нито ми е мала сестра бѣгала,
 Туку са ми клети турци на конакъ!“

342. Иванчо убилъ два пашови сина.

На самъ день Гюргъовдень,	Аберъ е донела
Срѣдни день Великдень,	На паша ефенди,
Опило се младо,	Дек' не е фанала
Младото Йованче.	Младото Йованче.
Убилъ и погубилъ	Отъ яди и мука
Два пашови сина:	Фана си дѣвойче,
Юсеинъ и Омеръ.	Негово сестриче,
Младо си побѣгна	Па си я турило
Ю гора зелена,	Ю темни темници.
По него е ошла,	Она е лежала
Силната потеря.	До деветъ години,
Тражила е три дни,	До дека е Иванъ
Три дни и три ноця,	Пашата утепалъ,
Па се е върнала	А сестра отпушилъ.
Силната потеря,	

343. Майка сина жени. I.

Сминдерева града	У седма година.
Майка сина жене,	Денъе затворено,
Сина Костадина,	Нокъе отворено ;

Кандила ѝ горатъ,
 Джамове ѝ свѣтатъ,
 Попове ѝ чататъ,
 Дякове ѝ поятъ.
 На полуньокъ бѣше,
 Либе си дойдело,
 Конѣ си карало.

И на конѣ носе
 Кожени дисаги,
 Ю дисаги носе
 Отъ юнака рака.
 И на рака носе
 Машки сребренъ пръстенъ,
 Пръстенъ костадиновъ.

344. Майка сина жени. II.

Сминдерева града
 Вездень затворена,
 Сваньокъ отворена.
 Кандила имъ горатъ,
 Тупани имъ тупатъ,
 Топове имъ пукатъ,
 Гулѣмъ джумбушъ има.

Майка сина жене,
 Сина Костадина,
 На седма година.
 Арна ука има:
 До три книги знае
 Турско и каурско,
 Емъ па арнаутско.

345. Похвали се калешъ отъ скалитѣ.

Повали се калешъ отъ скалитѣ:
 „Нѣма цвѣке отъ менъ по-юбаво“
 Дочулъ го е калешъ отъ полето,
 Повали се калешъ отъ полето:
 „Нѣма цвѣке отъ менъ по-юбаво!“
 Дочулъ го е трендафилъ отъ ба'ща,
 Повали се трендафилъ отъ ба'ща:
 „Нѣма цвѣке отъ менъ по-юбаво!“

ДЪЛЪ VII.

Юнашки пѣсни

346. Крали Марко и църна арапина. I.

Марко одилъ по Скопье широко,
Да обиде црѣкви манастири,
Дали стоятъ сички наредени,
А надъ Скопье кули сѣрчалии.
Тамо седе млада марковица,
Диванъ стое, чорапи си плете.
Отъ срѣща идатъ магли и прайове,
То е било ала-алетина,
Алетина, църна арапина.
Па говори млада марковица:
„Леле Боже, Марко ми го нѣма!
Що е то'а отъ срѣкя що иде?“
Още она дума не издума,
Силно са се порти зачукале,
Пристигналъ е църна арапина.
Изплаши се млада марковица,
Отъ стра'ове треска е разтресе,
Изпусна си игла и чорапи.
Изговаря ала-алетина,
Проговаря църна арапина:
„Тука ли си Марко, я искочи
Сили юнашки да опитаме?“
Отговаря млада марковица:
„Бѣгай отъ тукъ църна арапина,
Марко ту'а во куки го нѣма,
Ако дойде глава ке ти земе!“
Разлюти се ала-алетина,
Расърди се църна арапина,

Па си строши порти сърчалии
 Грабилъ си е млада марковица,
 Качилъ си я на коня предъ него,
 Занесалъ я прѣзъ тиквешко поле.
 А що бѣше Вела самовила,
 Тя е марковата посестрима,
 Аберъ прака на Марко во поле :
 „Декъ си Марко, мой добаръ побратимъ,
 Побръзай ми назадъ да се върнешъ,
 Арапъ грабе твойто прѣво либе,
 Занесе го по рамни друмове.“
 Брѣзо аберъ на Марко пристигналъ,
 Брѣзо ми се Марко назадъ върналъ
 И посрѣтналъ църна арапина,
 Посрѣтналъ го во тиквешко поле.
 На срѣкя излезна Марко юнакъ,
 Па дума на ала-алетина,
 Па дума на църна арапина,
 „Стой на мѣсто църно арапино,
 Не стигатъ ли арапски невѣсти ?
 Не стигатъ ли масърски дѣвойки ?
 Тукъ си дошелъ во Прилѣпа града,
 Та да грабешъ млада марковица !“
 Отговаря църна арапина :
 „Стой на нишанъ Марко каурине,
 Да си опитаме страшни сили,
 Да видиме кой е по-юнакъ !“
 Застаналъ е Марко на нишано,
 Замѣри го църна арапина,
 Замѣри го съ тежка боздугана.
 А що бѣше марковото конче,
 Конче легна, боздуганъ надмина.
 Па говоре църна арапина :
 „Стой бе Марко йощъ еднажъ да фърлямъ,
 Защо то'а на измама бѣше !“
 Изговори Марко добаръ юнакъ :
 „Дръжъ се арапъ, дръжъ се църно куче,
 Да ме видешъ кой е Марко юнакъ,
 Що се славе по земя широка !“
 Леле Боже, силенъ бой се почна !

Конѣ пицатъ по тиквешко поле,
 Сабли звѣнчатъ, боздугани лупатъ.
 Борба трае три дни и три нока:
 Застанала ясна мѣсечина,
 Застанале тия ясни звѣзди,
 За да видатъ борба невидена,
 Що не била никогашъ на свѣто.
 Па говоре Марко добаръ юнакъ:
 „Слизай арапъ, слизай църно куче,
 Да се боремъ борба пеливанска!“
 Слезнале са двама да се боратъ,
 Въ една страна юнаци се боратъ,
 А на друга конѣто се боратъ;
 Добри Шарко въ земя до копита,
 А арапски въ земя до колена.
 Арапския бѣла пеня пуца,
 Марковъ Шарко огинъ ми изпуца.
 Я що бѣше църна арапина,
 Пропадналъ е въ земя до колена,
 Добаръ юнакъ въ земя до пояса.
 Борба трае, Марко сили губе.
 Провикна се Марко добаръ юнакъ:
 „Декъ си мила Вела самовила,
 Декъ си моя мила посестрима,
 Декъ си, скоро помокъ да ми дадешъ,
 Защо язе сили си загуби!“
 Зададе се Вела самовила,
 Сосъ бѣла промѣна посестрима,
 Па говоре Марку добаръ юнакъ:
 „Чуешъ Марко, слушай добаръ юнакъ.
 И това ли сакашъ да те учамъ?
 Я си брѣкни во руситѣ коси,
 Та извади ножче потайниче,
 Разпори му тая мръсна троба;
 Тамо има деветъ люти змии,
 Осумъ спиятъ, салъ една е будна,
 Па имъ здроби главитѣ на сички,
 Па тогава арапинъ ке падне!“
 Па извади Марко свое ножче,
 Та разпори троба на арапинъ,

Утепа си деветъ лютѣ змии,
 Змии утепа, арапино падна.
 Па отреза арапската глава,
 Па е Марко юнакъ надъ юнака,
 Онъ погуби тая страшна сила,
 Страшна сила, църна арапина.
 Огрѣяло сѣнцето засмѣно,
 Запоя'а орачи по ниви,
 Засвири'а овчари съ кавали,
 Запоя'а моми и невѣсти.
 Сички са си во радостъ гулѣма;
 Нѣма вече църна арапина,
 Нѣма вече това мръсно куче !

347. Крали Марко и църна арапина. II

Море посилилъ се църна арапина,
 Леле посилилъ се по Солуна града.
 Море па не дава црѣкви да отворатъ,
 Леле па не дава црѣкви да отворатъ.
 Море па не дава дѣца да се кръстатъ,
 Леле па не дава дѣца да се кръстатъ.
 Море емъ не дава моми да се женатъ,
 Леле емъ не дава моми да се женатъ.
 Море щото бе'а моми за одадба,
 Леле настана'а баби съ бѣли коси.
 Море най-стара е баба Магдалена,
 Леле най-стара е баба Магдалена.
 Леле па говоре баба Магдалена :
 „Море сберете се сѣ мои другачки,
 Леле сберете се сѣ мои другачки.
 Море да запишемъ една бѣла книга,
 Леле бѣла книга църно напишана.
 Море да пратеме во Прилѣпа града,
 Во Прилѣпа града Марко кралевики.
 Море ега Марко на насъ чаре найде,
 Леле ега Марко на насъ чаре найде !“
 Море изпрати'а тая бѣла книга,
 Леле изпрати'а тая бѣла книга,
 Море бѣла книга църно напишана,
 Леле бѣла книга църно напишана.

Море па отиде во Прилѣпа града,
 Во Прилѣпа града Марко кралевика.
 Море писмо чате, дребни съзи роне,
 Леле писмо чате, дребни съзи роне:
 „Море арамъ да е нашето юнаство,
 Леле арамъ да е нашето юнаство.
 Море собирайте се сѣ млади момчина,
 Леле собирайте се сѣ млади юнаци.
 Море да видимъ кой има женско лице,
 Леле женско лице, а па мажко сърце.
 Море да му запашемъ сабя френгия,
 Леле да му запашемъ сабя френгия.
 Море да го правеме млада невѣста,
 Леле да го правеме млада невѣста.“
 Море па отишле во Солуна града,
 Леле па отишле во Солуна града.
 Море па мина'а край арапски двори,
 Леле па мина'а край арапски двори.
 Море емъ со свирки, море емъ со пѣсни,
 Леле емъ со свирки, леле емъ со пѣсни.
 Море изкочи си църна арапина,
 Леле изкочи си църна арапина:
 „Море що е то'а по Солуна града?
 Леле що е то'а по Солуна града?
 Море я не сумъ далъ седумдесе годинъ,
 Леле я не сумъ далъ мома да се жене!“
 Море па имъ зема младата невѣста,
 Леле па имъ зема младата невѣста.
 Море денъе я любе, нокѣ я губе,
 Леле денъе я любе, нокѣ я губе.
 Море па укара младата невѣста,
 Леле па укара младата невѣста.
 Море па я качилъ на високи диванъ,
 Леле па я качилъ на високи чардакъ.
 Море па ѝ падна кърпа отъ рацитѣ,
 Леле па ѝ падна кърпа отъ рацитѣ.
 Море па продума църна арапина,
 Леле па продума църна арапина:
 „Море я си земи тая бѣла кърпа,

Леле що ти падна тебе отъ рацитѣ!“
 Море отговаря младата невѣста,
 Леле отговаря младата невѣста :
 „Море я дай ми ти тая бѣла кръпа,
 Море срамъ ме мене я да се наведнамъ!“
 Море излага се ала-арапина,
 Леле излага се църна арапина.
 Море наведена се кръпа да подаде,
 Леле наведена се кръпа да подаде.
 Море ахъ що бѣше младата невѣста,
 Леле ахъ що бѣше младата невѣста.
 Море извадила сабята френгия,
 Леле извадила сабята френгия.
 Море отреза му арапската глава,
 Леле отреза му арапската глава.
 Море глава отговаря, проговаря,
 Леле глава отговаря, проговаря :
 „Море не загина юнакъ отъ юнака,
 Море тукъ загина юнакъ отъ невѣста!“
 Море отговаря младата невѣста,
 Леле отговаря младата невѣста :
 „Море не загина отъ млада невѣста,
 Леле не загина отъ млада невѣста,
 Море тукъ загина юнакъ отъ юнака,
 Леле тукъ загина юнакъ отъ юнака!“

348. Крали Марко и майсторъ Гюро.

Еле Марко, дели Марко !	Арчъ да туре триста ока,
Марко шета изъ Стамбола,	Да е длъга деветъ педи,
На рамо му пратъ желѣзо,	У ширина осумъ педи,
Пратъ желѣзо до сто ока;	У тежина триста драма;
У раци му прачка близна,	Да е сабя бурмалия,
Прачка близна двесте ока.	Да я носамъ у пазука,
Салъ си оде, салъ си шета.	Ке му да'амъ три кесиня,
Изговаря дели Марко :	Три кесиня бѣли пари!“
„Стамболчани, чорбаджии,	Изговарятъ стамболчани :
Кажете ми дека има,	„Море Марко, дели Марко,
Дека има аренъ майсторъ	Айде оди по-нагоре,
Да направе остра сабя?	По-нагоре уста Гюро.“

Изговаря дели Марко :	Прегледа я дели Марко,
„Море Гюро, уста Гюро,	У дължина деветъ педи,
Тебе тражамъ, тебе найдо’.“	У ширина осумъ педи,
Се подробно разправило.	У тежина триста драма.
Изговаря уста Гюро:	Па я тури у пазука.
„Ке направамъ, оти нейкямъ,	Изговаря дели Марко:
Ке я правамъ отъ Гюргъовдень,	„А бре Гюро, уста Гюро,
Отъ Гюргъовдень до Митров-	Да ли можешъ да направешъ
день.“	Друга сабя бурмалия?“
Марко му е арчъ оставилъ.	Изговаря уста Гюро :
Ойде врѣме кай Митровдень,	„Ке направамъ, оти нейкямъ!“
Ойде Марко кай Гюротe.	А шо бѣше дели Марко,
Изговаря дели Марко :	Извадилъ е остра сабя,
„Море Гюро, уста Гюро,	Пресекалъ му бѣли раци,
Направи ли остра сабя?“	Немой друга да направe.
Извади я уста Гюро,	

349. Крали Марко и дѣте Дукатинче.

Проговаря Марко кралевити :
 „Ей ти звѣздо, звѣздо повечерко,
 Повечерко, на високо одешъ,
 Повечерко, на високо гледашъ,
 Дали има по-юнакъ отъ мене?“
 Проговаря звѣзда повечерка:
 „Авай Марко, море млади Марко,
 Броешъ ли се юнакъ на земята?
 Знаешъ има земя дукатинска,
 Тамо има дѣте Дукатинче,
 Дукатинче емъ е седмоготче.
 Седумъ пати по-юнакъ отъ тебе!“
 Не свидѣ се Марко кралевити,
 Изпиша си тая бѣла книга,
 Я допрати дѣте Дукатинче,
 Да си дойде на Косово поле,
 Да опитатъ юнашкитѣ сили.
 Получи си дѣте Дукатинче,
 Получи си тая бѣла книга,
 Бѣла книга църно напишана.
 Не си ойде на Косово поле,

Но си дойде на Прилѣпа града.
 Па яна'а тие добри конѣ,
 Па трѣгна'а по бѣли друмове,
 Проговаря дели крали Марко :
 „Карай дѣте твоя коня напредѣ,
 Моя коня право не отива!“
 Поминало дѣте най-напреди,
 Позна Марко дѣте Дукатинче,
 Декъ ѣе дѣте по-юнакѣ отъ Марко.
 Па изтегли сабя огневита,
 Та пресече дѣте Дукатинче,
 Пресече му танки половини,
 А па дѣте йощѣ се не усѣкя
 На Маркоте по ти'о говори:
 „Авай Марко, авай мили вуйко,
 Како ме е луто сърце свило!“
 Проговаря Марко Кралевити:
 „Авай дѣте, мое сестричнице,
 Разиграй си твоя добра коня,
 Разиграй я на лѣво на дѣсно,
 Ега би ти сърце поминало.“
 Па уигра дѣте Дукатинче,
 Уигра си тая добра коня,
 Уигра го на лѣво на дѣсно,
 Тогай се е дѣте усакало,
 Оти му е Марко кръсь пресекло,
 Па си жално дѣте продумало:
 „Авай Марко, авай мили вуйко,
 Не ме трати сосѣ юнашка сила,
 Но ме трати сосѣ върла измама!“

350 Крали Марко мета камъкъ.

Собрани се триста момци,	Отъ балкано на Пирино.
Триста момци коледари,	Щомъ си дойде крали Марко,
Собрани се на балкано.	Онъ си зема бѣли камъкъ,
Да си метатъ бѣли камъкъ,	Та го метна отъ балкано,
Отъ балкано на Пирино.	Отъ балкано на Пирино.
Никой нѣма да го метне,	Камъкъ падна ю градина,

Ю градина самодивска.
 Потроши си рано цвѣке,
 Рано цвѣке бѣлъ босильокъ.
 Кога виде самодива,
 Налюти се, расърди се,
 Та си зема трои стрѣлки
 И си я'на суръ елени,
 Та излезна на балкано,
 Та на момци говорѣше:
 „Триста момци коледари,
 Ще ве питамъ да кажете:
 Кой си метна бѣли каменъ,
 Та си падна ю градина?
 Ногу пакосъ починалъ е!“
 Проговарятъ триста момци:
 „Що не питашь ке кажеме,
 Метна си го крали Марко.“
 Марко коньо проигруе,
 По балкано горе-доле,
 Самодива проговаря:
 „Стой на мѣсто крали Марко,
 Ке ти върлямъ прѣва стрѣла,
 Щото си е устрѣлила
 Безъ брой юнаци катъ тебе!“
 Па му фърли прѣва стрѣла.
 Марко дигна щитъ надъ него,
 Защити си конь и себе.
 Па си Марко проигруе
 Добра коня горе-доле,

Самодива ядосуе.
 Проговаря самодива:
 „Стой на мѣсто крали Марко,
 Ке ти фърлямъ друга стрѣла,
 Щото си е устрѣлила
 Безъ брой юнаци катъ тебе,
 Щото си е оставила,
 Оставила удовици,
 Удовици како твойта!“
 Па му фърли втора стрѣла,
 Марко дигна щитъ надъ него,
 Защити си конь и себе.
 Па си Марко проигруе
 Добра коня горе-доле,
 Горе-доле по балкано,
 Самодива ядосуе.
 Проговаря самодива:
 „Стой на мѣсто крали Марко,
 Да ти фърлямъ трекия стрѣла,
 Щото си е устрѣлила
 Безъ брой юнаци катъ тебе,
 Щото си е проплакала
 Ногу майки како твойта!“
 Па му фърли трекия стрѣла.
 Марко дигна щитъ надъ него,
 Защити си конь и себе.
 Като видѣ самодива,
 Пукна, тресна на балкано,
 Сури елень вавъ гората.

351. Марко освобождава млада невѣста отъ хайдути.

Задрѣмала младата невѣста,
 Задрѣмала на чесна трапеза,
 На трапеза мегю два девера.
 Я догледа кума-кумашина.
 Изговори кума-кумашина:
 „Що ми дрѣмешъ младо ле невѣсто,
 Що ми дрѣмешъ по чесна трапеза?“

Дали момчето ни не бендиса,
 Дали рубата ни не бендиса,
 Дали ми си отъ дрѣмлива соя?“
 Изговори младата невѣста:
 „Я не сумъ си отъ дрѣмлива соя,
 Я сумъ момчето бегиндисала,
 Я сумъ рубата бегиндисала,
 Язе гледамъ китени сватове:
 Ядатъ, пиятъ за юнатство думать.
 Ние утрѣ, море, ке вървеме,
 Ке минеме прѣзъ Демиръ-Капия;
 Тува шета Муржо арамия.
 Ке испадне на бѣли друмове,
 Ке погубе кума-кумашина,
 Ке погубе млади младоженя,
 Ке погубе два млади девера,
 Па ке земе младата невѣста,
 Па ке земе деветъ кочи' азно.“
 Що ми бѣше Марко кралевики,
 Отъ дивани со сребренъ дюлбинъ гледа,
 Дали идатъ китени сватове.
 Кога гледа китени сватове,
 Они идатъ ногу уплашени.
 Ми бѣгаятъ по бѣли друмове,
 Па га нѣма млади младоженя,
 Емъ га нѣма младата невѣста,
 Емъ ми нѣма кума-кумашина,
 Емъ ми нѣма два мали девера.
 Марко изговаря: „Прѣвно либе,
 Прѣвно либе, дилберъ Ангелино,
 Каде идатъ китени сватове?
 Богъ убилъ го Мурджо арамия,
 Гулѣмъ пакосъ онъ ни е учинилъ,
 Ми загубилъ дѣте Дукатинче!“
 Бърго Марко на Шарко се фърли,
 Та йотиде у Демиръ-Капия.
 Ми накачи у гора зелена,
 Кай айдушката, айде, рамнина.
 Тамъ ги найде азно ка си дѣлятъ,

За невѣста ник' каилъ не чинатъ,
 Ник' каилъ не чинатъ да я зематъ.
 Ги затече Марко на дѣлбата,
 Ми ги фана тия, бре, айдуци,
 Ми погуби тия, бре, айдуци
 И си зеде младата невѣста
 И сосъ нея деветъ кучи' азно,
 Па си тръгна за Прилѣпа града.

352. Марко и Вела самовила. I.

Марко шета възъ гора зелена,
 Три дни оде, вода не на'оде;
 До'оди му коня да убоде,
 Да изпие тия църни кърви.
 У срѣкя му Вела самовила:
 „Море Марко, море вреденъ юнакъ,
 Не си боди тая врана коня,
 Не си гади то'а ружко ножче,
 Не си гади твоя медна уста,
 Не се пиятъ тия църни кърви.
 Върти коня сѣ на дѣсна страна,
 Дек' ке видешъ ела най-висока:
 Вишето ѝ у вишното небо,
 Гранъето ѝ сребро подресено,
 Шумята ѝ сѣ кара грошове,
 Рожбата ѝ сѣ благи ябуки,
 Корено ѝ сѣ по царска земя.
 У корено студено кладенче,
 На кладенче една малка мома.
 Студна вода скапо препродава:
 Една капка, еденъ алтънъ зима,
 Втора капка, втори алтънъ зима,
 Трекя капка, треки алтънъ зима;
 Бардакъ дава, юнака залюбва.“
 Навъртелъ коня на дѣсна страна,
 Видѣлъ си е ела най-висока:
 Вишето ѝ у вишното небо,
 Гранъето ѝ сребро подресено,
 Шумята ѝ сѣ кара грошове.

Рожбата ѝ сѣ благи ябуки,
 Корено ѝ сѣ по царска земя,
 У корено студено кладенче,
 На кладенче една малка мома.
 Студна вода скапо препродава :
 Една капка еденъ алтънь зима,
 Втора капка, втори алтънь зима,
 Трекя капка, треки алтънь зима ;
 Бардакъ дава, юнака залюбва.
 Даде Марко, даде еденъ алтънь,
 Земалъ Марко, земалъ една капка;
 Нѣма Марко уста да натопе,
 Та камо ли сърце да загасе,
 Та камо ли коня да напое.
 Даде Марко, даде петъ алтъна,
 Земалъ Марко, земалъ една стомна;
 Тогай си е уста разтопило,
 Тогай си е сърце загасило,
 Тогай си е коня напоило.

353. Марко и Вела самовила. II.

Марко шета възъ гора зелена,
 Три дни оде вода не наоде,
 Фана Марко гора да си кѣне :
 „Ей ти горо, пуста останала,
 Оти нѣмашъ една капка вода ?“
 А гора му ти'о проговаря :
 „Ей ти Марко, гора не е крива ;
 Гора има до деветъ кладенци,
 Богъ да бие Вела самовила,
 Що собрала до деветъ кладенци,
 Собрала ги сѣ на едно мѣсто,
 Затвори ги со желѣзни врати,
 Турила е сребрени катанци.
 Връти коньо сѣ на дѣсна страна,
 Декъ ке видешъ ела най-висока :
 Връшето ѝ злато позлатено !“
 Връти коньо сѣ на дѣсна страна,
 Та си найде ела най-висока :

Врѣшето ѝ злато позлатено,
 Извади си лека боздугана,
 Разтроши си желѣзнитѣ врати,
 Та отвори до деветѣ кладенеца.
 Онѣ се напи и конѣо напои:
 „Бѣгай конѣо, бѣгай да бѣгаме,
 Ке не виде Вела самовила,
 Ке ти земе твои златни крила,
 А на мене дветѣ цѣрни очи!“
 Согледа ги Вела самовила,
 Земала е конѣо златни крила,
 На Маркоте дветѣ цѣрни очи.

354. Марко, гърче, дѣте юначе и мома.

Прочуло се косовско дѣвойче,
 Дочуле го до труйца делии:
 Едното е Марко кралевити,
 Другото е гърче анадолче,
 Трекѣото е дѣте най-маленко.
 Марко вика: „Я ке да я земамъ!“
 Гърче вика: „Я ке да я земамъ!“
 Дѣте вика: „Я ке да я земамъ!“
 Мегю нимѣ си кавга направиле.
 Дочуло е косовско дѣвойче.
 „Ай да спаднемѣ на нови пазари,
 Да видиме кой що ке да купе!“
 Па спадна'а на нови пазари:
 Марко купи цѣрвена ябука,
 Гърче купи дуня цариградска,
 Дѣте купи прѣстенѣ бурмалия.
 Проговаря косовско дѣвойче:
 „Ябука трае полугодина,
 Не се женамѣ до полугодина;
 Дуня трае до цѣла година,
 Не се женамѣ до цѣла година;
 Бурма прѣстенѣ за до вѣка трае,
 Ке се женамѣ язе за до вѣка!“

355. Марко бие своето първо либе.

Дали гръме илъ се земя тресе,
 Ели стадо за ягненца блъе,
 Ели вѣтеръ по планина пое,
 Ели змия низъ грамада свире,
 Ели вода отъ високо тече?

Нито гръме, ни се земя тресе,
 Нито стадо за ягненца блъе,
 Нито вѣтеръ по планина пое,
 Нито змия низъ грамада свире,
 Нито вода отъ високо тече.

Марко бие неговото любне!

Онъ го бие съ лека боздугана,
 Лека, лека седумдесе ока.

Емъ го бие, емъ го попитуе:

„Кажы, Маро, кого си любила?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е:
 Любила сумъ до труйца терзии!“

„Кажы, Маро, та що ти дадо'а?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е:
 Дадо'а ми до три ми фастана!“

„Кажы, Маро, та каде ги дена?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е:

Еденъ дадо' на моята сестра,

Еденъ дадо' на милата сна'а,

Треки носамъ моя рамна снага!“

Дали гръме илъ се земя тресе,

Ели стадо за ягненца блъе,

Ели вѣтеръ по планина пое,

Ели змия низъ грамада свире,

Ели вода отъ високо тече?

Нито гръме, ни се земя тресе,

Нито стадо за ягненца блъе,

Нито вѣтеръ по планина пое,

Нито змия низъ грамада свире,

Нито вода отъ високо тече.

Марко бие неговото любне!

Онъ го бие съ лека боздугана,

Лека, лека седумдесе ока.

Емъ го бие, емъ го попитуе :

„Кажѣ, Маро, кого си любила?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е :
Любила сумъ труйца куюмджии!“

„Кажѣ, Маро, та що ти дадо'а?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е :
Дадо'а ми та до три копчиня!“

„Кажѣ, Маро, та каде ги дена?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е :
Едно дадо' на моята сестра,

Едно дадо' на моята сна'а,

Трежьо носамъ на моитѣ гради!“

Дали грѣме илѣ се земя тресе,

Ели стадо за ягненца блѣе,

Ели вѣтерѣ по планина пое,

Ели змия низѣ грамада свире,

Ели вода отѣ високо тече ?

Нито грѣме, ни се земя тресе,

Нито стадо за ягненца блѣе,

Нито вѣтерѣ по планина пое,

Нито змия низѣ грамада свире,

Нито вода отѣ високо тече.

Марко бие неговото любне !

Онѣ го бие съ лека боздугана,

Лека, лека седумдесе ока.

Емъ го бие, емъ го попитуе :

„Кажѣ, Маро, кого си любила?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е :
Любила сумъ труйца кондурджии!“

„Кажѣ, Маро, та що ти дадо'а?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е :

Дадо'а ми до три рала цревѣе!“

„Кажѣ, Маро, та каде ги дена?“

„Та ке кажамъ, та грижа ли ми е :

Едни дадо' на моята сестра,

Втори дадо' на моята сна'а,

Треки носатѣ мои бѣли нози!“

356. Марко, Огнянъ дѣте и мома Мара.

Марко шета възъ гората,	За моето Огнянъ дѣте!“
Со негово Огнянъ дѣте.	Лѣпа Мара говорѣше:
Огнянъ дѣте изговаря:	„Ой ти дѣте, Огнянъ дѣте,
„Море Марко, стари татко,	Ай да идешъ на езеро,
Обѣдъ ми се обѣдува!“	Тамо има мала мома,
Па ойдо'а у Стефана,	На глава ѝ ружа цѣфте.“
Тамъ седна'а, та руча'а,	Па си ойде Огнянъ дѣте,
Слуга имъ е лѣпа Мара.	Пресрѣтна го мала мома,
Млада ружа тамъ цѣфтѣше.	Не е била мала мома,
Ружа капе по трапеза,	Тукъ е била осойница.
Огнянъ дѣте ружа збира,	Подава му росна китка;
Я татко му говорѣше:	Съ лѣва рака китка зима,
„Ей Стефане, побратиме,	Съ дѣсна рака сабя ваде.
Како сме си побратими,	Пресече ѝ руса глава,
Айде да се осватеме!	Па си зема лѣпа Мара.
Да ми дадешъ лѣпа Мара.	

357. Марко жени синъ си за мома Магделена.

Марко шета високи чардаци	Туку имамъ сина у пелена!“
И си гледа нагоре надоле.	Проговаря Вела самовила:
Мерна очи нисъ поле широко,	„Ей бре Марко, Марко по-
Па согледа мома Магделена,	братиме,
Во това поле рамно широко,	Я си земи мома Магделена,
Дѣк'си косе зелена ливада.	Щото коси зелена ливада,
Съ една коса три откоса кара:	Съ една коса три откоса кара!“
Еденъ откосъ росна детелина,	Па си стана Марко чорбаджия,
Други откосъ тай ружа цър-	Па си ойде на нови пазари,
вена,	Па си купи руйото низамско,
Треки откосъ тай бѣли бо-	Руйото низамско, невѣстинско;
силъокъ.	Углави си мома Магделена,
Проговаря Марко отъ чардаци:	За негово дѣте Соколенце.
„Вело, Вело, моя посестримо,	Па направи Марко чорбаджия
Оти нѣмамъ сина по-гулѣма,	Тежка свадба три недѣли врѣме.
Да си земамъ мома Магделена,	

358. Марко довежда дѣвойче отъ Солунъ.

„Чия коня въ зелено ливяге?“

„Маркови са, пусти останале!“

Синьокъ Марко отъ Солуна дойде
 И докара тая врана коня
 И донесе солунско дѣвойче.
 Марко слезна, мома не слезнуе,
 Я Марко ѝ по ти'о говори:
 „Слезни моме, да не би слезнала!“
 Марко седна, мома не седнуе,
 Я Марко ѝ по ти'о говори:
 „Седни моме, да не би седнала!“
 Марко руча, мома си не руча,
 Я Марко ѝ по ти'о говори:
 „Ручай моме, да не би апнало!“
 Марко легна, мома не легнуе,
 Я Марко ѝ по ти'о говори:
 „Легни моме, да не би легнала!“

359. Марко се облага съ еничари.

Облага се Марко съ яничари,
 Да си пиятъ вино и ракия!
 Богъ да бие жена удовица,
 Що ми зема чаша съ три прегради:
 Пръва преграда со руйно вино,
 Втора преграда съ люта ракия,
 Треця преграда со студна вода.
 Марко пие преграда со вино,
 Турци пиятъ преграда съ ракия,
 Емъ си пиятъ преграда со вода.
 Превари се Марко, та се опи,
 Па си легна малку да преспие.
 Богъ убилъ ги турци яничари,
 Тури'а му синджири на нози,
 Отъ нозитѣ горе на рацитѣ,
 На рацитѣ, емъ па на шията:
 Па го откара'а на далеку,
 На далеку яничерска земя. ¹

¹ Пѣе се на служба.

360. Крали Марко оженва дѣте Груйчо.

Служба служе кралю Костадино,
 Поканилъ е си светци небесни,
 Сви са госье по сами си дошле,
 Марко дойде и другаръ доведе,
 Другаръ му е дѣтенце Груйчо,
 Груйчо неговото братанче.
 Слуга имъ е мома Ангелина,
 Ангелина кралюво дѣвойче.
 Ситѣ дава чаша пуна рамна,
 Я за Груйчо чаша препунува.
 Богъ да бие Марко пияница,
 Оно видѣ декъ млади са ашикъ,
 Проговаря Марко пияница :
 „Кралю, дай ни мома Ангелина?“
 Изговаря кралю Костадино :
 „Кралъ си мома съ углава не дава,
 Кралъ си мома сосъ облага дава!
 Кой ке ойде у църното море,
 Тамо има едно су'о дрѣво;
 Да донесе отъ дрѣвото нишанъ!“
 Проговаря Марко пияница
 На своего милнаго братанче :
 „Я си земи лека боздугана,
 Тамо не е пусто су'о дрѣво,
 Туку си е змия со три глави.
 Ке се створи на млада невѣста,
 Ке посака твоя дѣсна рака,
 Да цалива твоя дѣсна рака.
 Тизе, дѣте, дѣсна да не давашъ,
 Тизе, дѣте, лѣва да подадешъ.
 Тогай ма'ни съ лека боздугана,
 Да убиешъ змия со три глави,
 Ама немой, дѣте, да повторешъ,
 Ке се створатъ йоще деветъ глави!“
 Та си стана Груйчо отъ трапеза,
 Та си ойде това църно море.
 Не ми било това су'о дрѣво,
 Тукъ е било младата невѣста.

Излезнала младата невѣста,
 Посакала дѣсната му рака,
 Онъ подаде лѣвата си рака
 И си ма'на съ тая дѣсна рака,
 Та пресече змия со три глави.
 Проговаря змия троеглава :
 „Я си ма'ни, дѣте, йоще еднажъ!“
 Изговаря това лудо младо :
 „Мене майка еднажъ ме родила!“
 Изговаря змия троеглава :
 „Проклетъ да е кой те тебе учи!“
 Па си зема змия со три глави,
 Отнесе я кралъ Костадино.
 Тогай зема мома Ангелина,
 Ангелина кралъво дѣвойче.

361. Татомирче и дѣте Груйиче.

Ой юбаво братче Татомирче,
 Углавено братче Татомирче!
 Отъ како го майка углавила,
 Та не го е весело видѣла :
 Ни да дума, ни да се насмѣе,
 Ни дружина дума да продума.
 У срѣкя му Миля мила сестра,
 Проговаря Миля мила сестра :
 „Ой юбаво братче Татомирче,
 Отъ како те майка углавила,
 Та не те е смѣшно, бре, видѣла,
 Ни да думашъ, ни да се насмѣешъ.
 Дали жалешъ деветъ бочви вино,
 Десетата тай люта ракия ?
 Или жалешъ деветъ вакли овна,
 Или жалешъ крава яловица,
 Или жалешъ деветъ фурни лѣба ?“
 Проговаря братче Татомирче :
 „Нито жаламъ деветъ бочви вино,
 Десетата тай люта ракия ;
 Нито жаламъ деветъ вакли овни,
 Нито жаламъ крава яловица,

Нито жаламъ деветъ фурни лѣба!
 Нарачалъ е кралъо, мойо дѣдо,
 Кога к' идамъ по негова керка,
 Да му носамъ глава на замѣна."
 Проговаря Миля мила сестра :
 „Язе имамъ деветъ мили сина,
 Ке ги зберамъ ситѣ на вечера,
 Ситѣ редомъ ке ги запрашаме :
 Кой к' идете на вуйко ви деверъ ?“
 Па ги збрала ситѣ на вечера,
 Ситѣ редомъ она ги прашала :
 „Кой к' идете на вуйко ви деверъ ?“
 Проговаря Груйиче дѣтенце :
 „Я ке идамъ на вуйко ми деверъ !“
 Па пратиле Груйиче деверче,
 Та е дало глава за замѣна.

362. Сватбата на Иванъ юнакъ и кумство- то на дѣте Голомеше.

Заженилъ се Иванъ добаръ юнакъ,
 Обидель е седумдесе града,
 Не можель е слика да си найде,
 Да си найде слика спрѣмо него,
 Спрѣмо него лична и юбава.
 Отиде си града Сламанкина,
 Сламанкина на чешма шарена.
 Дойдо'а моми вода да лиятъ,
 Вода да лиятъ, лице да миятъ,
 Па аресалъ мома спрѣмо него,
 Спрѣмо него лична и юбава.
 Зборъ збори'а три дни и три нока:
 До недѣля тежка свадба праватъ.
 И си стана Иво добаръ юнакъ
 И си тръгна по широки друми,
 Тръгна, па си ойде дури дома.
 Проговаря той на стара майка :
 „Честита ти сна'а, стара майко,
 Стара майко, свадба ке правеме,
 Свадба ке правемъ за мома юбава,

Мене промѣна, тебе отмѣна.“
 Па си стана старата му майка,
 Наточи му до две љарти вино,
 Па го прати кума да си кане
 И му вика: „Ване, мили сине,
 Кумъ да канешъ що те срѣкя срѣтне!“
 Па покани силнитѣ свотове:
 Прѣвна срѣкя дѣте Голомеше,
 Кумъ канило дѣте Голомеше;
 Втора срѣкя Янкула войвода,
 Покани го стари сватъ да биде;
 Трекя срѣкя Филипъ маджарина,
 Поканилъ го старейко да биде;
 Поканилъ си и силни сватове.
 И пойдо'а по невѣста д'идатъ,
 Па ойдо'а у момини двори.
 Зема мома лична и юбава,
 Па крена'а по бѣли друмове.
 У срѣкя имъ църна арапина:
 Устата му како мала врата,
 Главата му како два тупана,
 Па имъ зема младата невѣста.¹

363. Боленъ Дойчинъ и сестра му Кантелена.

Кантелено, малай меме,	Тебе боленъ да те гледамъ,
Двори мете, съзи роне!	Туку ми е ногу мачно:
Догледа я боленъ Дойчинъ:	Прочулъ се е црнъ арапинъ,
„Кантелено, мила сестро,	Редомъ реде по селата,
Двори метешъ, съзи ронешъ,	По селата, по кукитѣ,
Да ли ти се додѣяло	Редъ е дошло наше село,
Мене боленъ да ме гледашъ,	Наше село, наша куќа.
Гледайки ме три години,	Той си яде фурна лѣба,
Или ти се додѣяло	Яде крава яловица
Отъ моята тежка куќа?“	И си пие бочва вино
Проговаря Кантелена:	И си любе мала мома;
„Ей Дойчине, мило братче,	Това ми е ногу мачно!“
Не ми се е додѣяло	Проговаря боленъ Дойчинъ:

¹ Въ други варианти злѣ свѣршва църна арапина.

„Земи, сестро, моя коня,
 Ни ранена, ни кована,
 Откарай го у албато,
 Да подкове добра коня.
 Ако станамъ, ке му платамъ,
 Ак' умра алалъ да чине!“
 Откара си Кантелена,
 Откара си добра коня:
 „Албатине, побратиме,
 Да подковешъ добра коня;
 Ако стане болень Дойчинъ,
 Ке ти даде добра плата,
 Ако умре — алалъ чини!“
 Проговаря албатино:
 „Ке ти ковамъ добра коня,
 Ако дадешъ бѣло лице,
 Бѣло лице за залога.“
 Заплака си Кантелена,
 Та си ойде дури дома,
 На Дойчина сѣ кажува:
 „Нейке коня да подкове,
 Туку сака бѣло лице!“
 Проговаря болень Дойчинъ:
 „Да си земешъ, мила сестро,
 Тая моя остра сабя,
 Ни миена, ни точена,
 Да я носешъ куюмджия,
 Да измие, да източе!“
 Па си зема остра сабя,
 Отнесе я куюмджия:
 „Куюмджия, побратиме,
 Да източешъ остра сабя!“
 Куюмджия проговаря:
 „Ке направамъ остра сабя,
 Ако дадешъ църни очи,

Църни очи за залога.“
 Заплака си Кантелена
 И си ойде дури дома
 И на брата сѣ кажува:
 „Нейке сабя де наостре,
 Туку сака църни очи,
 Църни очи за залога!“
 Тогай Дойчинъ се расърдилъ
 И на сестра проговаря:
 „Да извадешъ, Кантелено,
 Да извадешъ свилно платно,
 Свилно платно триста лакти,
 Да увързамъ болни коски,
 Да погубамъ црѣнь арапинъ!“
 Извадила Кантелена,
 Свила платно триста лакти,
 Увръзалъ е болни коски
 И си я'ана добра коня,
 Ни ранета, ни кована;
 И си зема остра сабя,
 Ни миена, ни точена.
 Та си срѣтна црѣнь арапинъ.
 Проговаря црѣнь арапинъ:
 „Назадъ, назадъ, жѣта дуня!“
 Болень Дойчинъ извади си
 Тая ми ти остра сабя,
 Погубилъ си црѣнь арапинъ;
 Па отиде при албатинъ,
 Сосекалъ го на парчиня;
 Па отиде куюмджия,
 Исекалъ го на мравчиня.
 И тогай се дома върна,
 Разпашалъ е свилень поясъ,
 Тогай си е душа предаль.

364. Банъ Михайлъ и царъ Сулиманъ.

Прочулъ се е бано Миаило,
 Дигналъ глава по Легена града!

Дочулъ го е царо Сулиmano,
 Па си собралъ паши миралаи,
 Па си мири тове силенъ аскеръ,
 Що е собралъ ю поле широко.
 Проговаратъ паши миралаи:
 „Ей ти царо, царо Сулиmano,
 Ту'а сме си на поле широко,
 Па не знаемъ оти ни си собралъ?“
 Проговаря царо Сулиmano:
 „Собралъ сумъ ви, паши миралаи,
 Да фанете бано Миаило.
 Дигналъ глава по Легена града!“
 Щото бѣ'а паши миралаи,
 А що бѣше тове ситенъ аскеръ,
 Ситѣ са си ничкомъ погледнале;
 А що бѣше турче бре сердарче,
 Оно гледа више на нагоре.
 Проговаря турче бре сердарче:
 „Ей ти царо, царо Сулиmano,
 Я ми найди до труйца дружина,
 Щото чататъ ю поповска книга;
 Па ми найди и поповско ру'о.“
 А що бѣше царо Сулиmano,
 Па му найде до труйца дружина,
 Щото чататъ ю поповска книга,
 Па му найде и поповско ру'о,
 Па ойдо'а у Легена града.
 Проговаря бано Миаило:
 „Я назарни мила стара майко,
 Нѣщо ми се шопоти-тропоти
 Низъ друмища и тѣсни сокаци:
 Да не са си турци потайници?“
 Па назарна неговата майка,
 Назарнала, назадъ се върнала.
 Дори още речка не изрече,
 Достаса'а турци потайници.
 Проговаря бановата майка:
 „Бре отъ тува потайни потурци!“
 Проговаря турче бре сердарче:
 „Ние не сме турци потайници,

Туку сме си токмо до три попа.
 Ние идемъ у бано на служба,
 Да му кръстемъ то'а машко дѣте.“
 Излага се бановата майка,
 Отведе ги шарени йодаи.
 Па ги тури на чесна трапеза.
 Седатъ, ядатъ, руйно вино пиятъ.
 Преварилъ се бано Миаило,
 Преварилъ се и ми си се опилъ.
 Па върза'а бано Миаило,
 Раци назадъ, синджири на шия.
 Откара го на поле ширѣко.
 Тамо седе царо Сулимано.
 Биле са го три дни и три нока,
 Ни го пушка, ни го сабя море.
 Проговаря бано Миаило :
 „Ей ти царо, царо Сулимано,
 Пущете ми дѣсната ми рука,
 Донесете рагъосана сабя,
 Да отсечамъ моя руса глава!“
 Па пуциле дѣсната му рука,
 Донеселе рагъосана сабя.
 Проговаря бано Миаило :
 „Фанете |се за ножницата ву!“
 Фанале са за ножницата ву.
 Онъ си тръгна, сабята изваде,
 Па про'оде на горе на доле.
 Изтепалъ е тове ситенъ аскеръ,
 Останало салъ турче сердарче,
 Него ву е дробно надробило.

365. Овчаръ будалина и царевата дъщеря.

Зажени се Иве църногорче,
 Сакалъ ми е царевата керка,
 Па поканилъ знайно и незнайно;
 Поканилъ е токмо триста души,
 Триста души се китни сватове,
 Немой да има бре и по-веке!

Онъ си има ногу сестричници,
 Они са си ногу джефалии,
 Они са си ногу кавгалии,
 Они съ царо кавга да направатъ,
 Окъе царо мома да не дава.
 Собра'а се токмо триста души,
 Па кичи'а млади младоженя,
 Оправи'а по друми по пати.
 Щото бѣше овчаръ будалина,
 Загърналъ е тая църна гуня.
 „Назадъ, назадъ църна овчарино,
 Не ни груби китнитѣ сватове!“
 Па ойдо'а у цареви двори.
 Царо тръгна тай чесна трапеза.
 Личба личатъ до триста теляли:
 „Кой прерипе боръе и тополи,
 Той ке земе царевата керка!“
 Сви сватове ничкомъ погледна'а,
 Щото бѣше овчаръ будалина,
 Онъ си више на нагере гледа,
 Онъ прерипе боръе и тополи.
 Царо тръгна тай чесна трапеза.
 Личба личатъ до триста теляли:
 „Кой прерипе деветъ коли трънье,
 Той ке земе царевата керка!“
 Сви сватове ничкомъ погледна'а,
 Щото бѣше овчаръ будалина,
 Онъ си више на нагоре гледа,
 Онъ прерипе деветъ коли трънье.
 Царо тръгна тай чесна трапеза,
 Па нареди керкитѣ и сна'и.
 Личба личатъ до триста теляли:
 „Кой познае царевата керка,
 Той ке земе царавата керка!“
 Сви сватове ничкомъ погледна'а,
 Щото бѣше овчаръ будалина,
 Онъ си више на нагоре гледа;
 Уя'на си тая добра коня,
 Загърна си тая църна гуня,
 Заметна си тая танка пушка,

Запаша си тая остра сабя,
 Проигра си тая добра коня,
 Па разма'а тая остра сабя.
 Провикна се овчаръ будалина:
 „Кой си сака живо да остане,
 Да си каже царевата керка!“

366. Лозена дѣвойка и омерова глава.

Бой се бие на Косово поле,
 Били са се три дни и три ноця,
 Па се войска, море, не познава,
 Док' не падне омерова глава!
 Па паднала омерова глава,
 Тогай ми се войска запознала,
 Дотекли до три рѣки кървави,
 Извикна се омерова майка:
 „Ой юбава Лозено дѣвойко,
 Та кой ке се, бре, юнакъ да найде,
 Да прегазе три рѣки кървави,
 Да изваде омерова глава?“
 Наима се Лозена дѣвойка,
 Прегазе си три рѣки кървави,
 Преметна си три иляди глави,
 Та си найде омерова глава.

ДЪЛЪ VIII.

Хайдушки пѣсни

367. Блаженна гора зелена.

Блажена гора зелена!	До сѣка бука юнака,
Никога празна не бивашъ,	На сѣка гранка берданка,
Ни лѣтъ, горо, ни зимъ;	На сѣка шумка патронка,
Зимъ си пуна овчари,	На сѣка чука и байракъ.
Лѣтъ си пуна юнаци;	Блажена гора зелена!

368. Стара планина и Пиринъ планина.

Заплакала ми Стара планина,
Дочула ми я Пиринъ планина.
„Защо ми плачешъ, Стара планино?“
„Ка да не плачамъ, Пиринъ планино!
Ката година болюкъ айдуци,
Ова година деветъ болюка.
Откара'а ми брѣзитъ стада,
Изедо'а ми млади ягненца,
Изгорѣ'а ми су'итъ дрѣва,
Исеко'а ми ладнитъ сѣнки,
Изгади'а ми студнитъ води!“
Проговара ми Пиринъ планина:
„Не плачи, мила Стара планино,
Не плачи, мила стара майчице!
Ке дойде мила пролѣтъ и лѣто,
Па ке печелеме вакли стада,
Ке се наягнатъ руди ягненца,
Ке ни поникне росната трава,
Ке ни израснатъ су'итъ дрѣва,
Ке се изчистатъ студнитъ води!

369. Велко башъ байрактаръ.

Айде Велко, Велко,
Велко башъ байрактаръ!
Айде свивай байракъ,
Дождъ да го не върне.
Айде некъ го върне,
Огинь да го горе!
Айде ние бѣ'ме,
Деветина бракъ.
Айде осмината,

Подъ байракъ измрѣ'а,
Айде и за Велко,
Еденъ Господъ знае!
Айде пушка пукна,
Йотъ гора зелена.
Айде та юдари,
Велко башъ байрактаръ.
Айде мрътовъ падна,
Велко срѣдъ гората.

370. Смиланъ войвода ранилъ преди Благовецъ.

Рано е ранилъ Смиланъ войвода,
Предъ Благовецъ на петнайсе дена,
Предъ Гюргъовденъ на триесе дена.
Изведе не на Пиринъ планина,
Па фана'а снѣгове, дождове:
До полуньокъ снѣгове, дождове,
Йотъ полуньокъ су'и поледици,
Замръзна'а тия танки пушки,
Танки пушки за бѣлитѣ джоки,
Бѣли джоки за диванъ долами,
И долами за модри елеци,
И елеци за свилни кошули,
И кошули за юначка снага.

371. Арамия противъ волята на майка си.

Ете гора се развива,
Арамии се собиратъ,
На арамиско кладенче,
Сѣ млади, сѣ не женени,
Сѣ стоянова прилика.
И Стоянъ сака да иде,
Стара го майка не пуца.
Майка на Стоянъ думаше:
„Седи ми синко Стояне,
Майка ке ми те ожене,

За бѣлолика Иглика,
За църнойока дѣвойка!“
Стоянъ си майка не слуша,
Ойде си младъ арамия,
Майка го люто проклела:
„Що пойде прѣвна потеря,
Ега те тебе достигне!
Прѣвната пушка що пукне,
Ега те тебе ударе!

Пръвната сабя що ма'а,
Ега те тебе пресече!
Сури ти орли сватове,
Църни гарвани попове,
Танка топола невѣста,
Жѣта лишица кумица,
Вей какарашки дѣвойки!“
Како го майка проклела,
Така го клетва стигнала.
Прѣвна потера излезна,

Млади Стояна стигнала;
Пръвната пушка що пукна,
Млади Стояна удари;
Пръвната сабя що ма'на,
Млади Стояна пресече;
Сури му орли сватове,
Църни гарвани попове,
Танка топола невѣста,
Жѣта лишица кумица,
Вей какарашки дѣвоки!

372. Добре отива комита.

Добре ле, Добре войвода!
Добре си вели говори:
„Мале ле, стара майчице,
Що ми се църно, църнѣ
И ми се бѣло белѣ
На гулѣмитѣ балкани,
На високитѣ чукари?
Ке идамъ, мале, да видамъ,
Дали са отборъ юнаци,
Или са църни угари,
Или са си срезъ биволи,
Или са коня ергеле,
Или са овци сурии!
Ке идамъ, мале, да видамъ;
Ако са църни угари,
Ке идамъ, мале, ке дойдамаъ;
Ако са си срезъ биволи,
Ке идамъ, мале, ке дойдамаъ;
Ако са коня ергеле,
Ке идамъ, мале, ке дойдамаъ;
Ако са овци сурии,

Ке идамъ, мале, ке дойдамаъ;
Ако са отборъ юнаци,
Ке идамъ, а не до'одамаъ!
Туку ми дай китка клучове,
Да отклучамъ сандѣцитѣ,
Да се премѣнамъ, накитамъ!“
Па даде майка клучове,
Та отклучи сандѣцитѣ.
Па се премѣни накити,
Па си ойде на планина.
Не биле църни угари,
Не биле срезъ биволи,
Не биле коня ергеле,
Не биле овци сурии,
Туку са биле юнаци.
Добре си вели говори:
„Юнаци, добри юнаци,
Пушете ме съ васъ да идамъ!“
Проговаря войводата:
„Ке те пушете, оти не!“
Ойде си Добре комита.

373. Нели ти е жално за твоята майка, Богдане?

„Не ли ти е жално за твоята майка, Богдане бре?“
„И да ми е жално, нѣма що да чинамаъ, дружина бре;

На мене е майка Старата планина, дружина бре!“

„Не ли ти е жално за твойо татко, Богдане бре?“

„И да ми е жално, нѣма що да чинамъ, дружина бре;

На мене е татко мой стари вилаетъ, дружина бре!“

„Не ли ти е жално за твоитѣ брака, Богдане бре?“

„И да ми е жално, нѣма що да чинамъ, дружина бре;

На менъ ми са брака чифте ми пищоли, дружина бре!“

„Не ли ти е жално за твоитѣ сѣстри, Богдане бре?“

„И да ми е жално, нѣма що да чинамъ, дружина бре;

На мене е сестра тая остра сабя, дружина бре!“

„Не ли ти е жално за твоето либе, Богдане бре?“

„И да ми е жално, нѣма що да чинамъ, дружина бре;

На мене е либе тая танка пушка, дружина бре!“

„Не ли ти е жално за твоитѣ дѣца, Богдане бре?“

„И да ми е жално, нѣма що чинамъ, дружина бре;

На мене са дѣца ситнитѣ куршуми, дружина бре!

Дека да ги пратамъ работа ми вършатъ, дружина бре!

Работа ми вършатъ, назадъ се не вракятъ, дружина бре!“

374. Хаджи Димитъръ и Стефанъ отъ Тулча

Зелена горо блажена

И ти водице студена!

Та що си толку блажена,

Никога грозна не бивашъ:

Ни зимѣ, горо, ни лѣтѣ;

Зимѣ си пуна овчари,

А лѣтѣ, горо, юнаци.

На сѣка дола чадърче,

На сѣка чука байраче,

На сѣка бука юначе,

На сѣка гранка берданка.

Най-напредъ бѣше, вървеше,

Тодоръ капетанъ търновче.

По него бѣше, вървеше,

Кючукъ ми Стефанъ отъ Тулча.

Кючукъ ми Стефанъ говори:

„Вуйчо ле, аджи Димитре,

Нѣщо ме дрѣмка надрѣме,

Да легнамъ малку да преспамъ.“

Лежало, що ми лежало,

Стану'а, соно кажу'а:

„Църно ме куче у'апа!“

Тамамъ е рекалъ не срекалъ,

Пошло потеря на по ни'.

Щомъ прѣвна пушка пукнало,

Стефана ми го удрило.

Извикна Стефанъ що може:

„Вуйчо ле, аджи Димитре,

Еле ти, вуйчо, язъ викна':

У сабота, мили вуйчо,

Да не почнуемъ работа,

Видешъ сега ке изгинемъ!“

„Не бой се кючукъ Стефане,

Можъ и да куртулисаме,

Па и ако изгинеме,

Нашитѣ брака по нази,

Работа они ке свършатъ!“¹

¹ Пѣе се на сватби и служби.

375. Три пушки убиватъ три юнака.

До три пушки ми пукна'а,
 Три юнака ми падна'а,
 На турска пуста граница.
 До три ги майки жале'а,
 До две жалатъ и не жалатъ,
 Стоянова майка, наи-веке
 Жално жале, милно реде :
 „Стани ми сину Стояне,
 Да видешъ твоя невѣста,
 Съ твои деветъ дребни дѣца!“
 Отъ жалба земя продума :
 „Не можамъ, мале, да станамъ,
 Деветъ куршума мина'а,
 До клетото мое сърце,
 Десети прѣзь руса глава.
 Не можамъ, мале, да станамъ,
 Църна ме земя налега,
 Деветъ метра длѣбочина,
 Триста ми дребни каменя.
 Мойта младостъ, мила майко,
 Ке стое у църна земя.

376. Деветъ братя полски арамии.

Коста има деветмина сина,
 Трима бѣ'а полски арамии,
 А шестима горски кеседжии!
 Ногу са си золумъ поправили :
 Изсекле са царски телеграфи,
 Обрале са царското ми азно,
 Спреле ми са патища, друмове.
 А що бѣше царо Муратино,
 Аберъ прака на турско, каурско.
 Па говори царо Муратино :
 „Кой ке скоче юнакъ надъ юнака,
 Да си фане костови синове,
 Язе него скапо ке го дарамъ.“
 Излезнало турче яничарче,

Собрало е тайфа и дружина,
 Па излезна вавъ гора зелена.
 Одилъ ми е три дни и три ноця,
 Не можалъ е нищо да си найде;
 Па си слезна доле у полето
 И тамъ одилъ три дни и три ноця,
 Па не можалъ нищо да си найде.
 Па си ойде при старъ дѣдо Косто,
 Па си пита стари дѣдо Косто :
 „Кажи Косто твои деветъ сина!
 Ако нейкешъ, Косто, да ги кажешъ,
 Ке ти режамъ ноги до колена,
 Ке ти сечамъ раци до раменя,
 Ке ти въртамъ дветъ църни очи,
 Ке те турамъ трупина на легло!“
 Отговаря стари дѣдо Косто :
 „Деветъ годинъ дома не са дошле,
 Нито пакъ са писмо изпратиле.
 Сечи турче клети нози, раци,
 Не ги знаямъ, нито пакъ кажувамъ!“
 Богъ да бие турче яничарче,
 Богъ да бие това мръсно куче!
 Отрежалъ му сичко що е казалъ,
 Оставилъ го трупина на легло.
 Па си фана баба костовица,
 Па говори турче яничарче :
 „Кажи бабо твои деветъ сина,
 Ако сакашъ, бабо, да не кажешъ,
 Ногу лошо съ тебе ке направамъ:
 Ке ти режамъ нози до колена,
 Ке ти сечамъ раци до раменя,
 Ке ти въртамъ дветъ църни очи,
 Ке ти турамъ трупина на легло!“
 Отговаря баба костовица :
 „Сечи турче, пусти да останатъ!
 Деветъ годинъ дома не са дошле,
 Ни са дошле, ни писмо пратиле,
 Ни ги знаямъ, ни па ги кажувамъ!“
 Богъ да бие турче яничарче,
 Отрезалъ ѝ нози до колена,

Отсекалъ ѝ раци до раменя,
 Извадилъ ѝ дветѣ църни очи,
 Оставилъ я трупина на легло!
 Па фаналъ е сестра Ангелина:
 „Кажѣ моме твои деветъ брака,
 Я ке тебе съ кола ке те дарамъ,
 Ке те нижамъ жъта мамудия,
 Ке те ранамъ благо леблебия,
 Ке те правамъ турска посестрима!“
 Нали си е жена длъгокоса,
 Жена длъгокоса краткоумна,
 Излага се, Богъ да я убие!
 Та си кажа свои деветъ брака:
 „Чуешъ мене турче побратиме,
 Нелъ ме питашъ право ке ти кажамъ:
 Мои брака сега ту'а бѣ'а,
 Рудо ягне сладко вечера'а,
 Сладко вино тригодишно пи'а,
 Сега спиятъ у ладни зимници!“
 Па си слезна турче яничарче,
 На спанъето сички ги извърза;
 На нози тури тежки тумруци,
 А на раци синджиръ бѣлѣзици.
 Разбуди се най-малото братче.
 Съ нози мръда, нози се не мръдатъ,
 Съ раци мръда, раци се не мръдатъ,
 Глава дига, глава се не дига!
 Провикна се колко гласъ го дръже:
 „Що е чудо съ назека станало,
 Ние сички пленъ сме попаднале!“
 Покара ги турче яничарче,
 Да ги кара при царо Мурато.
 Като върватъ по рамни друмове,
 Проговаря най-малото братче:
 „Чуешъ мене турче аджамия,
 Пуши мене баремъ най-майло,
 Да се върнамъ назадъ по трагове,
 Да закопамъ майка и старъ татко,
 Да ги орли по ридъ не разносятъ.“
 Колко 'итро, повечко будало,

Излага се турче аджамия,
 Та си пущи най-малото братче.
 Па не ойде стари да закопа,
 А се врати оружъе да земе,
 Та си пусна свои осумъ бракъа.
 Па се върна при своята сестра,
 Па я пита най-малото братче :
 „Кажы, сестро, какво ке те питамъ :
 Да ли сакашъ слуга да ни бидешъ,
 Или сакашъ свѣкя да ни свѣтешъ?“
 Проговаря сестра Ангелина :
 „Язе нейкъамъ слуга да ти бидамъ,
 А за свѣкя може да ти свѣтамъ!“
 Намажалъ я смола и катрана :
 Она горе, а они вечератъ !

377. Мома Мара и Ристо войвода.

Мори Маро, бѣла Маро !
 Богъ да бие ситѣ турци,
 Ситѣ турци радовишки,
 Що собра'а ситѣ моми,
 Ситѣ моми радовишки.
 Ойдо'а си ю планина,
 Планината Плачковица,
 Да си градатъ пуста шума.
 День гради'а, замръкна'а,
 Замръкна'а, тамъ лежа'а ;
 Па стана'а ютре рано,
 Па крена'а да си идатъ.
 Напрелъ оде бѣла Мара
 И по нея сестра Рада
 И срѣкя имъ млади Ристо,
 Млади Ристо войводата.
 Изговаря бѣла Мара :
 „Богъ помагай, бако Ристо!“
 Изговаря млади Ристо :
 „Даль Богъ добро бѣла Маро!
 Я на тебе братъ не сумъ ти,

Ти на мене сестра не си!“
 Покара я, изкара я,
 Изкара я на планина,
 Планината Плачковица.
 Па седна'а да починатъ.
 Изговаря млади Ристо :
 „Гледай Маро да согледашъ,
 Да согледашъ ваше село!“
 Гледà Мара не согледа,
 Гледà Ристо согледа го.
 „Мори Маро, бѣла Маро,
 Ситѣ куки сынце грѣе,
 Ваша кукия огинь горе ;
 Ей майка ти задъ кукята,
 Задъ кукята, задъ ба'щата,
 Жално плаче, жално реде :
 „Маро, Маро, бѣла Маро!
 Защо сади рано цвѣке,
 Рано цвѣке ранъ босильокъ,
 Кой ке носе то'а цвѣке?“

378. Стоянь арамия граби джелепска мома. I.

Засвире Стоянь, засвире,
 Сосъ то'а сворче костено,
 А сворчето му изрича :
 „Бре збирайте се дружина,
 Сè танки, сè най-високи,
 Сè руси, сè църнойоки,
 Сè стоянова прилика!
 Ке идеме село Блатецъ,
 У блатечкйо джелепинъ,
 Да му бутнеме кулата,
 Отъ тритъ къоша четири;
 Ке му земеме паритъ,
 Ке му грабеме момата!“
 Па собрала се дружина,
 Сè танки, сè най-високи,
 Сè руси, сè църнойоки,
 Сè стоянова прилика.
 Ойдо'а во село Блатецъ,

У блатечкйо джелепинъ,
 Та му бутна'а кулата,
 Отъ тритъ къоша четири
 И му зема'а паритъ
 И запали'а даритъ.
 Излѣзна мома да гасе,
 Пущи се Стоянь фана я.
 Пуста се гривна извити,
 Та му утече момата,
 Утече и се посмѣя :
 „Не ли те е срамъ Стояне,
 Защо си билъ арамия?
 Машко ти било руйото,
 Машко ти било името,
 Женско ти било сърцето!“
 Спущи се Стоянь фана я,
 Фана я и я покара.

379. Стоянь арамия граби джелепска мома. II.

Засвири ми, мале, Стоянь
 Со това сворче костено,
 Костено, мале, шарено :
 „Збирайте ми се, дружина,
 Сè млади, сè не женени,
 Сè лика и сè прилика,
 И сè танки, та васоки,
 Сè руси, та църнойоки!
 К'идеме равенъ Пиянецъ,
 Кай пиянечки джелепинъ,
 Да му разбиемъ кулата,
 Да му грабеме момата!“
 И ми се ногу собра'а,
 Со длъги пушки на рамо.
 Та си крена'а, ойдо'а,
 Ю то'а равенъ Пиянецъ,
 Ю пиянечки джелепинъ.

И му разби'а кулата
 И му грабна'а момата.
 Па си я Стоянь покара
 И си я Стоянь засуди :
 „Знаешъ ли, моме, помнешъ ли,
 Кога си бѣ' у васъ цаненъ
 И ти посака' понуда,
 Понуда люта ракия?
 Ти ми не даде ракия,
 Тукъ ми даде топла вода.
 Посака' друга понуда,
 Понуда сладка ябука,
 Ти ми не даде ябука,
 Туку ми даде огризокъ,
 Що е валенъ по пепело.
 Посака' трекия понуда,
 Понуда бѣла погача,

А ти ми даде коричка, Айде сега отъ предъ мене,
Коричка църна погачка, Да идемъ въ мои дворове!“
Що са я глуisci гризале.

380. Юруче войвода и овчари.

Богъ те убилъ юруче войвода,
Що не собра шеесе дружина
И ни води изъ Стара планина,
Отведе не у гръкинска земя,
Поплени'ме гръкинско дѣвойче!
Кога бѣ'ме у гръкинска земя,
Тамъ граби'ме гръкинско дѣвойче,
Па фана'ме прѣзъ гора зелена,
Па фана'а студове, снѣгове,
Замразна'а свилени кошули,
Замразна'а гуњи и долами,
Я долами за чесни елечи,
Я елечи за свилни кошули,
Я кошули за юначна снага.
Па спадна'ме у поле широко,
Тамъ найдо'ме село ми богато.
Море у селото три овчара,
Море три овчара, три чобана.
Море прѣви овчаръ Бога моле,
Бога моле поле да пропадне;
Море втори овчаръ Бога моле,
Море да се стуре Шаръ планина
И да претисне поле широко
И у полето шеесе дружина,
Що изедо'а шеесе овни;
Море треки овчаръ Бога моле:
„Дай ми, Боже, пушка арнаутска,
Да избиамъ шеесе дружина,
Дружина на юруче войвода,
Що ми изедо'а сиво стадо.“

381. Богданъ войвода прави золуми.

Одилъ е Богданъ войвода, Нищо е золумъ не чинилъ..
Одилъ е деветъ години, У десетата година,

Украде Богданъ, украде,	Дѣте отъ реженъ говори :
Отъ майка мило дѣтенце :	„Не връти тате режено,
Живо на реженъ надена,	Изпадна'а ми очитѣ;
Прикара татко, прикара,	Не сили мале огино,
Да връти татко режено ;	Изгорѣ'а ми очитѣ!“
Прикара майка, прикара,	„Почекай сино, почекай,
Да вали майка огино ;	До дека душа излѣзе.“
Прикара браќа, прикара,	„Свирете, браќа, свирете,
Да свиратъ браќа, да свиратъ ;	Дори ми душа излѣзе ;
Прикара сна'и, прикара,	Пойте си сна'и, пойте си,
Да поятъ сна'и, да поятъ ;	Дори ми душа излѣзе ;
Прикара сестри, прикара,	Играйте сестри, играйте,
Да игратъ сестри, да игратъ.	Дори ми душа излѣзе!“

382. Стоянъ юнакъ на легенско поле.

Бой се бие на легенско поле,
 Биле са се три дни и три ноќа.
 Широко легенско равно поле,
 Паднали са три иляди глави.
 Тамъ паднала стоянова глава.
 Говори стоянова дружина :
 „Кой ке ми се юнакъ наемати,
 Да запретне поли до пояси,
 Да загазе крѣви до колена,
 Да преметне три иляди глави,
 Да си најде стоянова глава?“
 Наема се грѣче анадолче,
 Запретна си поли до пояса,
 Загазилъ си крѣви до колена
 И преметна три иляди глави
 И најде си стоянова глава.
 Отнесли я стояново село.
 Село гулѣмо, чешма шарена.
 Извикале стоянова майка,
 Да си виде стоянова глава.
 Кога майка глава е видѣла,
 Мрѣтва си е глава пригърнала,
 А отъ жалба глава продумала :

„Не можамъ, майко, да си продумамъ,
 Деветъ куршума ме прониза'а,
 Прониза'а во русата глава,
 А десети въ това клето сърце!“

383. Раненъ юнакъ и коня му.

Пушка пукна ю гора зелена,
 Та юдари тове добаръ юнакъ!
 Юнакъ падна, баряко не падна.
 Проговаря тове добаръ юнакъ:
 „Ей дружина вѣрна и собрана,
 Земете ме на две танки пушки,
 Носете ме горе на планина,
 Сосъ калъчки гробъ ми изкопайте,
 Побийте ми това бойно копъе,
 Вържете ми тая добра коня,
 Па некъ писка, емъ нека ми виска!
 Ке да чуе мои стари татко,
 Ке да чуе, емъ ке да ми дойде.
 Ей ти коньо, тая добра коня,
 Дигай глава више у небеса,
 Та не давай татко да те фане!
 Онъ ке скапо да ми те продаде,
 Мене нейке онъ да ме споменя!“
 Пушка пукна ю гора зелена,
 Та юдари тове добаръ юнакъ!
 Юнакъ падна, баряко не падна.
 Проговаря тове добаръ юнакъ:
 „Ей дружина вѣрна и собрана,
 Земете ме на две танки пушки,
 Носете ме горе на планина,
 Сосъ калъчки гробъ ми изкопайте,
 Побийте ми това бойне копъе,
 Вържете ми тая добра коня,
 Па некъ писка, емъ нека ми виска!
 Ке дочуе мои мили брата,
 Ке да чуе, емъ ке да ми дойде.
 Ей ти коньо, тая добра коня,
 Дигай глава више у небеса,

Та не давай брата да те фане!
 Онъ ке ногу тешко да товара,
 Мене нейке онъ да ме спомена!“
 Пушка пукна ю гора зелена,
 Та юдари тове добаръ юнакъ!
 Юнакъ падна, баряко не падна.
 Прогъваря тове добаръ юнакъ:
 „Ей дружина вѣрна и собрана,
 Земете ме на две танки пушки,
 Носете ме горе на планина,
 Сосъ калъчки гробъ ми изкопайте,
 Побийте ми това бойно копъе,
 Вържете ми тая добра коня,
 Па некъ писка, емъ нека ми виска!
 Ке да чуе моя стара майка,
 Ке да чуе, емъ па ке да дойде.
 Ей ти коньо, тая добра коня,
 Снижи глава ниско до земята,
 Она тебе нека да те фане,
 Она тебе ногу ке те чува,
 Она сено тебе ке те ране,
 Она вода тебе ке те пое,
 Она мене ке ме споменуе!“

384. Раненъ юнакъ и църна орлица.

Вита се гора, гора развила,
 Салъ едно дръвце не се развило.
 Подъ дръво леже юнакъ наранетъ,
 На дръвце стое църна орлица
 И на юнака ти'о говоре:
 „Умри си умри, ти ранетъ юнакъ,
 Да ти изпиямъ църнитѣ очи,
 Да ти изклувамъ бѣлото лице!“
 Ти'о говоре тай ранетъ юнакъ:
 „Ма'ни се, ма'ни църна орлице,
 Да не си земамъ кусата пушка,
 Ке те застрѣлямъ клетото сърце!“
 А орлица тогай си продума:
 „Я не сумъ дошла да ти изпиямъ,

Да ти изпиямъ църнитѣ очи;
 Я не сумъ дошла да ти изклувамъ,
 Да ти изклувамъ бѣлото лице;
 Менъ ме изпрати твойо войвода,
 Лѣкъ да донесамъ, да те лѣкувамъ.“

385. Раненъ юнакъ и гарванъ.

Сета гора се развила,	Съ десетъ ножа прободено.
Едно дрѣво не развива.	Гарванъ граче и говори:
На дрѣвото гарванъ граче,	„Ой юначе, младъ юначе,
Подъ дрѣвото студна вода,	Я те чекамъ тизъ да умрешъ,
До водата ранетъ юнакъ,	Църни очи да ти пиямъ,
Ранетъ юнакъ боленъ леже:	Църни очи и кървитѣ,
Деветъ рани куршумлии,	Да ти ядамъ и месото!“

386. Малкушъ арабийче и гюзелъ Севда. I.

Гюзелъ Севдо Севделино,
 Чула ле си и разбрала
 Де се бератъ арамии,
 Арамии зли гидии?
 Забрале се отъ день до день,
 Отъ день до день до Благовецъ,
 Отъ Благовецъ до Великдень,
 Отъ Великдень до Гюргъовдень,
 Отъ Гюргъовдень до Спасовдень,
 Отъ Спасовдень до Янъовдень,
 Отъ Янъовдень до Петровдень.
 Собрали се на Илиндень,
 Собрали се малу-ногу,
 Малу-ногу триста души,
 На тристата три войводи,
 Три войводи, петъ чауша,
 Три ми млади байрактари.
 Та оди'а три години,
 Изшета'а три планини.
 Пръва годинъ по Пирина,
 Втора годинъ по Вла'ина,
 Трекя годинъ Плачковица.
 Дойде заманъ да се дѣлятъ,

Па спадна'а у полето,
 Накупи'а благо вино,
 Благо вино и ракия.
 Па попи'а, поядо'а,
 Заигра'а ситно 'оро,
 Ситно 'оро арамиско,
 Арамиско зли гидиско.
 Малкушъ младо арамиче,
 Нито яде, нито пие,
 Нито игра ситно 'оро.
 Загледа го войводата,
 Проговори войводата :
 „Малкушъ младо арамиче,
 Нито ядешъ, нито пиешъ,
 Нито играшъ ситно 'оро!“
 Проговаря Малкушъ младо :
 „Ей войводо, младъ войводо,
 Ка да ядамъ, ка да пиямъ,
 Ка да играмъ ситно 'оро,
 Ситно 'оро арамиско,
 Арамиско зли гидийско ?
 Еве до сагъ ка шетаме,
 Ка шетаме три години.
 Дойде заманъ да се д'ѣлемъ ;
 Сѣки има дека д'иде,
 Кой при майка, кой при татко,
 Кой при браќа, кой при сестра,
 Кой при любне, кой при дѣте,
 Сиракъ язе нищо нѣмамъ !“
 Проговори войводата :
 „Ей леле те Малкушъ младо,
 Малкушъ младо арамиче,
 Ка одиме три години,
 Ареса ле негде мома,
 Негде мома илъ невѣста,
 Да идеме да грабеме ?“
 Проговори Малкушъ младо :
 „Ей войводо, младъ войводо,
 Аресалъ сумъ гюзелъ Севда,
 Гюзелъ Севда каменичка,

Каменичка, луковичка,
 Ама ми е пуста рода,
 Двои-трои братучеди,
 Та па ме е емъ кръстила,
 Емъ кръстила, изучвала.“

Проговори войводата :

„Ей ти тебе, Малкушъ младо,
 Я отдѣли отъ дружина,
 Отъ дружина петъ-шестима;
 Фърли срама в'една страна,
 А роднина у градина,
 Или грѣ'о на орѣ'о,
 Па грабете гюзель Севда,
 Гюзель Севда каменичка,
 Каменичка, луковичка!“

Ка си дочулъ Малкушъ младо,
 Малкушъ младо арамиче,
 Фърли срама въ една страна,
 А роднина у градина,
 А па грѣ'о на орѣ'о,
 Па отдѣлилъ отъ дружина,
 Отъ дружина петъ-шестима.

Па ойдо'а Каменица,
 Каменица, Луковица.
 Гюзель Севда на столъ седе,
 На столъ седе гайтанъ плете,
 Гайтанъ плете емъ сборуе :

„Да знамъ, да знамъ китенъ гайтанъ,
 Дека ке те Малкушъ кине,
 Малкушъ младо арамиче,
 'Арно би те наплетело!“

Ка е дочулъ Малкушъ младо,
 Малкушъ младо арамиче,
 Па си грабна гюзель Севда,
 Гюзель Севда Севделина.

387. Малкушъ арамийче и гюзель Севда. II.

Гюзель Севда Севделино, Чула ли си и разбрала
 Мори росна детелино! Декъ се бератъ айдуцитѣ,

Айдуцитѣ арамии?
 „Чула сумъ ги и разбрала,
 Еве три дни ка се бератъ.
 Собра'а се токмо триста,
 На тристата три войвода.
 Па 'оди'а, що 'оди'а,
 Па 'оди'а три години,
 Изоди'а три планини:
 Една годинъ Шаръ планина,
 Втора годинъ Плачковица.
 Трекя годинъ по Китката.
 Дойде време да си 'одатъ.
 Собра'а се на Китката.
 Навали'а до три огна,
 Изпеко'а до три овна,
 Ситѣ ядатъ, ситѣ пиятъ
 И весело зборъ зборуватъ;
 Малкушъ младо арамиче,
 Нито яде, нито пие,
 Нито веселъ зборъ зборуе.
 Проговаря войводата:
 „Малкушъ младо арамиче,
 Та защо си ти уиленъ?
 Ситѣ ядатъ, ситѣ пиятъ
 И весело зборъ зборуватъ,
 Ти не ядешъ, нито пиешъ,
 Ни весело зборъ зборуешъ?“
 Проговаря Малкушъ младо,
 Малкушъ младо арамиче:
 „Ка ке ядамъ, ка ке пиямъ
 И весело зборъ ке зборамъ?
 'Одиле сме три години,
 Изоди'ме три планини:
 Една годинъ Шаръ планина,
 Втора годинъ Плачковица,
 Трекя годинъ по Китката.
 Дойде време ке с'идеме
 Кой при майка, кой при татка,
 Кой при сестра, кой при
 братче,

Кой при сна'а, кой при любна,
 А язека каде к'идамъ?
 Нимамъ майка, нимамъ татко,
 Нимамъ брата, нимамъ сестра,
 Нимамъ сна'а, нимамъ любна!“
 Проговаря войводата:
 „Малкушъ младо арамиче,
 Ка 'одиме, що 'одиме,
 'Одиле сме три години,
 Изоди'ме три планини:
 Една годинъ Шаръ планина,
 Втора годинъ Плачковица,
 Трекя годинъ по Китката:
 Ареса ли негде мома?
 Негде мома спрѣма тебе,
 Да 'одеме, да грабеме?“
 Проговаря Малкушъ младо,
 Малкушъ младо арамиче:
 „Аресалъ сумъ гюзелъ Севда,
 Гюзелъ Севда Севделина,
 Севделина каменичка,
 Каменичка, луковичка.“
 Проговаря войводата:
 „Ай да идемъ да грабеме,
 Да грабеме гюзелъ Севда,
 Гюзелъ севда Севделина,
 Каменичка, луковичка!“
 Па ойдо'а да я грабатъ.
 Она седе ю градина,
 Ю градина подъ маслина,
 Та си везе ситенъ гергефъ;
 Гергефъ везе, пѣсна пое:
 „Да знамъ, да знамъ ситенъ
 гергефъ,
 Да знамъ, да знамъ декъ е
 младо,
 Сфила би го навезила,
 Бисеръ би го подрѣсила.
 Да знамъ, да знамъ декъ е
 старо,

Съ лика би го навезила, Па грабна'а гюзелъ Севда,
 Съ пuzдeръ би го подрѣсила! " Гюзелъ Севда Севдалина,
 Рече Севда не изрече, Каменичка, луковичка.
 И стаса'а арамии,

388. Малкушъ арамииче и гюзелъ Севда. III.

Гюзелъ Севда Севдалино!	Язе нѣмамъ нигде никой:
Собра'а се, набра'а се,	Нѣмамъ майка, нѣмамъ татко,
Триста души арамии	Нѣмамъ любна, нѣмамъ брата!
И до триесе войводи.	Проговаря войводата:
Па оди'а, що оди'а:	„Ой те тебе Малкушъ младо,
Една годинъ по Китката,	'Оди'ме, много 'оди'ме:
Друга годинъ по Пирина,	Една годинъ по Китката,
Треця годинъ въ Долна земя.	Друга годинъ по Пирина,
Па спадна'а въ Долна земя,	Треця годинъ Долна земя.
Долна земя на мяна.	Ареса ли мома за тебъ?“
Ситѣ поятъ, пиятъ, ядатъ,	Проговаря Малкушъ младо:
Малкушъ младо арамииче	„Аресалъ сумъ една мома,
Нито пие, нито яде!	Срамота е да продумамъ,
Проговаря войводата:	Грѣ'ота е да ти кажамъ!“
Ой те тебе Малкушъ младо,	Проговаря войводата:
Нито пиешъ, нито ядешъ,	„Фърли грѣ'о на орѣ'о
Ни па собори ти сборувашъ.	Фърли срамо преко рамо!“
Проговаря Малкушъ младо:	Проговаря Малкушъ младо:
„Дойде време да се двоемъ,	„Аресалъ сумъ гюзелъ Севда,
Си ке с' идемъ по домове,	Гюзелъ Севда Севдалина!“
Кой при майка, кой при татко,	Па ойдо'а, па грабна'а
Кой при любна, кой при брата.	Гюзелъ Севда, Севдалина!

389. Никола войвода издаденъ отъ невѣстата си.

Никола, море Никола!	Оти си воде дружина!
Одилъ Никола войвода,	Узна го силна потера,
До седумъ-осумъ години;	Пойде потера по него.
Денъе си оре и копа,	Никола вели говори:
Нокъе си воде дружина.	„Сестро ле, сестро Марио,
Никой Никола не знае,	Узна ме силна потера,
Оти си оде войвода,	Дека кю язе се скриямъ?“

Сестра му вели говори :
 „Не бой се, братче Никола,
 Я кю тебе да те скриямъ
 У долни темни зимници,
 У шаренитѣ ковчези,
 У мои танки дарове.“
 Дори рече не изрече,
 Упани силна потеря,
 Па фана'а татко му.
 Ногу го мака мачиле!
 „Кажи си, дѣдо, Никола,
 Ке ти сечеме нозитѣ,
 Нозитѣ до колѣната!“
 Татко му вели говори :
 „Турци ле, турци незнайни,
 Незнайни и непознайни!
 Пресечете ми нозитѣ,
 Нозитѣ до колѣната,
 Язе си не знамъ Никола!“
 Па му пресекле нозитѣ,
 Нозитѣ до колѣната.
 Па си пущи'а татко му,
 Па си фана'а майка му.
 Ногу я мака мачиле!
 „Кажи си, бабо, Никола,
 Ке ти сечеме рацитѣ,
 Рацитѣ до раменята!“
 Майка му вели говори :
 „Пресечете ми рацитѣ,
 Рацитѣ до раменята,
 Язе си не знамъ Никола!“
 Па и пресекле рацитѣ,
 Рацитѣ до раменята,
 Пà не кажала Никола!
 Па си пущи'а майка му,
 Па си фана'а брата му,
 Ногу го мака мачиле!
 „Кажи, бре момче, брата ти,
 Ке ти изврѣтемъ очитѣ,
 Очитѣ до самъ главата!“

Момче имъ вели говори :
 „Изврѣтете ми очитѣ,
 Очитѣ до самъ главата,
 Язе си не знамъ Никола!“
 Изврѣтеле му очитѣ,
 Очитѣ до самъ главата,
 Пà си не кажа Никола!
 Па си пущи'а брата му,
 Па си фана'а сестра му,
 Ногу я мака мачиле!
 „Кажи си, моме, брата ти,
 Ке ти сечеме главата,
 Главата до самъ шията!“
 Сестра му вели говори :
 „Пресечете ми главата,
 Главата до самъ шията,
 Язе си не знамъ Никола!“
 Па ѝ пресекле главата,
 Главата до самъ шията,
 Пà не кажала Никола.
 Па фана'а любна му :
 „Кажи, невѣсто, Никола,
 Ке ти сечеме косата,
 Косата до самъ главата!“
 Любна имъ вели говори :
 „Не сечете ми косата,
 Язе ке кажамъ Никола.
 Него го е сестра скрила
 У долни, темни темници,
 У шаренитѣ ковчези,
 У нейни танки дарове!“
 Па кажала е Никола.
 Па си фана'а Никола,
 Фана'а и покара'а,
 По тия друми широки.
 На срѣдъ друми една змия,
 Една змия сосъ три глави,
 Три глави, четиръ опашки.
 Съ конѣе газатъ, не се газе,
 Съ сабли сечатъ, не се сече,

Съ пушки гайгятъ, не се гайгя! Па пущи'а нейно братче,
 Проговара имъ Никола: Тогай си са заминале.
 „Турци ле, турци незнайни, Ойдо'а си клетки турци,
 Незнайни и непознайни, Я Никола проговаря:
 Я бръкнете въ конска торба, „Айде, сестро, да си идемъ.“
 Да не си е моя сестра!“ Я сестра му проговаря:
 Па бръкна'а въ конска торба, „Ай си иди, мило братче,
 Та не си е люта змия, Язе тука ке лѣтувамъ,
 Тукъ е сестра му Мария. Ке лѣтувамъ, ке зимувамъ:
 Отъ жалба е продумала: У ливади ке лѣтувамъ,
 „Ей виека клетки турци, У грамади ке зимувамъ!“
 Пущите ми мило братче, Па си ойде нейно братче,
 Я не давамъ да минете, Па си ойде дури дома.
 До дека го не пущете!“ Никола, море Никола!

390. Ангелина байрактарка.

Да идеме, мамо, горе на планина.
 На планина, мамо, у Стара планина!
 Камень да разбиемъ, война да помине.
 Най-напредъ си иде мома Ангелина,
 Въ лѣва рака носе тове аловъ барякъ
 И по нея връве бугарската войска
 И са поминале турската граница
 И ги е отвела ю поле широко,
 Па тамо найдо'а чешма ми шарена,
 Чешмата шарена, водата студена,
 Ю водата има тая риба морска,
 Па ми извади'а тая риба морска,
 Тая риба морска сосъ три криля златни,
 Па я изпеко'а. Ситъ дѣлба зеле,
 Ангелина най-последъ дѣлъ е замала.

391. Яна невѣста и братъ ѝ.

Будимъ Яна безродна невѣста,
 Градила е тай ладна меана,
 На друмови и на раздрумови,
 Дека върватъ денни кираджии.

А нокъеска нъокни кеседжии.
 Па върве'а денни кираджии.
 Излѣзнала гюзелъ будимъ Яна,
 Попитала денни кираджии :
 „Дека има билъе отровито?“
 Проговаратъ денни кираджии :
 „Не знаеме, гюзелъ будимъ Яно
 Дека има билъе отровито!“
 Навърве'а нъокни кеседжии,
 Попитала нъокни кеседжии :
 „Дека има билъе отровито?“
 Проговарятъ нъокни кеседжии :
 „Отиди си у гора зелена,
 Горе има зелени ливади,
 Тамо расте билъе отровито;
 Защо трѣбе билъе отровито?“
 „Мене трѣбе билъе отровито,
 Да отровамъ мой милнаго брата,
 Да пропаднатъ ситнитѣ му дѣца,
 Да пропаднатъ золвитѣ и сна'и,
 Да му я'амъ тоя враня коня,
 Дя му носамъ тая длѣга пушка,
 Да му носамъ тая остра сабля.“

392. Янка войвода и гората.

Янка прѣзъ гора вървѣше.	За мойта вѣрна дружина?“
Съ крушово листо свирѣше	Гора на Янка думаше :
И на гората думаше :	„Янка ле, Янка войвода,
„Горо ле, горо зелена,	Имамъ си вода студена
Имашъ ли сѣнка ладена	За твойта вѣрна дружина!“
За мойта вѣрна дружина?“	Янка прѣзъ гора вървѣше
Гора на Янка думаше :	И на гората думаше :
„Янка ле, Янка войвода,	„Горо ле, горо зелена,
Имамъ си сѣнка ладена	Имашъ ли млади агненца
За твойта вѣрна дружина!“	За мойта вѣрна дружина?“
Янка прѣзъ гора вървѣше	Гора на Янка думаше :
И на гората думаше :	„Янка ле, Янка войвода,
„Горо ле, горо зелена,	Имамъ си млади ягненца
Имашъ ли вода студена	За твойта вѣрна дружина!“

393. Смиляна дѣвойка и Иванъ войвода.

Смиля мома смияъ по гора брала,
 Берейки го задъ гора е зашла.
 Тамъ е нашла айдушка меяна,
 У меяна до шейсе юнака,
 Да си пиятъ тай люта ракия;
 Ракията пиятъ не мерена
 И си пиятъ тове руйно вино,
 Вино пиятъ, вино не мерено,
 Пари даватъ, пари не броени.
 Па фана'а Смиляна дѣвойка,
 Па фана'а служба да имъ служе,
 Да имъ служе съ чаша меровница,
 Що си мере дванаесе оки.
 Ситѣ си дава чаша по редомъ,
 На ситѣ дава по чаша пуна,
 А войвода чаша половина.
 Ситѣ са си чаши приемале,
 А войвода чаша не приема;
 Онъ приема Смиляна дѣвойка.
 Ситѣ ги е братски братимила,
 Ситѣ са я братски братимиле,
 А войвода братски не приема.
 Ситѣ ги е дарба дарувала,
 Дарувала свилени кошули,
 А войвода дарба не приема,
 Салъ приема Смиляна дѣвойка,
 Приемалъ я за дѣсната рака,
 А войвода Бога помолилъ е:
 „Пойди, зайди, тизе ясно сѣнце,
 Да огрѣе тоя ясенъ мѣсець,
 Да си спаднамъ доле ю полето,
 Да си грабамъ Смиляна дѣвойка!“
 Па си зайде това ясно сѣнце,
 Огрѣяла ясна мѣсечина.
 Па си фана Смиляна дѣвойка,
 Отведе я ю поле широко.
 А Смиляна вели и говори:
 „Я Иване тизе добаръ юнакъ,

Защ' ме граби за дѣсната рака,
 Та ме скара доле ю полето?
 Я си брѣкни мой свилни джебове,
 Да извадешъ тай блага ябука,
 Да разквасешъ твоя кипра уста!“
 Па си брѣкна у свилни джебове,
 Та извади тай блага ябука;
 Не ми било тай блага ябука,
 Туку си е люта пепелянка;
 Фана му се за дѣсната рака.
 Я Иванъ се Бога милно моле:
 „Я пущи се змио пепелянко,
 Я ме пущи отъ дѣсната рака!“
 Пущи змия отъ дѣсната рака,
 Па се фана за лѣвата рака,
 Я Иванъ се Богу помолило:
 „Пущи, Боже, змия пепелянка,
 Пущи, Боже, отъ лѣвата рака!“
 Пушила се отъ лѣвата рака,
 Фанала се за дѣсната нога.
 Я Иванъ се Бога помолило:
 „Пущи, Боже, змия пепелянка,
 Пущи, Боже, отъ дѣсната нога!“
 Пушила се отъ дѣсната нога,
 Фанала се за лѣвата нога,
 Я Иванъ се Бога помолило:
 „Пущи, Боже, змия пепелянка,
 Пущи, Боже, отъ лѣвата нога!“
 Пушила се змия пепелянка,
 Пушила се отъ лѣвата нога,
 Улегнала право ю перчиго,
 Ю перчиго, тамъ се закучила.
 Кучила се до деветъ години.
 Я Иванъ се Бога помолило:
 „Пущи, Боже, змия пепелянка,
 Да си ойда въ Рилски манастира.
 Тамо има ногу црѣнъ попове,
 Тамо има ногу црѣнъ дякове.
 Да прикажамъ мой тешки грѣ'ове:
 Я сумъ грабилъ Смиляна дѣвойка,

Я си има' до шейсе дружина;
 Ситѣ са я братски братимиле,
 Братимиле Смиляна дѣвойка,
 А язе си братство не приима'
 Язъ приима' Смиляна дѣвойка;
 Ситѣ ги е дарба дарувала,
 Ги дарува сфилени кошули,
 Я не зема' сфилена кошуля,
 Язе зема' Смиляна дѣвойка.
 Она мене дарба дарувала,
 Дарувала люта пепелянка.“
 Па си ойдо' въ Рилски манастира,
 Да земамъ изповѣдь отъ попове,
 Отъ попове, емъ па отъ дякове,
 Исповѣда се Иванъ младъ войвода,
 Исповѣда се три дни и три ноця:
 „Я сумъ грабилъ Смиляна дѣвойка,
 Она мене дарба дарувала,
 Дарувала люта пепелянка.
 Да видите попове, дякове,
 Да не сме ния нѣщо грѣшни.
 Я сумъ било дѣте близначенце,
 Па сумъ ималъ еднѣ мала сестра.
 Нишанъ има на дѣсната нога,
 Дѣсна нога ѝ е шестопрѣста,
 Въ глава има до три златни влакна.
 Я видите Смиляна дѣвойка,
 Сабуйте ѝ дѣсната ѝ нога,
 Видете ѝ нога шестопрѣста.“
 Сабуле са дѣсната ѝ нога,
 Нога била токмо шестопрѣста.
 „Отбрадете сфилена шамия,
 Дали има до три златни влакна?“
 Отбрадиле сфилена шамия,
 Имала си до три златни влакна,
 Тая била неговата сестра.
 Тогай се е люта пепелянка,
 Тогай се е отъ перчигъ пушила.
 Прегърнале са се братъ и сестра,
 Живи ми се они прегарнале,
 Мрътви ми се они раздвоиле.

394. Смиляна дѣвойка и Стоимень войвода.

Смилъ е брала Смиляна дѣвойка,
 Брала го е по Стара планина.
 Берейки го задъ гора е зашла,
 Задъ гората айдушка меяна,
 У меяна до шейсе дружина,
 Ситѣ ги е дарба дарувала,
 Ситѣ ги е брата братимила;
 Дарба имъ е алови чорапи,
 Дарба имъ е бѣлитѣ триячки,
 Войводата сфилена кошуля.
 Войводата дарба не приема,
 Току сака Смиляна дѣвойка.
 Проговаря Стоимень войвода:
 „Пойди, зайди, лично ясно сѣнце,
 Да огрѣ милень ясенъ мѣсець,
 Да поведемъ Смиляна дѣвойка,
 Да отведемъ задъ гора зелена,
 Гора зелена станови каменъ!“
 Пойде и си зайде ясно сѣнце,
 Па си огрѣя тай ясенъ мѣсець:
 Повеле си Смиляна дѣвойка,
 Отведе я задъ гора зелена,
 Гора зелена, станови каменъ.
 Проговаря Стоимень войвода:
 „Прийди, пойди Смиляно дѣвойко,
 Да ми собуешъ дѣсната чизма!“
 Проговаря Смиляна дѣвойка:
 „Пукни, тресни море ти ясно,
 Да излѣзе змия троеглава,
 Да изеде Стоимень войвода!“

395. Цвѣта войвода.

Цвѣто ле, Цвѣто войвода!	Дружина свидно не падна
Била е Цвѣта войвода,	Дека е мома войвода.
Била е па ке да биде	Цвѣта имъ вели говори:
На седумдесе дружина,	„Дружина вѣрна собрана,
Салъ на седмина роднина!	Ако ви е ногу свидно,

Дигнете пушки на рамо,
 Спаднете доле у поле,
 Паднете село раетско,
 Найдете кука богата,
 Найдете брашно нишесте,
 Месете бѣла погача,
 Турнете жѣта дуката.
 На ситѣ дѣлба дѣлете,
 Мене най-послѣ дѣлъ дайте.
 Ситѣ я редомѣ тражете,
 Кой ке си найде дуката,
 Тоя ке биде войвода!“
 Спаднале доле у поле,
 Дигнале пушки на рамо,
 Паднале село раетско,
 Ошле са кука богата,
 Нашле са брашно нишесте,
 Месиле бѣла погача,
 Туриле жѣта дуката.
 На ситѣ дѣлба дѣлиле,
 Цвѣта най-послѣ дѣлъ дале.
 Ситѣ я редомѣ тражиле,
 Никой не найде дуката.

Цвѣта най-послѣ тражила,
 Она си найде дуката :
 Па ке е Цвѣта войвода!
 Дружина свидно не падна,
 Дека е мома войвода.
 Цвѣта имѣ вели говори :
 „Дружина вѣрна собрана,
 Да идемѣ горе планина,
 Да туремѣ прѣстенѣ на бука,
 Ситѣ редомѣ ке стрѣляме,
 Язе най-после ке стрѣлямѣ,
 Кой ке префѣрле низѣ прѣс-
 тенѣ,
 Тоя ке биде войвода!“
 Ойдо’а горе планина,
 Тури’а прѣстенѣ на бука.
 Ситѣ са редомѣ стрѣляле,
 Никой низѣ прѣстенѣ не
 фѣрли,
 Цвѣта най-послѣ стрѣляла,
 Она презѣ прѣстенѣ пре-
 фѣрли,
 Па ке е Цвѣта войвода!¹

396. Грозда войвода и дружината ѝ.

Гроздана, бѣла Гроздана!	Па поведе дружината,
Одила Грозда шетала,	Па спадна Грозда у село,
Айдучка млада войвода,	Направи танки дарове.
До осум-деветѣ години,	Па си се Грозда ожени
Порача Грозда нарача :	И си доби машко дѣте,
„Що чине братѣ ми да дойде,	Порача братѣ ѝ нарача :
Да ми воде дружината,	„Що чине сестра Гроздана,
Язе ке спаднамѣ у село,	Що чине, море, да дойде!
Да правамѣ танки дарове,	Отѣ какѣ не Грозда остави,
Да си се младо оженамѣ.“	Се зиянеме—не кяремѣ!“
Ка дочу братѣ ѝ, ка разбра,	Кога бѣше ютре рано,
Па стана братѣ ѝ па ойде,	Рано, рано у недѣля,

¹ Пѣе се при пжтуване и на хоро.

Омила си е главата,
 Завила си е косата,
 Обаняла машко дѣте,
 Обаняла и успала,
 Премѣнила нѡйно руйо,
 Нѡйно руйо арамиско;
 Запашала остра сабля,
 Запашала чифъ паласки,
 Запашала чифъ пищоли,
 Заметнала танка пушка,
 На свекръва говорѣше:
 „Мале ле, стара свекръво,
 Да ми чувашъ машко дѣте,
 Язе к'идамъ котъ брата ми,
 Да раздѣламъ дружината!“
 Па стана Грозда, па ойде,

У тая Пиринъ планина,
 Та намѣри дружината,
 Па поведе дружината.
 Зачекала по примкитѣ,
 По примкитѣ, преслапѣето,
 Уловила тешка азна,
 Утепала азнатари,
 Раздѣлила иманѣето:
 На дружина половина
 И на Грозда половина.
 Раздѣлила дружината,
 Раздѣлила, разпратила,
 Сѣки дома да си иде
 И грозда си дома ошла.
 Гроздано, бѣло Гроздано!

397. Мария добра невѣста.

Марио, добро невѣсто!
 Облагала се Мария
 Сосъ тия турци проклети,
 Солено море да плива,
 На море на крайо да ойде,
 Отъ крайо нишанъ да земе.
 Ако си море преплива,
 Ако имъ нишанъ донесе,
 Турцитѣ ке ѝ арижатъ,
 Деветъ богати дукяна;
 Ако не можъ да извърше,
 Турцитѣ ке я потурчатъ.
 Ойде си мома Мария,
 На майка вели говори:
 „Язе се, мале, облага'
 Сосъ тия турци проклети,
 Солено море да пливамъ.“
 Майка ѝ вели говори:
 „Керко Марио, Марио,
 Та ка кешъ море да пливашъ,
 Кога е море солено?

Ке ти окапе косата!“
 Мария майка не слуша,
 Станала утре по-рано,
 Та е ошла котъ турцитѣ.
 Опрегна поли, ракави,
 Пливнала море солено.
 Турци седѣ'а на крайо.
 Ойде Мария на море,
 На море, мори, на крайо.
 На край море малки моми,
 Малки ми моми гаркини,
 Танки си платна бѣлѣ'а,
 Провикнала се Мария:
 „Малки ми моми гаркини,
 Навързета танки платна,
 На мене ми крайо дайте,
 Язека при васъ да дойдамъ.“
 Излага'а се гаркини,
 Навърза'а танки платна,
 Фърли'а крайо у море,
 Фанала крайо на платно,

На глава чалма завила,	Айде да идемъ у црѣква,
Па се назаде върнала.	Тамо ке видешъ дѣтето!“
Турцитѣ си седатъ на кройо,	Па ойдо'а у црѣквата,
Турски си думи дума'а :	Влѣзналь кумо предъ Мария.
„Дали е жена Мария	Мария врата затваря,
Или е риба моруна?“	Па ойде на турци кажа,
Та не е риба моруна,	Декъ си кумо измамила.
Туку е жена Мария,	Кумо застана у црѣква,
Донела нишанъ на турци.	Си се икони помолилъ,
Турцитѣ велатъ гѣворатъ :	Помолилъ, море, поклонилъ.
„Марио, добра невѣсто,	Като са турци надошле,
Това ни облакъ извърши.	Остра си сабля приготвилъ,
Дали ке можешъ, Марио,	Сама се врата отвори,
Да ни измамешъ кръстникъ ти,	Айдутинъ надворъ изкочна,
Кръстникъ ти, мори, кумо ти?“	Та се развъртелъ на лѣво,
Обѣща имъ се Мария	Дури се върна на дѣсно,
И това да имъ извърше.	Само Мария остана,
Ошла е гора зелена,	Па я поведе за рака,
На кумо вели говори :	Та я поведе у гора,
„Ей куме ле, ей кръстниче,	Та я сосече на мрѣвки,
Донела сумъ машко дѣте,	Та я дарувалъ гората,
У тая црѣква шарена,	На гора вели говори :
Ай да идемъ да го кръстемъ.	„Да знаешъ горо, да знаешъ,
Кумо ѝ вели говори :	Кога кумица кръстника,
„Марио, млада кумице,	Кумица кръстникъ лагала,
Нѣмой гяволъ да те лаже,	Турцитѣ да ме погубатъ?“
Тизека мене да лажешъ?“	Она не може да свърше
Мария вели говори :	Язе я нея погуби’,
„Ей куме, море кръстниче,	Та гора съ нея дарува!“
Тебе ли язе ке лажамъ ?	

398. Неда, булюкъ-баша и айдуци.

Недо, Недо, кметско чедо !	Я Неда му говореше :
Недо, Недо, ке те питамъ :	„Варай, варай булюкъ-баша,
„До'одатъ ле, Нело, айдуцитѣ?“	Едни станатъ, други седнатъ,
До'одатъ ле, ногу ле са ?	Ни са арни, ни са лоши,
Ногу ле са, арни ле са ?	Най-арнио како мене,
Кара'а ле арни коня ?	Най-лошио како тебе!“
Та носатъ ле аренъ пусатъ ?“	Още речъта не изрекла,

Залая'а селски пцета.	Па седо'а, що седоа,
Проговори булюкъ-баша:	Па стана'а ойдо'а си.
„Я назърни, б'ѣло Недо,	Излегналъ е булюкъ-баша
Що си лаятъ селски пцета?“	Отъ кашата, отъ брашното,
Па назърна б'ѣла Неда,	Та изнесе на главата,
Бърже се е повърнала:	На главата, на чалмата,
„Варай, варай, булюкъ-баша,	Деветъ ока чисто брашно.
Ете идатъ айдуцитъ!“	Па излегналъ байрактаро,
Ка си дочу булюкъ-баша,	Байрактаро отъ кашата,
Па се дигна да се крие,	Отъ кашата, отъ расоло,
Фърлилъ се е у кашата,	Та изнесе на главата,
У кашата често брашно.	На главата, на чалмата,
Па се дигна баряктаро,	Та изнесе деветъ зелки.
Па се дигна да се крие,	Па излегналъ млатъ чаушинъ
Па се фърли у кашата,	Отъ разбойо, отъ дупката,
У кашата у расоло.	Та изнасе на нозитъ,
Па се дигна млатъ чаушинъ,	На нозитъ подлошката,
Па се дигна да се крие,	На ушитъ искрипцитъ,
Та е влѣзалъ у разбойо,	На шията набродила,
У разбойо у дупката.	У забитъ ситно бръдо.
Па седо'а айдуцитъ,	Варай, варай, б'ѣла Недо!

399. Янка и братъ ѝ хайдутинъ.

Янко моме, Янко!	Да го не губете,
Войници се бератъ	Да го докарате.
На софиско поле,	Дарба ке дарувамъ:
У янкини двори.	Капетанъ — кошуля,
Янка имъ говори:	Войвода — чорапи,
„Войници, войници,	Войници — подвѣски!“
Войници незнайни,	Войници говорятъ:
Защо се берете,	„Не го познаваме!“
Каде ке одете?“	Янка имъ говори:
Войници говорятъ:	„Онъ е ногу личенъ:
„Янко моме, Янко,	Най-напреди оде,
Въ гора ке идеме,	Зеленъ коня я'а,
Айдуци ке ловемъ!“	Синьо седло седе,
Янка имъ говори:	Свилно руйо носе,
„Войници, войници,	Аловъ байракъ носе,
Мило братче имамъ,	У лѣвата рака
Оно ойде айдукъ;	Танка пушка носе!“
Ако го фанете,	

400. Мома Елена и братче Михаилче.

Ой Елено, Елено дѣвойко!
 Я назърни, Елено дѣвойко,
 Защо лаятъ тия селски пцета,
 Лаятъ, лаятъ, ичъ се не утраивагъ!
 Назърнала Елена дѣвойка,
 Назърнала, скоро се върнала.
 Проговаря братче Мияилче:
 „Оздолъ иде болюкчи башата,
 Въ раци носе отъ комита глава
 И си воде шеесе дружина.“
 Проговаря братче Мияилче:
 „Ой Елено, Елено дѣвойко,
 Дека язе сега ке се криямъ?“
 Проговаря Елена дѣвойка:
 „Язе тебе, братче, ке те скриямъ
 У моитѣ, бре, долни зимници,
 У моитѣ шарени кофчези,
 У моитѣ, бре, танки дарове!“
 Скрила го е Еленка дѣвойка,
 У долнитѣ темни бре, зимници,
 У нейнитѣ шарени ковчези,
 У нейнитѣ танки, бре, дарове.
 Пристигнала силната потеря.
 Па фана'а мияиловъ татко:
 „Кажи дѣдо сина Мияила,
 Кажи дѣдо въ коя е планина,
 Щото воде шеесе дружина,
 Ке сечеме нози до колѣна!“
 „Пресечете нози до колѣна,
 Нимама сина, нимама що да кажамъ!“
 Па фана'а неговата майка:
 „Кажи бабо синъ ти Мияила,
 Ке сечеме раци до раменя!“
 „Пресечете раци до раненя,
 Нимама сина, нимама що да кажамъ!“
 Па фана'а неговото любне:
 „Кажи любне, любне Мияила,
 Ке сечеме коса до самъ глава!“

„Не сечете коса до самъ глава,
 Я фанете сестрица Елена,
 Она знае братче Мияилче!“
 Па фана'а сестра му Елена :
 „Кажи сестро братче Мияила,
 Ке врътеме очи низъ самъ глава!“
 „Извъртете очи низъ самъ глава,
 Нимаъ брата, нимаъ що да кажамъ!“
 Извърте'а очи низъ самъ глава,
 Не кажала братче Мияилче!
 „Кажи сестро братче Мияила,
 Ке сечеме раци до раменя!“
 Пресеко'а раци до раменя,
 Не кажу'а братче Мияилче!
 „Кажи сестро братче Мияилче,
 Ке сечеме нози до колѣна!“
 Не кажу'а братче Мияилче,
 Пресекли ѝ нози до колѣна.
 Остави'а Елена дѣвойка,
 Разтражи'а сами по зимници,
 По нейнитѣ шарени ковчези,
 У нейнитѣ танки, бре, дарове,
 Па найдо'а братче Мияилче,
 Найдо'а го, па го емъ върза'а.
 Проговаря Елена дѣвойка :
 „Море мило братче Мияилче,
 Д'имамаъ нози съ тебе ке да дойдамаъ,
 Д'имамаъ очи тебе ке те видамаъ,
 Нѣмамаъ раци коса да си чешлямаъ.
 Остави'я братъ ѝ Мияила,
 Да си чува Елена дѣвойка.

402. Дѣлчевъ войвода и бегче.

Развий се горо зелена,	При бе'овитѣ сараи;
Направи сѣнки ладени,	На срѣкя иде бегчето.
Ке мине Дѣлчевъ войвода,	Прѣсна си бегче да бѣга,
Съ петстотинѣ души дружина.	Продума Дѣлчевъ войвода:
Говори Дѣлчевъ войвода:	„Бре стой бре, бегче, не бѣгай,
„Дружина вѣрна собрана,	Ке умрешъ младо зелено!“
Да спаднемъ поле широко,	Бегче се милно молѣше:
При бе'овитѣ сараи;	„Я сопри Дѣлчевъ дружина
Да фанемъ младото бегче,	И нейна сила гулѣма;
Да земемъ пари со шиникъ,	Со шиникъ жѣти ке броямъ.
Да купемъ пушки берданки,	Салте глава ми оstayте!“
Да биемъ турци со ними,	Фанале младото бегче,
Земята да си свободимъ!“	Со шиникъ жѣти броило,
аднале поле широко,	Така е глава спасило.

403. Раненъ Дѣлчевъ войвода.

Широко.

Цѣрна се чума зададе, Тамъ доле Македония, Тамъ доле Демиръ-капия, Кой ке се юнакъ избере, Чумата да я пропуде, Отъ тая Македония?

Избралъ ми се, изнашалъ се, Младъ Дѣлчевъ, млади войвода, Онъ ойде Македония, Чумата да си пропуде, Отъ жална Македония.

Цѣрна се чума зададе,
Тамъ доле Македония,
Тамъ доле Демиръ-капия.
Кой ке се юнакъ избере
Чумата да я пропуде
Отъ тая Македония?

Избралъ ми се, изнашалъ се,
Младъ Дѣлчевъ, млади вой-
вода.
Онъ ойде Македония,
Чумата да си пропуде,
Отъ жална Македония.

Не ми са турци поганци,
Тукъ ми са ура комити,
Гукъ ми са ура войводи,
Раненъ ми юнакъ носѣ'а,
Со куршумъ юнакъ пронизанъ,
Отъ лѣва страна у сърце.
Младъ Дѣлчевъ, млади вой-

вода,

Дѣлчевъ дружина говори:
„Дружина вѣрна собрана,
Вие ке утре вѣрвите,
Кому ке менъ оставите,
Водичка да ми подаде,

Сърцето да си изладамъ,
Устата да си разквасамъ?
Дружана, мои комити,
Кога ке вие минете
Низъ моя града Кукуша,
Майка ми ке ве посрѣтне,
За мене ке ве попита:
Дека е Дѣлчевъ войвода?
Вие ке нейзе кажете:
Дѣлчевъ се юнакъ посвѣрши,
За турска пушка мамзерка,
За млада булка Македонка,
За цѣрната робска земя.“

404. Пѣсень на Тома Давидовъ.

Уриво

Ма-ке-дон-ийо, ой зло-честа.
Грабешъ жертви се отбра-ни
грабешъ жертви се отбра-ни
плакри-да не отъ вси страни
Стани дави-довъ отъ гроба
се ренъ, стани стани, то - на-
ко!

Македонийо ой злочеста,
Грабешъ жертви се отбрани,

Плачъ риданя отъ вси страни.
 Стани Давидовъ отъ гроба църень } припѣвъ
 Стани, стани юнаку!
 Ахъ не ставашъ, че си умрѣлъ,
 Че куршума те прониза,
 Твойо животъ вечъ угасна,
 Твойто име вечъ порасна!
 Днесъ Давидовъ се прощава,
 Сосъ другари и балкани.
 Где остави свойтѣ птици,
 По балкани да не поятъ?
 Млади момци и дѣвойки.
 Вѣнци виятъ на жалосно.
 Они викатъ „Богъ да прости,
 „Богъ да прости войводата!“

405. Павле капитанъ.

Появилъ се новъ спаситель	Тозъ юнакъ избранъ.
Въ Македония,	Ура, ура, ура, доле султана!
Павле слезна съ своята чета	Да имъ каже, какъ се палятъ
Отъ България.	Църкви и светци;
Ура, ура, ура, доле султана!	Да имъ каже, какъ се биятъ
Арнаути не забравятъ	Български момци.
Павле капиданъ,	Ура, ура, ура, доле султана!
Емъ го пѣятъ и спомнуватъ	

406. Българинъ съмъ.

Облакъ ли грѣме, земя ли гине,
 Соколъ ли пищи, юначка птица?
 Отъ Валандово, Брайковци, Балинци,
 Та до Богданци — всичко е въ жаръ.
 Три деня има отъ какъ е дошелъ
 Тиранинъ бѣсенъ рая да бие.
 „А бре бугаринъ, кяфиръ гяуринъ,
 Урумъ¹ се кажи, райо да видешъ!
 „Бугаринъ сумъ“ вика, не ще да знае,

¹ Урумъ — гъркъ.

Айдучка пѣсна весело пѣе.
 Фурни палатъ, желѣза се горатъ,
 На бугаритѣ въ уста ги туратъ;
 Спици подъ нокти, камшикъ по шия,
 Менг'ме на глава, въ гореща вода.
 Старци се молятъ, дѣцата пицатъ;
 Вълкътъ зарева айдучка пѣсна.
 Запѣй ми запѣй, Кожухъ планина!
 Водата спие, бугаринъ не спие,
 Земята ражда пушки, патрони!

407. Джемо и Мицко комита.

Триво.

Седналъ е Джемо свобо -
 денъ, свобо - денъ Джемо
 раз - па - савъ, свобо -
 денъ Джемо раз - па савъ.

Седналъ е Джемо свободенъ, „Не сеци, Джемо, свободенъ,
 Свободенъ Джемо, разпашанъ, Каури глава кренале,
 Подъ тая круша горница; Мицко комита изпадналъ.“
 На скуть си дръже мартино, „Комитска пушка не пука,
 Предъ него шише ракия. Комитски куршумъ не дупе.“
 Сестра му вели говори: Щомъ Джемо речъта изрекалъ

Мицко комита предъ него. Извикаль Джемo провикналь
 Гръмналь сосъ пушка по На свойта мила сестрица :
 Джемo, „Комитска пушка пукала,
 Удрилъ е Джемo срѣдъ чело. Комитския куршумъ дупель.“¹

408. Неда и Джаферъ-ага.

„Добро ютро, мори зла гяурко!“
 „Далъ Богъ добро, море, Джаферъ-ага!“
 „Леле Недo, мори бѣла Недo,
 Сакамъ нѣщо, море, да те питамъ,
 Ама право, Недo, да ми кажешъ,
 Немой нѣщо, Недo, да ме лажешъ :
 Довайгятъ ли, Недo, ваше село,
 Ваше село, Недo, лоши люге,
 Лоши люге, Недo, зли комити,
 Зли комити, Недo, македонски?“
 „Ке ти кажамъ, ага, не те лажамъ :
 Синьокъ бѣ'а, аго, въ нашто село,
 Въ нашто село, аго, въ нашта куця,
 Въ нашта куця, аго, у чичови.“
 „Що си, Недo мори, вечера'а?“
 „Вечера'а, аго, рудо ягне,
 Рудо ягне отъ твоето стадо
 И за тебе, аго, попита'а.“
 „Какви пушки, Недo, си носѣ'а?“
 „Пушкитѣ имъ, аго, малихери,
 Най-лошитѣ, аго, како твойта,
 Най-арнитѣ, аго, како мойта.“
 „Тера'а ли, Недo, арни конѣ?“
 „Най-лошитѣ, аго, како твой,
 Най-арнитѣ, аго, како мойо.“
 „Носѣ'а ли, Недo, арна руба?“
 „Най-лошата, аго, како твойта,
 Най-арната, аго, како мойта.“

409. Семе за свобода.

Да би могаль ази Вази да собудамъ, момци,
 Съ труба да затрубамъ, Момци македонци!

¹ Мицко, родомъ отъ Струмица, е заловенъ и осъденъ презъ 1902 година.

Я станете браќа,	Па тръгнете, браќа мили,
Момци македонци,	По мегю народа.
Нарамете, браќа, пушки,	Да посеемъ, браќа,
Пушки малихери.	Това свето семе,
Снабдете се, браќа,	Това свето семе, браќа,
Съ бомби емъ патрони,	Семе за свобода! ¹

410. Томе войвода.

ЖИВО-

ОЗ ДО-ЛА И-ДАТЬ ОРЪ МИЛА МА-МЕ,
 МА-ДИ ТЪ КО МИ-ТИ ТРА-ЛА,
 ЛА-ЛА ЛА, ЛА, ЛА, ЛА ЛА, ЛА МЛАДИ ТЪ КО
 МИ ТИ!

Оздола идатъ, оръ мила мамо,
 Младитѣ комити!
 Трала-ла-ла, трала-ла-ла,
 Младитѣ комити!
 На рамо носатъ, оръ мила мамо,
 Куси малихери,
 Трала-ла-ла, трала-ла-ла,
 Куси малихери!
 Най-напредъ оде, оръ мила мамо,
 Томе младъ войвода,
 Трала-ла-ла, трала-ла-ла,

¹ Авторъ на тази пѣсень е бащата на Тодоръ Александровъ, всеобщия на времето си български учител въ Македония, А. К. Попорусовъ.

Томе младъ войвода!
 По него оде, оръ мила мамо,
 Салтиръ Пеливано,
 Трала-ла-ла, трала-ла-ла,
 Салтиръ Пеливано!
 По него оде, оръ мила мамо,
 Нуне Полиция,
 Трала-ла-ла, трала-ла-ла,
 Нуне Полиция!
 По него оде, оръ мила мамо,
 Миланъ Мулязима,
 Трала-ла-ла, трала-ла-ла,
 Миланъ Мулязима!
 По ни ми одатъ, оръ мила мамо,
 Цѣлата дружина,
 Трала-ла-ла, трала-ла-ла,
 Цѣлата дружина!

411. Велешка чета.

Оздола иде, ой мила мале,
 Велешката чета,
 Трала-ла-ла-ла, ой мила мале,
 Велешката чета!
 На рамо носатъ, ой мила мале,
 Пушки малихери,
 Трала-ла-ла-ла, ой мила мале,
 Пушки малихери!
 На гради носатъ, ой мила мале,
 Кръстомъ патрондаши,
 Трала-ла-ла-ла, ой мила мале,
 Кръстомъ патрондаши!
 На кълки носатъ, ой мила мале,
 Нагантъ револвери,
 Трала-ла-ла-ла, ой мила мале,
 Нагантъ револвери!
 На глави носатъ, ой мила мале,
 Църнитѣ шапчиня,
 Трала-ла-ла-ла, ой мила мале,
 Църнитѣ шапчиня.

На шапки пише, ой мила мале,
 „Смъртъ или свобода!“
 Трала-ла-ла-ла, ой мила мале,
 „Смъртъ или свобода!“

412. Братя Секулички и Исмаилъ-ага.

Нели ти реко': седи, не оди
 По Кратовското, по Кратовското,
 Де Алилъ чаушъ де,
 Де проклетъ турчинъ де!
 По Кратовското лоши ми люге,
 Лоши ми люге, страшни комити,
 Де Алилъ чаушъ де,
 Де проклетъ турчинъ де!
 Тамъ са излегле двама войводи,
 Кольо и Марко, бре, Секулички.
 Они об'ождатъ цѣлата каза
 И не оставатъ турчинъ да мръдне.
 Они убия Исмаилъ-ага,
 Дели Мустафа — върли кучиня.
 Исмаилъ-ага вели гозори:
 „Язе си имамъ турци сеймени,
 Се пешчовчани, се кесаджии
 И ке отидемъ кратовска каза,
 Да си истребемъ ситѣ комити.“
 Па си е тръгналъ отъ Малешево
 И е поминалъ прѣзъ Кочанското,
 Па ми отиде у Кратовското.
 Право ми тръгна Зелени града,
 Тамъ си е фаналъ коджабашия,
 Да му собере ситѣ селяни.
 Па му е собралъ ситѣ селяни
 И ги извържалъ у три важиня,
 Па ги прашу'а ситѣ селяни:
 „Кажете, бре, кай са комититѣ?“
 Па изговаря коджабашия:
 „Нели ни питашъ, право ке кажемъ:
 Заранъ мина'а и отидо'а,
 Горе Пониква — влашки бачии.“

И са тръгнале за планината,
 Горе Пониква — влашки бачии.
 Кога стигна'а студенъ кладенецъ,
 Викна Колю отъ тешки пусии:
 „Ей Исмаиле, дели муфтаре,
 Язе сумъ овде — мръсни кучиня!“
 Па пропука'а танкитѣ пушки,
 Па удари'а Исмаилъ-ага,
 Дели муфтаро — мръсни кучиня.

413. Пѣсень на Колю Секулички.

Рубо.

Айде се со-брале, джанамъ,
 де гиди се со-бра-ле
 се - - - - сей - ме ну джанамъ
 Ко-чан-чани

Айде се собрале джанъмъ,
 Де гиди се собрале,
 Се сеймени, джанъмъ, кочанчани.
 Айде аберъ пракятъ джанъмъ,
 Де гиди аберъ пракятъ,
 Аберъ пракятъ, джанъмъ, на Кратово.
 Айде да излѣзатъ джанъмъ,
 Де гиди да излѣзатъ,
 Да излѣзатъ, джанъмъ, и кратовци.
 Айде накачия джанъмъ,
 Де гиди накачия,

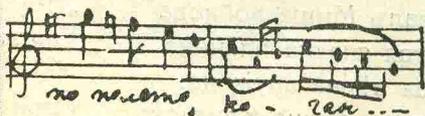
Накачия, джанъмъ, планината.
 Айде планината джанъмъ,
 Де гиди планината,
 Планината, джанъмъ, Калинъ Камень.
 Айде та ке гонатъ джанъмъ,
 Де гиди та ке гонатъ,
 Та ке гонатъ, джанъмъ, айдукъ Кольо.
 Айде айдукъ Кольо джанъмъ,
 Де гиди айдукъ Кольо,
 Айдукъ Кольо джанъмъ, Секулички.
 Айде Кольо шета джанъмъ,
 Де гиди Кольо шета,
 Кольо шета, джанъмъ, Паланечко.
 Айде Паланечко джанъмъ,
 Де гиди Паланечко,
 Паланечко, джанъмъ, Крива-рѣка.
 Айде на конакъ е джанъмъ,
 Де гиди на конакъ е,
 На конакъ е, джанъмъ, село Станци.
 Айде село Станци джанъмъ,
 Де гиди село Станци,
 Село Станци, джанъмъ, ю Стойнини.
 Айде изля'а джанъмъ,
 Де гиди излая'а,
 Излая'а, джанъмъ, селски пцета.
 Айде проговаря джанъмъ,
 Де гиди проговаря,
 Проговаря, джанъмъ, айдукъ Кольо :
 „Айде я излѣзни джанъмъ,
 Де гиди я излѣзни,
 Я излѣзни, джанъмъ, калешъ Стойне.
 Айде да си видешъ джанъмъ,
 Де гиди да си видешъ,
 Защо лаятъ, Стойне, селски пцета.“
 Айде а излѣзна Стойна,
 Де гиди а излѣзна,
 А излѣзна Стойна, а се върна.
 Айде проговаря джанъмъ,
 Де гиди проговаря,
 Проговаря, джанъмъ, калешъ Стойна :

„Айде селото е, Кольо,
 Де гиди селото е,
 Селото е, Кольо, сардисано.
 Айде я си стани, Кольо,
 Де гиди я си стани,
 Я си стани, Кольо, да те скриямъ,
 Айде да те скриямъ Кольо,
 Де гиди да те скриямъ,
 Да те скриямъ, Кольо, ю ковчези.“
 Айде проговаря джанъмъ,
 Де гиди проговаря,
 Проговаря, джанъмъ, айдукъ Кольо :
 „Айде не сумъ жена, Стойне,
 Де гиди не сумъ жена,
 Не сумъ жена, Стойне, да се криямъ,
 Айде да се криямъ, Стойне,
 Де гиди да се криямъ,
 Де се криямъ, Стойне, ю ковчези.
 Айде я сумъ юнакъ, Стойне,
 Де гиди я сумъ юнакъ,
 Я сумъ юнакъ, Стойне, надъ юнаци.
 Айде са ке видешъ, Стойне,
 Де гиди са ке видешъ,
 Са ке видешъ, Стойне, кой е Кольо.
 Айде кой е Кольо, Стойне,
 Де гиди кой е Кольо,
 Кой е Кольо, Стойне, Секулички.“
 Айде загърмъ'а джанъмъ,
 Де гиди загърмъ'а,
 Загърмъ'а, джанъмъ, танки пушки.
 Айде пушки пукатъ джанъмъ,
 Де гиди пушки пукатъ,
 Пушки пукатъ, джанъмъ, турци бѣгатъ.
 Айде турци бѣгатъ джанъмъ,
 Де гиди турци бѣгатъ,
 Кой ю гора, джанъмъ, кой ю поле.“

414. Манушъ войвода.

Стига сме яле, яле, море, пиле,
 Тлъсти ягния и вино цървено.
 Развивай байракъ ти Манушъ войвода!
 Нашитъ майки се у църно 'одатъ,
 Се у църно 'одатъ и за назе жалатъ.
 Развивай байракъ ти Манушъ войвода!
 Нашитъ сестри на 'оро не 'одатъ,
 На 'оро не 'одатъ и либе не срѣщатъ.
 Развивай байракъ ти Манушъ войвода!
 Нашитъ браќа небричени 'одатъ,
 Небричени 'одатъ и за назе жалатъ.
 Развивай байракъ ти Манушъ войвода!

415. Пѣсень на Чавдаръ войвода.

Огинь горе по полето кочанско,
 Кочанско, това село Спанчево.
 Тамъ се найде млади Чавдаръ войвода,
 Сось неговата вѣрна дружина.
 Изговарятъ си селяни спанчевци:
 „Я слушай, слушай Чавдаръ войвода,

Йоздолъ иде потеря сърбоманска,
Гладна, гола, боса безъ царвули;
На чело имъ разбойникъ Стойчо Добревъ,
Що погуби Симеонъ войвода.“

Провикна се млади Чавдаръ войвода:

„Ей селяни, селяни спанчевци,
Повикайте мойта вѣрна дружина,
Да фанеме тежкитѣ пусии.“

Па си фанале тежкитѣ пусии.

Та пропади'а разбойникъ Стойчо.

416. Смъртта на Мише Развигоровъ.

Излезалъ Мише войвода
Отъ тая славна планина,
Со тая вѣрна дружина.
Навалилъ Мише Кочанско,
Кочанско село Пресѣка.
Тамъ е извикалъ Милана,
Милана младо терзиче.
Мише на Миланъ говори:
„Отвори Миланъ канало,
Да влезамъ язе у Щипско!“
Миланъ на Мише говоре:

„Не иди Мише у Щипско,
Щипско е лошо станало,
На партии се дѣлило.“

„Ке идамъ Миланъ, ке идамъ,
Смѣткитѣ да имъ превидамъ,
Ногу са пари изеле!“

Мише Милана не слушалъ,
Слегналъ е Мише у Щипско,
У това село Сушево (Криво-
долъ)

У куки на младъ Ефрема.
Ефремъ на Мише говоре:

„Не влѣвай Мише у градо,
Грагяни са се скарале,
На партии са дѣлени,
Паритѣ са ги изеле,
Мише, ке ми те предадатъ!“

Мише на Ефремъ говоре:
„Я сумъ щипяни учило,
Не вѣрвамъ да ме предадатъ.“
Улезна Мише у градо,
Тамъ са си Мише предале,
Мишета живъ изгореле.¹

¹ Предателството на именития герой-революционеръ М. Развигоровъ е една тъмна точка въ свѣтлата история на борческия гр. Щипъ, която тепърва подлежи на освѣтление и обяснение.

417. Пушка ми пукна щипскитѣ села.

Пушка ми пукна щипскитѣ села,
 Щипскитѣ села, чичо Ефреме,¹
 Щипскитѣ села, село Доброшани.
 Първата удри Гьоре доброшанче,
 Втората удри младия Гано.
 Гано се моле и самъ нарежда :
 „Писмо да пишешъ, чичо Ефреме,
 На братъ ми Доне Горна-ма'ала,
 Нека ме жале, да не ме чека ;
 Второто писмо за мила сестра,
 Нека ме жале, да не ме чека ;
 Трекьото писмо до първо либе,
 Нека ми чува машката рожба,
 Като порасне, то ке разбере,
 Че азъ умирамъ отъ сръбски куршумъ,
 Оно за мене нека отмъсти!“

418. Даскалъ предъ каймакама.

Предъ каймакама селяни стоятъ,
 Отъ стра' треператъ какво да кажатъ.
 „Казвайте, бре селяни, пушкитѣ,
 Зерь сега ке ви земамъ главитѣ!“
 Горки селяни мълчатъ ли мълчатъ,
 Пушки не знаятъ, какво да кажатъ ?
 Тѣхния даскалъ днесъ ги закрива.
 Предъ каймакамо той се изправя :
 „Отъ прости 'ора ти какво сакашъ ?
 За сичко трѣбе мене да питашъ !
 Я сумъ купувалъ пушки, динамидъ,
 Я сумъ противникъ на султанъ Амидъ !“
 Тѣхния даскалъ, истински борець
 За правда, за редъ и за сзобода
 И до днеска леже въ Куршумли анъ,
 Леже за кефа на еденъ султанъ.

¹ Ефреме Миладиновъ, 1914 г.

419. Йорданъ Вардаро мжченъ отъ турцитъ.

Бре Гине, Гине, бре калешъ Гине!
 Гинино село руси дойдо'а,
 Руси дойдо'а доле подъ село,
 Доле подъ село у ливадитъ,
 У ливадитъ, подъ ораситъ.
 Разтоварватъ си тежки товари,
 Тежки товари, бѣли тефтери,
 Па си разреждатъ пусти конаци,
 Дека ми дзуйца, дека ми труйца,
 У калешъ Гина, бре, дезетина,
 Бре дезетина се капитани.
 Дека баница, дека кокошка,
 У калешъ Гина, бре, рудо ягне,
 Бре рудо ягне, танка баница,
 Танка баница, бѣла погача.
 Па си крена'а на горъ возъ поле.
 Най-напредъ оде Тоде отъ Трөгерь,
 По него оде Стефанъ отъ Плѣвень,
 По него оде скопски войвода,
 По него оде Славчо щипянче,
 По него оде Ефремъ Чучката,
 По него оде Кръсто берозче,
 По него оде Петре Бочваро,
 По него оде Гело войвода,
 По него оде Йорданъ Вардаро.
 Богъ да убие клетитъ турци,
 Що пропука'а съ танкитъ пушки,
 Па си фана'а Йорданъ Вардаро.
 Ногу го мака они мачиле.
 „Кажы си Йорданъ твои дружина,
 Возъ кой друмозе они фана'а:
 Дали по горни, или по долни,
 Ако не кажешъ тука ке умрешъ!“
 Йорданъ имъ вели, вели говори:
 „Турци ле турци, върли душмани,
 Язе си не знамъ мои дружина,
 Кой са друми они фанале.“
 Бре Гине, Гине, бре калешъ Гине!

420. Генеvъ войвода, Стоянъ Бочваро и Йорданъ Варналия.

Огинь избу'на щипското поле,
Щипското поле, село Карбинци.
Тамо се бия' храбри юнаци,
Храбри юнаци се македонци.
На чело иматъ труйца войводи:
Първио бѣше Генеvъ войвода,
Вторио бѣше Стоянъ Бочваро,
Треки бѣше Орданъ Варналия.
Първата бомба Генеvъ я фърли,
Втора и трека — Стоянъ Бочваро.
Нокъта навлиза, смъртъта си грабна,
Смъртъта си грабна нѣколко души,
Нѣколко души отъ тѣзъ юнаци.
Богъ да го бие Славчо Ковачо,
Защо не дойде помокъ да даде!
Нашата земя сичко ни райгя:
Динамитъ, бомби, пушки, патрони,
Пушки, патрони — храбри юнаци,
Достойни борци за свободата.¹

421. На войводата Стефанъ Димитровъ.

Ей другари, ей дружина,	На чешмата, на чешмата,
Ей мили другари!	Писмо напишете:
Я си умрефъ, си загинафъ	Тукъ почива, тукъ загина
Отъ душмански раци.	Стефанъ младъ Димитровъ.
Сосъ ножове емъ щикове,	До чешмата, до чешмата,
Гробъ ми изкопайте;	Знаме да развѣйте.
Сосъ шашкитѣ, сосъ шашкитѣ,	Катъ ке мине, катъ ке мине,
Тѣло ми носете;	Велешката чета,
Сосъ пушкитѣ, сосъ пушкитѣ,	Подъ знамето, подъ знамето,
Во гробъ ме ставете;	Клетва да си даде;
На гроба ми, на гроба ми,	Че ке умратъ, ке се биятъ
Чешма направете;	Съ тѣзи клетки турци. ²

¹ Генеvъ и други войводи паднаха убити въ сражението при с. Карбинци, Щипско. Отъ 22 четници само единъ е успѣлъ да се избави. Въ това сражение турцитѣ дадоха по-вече отъ 500 души убити и ранени.

² Велешкиятъ войвода С. Димитровъ загина геройски при село Ореше, 1904 год.

422. Загинването на млади Мирчо.

Топушъ бие во . . .	На опинци ременята.“
Да се збератъ войводитѣ,	И помина млади Мирчо
Конгресъ праватъ во . . .	Гулѣмъ, мѣтенъ, кървавъ
Изговори Александровъ :	Вардаръ,
„Кой ке може се наемитъ,	Па си влегна пусто село,
Да замине за Велешко,	Пусто село, во село Сълбъ.
За Велешко преку Вардаръ?“	Па замине за Клепата,
Никой ми се не наемитъ,	Во Войница, во Крайнци.
Да замине преку Вардаръ.	Тамъ го фана млади Дачо,
Наема се млади Мирчо,	Тамъ го фана, тамъ го уби.
Млади Мирчо, младъ войвода,	Па замине село Изворъ,
Да замине преку Вардаръ,	Право трѣга за кулата
Преку Вардаръ за Клепата.	И си фана млади Панчо,
„Ой ви браќа, мили браќа,	Панчо Котевъ шпионино.
Овай вечеръ ке минеме,	Па се врати во село Сълбъ:
Ке минеме гулѣмъ Вардаръ.	Тамъ предали млади Мирчо
Стѣгайте си, мили браќа,	И неговата дружина.

423. Борба между Йованъ Алабаковъ и Йованъ Бабунски.

Огилъ горе у Мокосъ планина,
 Тамо ни се срѣбскиње войводи,
 Най-напредъ е Йованъ младъ Бабунски,
 По него е Василъ отъ Теово,
 Трекиотъ е Коста отъ Полянецъ.
 Проговори младъ Йованъ Бабунски.
 „Айде браќа, бре млади четници,
 Да одеме у село Ореше,
 Тамо ни се бугарскитѣ чети:
 Най-напредъ е Йованъ Алабакотъ,
 По него е Пане Костадиновъ,
 Трекиотъ е Дачо Велешанецъ.“
 Па трѣгнале срѣбскиње войводи,
 Па трѣгнале по Мокосъ планина,
 Да ми одатъ у село Ореше.
 Ми приближиле село Ореше.
 Богъ да бие Йованъ Алабакотъ,

Що ми бѣше надворъ отъ селото,
 Та ми виде сръбскиње войводи.
 Провикна се Йованъ Алабакотъ:
 „Айде браќа скоро се спремайте,
 Па да фанемъ тежки метеризи,
 Да избиемъ сръбскиње войводи.“
 Па фанале тежки метеризи,
 Да се биятъ съ сръбскиње войводи.
 Първа бумба фърли Алабакотъ,
 Втора бумба фърли Костадиновъ,
 Треќа бумба фърли Велешанецъ.
 Провикна се младъ Йованъ Бабунски:
 „Стой, не стрѣляй Йованъ Алабако,
 Ми изтепа сичкитѣ четници!“
 Па побѣгна младъ Йованъ Бабунски,
 Па побѣгна Василъ отъ Теово,
 Па побѣгна Коста отъ Пеќянецъ.
 Пѣсни поятъ моминѣ бугарски,
 Пѣсни поятъ за Йованъ Ал'бакотъ,
 Що е разбилъ сръбскиње войводи.

424. Що ми е мило емъ драго.

Що ми е мило емъ драго, Млади комита да бидамъ, Изъ кочанскитѣ планини! Да спаднамъ доле у поле, На тия ладни меяни, Да пиямъ вино, ракия, Да пиямъ да се опиямъ, Млади бекчиня да факямъ, Лири кесиня да зимамаъ, У Солуна да ги пракямъ, На солунскитѣ другари,	Да ни изпрататъ за ними До триста леки бердани, Да ги раздадамъ, раздадамъ, На моитѣ вѣрни другари, Да ги собирамаъ сосъ мене, Кай тази Раткова скала, Тамъ възстание да стане, Турчино да го погнеме, Анъми да му заробемъ, Земята да освободемъ.
---	---

425. Зададе се облакъ тъменъ.

Зададе се облакъ теменъ, Отъ къмъ изтокъ и запада. Не е било облакъ теменъ,	Туку е било турска зганъ. Сардиса'а планинитѣ, Планинитѣ, полетата,
---	---

Догледа ги карауло,
 Карауло емъ стражата,
 Аберъ стори на четата,
 На четата у селото.
 Проговарятъ селянитѣ:
 „Бѣгайте бре, мили брака,
 Оти са ви сардисале!“
 Прѣвна пушка ми пукнала
 Отъ къмъ Ракла-Никодима,
 Втора пушка ми пукнала
 Отъ къмъ Крайна—Попадия.
 Бой се почна, бой ужасенъ,
 Мегю турци и четници.
 Турци викатъ: „Алахъ, Алахъ!“

А четници: „ура, ура!“
 Провикна се Алабаковъ,
 Провикна се той на Тане:
 „Айде Тане, айде братко,
 Помокъ братска да дадеме!“
 Сънцето си вечъ заоде.
 Почна веке да се мръква,
 Осветѣа ридоветѣ
 Отъ душманскитѣ залпове.
 Двесте души остжпи'а,
 Шейсе и три тамъ падна'а,
 Падна'а и тамъ умрѣа
 За народната свобода!

426. Разболѣлъ се Стоянь войвода.

Собра'а ми се набра'а,
 До седумдесе момчиня,
 Во Негушката планина,
 Млади комити да бидатъ.
 Люта си клетва стави'а:
 „Кой ке се боленъ поболе,
 На патъ да не го оставемъ,
 На раци ке го носеме,
 На раци емъ на раменя.“
 Най-първо ми се поболе
 Младъ Стоянь, млади войвода.
 Болувалъ що ми болувалъ,
 Отъ Иваѣденъ до Илинденъ.
 Въ раци го дружно носиле,
 Въ раци емъ па на раменя,
 Въ раци имъ рана изкочи,
 Въ раменя садно изкочи.
 Тогай продума младъ Стоянь:
 „Де гиди вѣрна дружина,
 Ногу ве мака намачифъ,
 Йоць мало гайретъ чинете,

Носете ме тамо горе,
 Во тая гора зелена,
 Имамъ си нива бащина,
 Съяна съ бѣла ченица,
 Во срѣде нива горница,
 Тамо ме мене остаите,
 Подъ тая круша горница
 И до менъ да е пушката,
 Пушката малихерата.
 Кога Богу душа предамъ,
 Пушката ке я изгърмамъ.
 Кога ке пушката чуете,
 По-бърго при менъ дойдете,
 Ни сички да се опростемъ,
 Вие мене да опростите,
 Що сте ме въ раци носиле
 Во раци, емъ на раменя,
 Во раци ви рани скочия,
 Во раменя садно изкочи,
 На патъ ме не остаифте,
 Не можамъ вази да забравамъ.“

427. Петре Миховъ и дервишъ полицъ.

Ей го фана'а
 Петрета Миховъ,
 Емъ го фана'а,
 Емъ го върза'а,
 Та го носи'а
 Во б'ѣло Скопйе,
 Во Куршумли ханъ.
 На врата стоятъ,
 Двойца джандари.
 Богъ да го бие
 Дервишъ башъ полицъ.
 Онъ го запитва
 Петрета Миховъ:
 „Кажй бре Петре,
 Кажй бре гяуръ,

Съ кои работешъ?
 „Я нищо не знамъ,
 Отъ тазъ работа!“
 „Кажй бре драскалъ,
 Чий е писмово?“
 „Я нищо не знамъ
 Отъ тазъ работа!“
 „Кажй бре Петре,
 Кай са пушкитъ?“
 „Я нищо не знамъ
 Отъ тазъ работа!“
 „Кажй бре гяуръ,
 Зеръ те изедофъ!“
 „Що знаешъ прави,
 Самъ ти въ рацитъ!“¹

428. За Мирчо Велешки.

Бай Мирчо чета воде,
 Гори, поля той преоди!
 Па е стигналъ у село Сълбъ;
 Сълбени го издадо'а,
 Еденъ в'ѣренъ отъ четници
 Му викаше на бай Мирча:
 „Айде Мирчо да б'ѣгаме,
 Не сардиса потерата,
 Потерата клети турци!“
 Се извика байо Мирчо:
 „Не бойте се бре четници,
 Сосъ васъ оде храбри Мирчо,
 Храбри Мирчо войводата!“
 Дури речъта не изрече,

Достасале клети турци,
 Па говорятъ на бай Мирча:
 „Предай ни се млади Мирчо,
 Оти живъ ке те фанеме!“
 Викна Мирчо, провикна се.
 „Ой ви вие мой четници,
 Айде скоро се спремайте,
 Да идеме надъ селото,
 Надъ селото у скалитъ,
 Тамъ да фанемъ метеризи.“
 Па ойдо'а надъ селото,
 Надъ селото у скалитъ,
 Тамъ фанале метеризи
 И се би'а до зай с'ънце,

¹ Куршумли ханъ е извѣстния скопски мраченъ занданъ, въ чиито влажни подземия много македонски горки синове сложиха свети си кости за свободата на Македония, по случай на Винишката афера въ 1897 год.

Дервишъ полицъ е извѣстния турски полицаи тиранинъ, избретателъ на наказателни средства за българитъ.

Ногу турци тамъ падна'а.	И за вази еденъ фишекъ,
Проговарятъ четниците:	Тука да се избиеме,
„Ой ти Мирчо, млади Мирчо,	Нѣма да се предаваме!“
Се свърши'а патронитѣ,	Па се ситѣ изтепале,
Кажи сега що да чинемъ?“	Въ турски раци не се дале.
Провикна се храбъръ Мирчо:	Байо Мирчо чета воде,
„Ей другари, мой другари,	Гори, поля той преоди! ¹
Остайте и за вази	

429. Богъ да ми го прости Миланъ попъ Ордановъ.

Богъ да ми го прости	Милно ми го плачатъ,
Миланъ попъ Ордановъ!	Оти ми е Миланъ
Како ми е легналъ,	За народъ погиналъ;
Нѣма да ми стане,	Неговитѣ сестри,
Отъ църната земя.	На порти ми стоятъ
Неговата майка	Свадба ке ми праватъ,
Въ църно премѣнета,	Брата си ке женатъ
Жално ми го жале,	За църната земя;
Милно ми го плаче,	Неговитѣ сна'и
Оти ми е Миланъ	Ситно оплетени,
За народъ погиналъ;	Свадба ке ми праватъ,
Неговитѣ браќа	Девера ке женатъ
Въ църно премѣнени,	За църната земя.
Жално ми го жалятъ,	

430. Пушка ми пукна, юнакъ ми падна.

Пушка ми пукна въ гора зелена,
 Пушка ми пукна, юнакъ ми падна,
 Юнакъ ми падна емъ се провикна:
 „Каде си Колю, ела при мене!
 И да си земешъ до две-три книги,
 Да ги напишешъ и да ги пратешъ
 И да ги пратешъ наш'йотъ вилаетъ.
 Първото писмо да го напишешъ,

¹ За Мирча има и друга пѣсенъ, въ която се разказва, какъ виждайки, че изходъ не може да се намѣри, рѣшава да се самоунищожи слѣдъ привършване на патронитѣ.

Да го напишешъ на стари татко,
 Нека ме плаче, да не ме чека ;
 Второто писмо да го напишешъ,
 Да го напишешъ на стара майка,
 Нека ме жале, да не ме чека ;
 Трекьото писмо да го напишешъ,
 Да го напишешъ отъ мои кърви,
 Па да го пратешъ на мойто либе,
 Нека се жене, да не ме чека.
 Язъ си загинафъ младо зелено,
 Младо зелено за свободата.“

431. Смъртъта на Леонидъ войвода. I.

Турци, гърци даваджии,	„Ей ти тебе юзбашио,
Отъ Леонида войвода.	Какво право ваше право ?
Царъ изпратилъ до три войски,	Три иляди спроти труйца,
Да го тражатъ Леонида,	Я ми дойди по-навамо !“
Да умиратъ Македон'я.	Юнакъ леже подъ спилата,
Пръва войска гевгелицка,	Сърце му е динамитно,
Втора войска е дойранцка,	Очи му са соколови.
Трека войска е струмичка.	Би се Леонидъ до пладне,
Го тражи'а во Гявото, ¹	Падна войска три иляди,
Го найдо'а во Гюровъ-долъ.	А ранени неброени. ²

Изговаря Леонида :

432. Смъртъта на Леонидъ войвода. II.

Тржба тржби Гевгелийско,	Пръва войска е дойранска,
Цъло Турско даваджия,	Втора войска е струмичка,
Цъло Турско даваджия,	Трека войска е гевгелска.
Отъ юнака Леонида.	Всѣка войска по иляда,
Царотъ дочулъ и изпратилъ	А Леонида салъ съ двамина.
До три войски ми тирански :	Го тражиле вовъ Богданско,

¹ Гявото е селце въ Гевгелийско.

² Леонидъ е родомъ отъ с. Мачуково, Гевгелийско. Подвизавалъ се е като дългогодишенъ войвода въ сщцата околия и е проявилъ нечута храбрость. Застигнатъ отъ турска потеря само съ двама четника, той дава сражение, въпрѣки възможността да избѣга, и пада убитъ при с. Гюровъ-долъ, 1905 г.

Го найделе вовъ Гявочко,	„Ей джандарма — юзбашио,
Го найделе вовъ Гявочко,	Ногу срамно на българинъ,
Вовъ Гявочко, вовъ Гюровъ-	Живъ да падне въ турски
долъ.	раци!“
Леонидъ юнакъ подъ спила,	Извади си Леонида,
Сърце му е отъ динамитъ.	Извади си реворвера,
Леонидъ фана по рѣката,	Па го стрѣля юзбашия,
Юнакъ Томе край рѣката,	Въ дѣсна рака, вовъ рамото.
Таушановъ по баира.	Па завърте реворвера,
Отговаря юзбашия:	Самъ се стрѣля Леонида.
„Леониде, ти джелатинъ,	Преди душа да предаде,
Предай ми се ти на мене,	Сокършилъ е реворвера,
Да те карамъ при султана.“	Реворвера, малихера,
Отговаря Леонида:	Да не падне въ турски раци.

433. Леонидъ войвода и юнакъ Томе.

Преди сѣнцето да зайде,
 Греинъ¹ Динко писмо прийма,
 Греинъ Динко писмо прийма,
 Отъ юнака Леонида:
 Да излезне юнакъ Томе,
 Да излезне да посрѣтне,
 Тозъ юнака Леонида,
 Да изваде вечерата,
 Ванъ отъ село, вовъ бахчитѣ.
 Са разбрале шпионитѣ,
 Шпионитѣ Визировци,
 Са предале юнакъ Томе,
 Че ке иде да посрѣтне,
 Че ке иде ванъ отъ село
 Преди сѣнцето да зайде.
 Юнакъ Томе приготви се,
 Приготви се за да иде,
 За да иде при Леонида.
 Щомъ излезе ванъ отъ село,
 До две пушки изгърмѣ'а,
 Изеднѣжка гласъ се чува:
 „Ей гяуринъ, ти комитинъ,
 Я остави ти що носешъ,

¹ Греинъ — нещастенъ.

Заре кръвта ке ти пийме!“
 Отговара юнакъ Томе :
 „Ей бре турци, арнаути,
 Душа давамъ, шей не давамъ
 Ке ги носамъ на Леонида!“
 И си падна юнакъ Томе
 И си падна люто раненъ,
 Въ лѣва страна вовъ градитѣ.
 Проговара юнакъ Томе:
 Мѣсечино, що огрѣя,
 Що огрѣя толку рано,
 Да предадешъ млада душа!

434. Йованче Карасулски наказва шпионинъ.

Писмо ми е дошло на Юванъ войвода,
 Писмо му е дошло отъ село Лубница:
 „Що чинешъ да чинешъ, Юванче войвода,
 Що чинешъ да чинешъ, по-скоро дѣ дойдешъ,
 По-скоро да дойдешъ, горе вовъ балкана,
 По-скоро да дойдешъ вовъ село Лубница!“
 Юванчо си тръгна отъ стара Българ'я
 И си право тегле въ гезгелската каза,
 Въ гевгелската каза вовъ село Лубница.
 Тамъ си собра Юванъ сички лубничайне,
 Сички лубничайне, бугарски душмайне.
 Що имъ веле Юванъ, веле емъ говоре :
 „Хей бре лубничайне, бугарски душмайне,
 Язъ ке ве запитамъ, емъ ке ве разпитамъ.
 Ама сакамъ право, право да ми кайжете,
 Право да ми кайжете, безъ да ме излайжете,
 Право да ми кайжете, като на войвода :
 Кога бѣ'а ту'а ошански шпиойне,
 Ошански шпиойне и гърцки хандаре ?“
 „Хей бре ти Юванче, право ке ти кажемъ,
 Право ке ти кажемъ, като на войвода :
 Синьокъ бѣ'а ту'а ошански шпиойне,
 Ошански шпиойне съ Ника капидана,

Съ Ника капидана, съ двајсе-тријсе души ;
 И они си бѣ'а, личенъ бре Юванче,
 И они си бѣ'а въ Танче чорбаджия,
 Танче чорбаджия, тоя Танче вла'о.“
 Тоги викна Юванъ негови другари :
 „Айде бре момчиня, храбри ви юнаци,
 Право си вървейте въ танчовата кукя
 И сичко си тамо подъ ножа турейте.“
 Юванъ тръгна напредъ, по него дружина,
 Право тегле Юванъ на танчови порти.
 Еднажъ викна Юванъ, два пати си чукна :
 „Ела ми отзори, Танче чорбаджия,
 Ела ми отвори твои тежки порти!“
 Щомъ си дочу Танче, на порти се найде
 И си пита Танче : „Кой са тия люге,
 Кой са тия люге, въ то'а нокъно време?“
 Юванъ отговара : „Ние сме бре Танче,
 Ние сме бре Танче, Ника капидана,
 Я отвори, Танче, твои тежки порти.“
 Танче си отвори тежкитѣ си порти
 И виде си Танче не Ника капиданъ,
 Не Ника капиданъ, а личенъ Юванче.

435. Стоянъ и братъ му Арсени.

Стояне, море Стояне!	Она му вели, говори :
У село 'оро голѣмо,	„Иди си, сину, на 'оро,
На 'оро юнакъ непознатъ,	Купи си книга отъ юнакъ,
Бѣли си книжки продава,	Ама да не е пишана.
Онъ ги безъ пари не дава.	Немой да има у книга
И Стоянъ ойде на 'оро,	Твоео братче Арсени,
Ама си пари нѣмало,	Не можамъ, сину, да слу-
Да купе книжки отъ юнакъ.	шамъ.“
Ойде си Стоянъ до дома,	Па ойде Стоянъ на 'оро,
На майка вели говори :	Купи си книжка отъ юнакъ,
„Мале ле, стара майчице,	Била е книжка пишана
На 'оро юнакъ непознатъ,	За неговъ брата Арсени :
Бѣли си книжки продава,	Сръбски го куршумъ прони-
Онъ ги безъ пари не дава.“	залъ,
Дала му майка грошове,	На Султанъ-тепе планина,

На кумитската равнина : Тогай е душа предало,
 Два часа мѣсто 'одило Стояне, море Стояне!¹
 Съ неговото юначество,

436. Тодоръ хайдутинъ.

Тодоре, биро море капетанъ,
 Джаладинъ бега, море, караманъ!
 Дружина дума, море, гозоре:
 „Я седи Тодоръ, море, не оди,
 Уфъ тоа село, море, Смоквица,
 Уфъ тзойо вѣренъ, море, приятель,
 Уфъ твойо Мицо, море, касапинъ,
 Три села плачатъ, море, по тебе:
 Пързото село, море, Смоквица,
 Второто село, море, Габрово,
 Трекьото село, море, Марзенци.“
 Тодоръ дружина, море, не слуша,
 Наметна пушка, море, на рамо,
 Та ойде село, море, Смоквица,
 Уфъ неговъ вѣренъ, море, приятель,
 Уфъ тоя Мицо, море, касапинъ.
 Мицо касапинъ, море, говоре:
 „Качи се Тодоръ, море, на кула,
 Да я'дме Тодоръ, море, да пизнемъ
 И да се малку море, весел'ме.“
 Токмо се Тодоръ, море, се качилъ,
 Пушка отъ вонка, море, пукнала,
 Рипна си Тодоръ, море, отъ кула,
 Па летне Тодоръ, море, да бѣга,
 Срѣтнали Тодора, море, поляци,
 Убили Тодора, море, на поле.²

¹ Пѣсенъта се отнася до войната отъ 1913 г.

² Тодоръ е хайдутинъ, предтеча на революционната епоха. Проявявалъ се като защитникъ на раята, но безъ да е влагалъ по-широка идея за освобождението на Македония и да се е оформилъ като революционеръ.

437. Станишъ войвода.

Ми се собра'а, ми се набра'а
 Двайсе момчиня сè македонци,
 Сè млади момци, сè македонци.
 Най-напредъ бѣше Станишъ войвода,
 По него бѣше Дѣльо капиданъ,
 По Дѣльо бѣше дилберъ Илия,
 Дилберъ Илия отъ Газалянци.
 Право си теглятъ вовъ Стояково,
 Возъ Стояково, срѣди селото,
 Срѣди селото вовъ до три куки,
 Вовъ до три куки, вовъ Кьоръ-Наковци.
 Аберъ му дойде Станишъ войвода,
 Аберъ му дойде да си излѣзе,
 Да си излѣзе ванъ отъ селото,
 Ванъ отъ селото, горе въ Чуката.
 Дѣльо му вели, ти'о говори :
 „Е бре Станише, Станишъ войвода,
 Ний ке се биеме срѣди селото !“
 Станишъ му вели, вели говори :
 „А да излѣзнемъ ванъ отъ селото,
 Да не изгоремъ цѣлото село.“
 Си излѣзна'а ванъ отъ селото,
 Ванъ отъ селото, горе въ Чуката.
 Тамо се би'а до деветъ са'ата,
 Безъ никакъ жертва они да дадатъ.

438. Пиперката въ Грибилци.

Ай излезъ Гюргьо, ай излези сестро,
 Ай излези джанамъ на срѣдъ село,
 Да и видешъ, Гюргьо, комититѣ.
 Да и видешъ, Гюргьо, да и видешъ,
 сестро,
 Да и видешъ джанамъ комититѣ,
 Комититѣ, Гюргьо, возтаницитѣ!
 Редъ по редомъ, Гюргьо, редъ по редомъ,
 сестро,
 Редъ по редомъ джанамъ деветъ реда,
 Редъ по редомъ джанамъ деветъ реда.
 Напредъ оде, Гюргьо, напредъ оде, сестро,

Напредъ оде джанамъ войводата,
 Напредъ оде джанамъ Пиперката.
 И по него, Гюрго, и со него, сестро,
 И со него джанъмъ байрактаротъ
 И со него джанъмъ байрактаротъ.
 Ке ми одатъ, Гюрго, ке ми одатъ, сестро,
 Ке ми одатъ джанъмъ во Прибилци,
 Во Прибилци, Гюрго, кай мудуротъ,

УМЪР

аъ му ле - за Гюрго, аъ му ле
 зи - сестро ай му ле зи джа аъкъ
 ка ербѣ а шо да - ш во
 аъкъ Гюрго ко ми ти тѣ -

Да му плататъ, Гюрго, да му плататъ,
 сестро,

Да му плататъ джанъмъ вергията,
 Да му плататъ джанъмъ беделитъ.
 Вергията Гюрго, вергията, сестро,
 Вергията джанъмъ съ тежки бомби,
 Беделитъ Гюрго, съ танки пушки.¹

439. Качакъ Шевки и Димко Могилчето.

Земя поробена, земя прочуена,
 Ногу противъ одатъ турци емъ бугари,
 Битка ми се биятъ гърци емъ бугари.

¹ Пъяна три дни слѣдъ Илинденското възстание.

Еденъ отъ насъ падне—сума гръкомани.
 Турци сеиръ гледатъ, църно кафе пиятъ,
 Църно кафе пиятъ, вестници си чататъ.
 Време не помина, врѣме не замина,
 Време не помина царотъ да се свѣсти.
 Турци ужасени, турци уплакани.
 За качакъ Шезкия—царотъ македонски.
 Айде Шевки ошелъ во село Могила,
 Айде тамъ си нашелъ млада субашица.
 Шевки е нарачалъ ручокъ да юготви,
 Руча Шезки руча, оно се засрѣкна,
 Тогѣ изговоре той качакъ Шевкия:
 „Ой ти субашице, млада субашице,
 Ногу ручокъ имашъ, сладокъ ручокъ имашъ,
 Дури йотъ сладини язе се засрѣкнафъ,
 Али е на арно, али е на лошо?“
 Тогѣ субашица она изгзоре:
 „Ой ти качакъ Шевки—царотъ македонски,
 Колку е на арно, пойке е на лошо!“
 Айде па ми пойде кае Димковица,
 Айде тогѣ дума той кочакъ Шевкия:
 „Каде Димко море млада Димковице?“
 „Димко си отиде горе во ливаге.“
 „Димко го отѣпафъ, млада Димкозице,
 Тебе ке те земамъ кадъна да бидешъ!“
 „Димко не е юбитъ, Димко ми е живо,
 Димко ке ти земитъ твоята кадъна!“
 Тогѣ се разлутѣ тай качакъ Шевкия,
 Айде па юдари млада Димковица,
 Она изтърчува на Димка кажува:
 „Каде си бре Димко, мене ме юдари
 Тай качакъ Шевкия, то'а мрѣсно куче!“
 Тогѣ отгозаря Димко Могилчето:
 „Ойди си назади, млада Димковице!
 Оти да не земамъ тебека да стрѣлямъ.“
 Шевки конъо явна, Битоля ке одитъ.
 Прѣвна пушка пукна Шевкия ми падна,
 Отъ конъ ми подъ конъ ми Шевкия ми падна,
 Конъотъ му избѣга, Димко си го фати.
 Гледа Шевки гледа, отъ кай пушка пукна.

Кога гледа Шевски Димка Могилчето,
 Со комитски дре'и, куса малихера:
 „Аманъ море Димко, поляци сме биле,
 Моламъ ти се Димко живо ме йостави!“
 Димко му ги собулъ сивитъ потури,
 Димко му соблѣче сърманлийотъ чепкенъ,
 Димко му го зеде фесотъ пескуллия.
 Димко си облѣче сивитъ потури,
 Димко си облѣче сърменлийотъ чепкенъ,
 Димко си го кладе фесотъ пескуллия,
 Па си Димко явна коньотъ на Шевкия:
 „Гледай Шевки, гледай, гледай мръсно куче,
 Дали ми прилега ага како тебе!“
 „По-арно ти личе тебека отъ мене.
 Сакай, Димко, сакай, сакай шо ке сакашъ,
 Само моламъ, Димко, живъ да м'йоставешъ!“
 Нищо я ти нейкямъ, тебека те сакамъ,
 Аберъ да си пратешъ право на султано,
 Оти лекъ се найде и за тебе Шивки,
 Вака е по-арно Шевкия за тебе!“
 Па му удри Димко ножотъ во сърцето.“

440. Пѣсень на Пито Гулевъ.

Айде браќа да минеме	Да идеме тамо горе,
Преку Вардаръ за Велешко:	Тамо горе Мечкинъ-каменъ,
Отъ Велешко у Прилѣпско,	Тамъ се бие Пито Гулевъ,
Отъ Прилѣпско у Крушовско.	Пито Гулевъ войводата!“
Ой ви вази крушозчани,	Турци викатъ: „Алахъ,
Що сте толку нажалени,	Алахъ!“
Нажалени, наскърбени?	А четници: „Ура, ура!“
Сосъ кукитъ изгорени,	Турци пайгятъ неброени,
Сосъ топове преорани!	А четници пѣсни поятъ.
Тамо горе Мечкинъ-каменъ,	„Богъ да прости войводата,
Тамъ се бие Пито Гулевъ.	Пито Гулевъ храбъръ юнакъ,
Проговаря младъ Сарафовъ:	Наша гордостъ, наша слава!“
„Ой ви вази мой другари,	

441. Александъръ войвода и битолски паша.

Църно му било пишано	Шеснайсе годинъ войвода
На Александъръ войвода;	Низъ битолскиотъ ми районъ,

Шеснайсе годинъ войвода,
 На седумнайсе нещастенъ.
 Турцитъ са го фанале,
 Въ града Битоля донеле,
 Въ темни зандани туриле,
 Въ тѣсни долапи ставиле,
 Тежки му пранги турнале,
 За да си каже правото.
 Богъ да го бие пашата,
 Пашата, айде, битолски!
 Онъ на Алекса говори:
 „Я дойди млади Алекса,
 Я ке те питамъ, запитамъ,
 Ти мене право да кажешъ,
 Немой ти мене да лажешъ!
 Що си до сега направилъ,
 Що си до сега учинилъ?
 Тогай говори Алексо:
 „Де гиди паша битолски,
 Нели ме питаашъ запитвашъ,
 Я тебе право ке кажамъ,
 Безъ да те тебе излажамъ,
 Що сумъ до сега направилъ,
 Що сумъ до сега учинилъ:
 Кръшлитъ сумъ ги изгорилъ,
 Желѣзници бомбандиралъ,
 Гръцитъ сумъ ги бре, изклалъ,
 Турцитъ сумъ ги покръстилъ,
 Анъмкитъ сумъ одбулилъ.“
 Люто се паша разсърди,

Со измама му продума:
 „Я излѣзи младъ Алекса,
 Дошла е твоята булка,
 Дошла е твойта невѣста,
 Съ машкото дѣте на раци.“
 Излѣзе млади Алексо,
 Изъ тия тѣсни долапи.
 Тогай Алексо върза'а,
 Бѣли му ржци на opakъ,
 Тогай Алексо си разбра,
 Декъ не го чека невѣста.
 Викна Алексо извикна:
 „Не видамъ мойта невѣста,
 Тукъ видамъ мойта бѣсилка,
 Декъ ке ме мене бѣсите!
 Нека са живи браќа ми,
 Арни войводи ке бидатъ.“
 Дойде попъ да го опѣва,
 Алексо на попо дума:
 „Де гиди дѣдо свещеникъ,
 Ако си сърбинъ ма'ни се,
 Ако си бугаринъ ела самъ!“
 Свещеникъ съзи порони,
 Па прийде да го опѣе.
 Алекса дума продума:
 „Не плачи дѣдо, не жали,
 Ако ме мене обѣсатъ,
 Нека са живи браќа ми:
 По-арни ке са отъ мене,
 По-арни храбри войводи.“

442. Яна и ранениятъ ѝ братъ Георги.

Леле Яно, леле мила керо!
 Цѣлъ день седи Яна на гѣргефо,
 Та си везе свилена марама.
 На день става по полока свила,
 А нокъеска по сто драма злато,
 Майка на Яна ти'о говори:

„Леле Яно, леле мила керо,
 Кому везешъ свилена марама?“
 „Леле майко, леле мила майко,
 Язъ ли нѣма на кого да везамъ?
 Язъ я везамъ на младия Гьорги,
 Що си 'оде гора безъ партина,
 Що си газе море безъ бродове!“
 Още Яна дума не продума,
 Долете си пиле соколенце,
 Силенъ 'аберь пиле е донело,
 Бѣла книга, църно напишана.
 Яна зема писмо да прочате,
 Писмо чате, дребни съзи роне,
 Че е Гьорги въ битка тешко раненъ,
 Тешко раненъ на Пиринъ планина;
 Гьорги сака до трима доктора,
 Да превържатъ лютитѣ му рани.
 Яна изпрати до три доктора:
 Първия му люти рани мие,
 А втория благи ме'лемъ става,
 Трекия го въ устата цѣлува.
 Богъ да бие сива кукувица,
 Що прикука три дни предъ Благовецъ!
 Та излага младитѣ момчиня,
 Та зема'а куси малихери,
 Та ойдо'а во Пиринъ планина,
 Та си Гьорги тешко раненъ падна,
 Раненъ падна въ бой за свободата.

443. Славни комити, все македонци.

Избу'на огинь, мале, избу'на
 Щипската каза, щипскитѣ села,
 Щипскитѣ села, село Боево.
 Тамо се биле славни кумити,
 Славни кумити сѣ македонци.
 Проговоря Атанасъ Бабата:
 „Бите се, бите славни кумити,
 Са ке пристаса Дончо войвода,

Дончо войвода съ вѣрна дружина!¹
 Избу'на огинь, мале, избу'на,
 Щипската каза, щипскитѣ села,
 Щипскитѣ села, село Боево.
 Тамо се биле славни кумити,
 Славни кумити сѣ македонци.
 Проговаря Атанасъ Бабата:
 „Бите се, бите славни кумити,
 Са ке пристаса скопски войвода,
 Скопски войвода Василъ Аджеларски,
 Василъ Аджеларски съ вѣрна дружина!“
 Избу'на огинь, мале, избу'на,
 Щипската каза, щипскитѣ села,
 Щипскитѣ села, село Боево.
 Тамо се биле славни кумити,
 Славни кумити сѣ македонци.
 Проговаря Атанасъ Бабата:
 „Бите се, бите славни кумити,
 Са ке пристаса щипски войвода,
 Щипски войвода, Чучковъ войвода!“
 Силна са борба три дни водиле,
 Ногу са турци тамо паднале!

444. Йорданъ войвода и майка му.

Провикна се баба Фурса,	Пиле пице и ѝ дума:
Провикна се въ пуста гора:	„Ай си иди бабо Фурсо,
„Стани Йорде, стани синко,	Ке настанатъ рожбитѣ му,
Майка сину да те виде,	Тѣ ке газатъ трагитѣ му,
Салте синко, мили Йорде,	Тѣ ке носатъ бомбитѣ му,
Да познаямъ синко тебе.	Тѣ ке носатъ пушката му,
Кой ке газе траги твои?	Тѣ ке носатъ саблята му!“
Кой ке носе бомби твои?	Па се врати баба Фурса,
Кой ке носе пушка твоя?	Па се врати съ лице смѣшно,
Кой ке носе сабля твоя?“	Да отгледа рожбитѣ му.’
Пиле пице изъ гората,	

¹ По случай на сражението въ с. Чурилякъ, Кочанско, септември 1910 год.

445. Стефанъ войвода и ханъмче.

Извикна Стефанъ войвода	Влѣзнале църква богата,
Изъ тая гора зелена:	Прическа ситѣ да зематъ,
„Збирайте се бре четници	Салъ Стефанъ църква не
И вие браќа селяни,	влѣзна,
Утре е света недѣля,	Прическа не можѣ да земе,
Да спаднемъ доле у село,	Оти е много грѣ'овенъ;
Да влѣземъ църква богата,	Турско анъмче залюбилъ,
Прическа да си земеме.“	Залюбилъ и па погубилъ,
Собралe са се четници	Узбока го е фърлило,
И тия браќа селяни,	На щикове го денало.
Спаднале доле у село,	

446. Що ми е мило и драго да ги гледамъ комититѣ.

Що ми е мило, мила мале, и драго,
 Да ги гледамъ, мила мале, комититѣ,
 Како носатъ, мила мале, каскетитѣ,
 Како солунскитѣ моми каврацитѣ.
 Що ми е мило, мила мале, и драго,
 Да ги гледамъ, мила мале, комититѣ,
 Како носатъ, мила мале, перелинитѣ,
 Како туркинитѣ, мале, фереджинята.
 Що ми е мило, мила мале, и драго,
 Да ги гледамъ, мила мале, комититѣ,
 Како носатъ, мила мале, патрондашитѣ,
 Како кочанскитѣ моми коланитѣ.
 Що ми е мило, мила мале, и драго,
 Де ги гледамъ, мила мале, комититѣ,
 Како носатъ, мила мале, малихеритѣ,
 Како скопскитѣ моми чадърчинята.
 Що ми е мило, мила мале, и драго,
 Да ги гледамъ, мила мале, комититѣ,
 Како носатъ, мила мале, револверитѣ,
 Како пиринскитѣ моми чапразитѣ.
 Що ми е мило, мила мале, и драго,
 Да ги гледамъ, мила мале, комититѣ,
 Како носатъ, мила мале, калцунитѣ,
 Како битолскитѣ моми чорапитѣ.

447. Калина гърло болъло.

Калино, моме Калино !	Провикна овчаръ отъ чука :
Калина гърло болъло,	„Калино, моме Калино,
Та не е гърло ка гърло,	Тая се вода не пие,
Туку са рани ранени.	Тая е вода гадена.
Ойде Калина у гора	Синьокъ комити мина'а,
Да копа билъе коренъе,	Щиковетъ си мие'а,
Найде си студно кладенче,	Отъ турски църни кървове,
Сведна се вода да пие,	Отъ були бѣли гнойове.“

448. Юнакъ Ристо и арнаутска потеря I.

На Пирина до два снѣга,	Я ке фанамъ на две страни,
До снѣгове едно дръво,	Тизе фани една страна,
До дръвото ладна сѣнка,	Да изгонемъ потерата,
Подъ сѣнката юнакъ леже,	Потерата арнаудска,
Юнакъ леже, юнакъ Ристо,	Арнаудска, гола боса,
До глава му македонка :	Гола боса како оса !“
„Стани, стани юнакъ Ристо,	Па му даде малихера,
Сардиса ни потерата,	Мома зема реворвера ;
Потерата арнаудска,	Ристо фана на две страни,
Арнаудска, гола боса,	Мома фана една страна.
Гола боса како оса !“	Изгония потерата,
Изговаря юнакъ Ристо :	Потерата арнаудска,
„Дай ми мене малихера,	Арнаудска, гола боса,
Тизе земи роворвера ;	Гола боса како оса!

449. Юнакъ Ристо и арнаутска потеря II.

На Пирина до два снѣга,	Оздолъ иде потерата,
До снѣгове едно дръво,	Потерата арнаутска,
Едно дръво дафиново,	Голи, боси, гладни, жедни,
Подъ дръвото ладна сѣнка,	Гладни, жедни, како оси !“
До сѣнката студ'на вода,	Проговаря юнакъ Ристо :
До водата юнакъ леже,	„Мори моме, малка моме,
Юнакъ леже, юнакъ Ристо,	Я ти дай ми револверо,
Боленъ леже, ичъ не може,	Ти си земи малихеро,
До глава му малка мома.	Да избиемъ потерата,
Проговаря малка мома :	Потерата арнаутска,
„Стани, стани юнакъ Ристо,	Голи, боси, како оси!“

Подаде му малка мома,	Па изби си потерата,
Подаде му револверо,	Потерата арнаутска,
Она зема малихеро.	Голи, боси, гладни, жедни,
Подигна се юнакъ Ристо,	Гладни, жедни, како псета!

450. Младо загиналъ за свободата.

Пукна ми пушка, Македонйо!
 Пушка ми пукна юнакъ ми падна,
 Юнакъ ми падна, падна и викна:
 „Дочуй ме Кольо, дочуй та дойди,
 Да ти предадамъ до две-три писма,
 Да ги отнесешъ до мойто село.
 Пръвото писмо да го предадешъ,
 Да го предадешъ на стари татко
 И да му кажешъ, кардашъ бре Кольо,
 Да не ме жале, да не ме плака,
 Оти сумъ, Кольо, младо загиналъ,
 Младо загиналъ за свободата.
 Второто писмо да го предадешъ,
 Да го предадешъ на стара майка
 И да ѝ кажешъ, кардашъ бре Кольо,
 Да не ме жале, да не ме плака.
 Трекйото писмо да го предадешъ,
 Да го предадешъ на мой другари
 И да имъ кажешъ, кардашъ бре Кольо,
 Да не ме чекатъ, да не ме плакатъ,
 Пушки да върлятъ и да се радватъ,
 Оти сумъ Кольо младо загиналъ,
 Младо загиналъ за свободата.

451. Провикнала се Драганка.

Провикнала се Драганка,	Извикна овчаръ провикна:
Отъ връхъ на Стара планина:	„Не пи Драганке тазъ вода,
„Зажедно', море, зажедно',	Тая е вода нечиста.
За вода, лудо, студена,	Синьокъ комити мина'а,
Како трендафилъ за сѣнка,	Раненъ войвода носѣ'я,
Како босильокъ за роса!“	Люти му рани мие'а,
Додея дочу овчарче,	Кръвави ризи пере'я,
Отъ тая рамна рудина,	Остри ножове мие'я.“

452. Тодоръ комита.

Тодоръ ке иде комита,	Не ли си срѣтналь моитѣ,
Стара го майка не пуца,	Моитѣ вѣрни другари?“
Тодоръ си майка не слуша,	Овчаръ му вели говори :
Тодоръ си ойде комита,	„Ей ги горе на планина,
Накачи гора зелена,	Подъ високитѣ дабове,
У срѣкя срѣтна младъ овчаръ	Ромъ ракия тамъ си пиятъ,
И на овчара думаше :	Рудо ягне сладко ручатъ
„Ей овчаре, младъ овчаре,	И за тебе саг' праша'а.“

453. Калина и момчето ѝ комита.

Калино моме цървено,	На кръчма му го продале,
Момчето ти е заспало,	За руйно вино цървено,
На Караташъ бре планина,	За люта бистра ракия.
На кумитскитѣ пусии.	Момчето вели говори :
Тука минале кумити,	„Алалъ да имъ е гунчето,
Гунчето му го зеделе,	Щомъ ми е живо момчето!“

454. Стоянь комита.

Извикна Стоянь провикна,	Стоянь на майка думаше :
Отъ високитѣ планини,	„Ей тизе, майко рогевна,
Отъ кумитскитѣ равнини :	Немой ме, мале, сопирай,
„Дочуй ме, мамо, дочуй ме,	Немой ми грѣ'о собирай,
Сега сумъ младо кумита,	Не можешъ, майко, ме гледашъ,
Сось отборъ вѣрни другари!“	Во турскитѣ мрасни раци ;
Майка на Стоянь думаше :	Тизе раждашъ, мила майко,
„Стояне, сину Стояне,	Се отборъ храбри юнаци,
Седи, не оди кумита,	Ама дома не ти седатъ ;
Кумитлъкъ, сину, най-лошо,	Тизе раждашъ, мила майко,
Ке страдашъ, сину, ке стра-	Се убави красни керки,
дашъ,	Ама турски измекарки.
По тия тешки чужбини,	Дочуй ме, мамо, дочуй ме,
По тия темни темници,	Сега сумъ младо кумита,
Беки ке нѣщо да стане,	Сось отборъ вѣрни другари!“
Та младо да ми загинешъ.“	

455. На заточение.

I

Днесъ е жално за народа, единъ-два!
И за всичката природа,
Че закарватъ наш'тѣ братя,
Въвъ незнайни чужбини, разъ, два, три!
Живѣйте, живѣйте, живѣйте,
Ура момчета!

Ахъ македонци ви поробени,
Не се боете отъ тиранина!
Ахъ македонци, храбри юнаци,
Скоро ще падне тоя тиранинъ!

II

Всички тичатъ разплакани, единъ-два!
Мжже, жени и дѣца, разъ, два, три!
Въ черни дрѣхи облечени,
За послѣдно сбогуване, разъ, два, три!
Живѣйте и пр.

III

Ахъ, недѣйте ни мжчете, единъ-два!
Вий кюрдища скапани,
Азиатски скотове, разъ, два, три!
Живѣйте и пр.¹

456. Тука е Македония!

Викна се Яна провикна	Отъ високитѣ чардаци,
Отъ високитѣ чардаци,	Отъ сребренитѣ пармаци :
Отъ сребренитѣ пармаци :	„Удрете, брака, пукайте,
„Удрете, брака, пукайте,	Яверъ-пашова дружина!
Яверъ-пашова дружина!	Оздека носатъ момитѣ,
Оздека не е Гърция,	Реворверитѣ на поясъ ;
Оздека не е Сърбия,	Тука е Македония,
Тука е Македония!	Тука е Македония!
Викна се Яна провикна	

¹ Пяна отъ заточеници изъ Битолско, Скопско и Солунско, на брой 150 души, при закарването имъ отъ Солунския затворъ Йеди-Куле, навързани съ синджири, до парахода на пристанището, на 24.IV.1906 год. Въ редоветѣ бѣха: покойния Тодоръ Лазаровъ и живитѣ Д-ръ П. М. Кушевъ, П. Шатевъ, Марковъ, Наконъ и др. видни македонски дѣйци.

457. Митре Джупански, юнакъ балкански.

Слушайте браќа нашата пѣсна,
 Кой ще я пѣе некъ се гордѣе!
 Дълги години турци ни мачатъ,
 А сърби саќатъ да ни посърбатъ:
 Нека разбератъ сърби емъ гърци,
 Отъ македонецъ сърбинъ не става!
 Глейте, бре браќа, Митре Джупански,
 Митре Джупански, юнакъ балкански
 И той на старостъ четникъ излѣзе,
 Ми остави жена — ситни дѣца,
 Голи и боси — милни на Бога,
 Па си е спадналъ доле на Вардаръ,
 На яворъ дрѣво сърбинъ обѣсенъ.

458. Сърби поляци и Велешка чета.

Чудо станало Велешка каза,
 Въ село Жрловци.
 Тамъ са навлѣзли сърби поляци,
 Сърби падари.
 Писмо си пише Илия Кушевъ
 На началникотъ:
 Прибери си ги сърби поляци,
 Не щемъ ги не щемъ!
 Що сербесъ стана младото сърпче
 Въ село Лисиче,
 Що сербесъ стана, сербесъ 'одѣше
 Предъ българитѣ.
 Дума продума младото сърпче
 На другаря си:
 „Хайде бре Лазо, хайде да идемъ
 Во ливадето.
 Трева да беремъ, пари да земемъ
 Отъ българитѣ!“
 Себесъ ми стана Велешка чета
 Сърбинъ да падне.
 Пусия турна нов'селско мѣсто
 Во ливадето.

Оздола иде младото сърпче
 На конь си я'а.
 На конь си я'а, пѣсенъ си пѣе
 За комититѣ:
 „Богъ да бие старитѣ комити,
 Още ги има!“
 На срекя стое Ил'я отъ Чашка,
 На кръстопато:
 „Предай си пушка живъ да останешъ
 Отъ комититѣ!“
 „Глава си давамъ, пушка не давамъ
 На комититѣ!“
 Пушка потегли Ил'я отъ Чашка,
 Сърбинъ си падна!

459. Кукни кукувице!

Айде мори кукни, кукни,	Тая ранна пролѣтъ!
Синьо пиле кукувице мори,	Айде море да си сберамъ,
Кукни, дано кукнешъ!	Синьо пиле кукувице мори,
Надѣвашъ ли се султане,	Сѣ отборъ юнаци.
Пролѣтъ комити да дойдатъ,	Айде море да си слегнамъ,
Агитѣ да ти изколатъ,	Синьо пиле кукувице мори,
Анѣми да ти заработъ! ¹	У Солунско поле. ²
Айде море я да дойдамъ,	
Синьо пиле кукувице мори,	

460. Да ги видишъ комититѣ!

Ела мамо що чудо е
 Да ги видешъ, мила мамо, кумититѣ!
 Какъ се редатъ, мила мамо,
 Какъ се редатъ, мале,
 Какъ се редатъ, мила мамо, редицитѣ.
 Ела, мамо, що чудо е,
 Како дебърскитѣ моми на орото.
 Какъ си носатъ, мила мамо,
 Какъ си носатъ, мале,

¹ Четиритѣ реда сж припѣвъ.

² Любима пѣсенъ на Гоце Дѣлчевъ.

Какъ си носатъ, мила мамо, малихеритѣ.

Ела мамо що чудо е,

Како струмичкитѣ моми чадърчинята.

Какъ си носатъ, мила мамо,

Какъ си носатъ, мале,

Какъ си носатъ, мила мамо, патрондашитѣ.

Ела мамо що чудо е,

Како велешкитѣ моми коланчинята.

Какъ си носатъ, мила мамо,

Какъ си носатъ, мале,

Какъ си носатъ, мила мамо, револверитѣ.

Ела мамо що чудо е,

Како пиринскитѣ моми чапразитѣ.

Какъ си носатъ, мила мамо,

Какъ си носатъ, мале,

Какъ си носатъ, мила мамо, капчинята.

Ела мамо що чудо е,

Како битолскитѣ моми капелитѣ.

Какъ си носатъ, мила мамо,

Какъ си носатъ, мале,

Какъ си носатъ, мила мамо, царвулитѣ.

Ела мамо що чудо е,

Како кочанскитѣ моми спантофкитѣ.

Какъ си носатъ, мила мамо,

Какъ си носатъ, мале,

Какъ си носатъ, мила мамо, калцунитѣ.

Ела мамо що чудо е,

Како солунскитѣ моми чорапчинята.

Какъ си носатъ, мила мамо,

Какъ си носатъ, мале,

Какъ си носатъ, мила мамо, пелеринитѣ.

Ела мамо що чудо е,

Како туркинитѣ фереджинята.

Какъ си носатъ, мила мамо,

Какъ си носатъ, мале,

Какъ си носатъ мила мамо, раницитѣ.

Ела мамо що чудо е,

Како циганскитѣ моми решетата.

461. Викать го на жетва.

ПОЛЕКА.

ПОДУУНА ВЪТЕРЬ НА ВЪТЕРЬ СТАНО МОРИ
 ПОДУУНА НА ВЪТЕРЬ.
 ДЕГИДАШИКЪ СТАНО ЛЕ ДЖАНЪМЪ
 ПО ВАРДАРСКО ПОЛЕ, ДЕГИДА ПОСЕСТРИМКЕ -
 ТРИ МОРЕ МОЯ, ПО ВАРДАРСКО
 ПО - ЛЕ!

Подууна вѣтеръ, Стано мори,
 Подууна вѣтеръ!
 Де гиди ашикъ Стано ле джанъмъ,
 По Вардарско поле,
 Де гиди посестримке ле мори,
 По Вардарско поле!

Не ми е вѣтеръ, Стано мори,
 Не ми е вѣтеръ!
 Де гиди ашикъ Стано ле джанъмъ,
 Тук' са малки моми,

Де гиди посестримке ле джанъмъ,
Тук' са малки моми!

На жетва к'идатъ, Стано мори,
На жетва к'идатъ!
Де гиди ашикъ Стано ле гжанъмъ,
По Вардарско поле,
Де гиди посестримке ле мори,
По Вардарско поле!

И мене викатъ, Стано мори,
И мене викатъ!
Де гиди ашикъ Стано ле джанъмъ,
Поста да имъ сечамъ,
Де гиди посестримке ле мори,
Напредъ да излѣзамъ!

462. Щипска чета.

Седи не оди кратовска каза,	Велешка чета Димо берберче,
Де гиди Алилъ чаушъ де,	Де море Алилъ чаушъ де,
Де море голо куче де!	Де море голо куче де!
Тамъ са стигнале до три ми	Трека пусия кратовска чета,
чети,	Де море Алилъ чаушъ де,
Де море Алилъ чаушъ де,	Де море голо куче де!
Де море голо куче де!	Кратовска чета Йорданъ Вар-
И са туриле до три пусии,	налия,
Де море Алилъ чаушъ де,	Де море Алилъ чаушъ де,
Де море голо куче де!	Де море голо куче де!
Пръва пусия щипската чета,	Па ми е тръгналъ кратовска
Де море Алилъ чаушъ де,	каза,
Де море голо куче де!	Де море Алилъ чаушъ де,
Щипската чета Славчо ши-	Де море голо куче де!
пянче,	Тамъ го уби'а славни комити,
Де море Алилъ чаушъ де,	Де море Алилъ чаушъ де,
Де море голо куче де!	Де море голо куче де!
Втора пусия велешка чета,	И се прослави бугарско име,
Де море Алилъ чаушъ де,	Де море Алилъ чаушъ де,
Де море голо куче де!	Де море голо куче де!

463. Комити и кадъна.

Не седи Расимъ разпашанъ, Лично ѝ име туриле, Расимъ,
 Расимъ, Бѣла бугарка Мария.
 Разпашанъ още развърленъ, Бугарска вѣра по-арна, брату,
 Предъ тебе шише ракия, Ра- Сѣка недѣля Великдень,
 симъ, Сѣка недѣля Великдень, брату,
 До тебе пушка мартинка. Сѣка недѣля премѣна.
 Сега стигна'а комити, Расимъ, Еденъ го байрамъ чинеме,
 Сестрата ти я граби'а, брату
 Сестрата ти я граби'а, Расимъ, И него не го знаеме,
 Далечно са я отнеле. И него не го знаеме, брату,
 Далечно са я отнеле, Расимъ, По мѣсечина гледаме.
 Лично ѝ име туриле,

464. Помнишъ ли майко.

Бавно.

ПОМНИШЪ ЛИ МАЙКО КАКЪ ТРИ ГОДИНИ
 СЪ ГРЪМЪ СЕ ТРЕСѢШЕ-ЛЕ ЗЕМЯ И НЕБО
 ПОМНИШЪ ЛИ МАЙКО КАКЪ ТРИ ГОДИНИ
 СЛЪНЦЕ СВѢТѢШЕ-ЛЕ НАДЪ МЪТНИЙ ВАРДАРЪ?
 ПОМНИШЪ ЛИ МАЙКО, КАКЪ ТРИ ГОДИНИ,
 ОРЕЛЪ НЕ МИНА-ЛЕ ПОДЪ СИНЬО НЕБЕ?
 ПОМНИШЪ ЛИ МАЙКО КАКЪ ТРИ ГОДИНИ,
 ВЪ КЪРВИ ТЕЧЕШЕ-ЛЕ РЪКАТА ЧЕРНА?
 ЗНАЕШЪ ЛИ МАЙКО, ДЕ ТРИ ГОДИНИ
 МОИТЪ БРАТЯ-ЛЕ ВСИ ПОЧИНАХА?

Помнишъ ли майко какъ три години,
 Съ гръмъ се тресѣше-ле земя и небо? (2)
 Помнишъ ли майко какъ три години,
 Слънце свѣтѣше-ле надъ мѣтний Вардаръ?
 Помнишъ ли майко, какъ три години,
 Орелъ не мина-ле подъ синьо небо?
 Помнишъ ли майко какъ три години,
 Въ кърви течеше-ле рѣката Черна?
 Знаешъ ли майко, де три години
 Моитъ братя-ле вси починаха?

Тамъ искамъ майко и азъ да ида,
Тамъ искамъ, майко-ле, и азъ да умра.

465. Сестра издава брата си Арсо войвода.

Друговци, дѣца цареви, Ако го Арса барате, Въ село е Подвизъ на гости. На седумъ куки кондисалъ, Кай Арса и кай Томета. Станале пусти друговци, Станале рано въ недѣля, Отишле долу въ Кичава, Дигнале силна потеря. Догледа Арсо войвода, Извика Арсо войвода: „Дружина вѣрна сговорна, Земите пушки на рамо, Излѣзте горе надъ село, Фатите добри пусии, Пристигатъ силна потеря.“	Извика Арсо войвода: „Арсойце, младо невѣсто, Дай ми го малихерчето, На ти го тебе кемеровъ!“ Пристигна силна потеря, Първа ми пушка шо пукна, Юзъ-башията ми падна. Втората пушка шо пукна, Башъ-чаушъ отъ коня падна. Трекята пушка шо пукна, Арсо войвода ми падна. Каде се чуло видѣло, Каде се чуло разбрало, Сестра му брата издава, Сестра му брата предава. ¹
---	--

466. Цървено знаме вѣтрѣтъ.

Цървено знаме вѣтрѣтъ, Македонйо,
Йорданъ Пиперковъ сардисанъ, Македонйо,
Йорданъ Пиперковъ сардисанъ.
Йорданъ Пиперковъ сардисанъ, Македонйо,
Йорданъ Пиперковъ сардисанъ, Македонйо,
Во то'а село Брезово.
Пристигатъ силна потеря, Македонйо,
До двесте-триста помаци, Македонйо,
Петстотинъ души войници.
Самъ валията битолски, Мекедонйо,
Потръгналъ силни топове, Македонйо,
Подкаралъ силни топове.
Сетиле куриеритѣ, Македонйо,
Сетиле куриеритѣ, Македонйо,

¹ Подвизъ, Кичевско, е родното село на Арсо войвода.

На часотъ аберь пратиле.
 Йордану аберь сториле, Македонйо,
 Йордану аберь сториле, Македонйо,
 Извикалъ Йорданъ войвода:
 „Дружина вѣрна сговорна, Македонйо,
 Дружина вѣрна сговорна, Македонйо,
 Земете пушки на рамо.
 Земете бомби, динамитъ, Македонйо,
 Земете бомби, динамитъ, Македонйо,
 Фърляйте бомби динамитъ.“
 Ми оступийе войници, Македонйо,
 Йорданъ Пиперковъ се спаси, Македонйо
 И неговата дружина.
 Самъ валяята говоритъ, Македонйо
 „Аферимъ Йорданъ Пиперковъ, Македонйо,
 Алалъ да ти е юнаство!“

467. Македонйо, робиньо клета!

Македонйо, робиньо клета,
 Всѣки день скърбишъ, майко свещенна,
 Всѣки день губишъ храбри момчета,
 Но недѣй охка, майко свещенна!
 Само съсъ кръви, жертви велики,
 Ти ще да вкусишъ отъ свободата;
 Робството черно, грознитѣ мжи,
 Ти ще премахнешъ само съ борбата.
 Ей тамъ въ градеца на Крали Марка
 Баснословния юнакъ балкански,
 Почиватъ въ гроба спокойно, сладко,
 Гавазовъ, Чемковъ и Стоянъ Лазовъ.
 За тѣхъ да пѣемъ, а не да скърбимъ,
 Тѣ изпълниха дълга си свещенъ.
 Длъжни сме всички туй да направимъ,
 За тебе майко, бащинъ край бѣденъ!
 До като раждашъ достойни чада,
 Които знаятъ какъ да умиратъ,
 За честь и правда и за свобода,
 Твойтѣ тираны ще да треператъ!

Съдържание

Предговоръ отъ проф. М. Арnaudовъ	IV.
Нѣколко думи отъ П. Михайловъ	XIII.

Дѣлъ I. — Обредни пѣсни

	стр.		стр.
1. Барбаруши	1	24. Богданъ оре предъ Велик-	
2. Дѣте шилегарче	1	денъ	8
3. Водарици	2	25. Отъ що е момата хубава? I.	9
4. Марко на чардаци	2	26. Отъ що е момата хубава? II.	9
5. Младъ Петре	2	27. Дарба за Гергьовденъ	9
6. Невѣста и братчето ѝ	3	28. Курбанъ за Гергьовденъ	10
7. Вѣтъръ горянинъ	3	29. Хлѣбъ на Тодоровденъ	10
8. Кметица и голуби	4	30. Св. Спасъ обхожда полето	11
9. Голубенце и св. Петка I.	4	31. Пеперуга	11
10. Голубенце и св. Петка II.	4	32. Додолки I.	11
11. Нива хлѣбородна	4	33. Додолки II.	12
12. Лудо младо въ момини		34. Мома при циганки	12
дзори	4	35. Христосъ и св. Илия	13
13. Джелепъ и дѣвойка	5	36. Марко гради църква	13
14. Кръщене на бѣла Бога	5	37. Дѣлба на четирма светии	14
15. Марко съ три китки	6	38. Св. Петъръ въ рая	14
16. Три чудни билки	7	39. Света Мария и млади Исусъ	15
17. Момче грагянче	7	40. Свети Никола гради църква	15
18. Момче и двѣ дѣвойки	7	41. Дѣте нишанлия и царь	16
19. Богатъ Нено I.	7	42. Гости за Великденъ	17
20. Богатъ Нено II.	7	43. Три юнака горятъ у Шаръ	
21. Богатъ Нено III.	8	планина	18
22. Мома лазарица	8	44. Облогъ за вѣрно любе	18
23. Св. Недѣля и три млади	8	45. Три пауна прашать вино	19
		46. Весела ти кука!	19

Дѣлъ II. — Сватбарски пѣсни

47. Никой нѣма коньо да изведе	20	50. Какви са ти сватовегъ	21
48. Са ке те вида дѣвойко	20	51. Зимай прошка, млади мла-	
49. Не примай тугя коня дѣвойко	20	доженъ	21

52. Китенъ ми китенъ девере	22	61. Слезни Маро отъ враната	
53. Я назърни юнакови татко	22	кона	24
54. Добре дойде младо устръч-		62. Сватове ти идатъ	25
ниче	23	63. Изгрѣяла звѣзда деница	25
55. Невѣста мегю два девера	23	64. Бричи берберъ тове юнакъ	26
56. Ай со здравье, китени сватове	23	65. Изврѣла бистра вода студена	26
57. Цѣвтела ружа цървена	23	66. Що са равни юнакови двори	26
58. Маце моме мянджике	24	67. Ей ти гюле, гюле тренда-	
59. Слезни Маро отъ враната		филе	26
кона	24	68. Лепа Маро що уилно ше-	
60. Изкупува дърво дафиново	24	ташъ	27
		69. Куме ле свети Йоване	27

Дѣлъ III. — Любовни пѣсни

70. Карамфилка гори момъкъ	28	97. Ще се жени за хубава Рада	45
71. Йовка кумановка и лудо		98. Какво е небето безъ звѣзди	45
младо	28	99. Мома отъ голѣма рода	45
72. Тя яребица, той соколъ I	29	100. Не се дигай на голѣмо	46
73. Тя яребица, той соколъ II	29	101. Телчаръ води отмѣна	47
74. Тя яребица, той соколъ III	30	102. Сака й вода и китка	47
75. Мехмедъ предъ кадия I	31	103. Отъ цѣлувка бѣлѣгъ не	
76. Мехмедъ предъ кадия II	32	остава	48
77. Бѣла Рада и Татаръ паша	32	104. Не знае да чува мома	48
78. Неда малешевка бѣга отъ		105. Бежаръ вѣра нѣма	48
турци	33	106. Чака го отъ ловъ	49
79. Кой ще стопли момата	34	107. Цѣлуналъ дѣвойче	49
80. Ракита прокълнатата отъ		108. Стойна лъже Костадина	50
Стоянь	34	109. Велика и терзийче	50
81. На жетва у Мурадъ бегъ	35	110. Хайде да бѣгаме!	51
82. Гина пере на рѣката	36	111. Съ конче на вода	51
83. На сърце му люта змия	37	112. Тунджа й отнела плат-	
84. Мома и винари I	37	ното	52
85. Мома и винари II	38	113. На хорото до комшия си	52
86. Кумъ на либето си	38	114. Либето й отива войникъ	53
87. Старець надхвърля зеленъ		115. Момче играе съ дѣвойче	54
боръ I	39	116. Пази момата	54
88. Старець надхвърля зеленъ		117. Лудото пука за нея	54
боръ II	40	118. Скроилъ й сайче	55
89. Сарай Донка и гърче ана-		119. Мислѣлъ да удри баща й	55
долче	40	120. Вода гази, жаденъ ходи	56
90. Всѣкому е болестъ дала	41	121. Коня кове папудиче	56
91. Соколъ и яребица	42	122. Строшилъ й стонитѣ	56
92. Войникъ се връща при либе	42	123. Разболѣло се Донето	57
93. Мара и комшията й	43	124. Я съмъ дѣте, нищо не знамъ	57
94. Злата и братовчедъ й	43	125. Не стой спрѣмо мене!	57
95. Майка касканджийка	44	126. Миналъ ли е Стоянь делия?	57
96. Маргита и лудо младо	44	127. Гърло има, герданъ нѣма	58

128. Денъ я гледа, ношъ я сънува 58
 129. Киръ Димитъръ и Аница 59
 130. Майка ѝ се кара 59
 131. Не люби мене, не губи себел 60
 132. Стефанъ проси деди Магделена 60
 133. Граби мома въ ливади 61
 134. Коя вечеръ да дойде? I 62
 135. Коя вечеръ да дойде? II 62
 136. Нищо нигде нѣма 62
 137. Мария фиданъ бойлия и лудо младо 63
 138. Бачо ѝ Колю ще дойде 63
 139. Нали сж пуста рѣдина! 63
 140. Мома Маца и терзийче 64
 141. Продава конь и пушка за мома 64
 142. Дай ме, мамо, за него 64
 143. Да идеме на новъ пазаръ I 65
 144. Да идеме на новъ пазаръ II 65
 145. Зюмбулъ цвѣти у градина 66
 146. Невѣна и либето ѝ 66
 147. Тя да носи, той да гледа 66
 148. Чи гривни носи? 67
 149. Лудо младо и заспапа Неда 67
 150. Либето най-вѣрно I 68
 151. Либето най-вѣрно II 69
 152. Мома Стойна и Мите кираджия 69
 153. Мома и терзия I 70
 154. Мома и терзия II 70
 155. Дона люби турче азаджия 71
 156. Люби ли се мома Ангелина? 71
 157. Радка и овчаръ 72
 158. Коя вечеръ гостъ да дойде? 72
 159. Дѣвойче и лудо младо на чешмата 73
 160. Калешъ Ангя ханѣма на Ахмеда 73
 161. Севделина срѣща лудо-младо 74
 162. На хорото срѣшу нея 75
 163. Срѣтнахъ дѣвойче отъ баня иде 75
 164. Яна у гора зелена 75
 165. Двама братя скарани за мома 76
 166. Болна Киряна и Стоянь! 76
 167. Тодоръ терзия и механджийка Русена 77
 168. Никола прилъгва на пре-денка Стоянка 77
 169. Майсторъ Иванче и три моми 78
 170. Бѣгай Яно, юнакъ ке ти дойде 78
 171. Пий юначе благо вино! 79
 172. Срѣщналь пашино дѣвойче 79
 173. Дѣвойчица Бога е молила I 80
 174. Дѣвойчица Бога е молила II 80
 175. Дѣвойчица Бога е молила III 81
 176. Митре въ Будима града 81
 177. Не я даватъ на бекрия 82
 178. Стамена бѣга съ бѣдно момче 82
 179. Яна бѣли платно на Дримската рѣка 82
 180. Момиче рани за вода 83
 181. Моми беровки 83
 182. Биса сънува трима ергени 83
 183. У градина подъ маслина 84
 184. Кой ме види меракъ му стане 84
 185. При овчаря вода студена 84
 186. Мома се гледа въ огледалце 84
 187. Мома жетварка на Овче-поле 85
 188. Три хора 85
 189. Магда най-хубава 85
 190. Донкиното бѣло лице 86
 191. Кана мома калъ газила 86
 192. Отъ хоро я взели 86
 193. Доне моме кротко играй 87
 194. Зарина везе ситень гергефъ 87
 195. Мома се плаче отъ майка си 88
 196. Яна везе на гергефъ 88
 197. Войвода и Калина 89
 198. Стойна и Стоянь се надварятъ 90
 199. Грозданка и спахийче 90
 200. Отъ ручокъ се мома поболѣла 91
 201. Углавници за Стойна 91
 202. Гласовита пѣсенъ 91
 203. На конакъ у Неда 91
 204. Мома Вена и огледници 92
 205. Донка и овчаръ будала 92
 206. Садила мома есенна лоза 93
 207. Даватъ ли Дона мома? 94
 208. Не дигай глава високо 94
 209. Терзийче отива за невеста 95
 210. Петре сураджия и двѣ пови дѣщери 95
 211. Да знае мома да се не жени 96

212. Ашикъ Димитрия и три моми 96
 213. Мома те неще 97
 214. Рада шета изъ Радомиръ 97
 215. Румена низъ поле Дръново 98

Дѣлъ IV. — Балади

216. Милкана и мрътвото и братче 99
 217. Янкулъ овчаръ убить въ планината 100
 218. Мома Йова и умрѣлитъ и десеть братя 101
 219. Станка сираче тъкмена за глухо-нѣмо момче 102
 220. Сватбата на Ружа прекоморка 104
 221. Бѣла Яна се дави отъ турци 105
 222. Яна малена и турчинъ войвода 106
 223. Мома затворена въ кула 108
 224. Вида и братята и въ тъмница 109
 225. Гюро тъмничаръ и пиле соколенце 110
 226. Арапинъ и робини българки 111
 227. Братъ и сестра оженени 112
 228. Двама братя се избиватъ 113
 229. Петкана се облага да пожъне нива 114
 230. Сестра продава братъ на евреи 114
 231. Овчаръ дѣли Димо и върлитъ му псета 115
 232. Овни превеждатъ стадо презъ Дунавъ 116
 233. Георги грозниче изпжденъ отъ майка си 117
 234. Мома войникъ отменя баща си 118
 235. Мома войникъ бѣга у земя бошначка 119
 236. Грѣшень хайдутинъ I 120
 237. Грѣшень хайдутинъ II 121
 238. Грѣшень калугеръ 122
 239. Ефремъ жертвува Богу си на си 122
 240. Змей люби Вена мома 124
 241. Змей граби Марийка 124
 242. Неда изпила люта змия 125
 243. Болно дѣвойче и змия лютица 125
 244. Самовила гради градъ 126
 245. Самовила гради манастиръ 126
 246. Самовила мори село 126
 247. За вода на самовилско езеро 127
 248. Младъ Гьорги и църна чума 127
 249. Чума убива дѣте на майка 128
 250. Стоянъ и Вака ударени отъ чума 128
 251. Бѣла Яна и църна чума 129
 252. Младо везиргянче и чума 130

Дѣлъ V. — Семейни пѣсни

253. Груица люби три дѣвойки 131
 254. Момъкъ и две моми 132
 255. Ерменка дѣвойка престорена на умрѣла 134
 256. Яна оженена на далече 136
 257. Стоя и зли свекъръ 137
 258. Два гроба за младитъ I 138
 259. Болна Мита и братъ и Димитръ 139
 260. Мома Стоя на смъртно легло 139
 261. Хубава Яна и деветь етърви 141
 262. Двама братя отъ малки въ тъмница 142
 263. Двама братя близнаци въ тъмницата 142
 264. Стоянъ затворенъ и невѣстата му 143
 265. Омжжена за хайдутинъ 143
 266. Петре джелепинъ — улога 143
 267. Арамии плѣняватъ млада невѣста 144

268. Турче анадолче посича
юнакъ 145
269. Пиянъ Груица закаля жена си 146
270. Раненъ делия и кладенче 147
271. Майка кълне сина си . . 147
272. Янкула побѣгва въ гората 148
273. Митре, невѣстата му и ге-
миджия 148
274. Назли войвода граби мома
Маргита 149
275. Малинъ продава сестра си 150
276. Закланъ на братова си сватба 150
277. Младенъ ше иде на войска 151
278. Мара служи на трапеза . 152
279. Два гроба за младитѣ . 152
280. Иванъ чобанинъ мами на
облогъ 153

Дѣлъ VI. — Малки пѣсни

281. Земи ме Трено моме . . . 155
282. Я ме жени, нане 155
283. Комаръ сина женѣше . . 156
284. Понуда за болна майка . 157
285. Кръшаване на животнитѣ 157
286. Купила си прасе 158
287. Мома желка 159
288. Мома желя и ергенъ ежо 159
289. Де гиди Манго керата . . 159
290. Сараджица родъ родила . 160
291. Помина мачката 161
292. Ай море да идамъ 161
293. Игнали баби по мѣсечина 162
294. Жаби дѣлятъ земя I . . . 162
295. Жаби дѣлятъ земя II . . . 163
296. Мома избира ергенъ . . . 163
297. Момче прескача тръне 164
298. Оздолъ иде шаренъ Мосе 164
299. Жетварки пѣтая въ поле
широко 165
300. Тропни Мито на чардаци . 165
301. Малитѣ моми на войска ке
идать 166
302. Елена готви за жетвари . 166
303. Зѣзда мами-керванъ . . . 166
304. За ручокъ дома 166
305. Роса по момино цвѣте . . 167
306. Чума въ Босна 167
307. Заспала ми е Гюргя . . . 167
308. Размитай Вело и постиляй 168
309. Петре войвода и десетъ
сестри 168
310. Деветъ сина ставатъ ка-
лугери 168
311. Стойна гради черкви . . . 169
312. Знаешъ ли моме 169
313. Вардаръ отвлича сватба I 169
314. Вардаръ отвлича сватба II 170
315. Майка оплаква дяде . . . 170
316. Магла и болното ѝ братче 171
317. Ката преко деветъ рида . 171
318. Яна отъ сипаница онѣмѣла 172
319. Агне блѣе за Стоянъ овчаръ 172
320. Дунгеръ Тодоръ кула гради 172
321. Мара гради манастиръ . 172
322. Мома Кайдена се надпѣва 173
323. Запалена св. Гора и мома
Митра 1 3
324. Де се е чуло и видѣло . 174
325. Милошъ гърче се жени само 174
326. Додѣяло се на кираджия 1 5
327. Султана невѣста продава конь 175
328. Маноило гради манастири 175
329. Мантеза работна и Мария
хубава 175
330. Чавдаръ съ чаша въ рѣка 176
331. Ристо и ристовица 176
332. Петровица познава мжжа си 177
333. Сиракъ Митре и майка му 177
334. Боленъ Богданъ 178
335. Салия младо сейменче . . 179
336. Ранитѣ на Хюсеинъ . . . 180
337. Сватове въ гора 180
338. Петкана турчинъ убилъ . 180
339. Михайлъ спашия и бошнаш-
ки моми 181
340. Мома Грозда бояджийка 181
341. Турци на конакъ 182
342. Иванчо убилъ два пашови
сина 182
343. Майка сина жени I 182
344. Майка сина жени II 183
345. Похвали се келешъ отъ
скалитѣ 183

Дѣлъ VII. — Юнашки пѣсни

346. Крали Марко и църна арапина I	184	356. Марко, Огнянъ дѣте и мома Мара	199
347. Крали Марко и църна арапина II	187	357. Марко жени сина си	199
348. Крали Марко и майсторъ Гюрѳ	189	358. Марко довежда дѣвоиче отъ Солунъ	199
349. Крали Мърко и дѣте Дукатинче	190	359. Марко се облага съ еничари	200
350. Крали Марко мета камъкъ	191	360. Крали Марко оженва дѣте Груйчо	201
351. Марко освобождава млада невѣста	192	361. Татомирче и дѣте Груйинче	202
352. Марко и Вела самовила I	194	362. Сватбата на Иванъ юнакъ	203
353. Марко и Вела самовила II	195	363. Болень Дойчинъ и сестраму	204
354. Марко, гърче, дѣте юначе и мома	196	364. Банъ Михаилъ и царъ Сулиманъ	205
355. Марко бие своето първо либе	197	365. Овчаръ будалина и царевата дъщеря	207
		366. Лозана дѣвойка и омерова глава	209

Дѣлъ VIII. — Хайдушки пѣсни.

367. Блажена гора зелена	210	382. Стоянъ юнакъ на легенско поле	220
368. Стара планина и Пиринъ планина	210	383. Ранень юнакъ и коня му	221
369. Велко башъ байрактаръ	211	384. Ранень юнакъ и църна орлица	222
370. Смиланъ войвода ранилъ преди Благовецъ	211	385. Ранень юнакъ и гарванъ	223
371. Арамия противъ волята на майка си	211	386. Малкушъ арабийче I	223
372. Добре отива комита	212	387. Малкушъ арабийче II	225
373. Не ли ти е жално	212	388. Малкушъ арабийче III	227
374. Хаджи Димитъръ и Стефанъ отъ Тулча	213	389. Никола войвода издаденъ	227
375. Три пушки убивать три юнака	214	390. Ангелина байрактарка	229
376. Деветъ братя полски арамии	214	391. Яна невѣста и бртъ ѳ	229
377. Мома Мара и Ристо войвода	217	392. Янка войвода и гората	231
378. Стоянъ арамия граби железка мома I	218	393. Смиляна дѣвойка	234
379. Стоянъ арамия граби железка мома II	218	394. Смиляна дѣвойка и Стоименъ войвода	234
380. Юруче войвода и овчари	219	395. Цвѣта войвода	234
381. Богданъ войвода прави золуми	219	396. Грозда войвода и дружината ѳ	235
		397. Мария добра невѣста	236
		398. Неда и айдуци	237
		399. Янка и братъ ѳ хайдутинъ	238
		400. Мома Елена и братче Михаилче	239

Дѣлъ IX. — Революционни пѣсни

401. Пѣсень на Гоце Дѣлчевъ 241
402. Дѣлчевъ войвода и бегче 242
403. Раненъ Дѣлчевъ войвода 242
404. Пѣсень на Тома Давидовъ 243
405. Павле капитанъ 244
406. Българинъ съмъ 244
407. Джемo и Мицко комита . 245
408. Неда и Джаферъ-ага . . . 246
409. Семе за свобода 246
410. Томе войвода 247
411. Велешка чета 248
412. Братя Секулички и Исма-
иль-ага 249
413. Пѣсень на Кольо Секулички 250
414. Манушъ войвода 253
415. Пѣсень на Чавдаръ войвода 253
416. Смъртъта на Мише Разви-
горовъ 254
417. Пушка ми пукна щипскитѣ
села 255
418. Даскалъ при каймакама 255
419. Йорданъ Вардарo мжчень
отъ турцитѣ 256
420. Генеvъ войвода 257
421. На войводата Ст. Димитровъ 257
422. Загинването на млади Мирчо 258
423. Борба между Йов. Алаба
ковъ и Бабунски 258
424. Що ми е мило емъ драго 259
425. Зададе се облакъ тъмень 259
426. Разболѣлъ се Стоянь вой-
вода 260
427. Петре Михъ въ и дервишъ
полищъ 261
428. За Мирчо Велешки 261
429. Богъ да ми го прости . . . 262
430. Пушка ми пукна 262
431. Смъртъта на Леонидъ вой-
вода I 263
432. Смъртъта на Леонидъ вой-
вода II 263
433. Леонидъ войвода и юнакъ
Томе 264
434. Йованче Карасулски наказва 265
435. Стоянь и братъ му Арсени 266
436. Тодоръ хайдутинъ 267
437. Станишъ войвода 268
438. Пиперката въ Прибилци . 268
439. Качакъ Шевки и Д. Могил-
чето 269
440. Пѣсень на Пито Гулевъ . 271
441. Александъръ войвода и би-
толски паша 271
442. Яна и ранениятъ ѝ братъ 272
443. Славни комити, все маке-
донци 273
444. Йорданъ войвода и майка му 274
445. Стефанъ войвода и ханъмче 275
446. Що ми е мило и драго . 275
447. Калина гърло болѣло . . 276
448. Юнакъ Ристо и арнаутска
потера I 276
449. Юнакъ Ристо и арнаутска
потера II 276
450. Младо загиналъ за свободата 277
451. Провикнала се Драганка . 277
452. Тодоръ комита 278
453. Калина и момчето ѝ 278
454. Стоянь комита 278
455. На заточение 279
456. Тука е Македония! 279
457. Митре Джупански, юнакъ
балкански 280
458. Сърби поляши и Велешка
чета 280
459. Кукни кукувице! 281
460. Да ги видишъ комититѣ! . 281
461. Викатъ го на жетва 283
462. Щипска чета 284
463. Комити и кадъна 285
464. Помнишъ ли майко 285
465. Сестра издава брата си . 286
466. Цървено знаме вѣтрѣтъ 286
467. Македоний, робиньо клета! 287

Цѣна — 100 л.

Скенирано за:

www.strumski.com

Библиотека „Струмски“
е създадена в памет на
загиналите за Родината.

Voivode Dimiter Madjarov before the remains of two comrades in arms killed in the battle of Ferres